

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OSMAN EFENDİ TARAFINDAN İSTİNSAH EDİLEN İLM-İ HÂL
(İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Zeynep Nural OKTAY

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Dilek HERKMEN

HAZİRAN 2022

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OSMAN EFENDİ TARAFINDAN İSTİNSAH EDİLEN İLM-İ HÂL
(İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Zeynep Nural OKTAY

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Dilek HERKMEN

HAZİRAN 2022

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Zeynep Nural OKTAY

**OSMAN EFENDİ TARAFINDAN İSTİNSAH EDİLEN İLM-İ HÂL
(İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM)**

ÖZET

Bu çalışmada müstensih Osman Efendi tarafından yazıya geçirilen İlm-i Hâl isimli eser, çeviri yazıya aktarılıp eserin dizini ve dil incelemesi ortaya koyulmuştur. 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin söz varlığı ve dönemin dil özellikleri hakkında bilgi edinilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma; Giriş, Dil İncelemesi, Metin ve Dizin olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın sonuna ise yararlanılan tüm kaynakların bulunduğu Kaynakça bölümü eklenmiştir.

Giriş bölümünde eserin adı ve türü, müstensihi, yazılış tarihi, eserin yazılış amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir.

Metin bölümünde eserin Arap harflerinden çeviri yazıya aktarımı bulunmaktadır.

Çalışmanın Dil İncelemesi bölümünde metnin ses ve imla özellikleri, şekil ve cümle bilgisi incelenmiştir.

Dizin bölümünde Arapça ayet ve dualar dışında kalan tüm kelimeler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Bu bölümde özel isimler için ayrı bir başlık açılmıştır. Çalışmanın sonuna eserin tıpkıbasımı koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler: İlmihâl, Osman Efendi, Müslümanlık, Osmanlı Türkçesi.

ABSTRACT

In this study, the work named İlmi Hâl, which was written by the copyist Osman Efendi, was translated into transcription and the index and language analysis of the work were revealed. This study, which was carried out to provide information about the vocabulary of 19th century Ottoman Turkish and the language features of the period; It consists of four parts: Introduction, Language Review, Text and Index. At the end of the study, the Bibliography section, which contains all the sources used, has been added.

In the introduction, information is given about the name and type of the work, its copy, the date of writing, the purpose and content of the work.

In the text section, there is a transliteration of the work from Arabic letters.

In the Language Analysis section of the study, the sound and spelling features of the text, morphology and sentence information were examined.

In the index section, all words except Arabic verses and prayers are arranged in alphabetical order. In this section, a separate title has been opened for special names. The facsimile of the work is included at the end of the work.

Keywords: Catechism, Osman Efendi, Islam, Ottoman Turkish.

ÖN SÖZ

İlmihâl isimli eser, müstensih Osman Efendi tarafından hicri 1265, miladi 1847 yılında istinsah edilen, İslam dininin kurallarını bu dine mensup insanlara öğretmek amacıyla kaleme alınmış bir kitaptır. Eserin yazarı bilinmemektedir. 1b-49b varakları arasında yer alan ve harekeli nesih hat ile yazılmış olan eser, 5351 arşiv numarasıyla Milli Kütüphane’de bulunmaktadır. Her varak 11 satırdan oluşurken 6b ve 7a varakları 13 satırdan oluşmaktadır. Eser, 180x126 mm boyutlarında olup yazı alanı 140x90 mm boyutları arasındadır. Su yolu filigran kâğıt üzerine yazılmış olan eserin bazı yaprakları rutubet lekeli. Eserde bazı kelime ve cümleler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Bu tez çalışması; Giriş, Dil İncelemesi, Metin ve Dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş kısmında eser hakkında genel bilgi, eserin içeriği ve türü, müstensihi, yazıldığı dönemin dil özellikleri konusunda bilgi verilmiştir. Dil İncelemesi kısmında eserin yazılışı, ses, şekil ve cümle bilgisi hakkında bilgiler verilerek metin içinden örneklerle desteklenmiştir. Metin kısmında eser çeviri yazıya aktarılıp sayfa numaraları belirtilmiştir. Yazımı yanlış olan kelimelerin doğru şekilleri metne alınıp yazmadaki şekli dipnot ile gösterilmiştir. Bunun yanında metinde geçen ayetlerin ve bazı Arapça ibarelerin anlamları dipnotta verilerek hangi sureye ait oldukları da yazılmıştır. Metinde okunmayan kısımlar, yazmadan olduğu gibi kopyalanmıştır. Dizin kısmında ise Arapça ayet ve dualar dışında yer alan bütün kelimeler madde başı olarak alınmış, kökenleri köşeli parantez içinde belirtilmiştir. Kelimelerin geçtiği varak ve satır numarası da parantez içinde gösterilmiştir. Kelimelerin sadece metinde geçen anlamlarına sırasıyla yer verilmiştir. Yardımcı fiil ile oluşturulan birleşik fiiller, isim unsurunun madde başı olduğu yerin altında gösterilerek anlamları verilmiştir. Aynı zamanda tamlama oluşturan kelimeler de madde başlarının altında gösterilmiştir. Çalışmanın sonuna yararlanılan bütün kaynakları içeren kaynakça ve eserin tıpkıbasımı eklenmiştir.

Alana olan ilgimin ortaya çıkmasında etkili olan ve tez hazırlama sürecim sırasında beni yönlendirip her daim desteğini gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Dilek HERKMEN’e, lisans ve yüksek lisans eğitim hayatım boyunca engin bilgilerinden yararlandığım ve her konuda desteğini gösteren hocam Doç. Dr. Sezer ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR’a, hem maddi hem manevi destekleriyle daima yanımda olan, haklarını asla ödeyemeyeceğim başta babam Ali İhsan NİLİ ile annem Aliye NİLİ olmak üzere sevgili aileme ve daima yoluma ışık tutan hayat arkadaşım Ersin OKTAY’a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	xi
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Eserin Adı, Yazarı ve Yazılış Tarihi	1
1.2. İlmihâlin Tanımı	1
1.3. Türk Edebiyatında İlmihâl.....	1
1.4. Eserin Yazılış Amacı ve İçeriği.....	2
1.5. Eserin Yazıldığı Dönemin Dili	4
2. DİL İNCELEMESİ.....	6
2.1. YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ.....	6
2.1.1. Ünlülerin Yazılışı	6
2.1.1.1. Türkçe Kelime ve Eklerde Ünlülerin Yazılışı	6
2.1.1.1.1. a Ünlüsü.....	6
2.1.1.1.2. e Ünlüsü.....	8
2.1.1.1.3. ı-i Ünlüsü.....	9
2.1.1.1.4. o-ö Ünlüleri	12
2.1.1.1.5. u-ü Ünlüleri	13
2.1.1.2. Yabancı Kelime ve Görevli Unsurlarda Ünlülerin Yazılışı.....	14
2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	19
2.1.2.1. Türkçe Kelime ve Eklerde Ünsüzlerin Yazılışı	19
2.1.2.1.1. ç Ünsüzü.....	19
2.1.2.1.2. p ünsüzü.....	20
2.1.2.1.3. t Ünsüzü.....	21
2.1.2.1.4. s Ünsüzü	22
2.1.2.1.5. η Ünsüzü.....	24
2.1.2.1.6. k Ünsüzü.....	24
2.1.2.1.7. g-ğ Ünsüzü	26
2.1.2.2. Yabancı Kelimelerde Ünsüzlerin Yazılışı	27
2.1.2.2.1. b-p Ünsüzünün Yazılışı	27
2.1.2.2.2. c-ç Ünsüzlerinin Yazılışı	28
2.2. SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ	28
2.2.1. Ünlüler.....	28

2.2.1.1.	Ünlü Değişmeleri.....	28
2.2.1.1.1.	i-e, e-i değişikliği.....	28
2.2.1.1.2.	ı-u, i-ü değişikliği	29
2.2.1.1.3.	u-ı, ü-i değişikliği	29
2.2.1.2.	Ünlü Kısalması	30
2.2.1.3.	Ünlü Türemesi	30
2.2.1.4.	Ünlü Düşmesi	31
2.2.1.5.	Ünlü Birleşmesi	31
2.2.1.6.	Ünlü Uyumları.....	31
2.2.1.6.1.	Kalınlık-İncelik Uyumu (Damak Uyumu)	31
2.2.1.6.2.	Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	32
2.2.1.6.2.1.	Yuvarlak Ünlülü Ekler	32
2.2.1.6.2.2.	Düz Ünlülü Ekler	33
2.2.1.6.2.3.	İki Şekli de Kullanılan Ekler	33
2.2.2.	Ünsüzler.....	35
2.2.2.1.	Ünsüz Değişmeleri	35
2.2.2.1.1.	Tonlulaşma	35
2.2.2.1.2.	Tonsuzlaşma.....	36
2.2.2.1.3.	Dudak Ünsüzlerinin Başkalaşması.....	37
2.2.2.1.4.	Sızıcılaşma	37
2.2.2.1.5.	ŋ > n değişikliği.....	37
2.2.2.1.6.	–ʾ-(hemze)>-y- değişikliği	37
2.2.2.2.	Ünsüz Düşmesi.....	38
2.2.2.3.	Ünsüz Türemesi.....	38
2.2.2.4.	Ünsüz İkizleşmesi.....	38
2.2.2.5.	Hece Düşmesi.....	38
2.3.	ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ.....	39
2.3.1.	Yapım Ekleri	39
2.3.1.1.	İsimden İsim Yapım Eki.....	39
2.3.1.2.	İsimden Fiil Yapım Eki	40
2.3.1.3.	Fiilden Fiil Yapım Eki.....	40
2.3.1.4.	Fiilden İsim Yapım Eki	40
2.3.2.	İsim.....	41
2.3.2.1.	Çokluk Ekleri.....	41
2.3.2.2.	İyelik Ekleri.....	41
2.3.2.3.	Aitlik Eki	42

2.3.2.4.	İsimde Soru.....	42
2.3.2.5.	İsim Durum Eki	42
2.3.2.5.1.	Yalın Durum: Ø.....	42
2.3.2.5.2.	İlgi Durumu Eki: +İn, +Un, +nUn, +nIn	43
2.3.2.5.3.	Belirtme Durumu Eki: +I, +U, +n	43
2.3.2.5.4.	Yönelme Durumu Eki: +A	44
2.3.2.5.5.	Bulunma Durumu Eki: +dA	44
2.3.2.5.6.	Ayrılma Durumu Eki: +dAn.....	44
2.3.2.5.7.	Vasıta Durumu Eki: +IIA, +IA	45
2.3.2.5.8.	Eşitlik Durumu Eki: +CA.....	45
2.3.2.5.9.	Yön Gösterme Durumu Eki: +rA, +ArU.....	45
2.3.3.	Sıfat	45
2.3.3.1.	Niteleme Sıfatları.....	45
2.3.3.2.	Belirtme Sıfatları	46
2.3.3.2.1.	İşaret Sıfatları	46
2.3.3.2.2.	Sayı Sıfatları	46
2.3.3.2.2.1.	Asıl Sayı Sıfatları	46
2.3.3.2.2.2.	Sıra Sayı Sıfatları	46
2.3.3.3.	Soru Sıfatları.....	46
2.3.3.4.	Belirsizlik Sıfatları.....	46
2.3.4.	Zamir	47
2.3.4.1.	Şahıs zamirleri	47
2.3.4.2.	İşaret Zamirleri	47
2.3.4.3.	Dönüşlülük Zamiri.....	47
2.3.4.4.	Belirsizlik Zamirleri	47
2.3.4.5.	Soru Zamirleri	48
2.3.4.6.	Bağlama Zamiri	48
2.3.5.	Zarf	48
2.3.5.1.	Zaman Zarfları.....	48
2.3.5.2.	Yer-Yön Zarfları.....	48
2.3.5.3.	Tarz Zarfları.....	48
2.3.5.4.	Azlık-Çokluk(Miktar) Zarfları	48
2.3.5.5.	Soru Zarfları	48
2.3.6.	Edat.....	48
2.3.6.1.	Ünlem Edatları.....	48
2.3.6.2.	Bağlama Edatları	49

2.3.6.2.1.	Sıralama edatları.....	49
2.3.6.2.2.	Denkleştirme Edatları.....	49
2.3.6.2.3.	Karşılaştırma Edatları.....	49
2.3.6.2.4.	Cümle Başı Edatları.....	49
2.3.6.3.	Son Çekim Edatları.....	50
2.3.7.	Fiil	51
2.3.7.1.	Şahıs Ekleri.....	51
2.3.7.1.1.	Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	51
2.3.7.1.2.	İyelik Kökenli Şahıs Ekleri	51
2.3.7.1.3.	Emir Ekleri	52
2.3.7.2.	Fiilde Olumsuzluk	52
2.3.7.3.	Fiilde Soru	52
2.3.7.4.	Şekil ve Zaman Ekleri	52
2.3.7.4.1.	Bildirme Kipleri	52
2.3.7.4.1.1.	Görülen Geçmiş Zaman.....	52
2.3.7.4.1.2.	Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	53
2.3.7.4.1.3.	Geniş Zaman	53
2.3.7.4.1.4.	Şimdiki Zaman	53
2.3.7.4.1.5.	Gelecek Zaman.....	53
2.3.7.4.2.	Tasarlama Kipleri.....	54
2.3.7.4.2.1.	İstek Kipi	54
2.3.7.4.2.2.	Şart Kipi	54
2.3.7.4.2.3.	Emir Kipi.....	54
2.3.7.4.2.4.	Gerekliklik Kipi.....	54
2.3.7.5.	Ek Fiil	55
2.3.7.5.1.	Geniş Zaman Çekimi.....	55
2.3.7.5.2.	Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....	55
2.3.7.5.3.	Şart Çekimi.....	55
2.3.7.6.	Fiillerin Birleşik Çekimleri.....	55
2.3.7.6.1.	Hikâye Birleşik Çekimi.....	55
2.3.7.6.1.1.	Geniş Zamanın Hikâyesi	56
2.3.7.6.1.2.	Şart Birleşik Çekimi	56
2.3.7.6.1.3.	Geniş Zamanın Şartı.....	56
2.3.7.7.	Betimleyici Fiiller (Tasvir Fiileri)	56
2.3.7.7.1.1.	Yeterlik Fiilleri	56
2.3.7.8.	İsim-Fiil Ekleri	56

2.3.7.9.	Sıfat-Fiil Ekleri.....	56
2.3.7.10.	Zarf-Fiil Ekleri.....	57
2.3.7.11.	Kuvvetlendirme-İhtimal Eki.....	57
2.4.	CÜMLE BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ	58
2.4.1.	Kelime Grupları.....	58
2.4.1.1.	İsim Tamlaması	58
2.4.1.1.1.	Belirtili İsim Tamlaması.....	58
2.4.1.1.2.	Belirtisiz İsim Tamlaması	58
2.4.1.2.	İlgi Grubu	58
2.4.1.3.	İsnat (İyelik) Grubu	58
2.4.1.4.	Sıfat Tamlaması.....	58
2.4.1.5.	İsim-Fiil Grubu.....	59
2.4.1.6.	Sıfat-Fiil Grubu	59
2.4.1.7.	Zarf-Fiil Grubu	59
2.4.1.8.	Tekrar Grubu	59
2.4.1.9.	Edat Grubu.....	59
2.4.1.10.	Bağlama Grubu.....	59
2.4.1.11.	Birleşik İsim Grubu	59
2.4.1.12.	Ünlem Grubu.....	60
2.4.1.13.	Sayı Grubu.....	60
2.4.1.14.	Birleşik Fiil.....	60
2.4.2.	Cümle Çeşitleri.....	60
2.4.2.1.	Basit Cümle	60
2.4.2.2.	Birleşik Cümle.....	60
2.4.2.2.1.	Şartlı Birleşik Cümle	60
2.4.2.2.2.	İç İçe Birleşik Cümle.....	61
2.4.2.2.3.	Ki/Kim’li Birleşik Cümle.....	61
3.	METİN	62
4.	DİZİN	83
	ÖZEL İSİMLER DİZİNİ.....	196
	SONUÇ	202
	KAYNAKÇA	203
	TIPKIBASIM	206
	ÖZGEÇMİŞ.....	305

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا	a, ā, e	ص	ş
آ	a, ā	ض	ž, đ
ء	’	ط	ṭ
ب	b, p	ظ	ẓ
پ	p	ع	‘
ت	t	غ	ġ
ث	ṣ	ف	f
ج	c, ċ	ق	q
چ	ç	ك	k, g, ŋ
ح	ḥ	ل	l
خ	ḫ	م	m
د	d	ن	n
ذ	ẓ	و	v, o, ö, u, ü, ū
ر	r	ه	h, a, e
ز	z	ی	y, ı, i, ī
س	s		
ش	ş		

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a.s	Aleyi's-selām
a.g.e.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
bk.	Bakınız
C.	Cilt
Far.	Farsça
Hız.	Hazret
Rum.	Rumca
s.	Sayfa
S.	Sayı
Sogd.	Soğdca
T.	Türkçe
vb.	Ve benzeri
Yun.	Yunanca

- Fiil kök ve gövdelerini gösterir.
- Ekleşme hâlindeki kelimeyi gösterir.
- + İsim kök ve gövdelerini gösterir.
- ~ Değişken biçimi gösterir.
- < Bu biçimden gelir.
- > Bu biçime gider.
- [] Eksik yazılmış unsurları ve satır numaralarını gösterir.
- () Sayfa ve satır numaralarını gösterir.
- ... Varaktaki tahribattan dolayı okunamayan kısımları gösterir.

1. GİRİŞ

1.1. Eserin Adı, Yazarı ve Yazılış Tarihi

Çalışmamıza konu olan İlm-i Hâl isimli eser, harekeli bir metin olup düzyazı şeklinde kaleme alınmıştır. Eserin yazarı bilinmemekle birlikte müstensihinin Osman Efendi olduğu ketebe kaydında belirtilmiştir. Günümüzde Müstensih Osman Efendi hakkında bilgi edinilememiştir. Ketebe kaydına bakıldığında eserin hicri 1265, miladi 1847 yılında yazıldığı görülmektedir. İlmihâl kelimesi sözlükte “İslam dininin kurallarını anlatmak amacıyla ortaya koyulan kitap”¹ manasına gelmektedir. Bu eser de kelime anlamına uygun olarak İslam dininin gereklerini, bu dine mensup kimselerin görevlerini, ibadetlerin yapılış şekillerini anlatmaktadır. Bu konuların yanında sosyal ve gündelik meseleler hakkında da yol göstermektedir.

1.2. İlmihâlin Tanımı

İlmihâl, ilim ve hâl kelimelerinden Farsça tamlama yapısı oluşturularak ortaya çıkmış bir kelime grubudur. Kelime anlamı olarak durum bilgisi manasına gelmektedir.

Terim anlamı olarak ilmihâlin birçok tanımı ortaya koyulmuş olup bu tanımlara bakıldığında çoğunlukla aynı anlamın ortaya koyulduğu görülmektedir. *İslam Ansiklopedisinde*² inanç, ibadet, gündelik hayat ve ahlak hakkında bilgiler veren, bunun yanında büyük peygamberler ve Hz. Muhammed’in hayatını da konu alan kitap olarak tanımlanmıştır. Eserin ortaya koyulduğu zaman ve mekâna bağlı olarak her kesimin yararlanabilmesi amacıyla gündelik hayata dair verilen bilgilerde değişiklik görülebileceği de belirtilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından çıkarılan *İlmihâl I İman ve İbadet*³ isimli eserin önsözünde ilmihâlin ayrıntılı bir tanımı yapılır. İlmihâlin kısaca davranış bilgisi anlamına geldiği söylendikten sonra insanın yaratıcısına, yaşadığı sosyal ortam ile o ortamdaki kimselere ve kendine karşı sorumluluklarını doğru bir şekilde yerine getirebilmesi için ona rehberlik eden bilgiler bütünü olduğu şeklinde açıklanır.

1.3. Türk Edebiyatında İlmihâl

Türklerin İslamiyet’i kabul etmesiyle birlikte yeni karşılaşılan bu dini öğrenmek ve dinin gereklerini yerine getirebilmek amacıyla başlangıçta farklı dillerde yazılmış olan ilmihâl kitapları tercüme edilmiş, sonraki dönemlerde ise telif edilmiştir. Dinî bilgilere ulaşmak için

¹ *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2019, s. 1179.

² “İlmihâl” *İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, s. 139.

³ a.g.e. s. 19

başvurulan kaynaklar arasında önemli yeri olan ilmihâl konusunda yapılan çalışmalar sınırlıdır. İlmihâl kelimesinin kaynaklarda ilk olarak ne zaman kullanıldığı, tarihî süreci, bugüne kadar geçirmiş olduğu evreleri eldeki bilgilerle ortaya koymak güçtür.⁴ İslamiyet'in kabulüyle birlikte edebiyatımıza giren ilmihâl türündeki eserlerin bu isimle kullanılması Osmanlı Devleti'nin yakın döneminde gerçekleşmiştir. İlmihâlin ilk örnekleri yetişkinliğe adım atan Müslüman çocuklara dinin direği olarak görülen namaz ibadetini öğretmek amacıyla hazırlanmış küçük risaleler şeklinde ortaya koyulmuştur. Daha sonra içeriği genişletilerek diğer ibadetler, İslam dinine mensup kimselerin yükümlülükleri ve ahlaka dair konular da eklenmiştir. Osman Güman, Osmanlı döneminde yazılan ilmihâllerin içeriğinin sınırlı olduğunu öne sürmektedir.⁵

İslam dünyasında ilmihâl kültürünün 10. yüzyılda başladığı ön görülmektedir.⁶ İlim öğrenmenin her Müslüman'a farz olduğunu belirten hadisteki⁷ ilim kelimesi ilm-i hâl olarak algılanarak namaz, oruç, hac gibi ibadetlerin içeriğini oluşturduğu düşünülmektedir.⁸ İlmihâlin eser ismi olarak kullanılması ise 15-17. yüzyıllara dayanır. Başlangıçta kapsamı oldukça dar olan bu eserler, ilerleyen dönemlerde hacimli hâle gelmiştir. İçeriği genişledikten sonra artık hitap ettiği kesim İslam âlimleri olmuştur. Osmanlı döneminde bu sebepten ötürü her kesimden insanın anlayabileceği, ezberlenmesi kolay dinî eserlere ihtiyaç duyulmuştur. İhtiyacı karşılamak amacıyla ilk ilmihâl örnekleri verilmeye başlanmıştır. Kutbuddin İznîkî'nin *Kitâbü'l Mukaddime* isimli eseri Türk edebiyatının ilk ilmihâl örnekleri arasında yer almaktadır. Her ne kadar bu eserin Ebü'l-Leys es-Semerkandî'nin *Mukaddime* isimli eserinin tercümesi olduğu düşünülse de aslında telif bir eser olduğu bütün nüshaların karşılaştırma yapılmasıyla ortaya çıkmıştır.⁹ Abdülazîz Fârisî'ye ait olan '*Umdetü'l-İslam* isimli eseri Türkçeye aktararak eksik gördüğü konuları ekleyen Abdurrahman bin Yûsûf'un *İmâdü'l-İslâm*¹⁰ isimli eseri de Türk edebiyatında var olan ilk ilmihâl örnekleri arasındadır.

1.4. Eserin Yazılış Amacı ve İçeriği

İlm-i Hâl isimli eser; Müslüman olan kimselere dinin gereklerini öğretmek, ibadetleri anlatmak, ahlak konusunda yol gösterici olmak adına yazılmış olan öğretici bir metindir. Bu meseleler anlatılırken Kur'an ayetlerinden ve Hz. Muhammed'in sözlerinden yararlanılmıştır. Eserin isim verilerek bölümlere ayrılmadığı, bazı konular bittikten sonra "temmet" denilmesi ve yeni konuya besmele ile başlanmasından yola çıkılarak beş bölümden meydana geldiği görülmektedir. İkinci ve üçüncü bölümün başında besmeleye yer verilmemiştir.

⁴ Adnan Memduhoğlu, "İlmihâl Edebiyatının Tarihi Serencâmı", Ekev Akademisi Dergisi, S. 66, s. 23.

⁵ Osman Güman, "Tanzimattan Cumhuriyete İlmihâl Kültürü (1869-1922)", Türk Araştırmaları Literatür Dergisi, C. 12, S. 23, s. 169.

⁶ "İlmihâl" İslâm Ansiklopedisi, C. 22, s. 139.

⁷ İbn Mace, *Mukaddime*, 17.

⁸ Abdurrahman Özkan, "Kitab-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's Semerkandi (imla-gramer-tenkitli-metin-indeks)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 1994.

⁹ Mustafa Baktır, "Anadolu'da Yazılan İlk Türkçe İlmihâl Kitaplarından İznîkî'nin Mukaddimesi", Uluslararası İznîk Sempozyumu 2005, s. 435-436

¹⁰ Abdurrahman bin Yusuf, *İmâdü'l İslâm İslâmın Temel Kitabı Büyük İslam İlmihali*, Sağlam Yayınevi, İstanbul 2011.

Eserin birinci bölümü besmele ile başlar. İlk olarak Allah'ın varlığı ve birliği hakkında bilgi verildikten sonra dinin yapı taşı olan imanın ne olduğu sorularak açıklaması yapılır. Bu bölümde farz, vacip, sünnet, müstehap, mübah, bezm-i elest, itikat, mezhep gibi dinî terimler üzerinde durularak açıklamaları yapılır. Bezm-i elest hadisesi Türk edebiyatında özellikle Divan şiirinde oldukça fazla yer verilen bir konudur. Bu meclis, “bezm-i ezel” olarak da bilinir. Tasavvufta ve İslâm edebiyatında en eski zaman en eski meclis olarak değişik biçimlerde çokça kullanılmıştır.¹¹ Eserde bu hadise uzunca anlatılmıştır. Farklı olarak itikat ve mezhep konularının soru-cevap şeklinde anlatıldığı görülmektedir. Sonrasında “Amentü” duası Arapça olarak verilip her cümlesi ayrı ayrı uzun bir şekilde açıklanmıştır. İslam'da taharet konusu ele alınarak temizlenme şekilleri örneklerle anlatılmıştır. Hangi iş sırasında Arapça olarak hangi sözün söyleneceği hakkında bilgi verilmesi gündelik hayat konusunda da bilgilendirmesi açısından önemli bir husus olmuştur. Bunun yanında her vaktin namazı ayrı ayrı anlatılarak faziletleri hakkında bilgi verilmiştir. İlk bölüm yapılan amellerin kabul olmasının şartları ele alındıktan sonra “temmet” denilerek bitirilmiştir.

İkinci bölüm Allah'ın subuti sıfatlarının açıklanması ile başlamaktadır. İradet sıfatında Hz. Âdem'in yaratılması, Hz. Havva'nın onun kaburga kemiğinden yaratılmış olması, Hz. İsa'nın babasız dünyaya gelmesi ve Hz. Musa'nın asasının ejderha olması hadiselerinden bahsedilmiştir. Ardından peygamberlerin özelliklerine yer verilmiştir. Hz. Muhammed, ayrıca ele alınarak onun diğer peygamberlerden farkları ortaya koyulmuştur. Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamberler sıralanıp bunların arasında Üzeyir, Lokman ve Zülkarneyn'in peygamber mi veli mi oldukları konusunda ayrılık olduğu belirtilmiştir. Elli dört farz hakkında bilgi verildikten sonra İslam'ın şartlarından olan namazın, orucun, haccın, zekâtın farzları sayılmıştır. Bunların yanı sıra abdestin, guslün ve teyemmümün farzlarına da yer verilmiştir. Bu bölümde de iman üzerinde durularak İslam, din ve milletin ne olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Sonrasında İslam'ın şartları sıralanıp namazın nasıl kılınacağı açıklayıcı biçimde anlatılmıştır. İkinci bölüm de “temmet” ile bitmektedir.

Üçüncü bölümde İslam, din, millet, itikat, mezhep, ehl-i sünnet, ehl-i bidat, ahlak-ı hamide, ahlak-ı zemimenin ne olduğu sorulmuş ve soruların ayrıntılı şekilde cevapları verilmiştir. Bu bölümde de Enbiya suresinin 107. ayeti açıklanmıştır. Yazarın yaptığı kötü şeylerden, işlediği günahlardan dolayı tövbe etmesiyle üçüncü bölüm biter.

Dördüncü bölüm besmele ile başlamaktadır. Namazın nasıl kılındığı hakkında bilgi verilerek namaz sırasında okunacak dualardan söz edilmiştir. Vakitler arasındaki farklı kılınıp şekilleri de belirtilmiştir. Daha sonra ibadetlerin kabul olmasının üç şartı olduğundan ve bu şartların neler olduğundan bahsedilmiştir. Bu açıklama sonrasında yazar Müslümanlara seslenerek onlara öğüt verir ve neler yapmaları gerektiğini söylemektedir. Bu bölüm “temmet” denilerek bitmez.

Son bölüm yine besmele ile başlamaktadır. Bu bölüm soru-cevap şeklindedir. Her sorunun başında “Eger şorsalar” denmekte ve sonrasında soru yöneltilmektedir. Bu bölümde eserin en başından beri anlatılan meselelerin sorular ile sağlaması yapılmıştır. Eserin sonunda da bu sorulara cevap vermenin ne kadar önemli olduğu anlatılmaktadır. Eser dua ile son bulmuştur.

¹¹ İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2004, s. 72.

Eser, yazıldığı dönemin söz varlığını ortaya koymasından önem taşımaktadır. Metne genel olarak bakıldığında yazarın çoğunlukla soru-cevap şeklini tercih ettiği görülür. Bunun anlatılanların akılda kalmasını sağlamak amacıyla uygulanan bir yöntem olduğu düşünülebilir.

Eserde bahsedilen konularda bir sıra ve düzen gözetilmemiştir. İkinci bölümde önce İslam'ın şartlarından olan namaz, oruç, hac ve zekâtın farzları anlatılmış, bölümün ilerleyen kısımlarında ise İslam'ın şartlarının neler olduğu söylenmiştir.

1.5. Eserin Yazıldığı Dönemin Dili

Batı Türkçesinin Eski Anadolu Türkçesinden sonraki dönemi Osmanlı Türkçesidir. Osmanlı Türkçesi XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın sonu arasında Anadolu, Balkanlar, Kafkasya, Kuzey Afrika ve Arap yarımadasını içine alan büyük bir coğrafyada kullanılan edebiyat, devlet ve kültür dilidir. Miladi 1847 yılında yazılmış olan çalışmamıza konu olan bu eserin dili de Osmanlı Türkçesidir. Osmanlı Türkçesi uzun bir süre kullanılmasından kaynaklı olarak dil bilgisi ve kelime hazinesi başta olmak üzere birtakım değişikliklere uğramıştır. Bu durum dil için olağan bir meseledir. Dildeki bu değişimlerden yola çıkılarak Osmanlı Türkçesi üç evreye ayrılmıştır: Başlangıç dönemi, klasik dönem ve yenileşme dönemi.¹² 19. yüzyılın ortalarından Cumhuriyet'in ilanına kadar olan süreç Osmanlı Türkçesinin yenileşme dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan eserin yazıldığı tarih göz önünde bulundurulduğunda Osmanlı Türkçesinin yenileşme döneminde kaleme alındığı tespit edilmektedir. Yenileşme dönemine genel anlamda bakıldığında yazı dilini konuşma diline yaklaştırmak amacıyla büyük çaba sarf edildiği görülmektedir. İlmihâl türündeki eserlerin dil özelliklerini dönemin dil özelliklerinden ayrı tutmak doğru olacaktır. Bu tür dinî eserler her kesim tarafından anlaşılma amacı güttüğünden dolayı dönemin yazı dili ağır olsa da ilmihâllerin daima sadelikten yana olduğu görülmektedir.

İnsan, yaratılışından gelen bir özellik olarak inanma içgüdüsüne sahiptir. İlk insandan bu yana değişmeyen bu durum çeşitli dinlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Dinin gereklerini öğretmek amacıyla din âlimleri tarafından sayısız eserler kaleme alınmıştır. Bu eserler hangi dine, coğrafyaya, zamana ait olursa olsun daima sade bir dille yazılmıştır.¹³ İslamiyet'i kabul eden kimselerin de dine dair sorularına kolaylıkla cevap bulmasında ilmihâllerin sade bir dille yazılmış olmasının etkisi büyüktür.¹⁴ Bu eserler kaleme alınırken ağır bir dil kullanıldığı takdirde okuyucuya iletilmek istenen bilgilerin anlaşılmasının güçleşeceği bilinciyle herkesin anlayabileceği, sade bir dil ortaya koymak her zaman dikkat edilen bir unsur olmuştur. Bu eserin de aynı bilince hizmet ederek sade, akıcı ve en önemlisi her kesimin anlayabileceği bir dille yazıldığı görülmektedir.

Eserde Arapça kelimeler yoğunlukta görünse de her biri anlaşılabilir şekilde açıklanmıştır. Bu durum ilmihâl kültürünün bir özelliği sayılabilmektedir. Hüseyin Hilmi Işık Tam *İlmihâl-*

¹² "Osmanlı Türkçesi", İslâm Ansiklopedisi, C. 33, s. 483.

¹³ Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihâli*, Kahraman Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 3.

¹⁴ Adem Yıldırım, "Kuruluştan Tanzimât'a Osmanlıca İlmihâller", Kalemname, C. 4, S. 7, s. 33.

Seâdet-i Ebediyye isimli eserde bu konuyu “Bu kitâb bir ilm kitâbıdır. Her ilmde olduğu gibi, din bilgisinin de kendine mahsûs kelimeleri vardır. Bu kelimelerin ma’nâları, sırası geldikçe bildirildi. Bunlar kitâbı tamamen okuyunca, öğrenilir.” şeklinde açıklamıştır.¹⁵

¹⁵ Hüseyin Hilmi Işık, *Tam İlmihâl Seadet-i Ebediyye*, Hakikat Yayınları, İstanbul 2016, s. 10.

2. DİL İNCELEMESİ

2.1. YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ

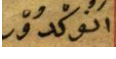
2.1.1. Ünlülerin Yazılışı

2.1.1.1. Türkçe Kelime ve Eklerde Ünlülerin Yazılışı

2.1.1.1.1. a Ünlüsü

Ön Seste Kullanımı

Üstünlü Elif ile

anundur (1b/3)

aşa (1b/6)

arası (2a/3)

altıdır (2b/7)

ayrılmaz (2b/11)

açdı (5b/1)

ağzı (22a/10)

altıncı (25b/4)

ardınca (37a/1)

Dik Üstünlü Elif ile

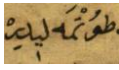
adına (2b/8)

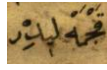
ana (40b/8)

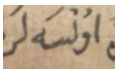
ayağı (43b/6)

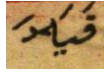
İç Seste Kullanımı

Güzel He Üstün ile

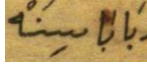
tutmalıdır (3a/6)

kaçmalıdır (3a/8)

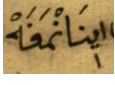
olsalar (6b/3)

kaçadan (27a/1)

Üstünlü Elif ile

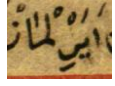
babasına (32a/6)

yaradan (5b/7)

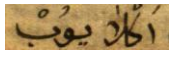
inanmağa (2b/6)

var (4b/2)

Dik Üstünlü Elif ile

ayrılmaz (2b/11)

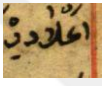
anasına (32a/6)

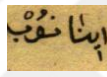
ağlayup (8a/11)

açar (24a/2)

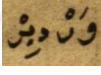
ataya (29b/7)

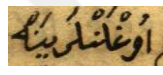
aşşam (24b/6)

ağladır (27b/4)

inanup (35b/8)

Üstün ile

vardır (1b/1)

oğlanlarına (19b/6)

çıkmağ (43a/9)

şakınmağ (31b/3)

kaçdır (2b/6)

bunlar (43a/10)

Son Seste Kullanımı

Üstünlü Elif ile

ağa (6b/9)

Dik Üstünlü Elif ile

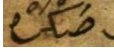
ağa (1b/7)

bağa (37b/5)

buğa (4b/9)

sağa (23a/2)

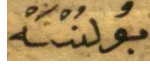
Üstünlü He ile

şoḡra (1b/11)

çıḡa (3b/3)

yılḡa (2b/3)

ola (4a/6)

bulunsa (5a/3)

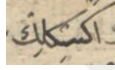
arpa (7a/6)

2.1.1.1.2. e Ünlüsü

Ön Seste Kullanımı

Üstünlü Elif ile

eylemek (2b/2)

eksiklik (6b/6)

eline (4b/11)

eyleyen (5b/8)

eḡ (12b/11)

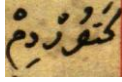
eylik (23a/7)

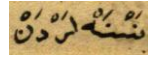
İç Seste Kullanımı

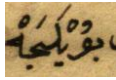
Üstünlü Elif ile

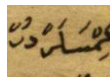
gelen (2b/6)

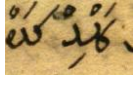
Üstün ile

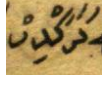
getürdim (20b/6)

nesnelerden (30b/2)

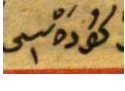
böylece (13b/3)

kimselerdür (40a/6)

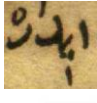
geldikde (18b/5)

gerekdir (44b/7)

Üstünlü He ile

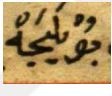
gövdesi (46b/11)

Dik Üstün ile

ider (25a/5)

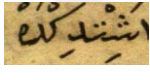
Son Seste Kullanımı

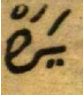
Üstünlü He ve Sükun ile

böylece (16b/11)

bizlere (16b/10)

günde (18b/1)

eşitdikde (22b/9)

yere (31b/4)

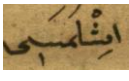
2.1.1.1.3. ı-i Ünlüsü

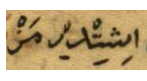
Ön Seste Kullanımı

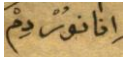
Esreli Elif ile

itmeyen(17b/5)

indi (12b/11)

işlemesi (2a/4)

işitdirmez (25a/1)

inanurdım (8a/5)

Esreli Elif Ye ile

ider (6b/11)

iş (27b/1)

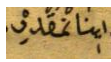
iddügi (17b/8)

itmek (29a/7)

içdi (21a/5)

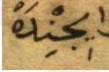
Dik Esreli Elif Ye ile

inanup (35b/8)

inanmağdır (46b/9)

ile (45a/4)

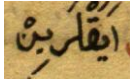
ikidir (11b/6)

içinde (12a/1)

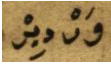
ider (24b/3)

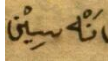
İç Seste Kullanımı

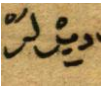
Esreli Ye ile

ayakların (33b/10)

vir (4b/10)

vardır (1b/1)

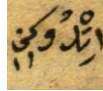
nesin (5a/6)

dirler (3b/2)

digin (5b/11)

Dik Esre ile

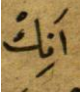
ikisi (2b/10)

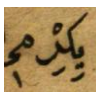
itdügini (18b/2)

Esre ile

birdir (1b/3)

sekiz (3a/3)

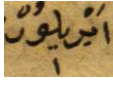
anın (1b/9)

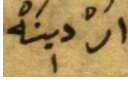
yigirmi (2b/3)

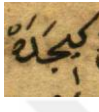
nedir (2b/7)

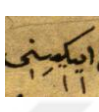
dirler (2b/8)

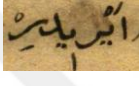
Dik Esre Ye ile

ayrılır (6a/10)

ardına (18a/8)

gicede (26b/1)

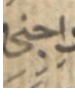
ikisini (11b/10)

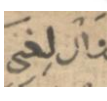
ayrıdır (7b/3)

ikidir (11b/6)

Son Seste Kullanımı

Esreli Ye ile

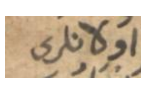
içini (7a/9)

varlığı (6b/4)

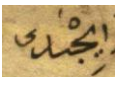
gibi (6b/3)

yidi (6b/10)

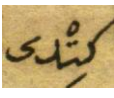
yerleri (6b/11)

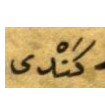
olanları (7a/4)

Ye ile

içdi (21a/5)

aldı (21a/5)

gitdi (21a/7)

kendi (35b/7)

ikindi (24a/10)

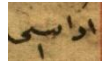
Esre ile

gökleri (6b/10)

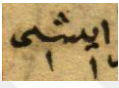
Dik Esreli Ye ile

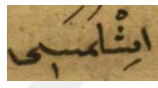
ağı (44a/2)

elli (31b/4)

arası (2a/3)

ikisi (2b/10)

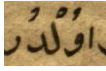
işi (25a/4)

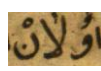
işlemesi (2a/4)

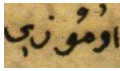
2.1.1.1.4. o-ö Ünlüleri

Ön Seste Kullanımı

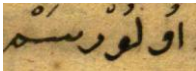
Ötreli Elif Vav ile

oldur (1b/5)

olan (3a/6)

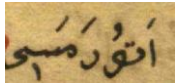
omuzı (17a/8)

önde (6b/1)

ölürsem (7b/3)

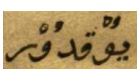
oğlu (15b/1)

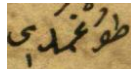
Ötreli Elif ile

oturması (37a/2)

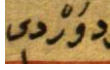
İç Seste Kullanımı

Ötreli Vav ile

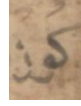
yoğdur (1b/6)

çoğmadı (19a/6)

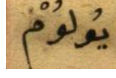
dördi (2b/11)

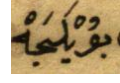
göz (6b/3)

yolum (7b/3)

böylece (13b/3)

Ötre ile

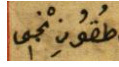
şonra (1b/11)

bölük (9b/4)

toğuzuncı (17a/10)

kötü (22b/6)

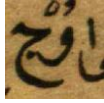

2.1.1.1.5. u-ü Ünlüleri

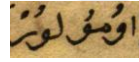
Ön Seste Kullanımı

Ötreli Elif Vav ile

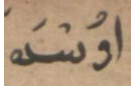
üç (2b/3)

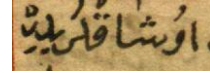
umulur (3b/2)

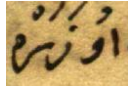
üsde (6b/1)

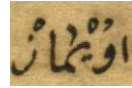
uşaklarıdır (19a/1)

üzere (18b/6)

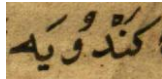
uymaz (18a/3)

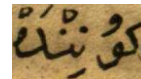
İç Seste Kullanımı

Ötreli Vav ile

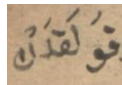
kendüye (1b/4)

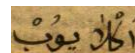
güninde (3b/3)

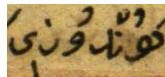
ķulaķdan (6b/2)

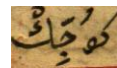
aņlayup (8a/11)

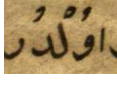
ķundüzi (17a/11)

ķüķķik (24a/11)

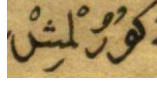

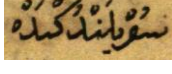
Ötre ile

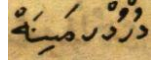
oldur (1b/5)

çıkarduğunu (8b/1)

nedür (16a/6)

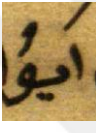
görülmiş (11a/6)

söylendükde (14b/5)

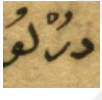
durdurmasına (16b/5)

Son Seste Kullanımı

Ötreli Vav ile

eyü (4a/10)

berü (5a/8)

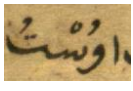
dürlü (10a/3)

oğlu (21a/5)

kötü (22b/6)

deyü (38a/10)

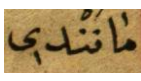
Ötre ile

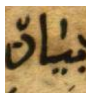
üstü (9a/5)

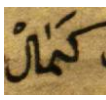
2.1.1.2. Yabancı Kelime ve Görevli Unsurlarda Ünlülerin Yazılışı

Metindeki Arapça ve Farsça kelimelerin imlası genellikle aslına uygun olarak yazılmıştır. Kısa ünlüler hareketlerle; uzun ünlüler ise elif, vav, ye harfleriyle gösterilmiştir.

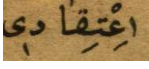
Arapça ve Farsça kelimelerde bulunan uzun a (ā) ünlüsü genellikle dik üstünlü elif ile gösterilmiştir.

mānendi (1b/6)

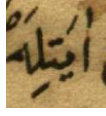
beyān (28b/1)

kemāl (1b/7)

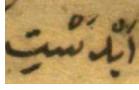
dünyā (17b/9)

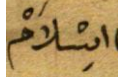
‘itiḳādı (2a/1)

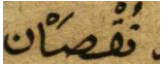
‘ayāline (47b/9)

āyet-ile (2b/3)

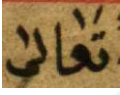
Uzun a (ā) ünlüsünün üstünlü elif ile yazıldığı örnekler de mevcuttur.

ābdesti (33a/5)

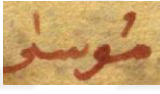
islām (2b/5)

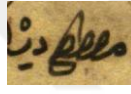
noḳṣān (1b/6)

Metin içinde elif-i maksure örnekleri de bulunmaktadır.

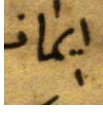
te‘ālā (1b/3)

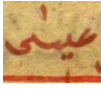
‘Īsā (19b/11)

Mūsā (28b/5)

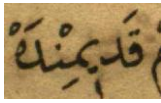
Muṣṭafādır (49a/6)

Metinde yabancı kelimelerin başında bulunan uzun i (ī) ünlüsünün yazımı iki örnekte karşımıza çıkmaktadır. Bu Arapça kelimelerdeki uzun i (ī) ünlüsü dik esreli elif ye ile yazılmıştır.

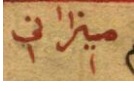
Īmān (2b/9,5b/10, 6a/3...)

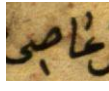
‘Īsā (19b/11)

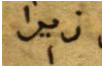
Arapça ve Farsça kelimelerin iç sesinde ve sonunda bulunan uzun i (ī) ünlüsü genellikle dik esreli ye ile yazılmıştır.

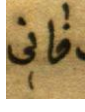
ḳadīmīnde (3a/2)

bārī (3a/1)

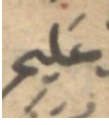
mīzānı (11b/1)

‘āṣī (13b/9)

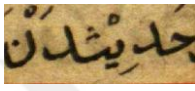
zīrā (15a/9)

fānī (13a/9)

İç seste uzun i (ī) ünlüsünün esreli ye ile yazıldığı da görülmektedir.

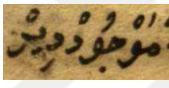
‘alīm (7a/4)

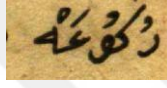
delīl (11b/7)

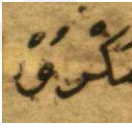
ḥadīṣden (8a/11)

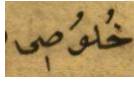
‘azīm (12b/4)

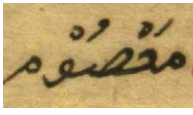
Metindeki Arapça kelimelerde bulunan uzun u (ū) ünlüsü ötreli vava ile gösterilmiştir.

mevcüddır (2b/7)

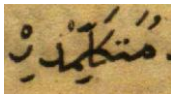
rükū‘a (36b/6)

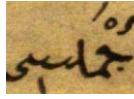
mekrūh (3a/5)

ḥulūṣı (2a/6)

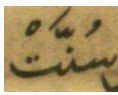
ma‘ṣūm (28a/3)

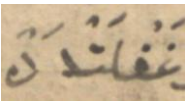
Yabancı kelimelerde geçen kısa ünlülerin harekelerle ile gösterilmesine örnekler de şunlardır:

mütekelimdir (27a/9)

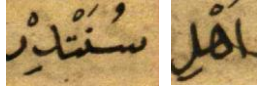
cümlesi (7b/11)

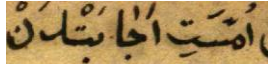
ni‘mete (29a/10)

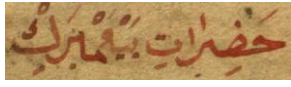
sünnet (42a/3)

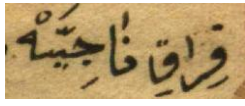
ḡaflet (7a/12)

Metinde bazı yerlerde Farsça tamlama yapısındaki izafet esresi ı ve i'yi göstermek adına sonu ünsüzle biten kelimenin sonuna esre konulduğu görülmektedir.

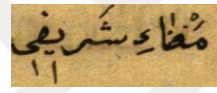
ehl-i sünnetdir (8b/4)

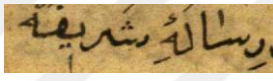
ümme-i icâbetden (7b/1)

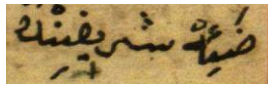
ḥazîrat-ı peygamberî (2b/2)

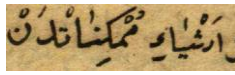
firâk-ı nâciyye (9a/1)

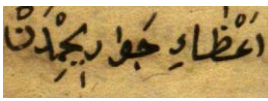
Farsça tamlama yapısında sonu ünlü ile biten kelimelerde izafet esresi ı ve i'yi göstermek için de güzel he üzerine hemze esre veya esreli ye kullanılmıştır.

ma' nâ-yı şerîfî (7b/7)

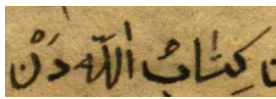
risâle-i şerîfe (7b/11)

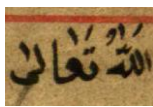
ravza-i şerîfinde (17a/10)

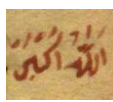
eşyâ-yı mümkünât (12b/2)

â' zâ-yı cevârihimden (40b/9)

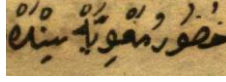
Farsça tamlama yapısındaki ı'nın yuvarlaklaştığı örnekler de mevcuttur.

kitâb-u Allâhdan (8a/11)

Allâh-u te' âlâ (1b/3)

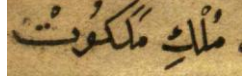
Allâh-u ekber (36a/10)

ḥużur-u ma' viyyesinde (43b/5)

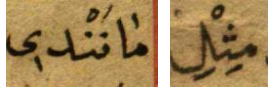

Farsça atıf edatı olan u ve ü'nün düzleştiği örnekler de bulunmaktadır.

mülk i melekūt (1b/4)

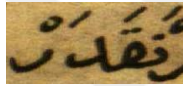
mişl i mānendi (1b/5)

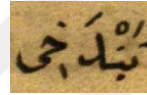
Yazılışı Bitişik Olan Kelimeler

Arap imla geleneğinin etkisi olarak bazı kelimelerin metinde bitişik yazıldığı görülmektedir.

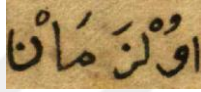
ne-kaḍar (4a/10)

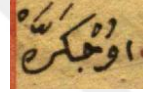
ben-daḥı (7b/10)

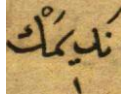
ol-zamān (5b/2)

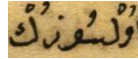
üç-kerre (36b/6)

ne-dimek (5b/4)

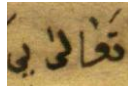
ol-sözün (18b/3)

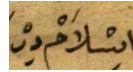
Yazılışı Ayrı Olan Kelime ve Ekler

Metinde hem Türkçe kelimelere hem de yabancı kelimelere gelen eklerin bazen ayrı yazıldığı görülmektedir. Bu durum Uygur imla geleneğinin bir etkisidir. Metinde eklerin kelimelerden ayrı yazıldığı örnekler şunlardır:

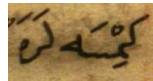
te' ālāyı (11a/7)

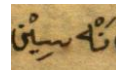
islāmdır (2b/5)

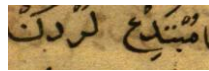
kimşelere (4a/8)

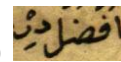
nesin (5a/6)

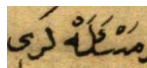
mübtedi'lerden (3b/8)

efḍaldır (12b/8)

mes'eleleri (13b/3)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

2.1.2.1. Türkçe Kelime ve Eklerde Ünsüzlerin Yazılışı

2.1.2.1.1. ç Ünsüzü

Ön Seste Kullanımı

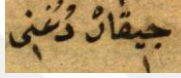
Çim ile

çok (18a/6)

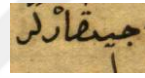

Cim ile

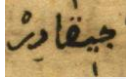
çıkardığını (8b/1)

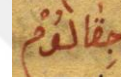
çıklarlar (9a/6)

çıkartır (27a/2)

çıkalmum (39b/2)

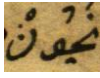
çalışup (44b/10)

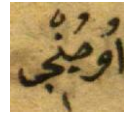
İç Seste Kullanımı

Çim ile

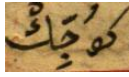
neçün (15a/9)

üçünci (22a/4)

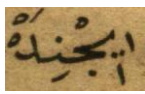

küçük (24a/11)

Cim ile

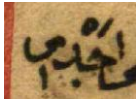
içinde (2a/2)

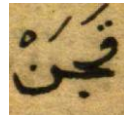
kaçdır (2b/6)

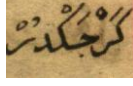
açdı (5b/1)

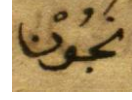
kaçan (6a/5)

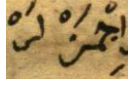
gerçektür (8a/4)

neçün (10b/8)

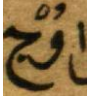
içmezler (19b/3)

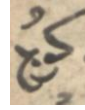
Son Seste Kullanımı

Cim ile

üç (2b/3)

güç (6b/9)

aç (18a/6)

borç (48a/10)

kaç (49a/4)

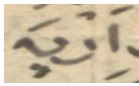

2.1.2.1.2. p ünsüzü

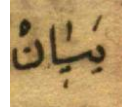
İç Seste Kullanımı

Pe ile

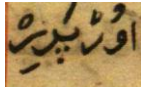
arpa (7a/6)

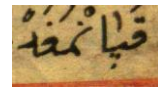
yapan (13a/3)

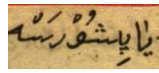
ürperir (14b/6)

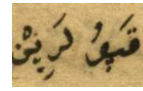
kapanmağa (22a/11)

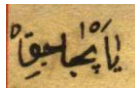
yapışursa (22b/1)

kapuların (24a/2)

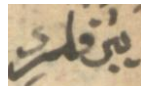

yapcacık (36b/4)

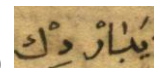

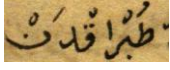
Be ile

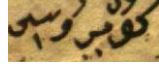
yaprakları (7a/6)

yapardın (8a/3)

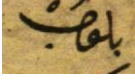

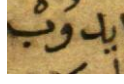
tıbrađdan (26b/10)

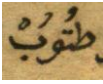
köprüsi (46b/7)

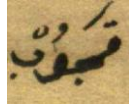
Son Seste Kullanımı

Be ile

bilüp (3a/7)

idüp (5a/10)

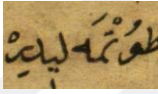
ıtutup (6a/5)

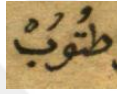
kaçup (30a/3)

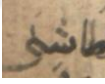
2.1.2.1.3. t Ünsüzü

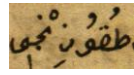
Ön Seste Kullanımı

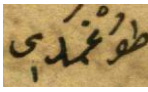
Tı ile Kalın Sıradan Kelimeler

ıtutmalıdır (3a/6)

ıtutup (6a/5)

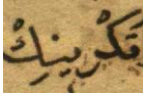
taşını (7a/9)

toğuzıncı (17a/10)

toğmadı (19a/6)

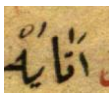
tıamla (26a/8)

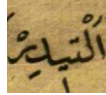
Te ile Kalın Sıradan Kelimeler

tırırının (6a/5)

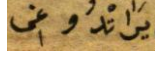
İç Seste Kullanımı

Te ile Kalın Sıradan Kelimeler

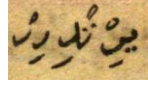
ataya (29b/7)

altıdır (2b/7)

yaratduğı (12a/11)

yırtdırır (24b/1)

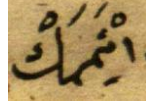

yatsu (25a/1)

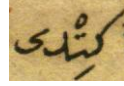

Te ile İnce Sıradan Kelimeler

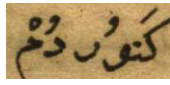
itmek (29b/20)

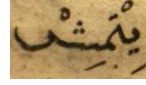
gitdi (21a/7)

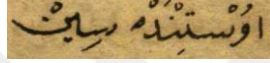
getürdüm (6a/1)

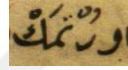
yitmiş (8b/5)

üstindesin (9a/9)

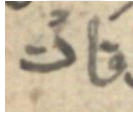
örtmek (33a/8)

Son Seste Kullanımı

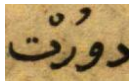
Te ile Kalın Sıradan Kelimeler

kat (6b/10)

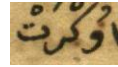

Te ile İnce Sıradan Kelimeler

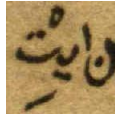
dört (9b/2)

öğret (23a/3)

eyit (45b/2)

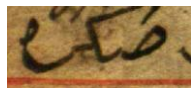

2.1.2.1.4. s Ünsüzü

Ön Seste Kullanımı

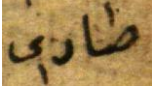
Sad ile Kalın Sıradan Kelimeler

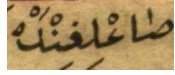
şonra (1b/11)

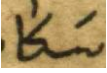
şagda (6b/1)

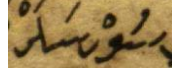

şarı (5a/11)

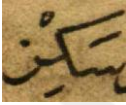
sağlığında (11a/1)

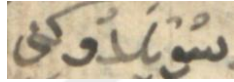
Sin ile Kalın Sıradan Kelimeler

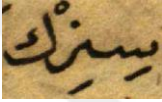
sağa (23a/2)

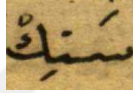
sorsalar (44b/8)

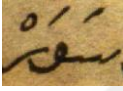
Sin ile İnce Sıradan Kelimeler

sekiz (3a/3)

söyledüğü (7a/9)

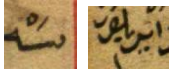
siziñ (5b/5)

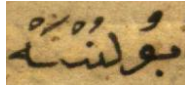
seniñ (6a/7)

sever (9b/9)

İç Seste Kullanımı

Sin ile Kalın Sıradan Kelimeler

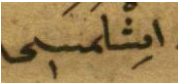
ayrılırsa (2b/11)

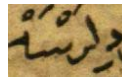
bulunsa (5a/5)

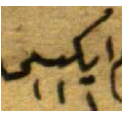
arası (2a/3)

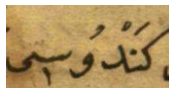
olsalar (7a/1)

Sin ile İnce Sıradan Kelimeler

işlemesi (2a/4)

dilerse (3a/11)

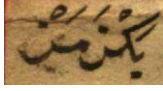
ikisi (2b/10)

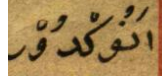
kendüsi (4a/3)

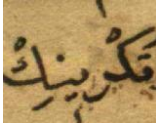
2.1.2.1.5. ƣ Ünsüzü

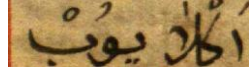
İç Seste Kullanımı

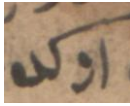
Kef ile

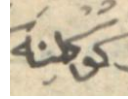
beñzemez(1b/3)

anunđur (1b/5)

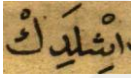
tañrının (6a/5)

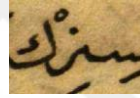
añlayup (8a/11)

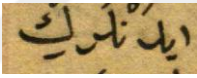
öñde (6b/1)

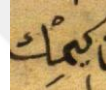
göñline (7a/9)

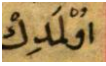
Son Seste Kullanımı

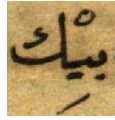
işlediñ (3b/4)

siziñ (5b/5)

idenleriñ (6a/4)

kimin (7b/4)

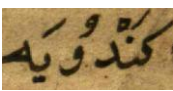
olmadıñ (8b/7)

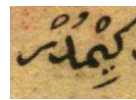
biñ (9b/2)

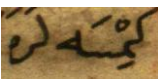
2.1.2.1.6. k Ünsüzü

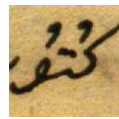
Ön Seste Kullanımı

Kef ile İnce Sıradan Kelimeler

kendüye (1b/4)

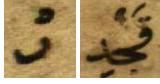
kimdür (8a/2)

kimselere (4a/8)

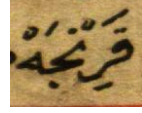
kötü (22b/6)

Kaf ile Kalın Sıradan Kelimeler

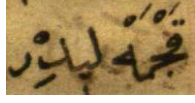
kaçdır (2b/6)

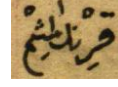
karınca (5a/11)

kaçmalıdır (3a/8)

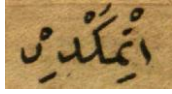
karındaşım (6a/2)

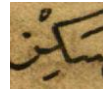
İç Seste Kullanımı

Kef ile İnce Sıradan Kelimeler

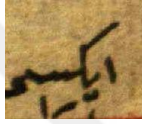
itmekdir (2b/1)

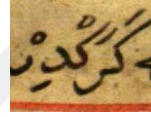
sekiz (3a/3)

ikisi (2b/11)

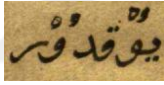

gerekdir (4b/11)

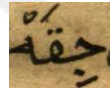

Kaf ile Kalın Sıradan Kelimeler

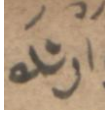
yoğdur (1b/6)

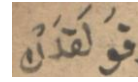
çıka (3b/3)

arçada (6b/1)

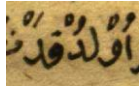

kulağdan (6b/2)

Kaf ile İnce Sıradan Kelimeler

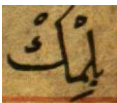
öldükden (46b/8)

Son Seste Kullanımı

Kef ile İnce Sıradan Kelimeler

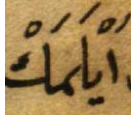
bilmek (1b/11)

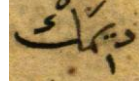
delilik (3a/1)

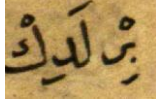
eylemek (2b/2)

dimek (5a/8)

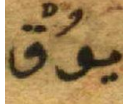

birledik (5b/9)

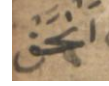

Kaf ile Kalın Sıradan Kelimeler

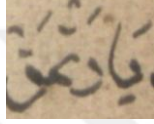
yok (4a/1)

ancağ (7a/10)

yaratmak (6b/11)

kaçmak (7b/8)

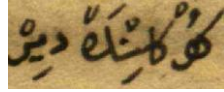

2.1.2.1.7. g-ğ Ünsüzü

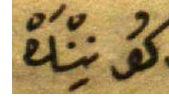
Ön Seste Kullanımı

Kef ile İnce Sıradan Kelimeler

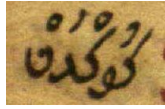
gönlindedir (47a/5)

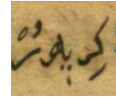
güninde (48b/9)

gökden (47b/11)

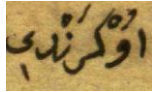
girilür (42a/2)

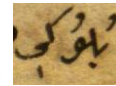
İç Seste Kullanımı

Kef ile İnce Sıradan Kelimeler

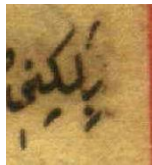
öğrendi (46a/8)

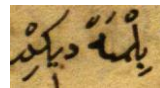
bölügi (40a/9)

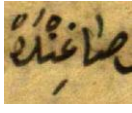
bilegini (42a/7)

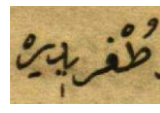

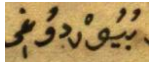
bilmedigim (40b/10)

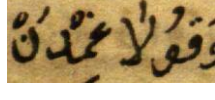

Gayın ile Kalın Sıradan Kelimeler

şagında (43b/7)

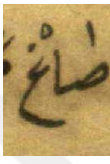
toğrıdır (48a/6)

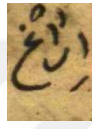
buyurduğı (46b/3)

ķulağımdan (40b/9)

Son Seste Kullanımı

Gayın ile Kalın Sıradan Kelimeler

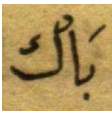
şag (42a/6)

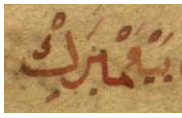
ırağ (17a/5)

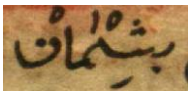
2.1.2.2. Yabancı Kelimelerde Ünsüzlerin Yazılışı

2.1.2.2.1. b-p Ünsüzünün Yazılışı

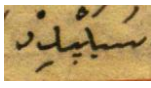
Metinde geçen yabancı kelimelerde çoğunlukla aslına uygun bir yazım söz konusudur. Ancak p ile yazılması gereken bazı kelimelerin b’li şekilde de yazıldığı görülmektedir. Bu kelimeler çeviri yazılı metinde p’li olarak gösterilmiştir.

bāk (34a/8)

beyğamberiñ (2b/2)

bişmān (41a/1)

Arapça kökenli olan “sebeb” kelimesinin bir yerde p’li şekilde yazıldığı görülmektedir.

sebeptir (22a/11)

Kökeni Arapça olup b ile yazılan “ķabūl” kelimesi metinde içinde bir yerde p’li şekilde yazılmıştır. Bu yazım metinde dipnot olarak gösterilmiştir.

ķapūl (25a/10)

2.1.2.2.2. c-ķ Ünsüzlerinin Yazılışı

Farsça hīķ kelimesi metinde c’li şekilde yazılmıştır. Bu kelime çeviri yazıda aslına uygun olarak ķ’li yazılmıştır.

hīķ (6b/7, 13b/4...)

2.2. SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

2.2.1. Ünlüler

2.2.1.1.Ünlü Değişmeleri

2.2.1.1.1. i-e, e-i değişikliği

Türkiye Türkçesinde yazılışı e ünlüsü ile olup metinde i ünlüsüyle yazılan kelimelere örnekler şunlardır:

itmekdir (2b/11)

irmedüğüm (18b/4)

Metinde ikili kullanım şeklinde hem e hem i ünlüsü ile yazılan kelimeler çoğunluktadır.

yedi (21a/4)

yimezler (19b/39)

yetmiş (40a/8)

yitmiş (8b/5)

yedi (12a/7)

yidi (6b/10)

yerleri (6b/11)

yiri (3b/11)

gerü (17a/6)

girü (6b/9)

gece (17a/11)

gicede (26b/1)

beş (18a/4)

biş (18a/9)

vermegi (43b/6)

vire (3b/6)

degin (20a/2)	digin (5b/10)
nere (39b/3)	niresi (18a/10)
dediler (28b/3)	didik (16b/7)

Metinde e ünlüsü ile yazılan bir örnek bulunmaktadır.

eyü (3b/4), (4a/10)

2.2.1.1.2. ı-u, i-ü değişikliği

Eski Türkçe döneminde ı ve i ünlüsü ile yazılan, metinde ise yuvarlaklaşmış hâllerine rastlanan kelimeler şunlardır:

karşusunda (43b/8)	kötü (22b/6)
gizlülere (7a/5)	kapuların (24a/2)
komşu (23a/7)	yatsu (25a/1)
to buklar-ıla (33b/11)	küçük (24a/11)

Metinde hem ı hem u'lu olarak ikili kullanım örneği de mevcuttur.

to ğrı (40ab/1)	do ğrulukdan (31b/11)
fırşandı (4b/11)	furşandı (4b/8)

İkili kullanım örneklerinden olan hem i hem de ü'lü kullanım örneğine örnekler şunlardır:

degil (5b/5)	degül (4b/4)
kendi (35b/7)	kendüye (1b/4)
beridür (6b/6)	berü (5a/7)

Farsça tamlama yapısında bulunan izafet esresi ı ve i'nin metinde söyleyiş özelliği olarak yuvarlaklaştığı örnekler bulunmaktadır.

kitāb-u Allāh (8a/11)

Allāh-u te'ālā (1b/3)

2.2.1.1.3. u-ı, ü-i değişikliği

Eski Türkçede u veya ü ile yazılan, ancak metinde ı ve i olarak karşımıza çıkan kelime örnekleri şunlardır:

işbu (41b/3)

ķırı (5a/9)

iķün (15b/4)

Metinde Farsķa atıf edatı olan ü'nün düzleştiki örneklere de rastlanmaktadır.

mülk i meleküt (1b/4)

mişl i mānendi (1b/5)

Bu ünlü değişimleri dışında muķdārı (33b/6) kelimesi i-u değişimine, şuķķat (36a/1) kelimesi ı-u değişimine, ķasāba (26a/1) ve razāsı (10b/9) kelimeleri ī-a değişimine, rik'at (42b/5) kelimesi e-i değişimine ve rük'at (42b/3) kelimesi de e-ü değişimine örnek olan kelimelerdir. Bu değişimler sadece verilen kelimelerde görölmektedir.

2.2.1.2. Ünlü Kısalması

Metinde bulunan Arapķa ve Farsķa bazı kelimelerde uzun ünlülerin kısaldığı görölmektedir. Bunun sebebinin müstensihin kelimenin yazılışını bilmediğinden kaynaklandığı düşünölmektedir.

fazilet (9b/8)

lakin (42b/5)

ba' de (38b/8)

ķuzur (44a/2)

kefil (29a/5)

latife (29b/11)

2.2.1.3. Ünlü Türemesi

Metinde ünlü türemesinin yabancı kökenli sözcüklerde gerçekleştiğı görölmektedir. Ünlü türemesi iki veya daha fazla ünsüzün yan yana gelmesinden kaynaklanan söyleyiş zorluğunu ortadan kaldırmak amacıyla gerçekleşmiştir.

ayubdan (25b/6)

şükür (22b/3)

harif (27a/10)

ķükümlere (38b/6)

ķaziret (28b/8)

ķüfördür (2a/10)

ķasıd (5a/6)

‘acizden (6b/8)

ķalkı (5a/10)

ķavfu (30a/4)

2.2.1.4. Ünlü Düşmesi

Türkçede iki heceden oluşan kelimeler ünlü ile başlayan ek aldıklarında vurgusuz olan orta hece düşer. Metin içinde de ünlü düşmesi örnekleri bulunmaktadır.

ağız (22a/10)	gönlindedir (47a/5)
burnuna (34a/1)	ayrılmaz (6a/11)
gögsine (42a/5)	eylik (23a/7)
oğlu (15b/1)	benzemez (1b/3)

Metinde i- yardımcı fiilinin düştüğü örnekler de bulunmaktadır.

nesnelerden (6b/3)	kimseye (6b/7)
dilerse (3a/11)	giderse (9b/3)
yoksa (11a/3)	

“ile” edatı kelime ile birleştiğinde başındaki i’nin düştüğü örnekler de mevcuttur.

dilimle (13b/10)
seninle (49a/3)

2.2.1.5. Ünlü Birleşmesi

Türkçede iki ünlü yan yana gelmemektedir. Ünlü ile biten bir kelimeden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiğinde bu iki ünlü birleşerek ya ilk kelimedeki ünlüyü ya da kendinden sonra gelen kelimenin ünlüsünü alır.

ancağ (7a/11)	şöyle (22b/11)
neçün (10b/8)	nesnelerden (6b/3)
böylece (13b/3)	

2.2.1.6. Ünlü Uyumları

2.2.1.6.1. Kalınlık-İncelik Uyumu (Damak Uyumu)

Türkçede ilk hece kalın ünlü ile başlıyorsa diğer heceler de kalın ünlü ile, ince ünlü ile başlıyorsa diğer heceler de ince ünlü ile devam etmelidir. Bir kelimenin ünlülerinin kalın ve ince sıradan devam etmesi durumuna kalınlık-incelik uyumu adı verilir. Metinde genellikle kalınlık-incelik uyumu sağlanmıştır.

Metinde bazı Türkçe kelimelerin uyum dışında olduğu görülmektedir.

inandım (11a/8)

işbu (41b/3)

iken zarf-fiili eklendiği kelimeyle kalınlık-incelik uyumuna girmemektedir. Metindeki örnekleri şunlardır:

yoğ-iken (6b/7)

varurken (44a/8)

otururken (44a/10)

Şimdiki zaman eki olan –yor da eklendiği kelime ile kalınlık-incelik uyumuna girmez. Metin içinde bu örneklere de rastlamak mümkündür.

gideyorsın (9a/11)

gideyorım (9b/3)

Aitlik eki olan +ki kalınlık-incelik uyumuna aykırıdır. Metinde bir örneği bulunmaktadır.

yarınki (22b/10)

2.2.1.6.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu, Osmanlı Türkçesi döneminde tam anlamıyla sağlanamamıştır. Eklerin düz şekilleri de mevcut olmasına rağmen sözcüğe eklenişleri uyum dahilinde değildir. Kimi örneklerde düzlük-yuvarlaklık uyumu sağlansa da genel olarak düz ünlülü sözcükten sonra yuvarlak; yuvarlak ünlülü şekilden sonra da düz ünlülü şekliyle yazıldığı görülmektedir.

2.2.1.6.2.1. Yuvarlak Ünlülü Ekler

-Up: idüp (5a/11), bilüp (3a/7), tutup (6a/5), kaçup (30a/3), şanup (32a/11), urup (34a/8), inanup (35a/8), kalkup (38b/1), olup (38a/11), idüp (5b/3), eyleyüp (17b/5), getirüp (41a/6), öğrenüp (40b/5)

-dUkça (Zarf-Fiil Eki): oldukça (44a/11)

+IU (İsimden İsim Yapım Eki): şüphelü (3b/1), dürlü (10a/3)

-U (Zarf-Fiil Eki): deyü (38a/10)

-ηUz (Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki): rabbiñüz (5b/5)

2.2.1.6.2.2. Düz Ünlülü Ekler

+(I)m (Teklik 1. Şahıs Bildirme Eki): Müslimānım (5a/6), mezhebindenim (8a/9), zürriyetindenim (21b/6), milletindenim (45b/11), üzereyim (39a/2)

-mAlI (Gereklilik Eki): tutmalıdır (3a/6), kaçmalıdır (3a/8)

+sIn (Teklik 2. Şahıs Bildirme Eki): Müslimānsın (5a/7), fırkadansın (8b/5), nesin (5a/6), ümmetisin (46a/1)

-(I)m (Teklik 1. Şahıs Eki): olacağım (9a/10), gideyörüm (9b/3), iderim (13b/10)

+sIz (İsimden İsim Yapım Eki): ‘ağılsız (13a/6), babasız (27a/3), imānsız (31b/8), niyyetsiz (4b/1), ‘ilimsiz (13a/6)

-IncA (Zarf- Fiil Eki): varınca (26a/1), bilmeyince (38a/9), işlemeyince (48a/10)

+cIk (İsimden İsim Yapım Eki): oğlancıklara (31a/9), yapcacık (42b/4)

+lArI (Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki): olduklarını (43b/4)

-Iz (Çokluk 1. Şahıs Eki): uyarız (49a/2)

-IcI (Fiilden İsim Yapım Eki): kılıcı (43a/8), bilici (26a/8), göricidir (21b/5)

-mIş (Sıfat-Fiil Eki): görülmüş (11a/6), geçmişleri (7a/8)

+Iñ (Teklik 2. Şahıs İyelik Eki): delilini (49a/8)

2.2.1.6.2.3. İki Şekli de Kullanılan Ekler

+dUr, +dIr (Teklik 3. Şahıs Bildirme Eki): vardır (1b/3), birdir (1b/3), anuñdur (1b/5), yokdur (1b/6), lāyıkdır (1b/8), rızāsıdır (1b/9), farzdır (1b/11), mevcüddir (2b/7), haramdır (4b/8), yokdur (5a/4), degildir (5a/5), degildür (6b/1), şābitdür (6b/5), beridür (6b/6), ‘ālimdür (7a/4), budur (7b/7), kimdür (8a/1), kimdür (8a/1), gerçektür (8a/4), fāsıkdır (9b/6), rāzıdır (9b/10), içündür (10b/1), kılıdır (13b/11), altıdır (15a/5), çokdır (15a/3), bölükdür (15b/10), kıldır (18b/7), kitābdur (19b/9), haktır (20a/11), toğrıdır (28a/1), degillerdir (28a/5) meşşürdür (33a/7), oldur (48b/1), altındır (48b/7)

+Uñ, +nUñ, +Iñ, +Uñ (Genitif Eki): anıñ (1b/9), te‘ālānıñ (3a/5), sizin (5b/5), imānuñ (5b/10), tañrıñ (6a/6), lāyığınuñ (6b/3), ağaçlarıñ (7a/5), dānelerüñ (7a/6), kumlarıñ (7a/7), anuñ (8b/1), kılıñ (12a/6), küfrüñ (14a/11), adamıñ (22a/1), düşmānınıñ (25a/8), hırmānıñ (26a/10), peygamberiñ (29a/4), başınıñ (33b/9), orucuñ (34a/3), mālınıñ (34b/3), burnunuñ (44a/9), yatsunuñ (43a/5), kabūlınıñ (44b/2)

-Ur, -Ir (Geniş Zaman Eki): ayrılır (2b/11), olur (3a/10), umulur (3b/2), virir (4a/8) ayrılırum (6a/11), bilür (7a/4), girilür (9a/7), alınur (9a/8), inanuram (13b/11), işidir (14b/5), gelür (17b/8), bulur (17b/9), inanurum (20b/7), inanurım (21a/1), kavışdurur (25a/7), çıkarır (27a/2), durdurır (27a/6), olunur (29a/1), bilürsin (45b/7)

-dUk, -dIk (Sıfat-Fiil Eki): getürdüğü (2b/3), buyurduğuna (3a/9), işledüğüne (3b/11), buyurduğu (4b/7), bilmediği (7a/7), söylediği (7a/9), çıkardığını (8b/1), olmadı (10a/11), yapı (12a/6), benzedi (12a/6), yarattı (12a/11), inandım (18b/2), iddi (17b/8), durduğum (18b/4), didigimiz (21b/11), şandığın (23a/8), uydu (25b/1), kıldı (33a/7), okundu (43b/1), okundu (43b/10), itdikleri (48b/10)

+(U)m, +(I)m (Teklik 1. Şahıs İyelik Eki): aşhābım (4a/6), ümmetim (4a/6), karındaşı (6a/3), yolum (7b/3), yolum (7b/3), şifātım (7b/7), dilim-ile (8a/4), gözüm (11a/7), bulduğumdan (40b/7), dilimden (40b/8), kulağımdan (40b/9)

-sUn, -sIn (Teklik 2. Şahıs Eki): gideyorsun (9a/11), eyderyorsun (10b/9), gidersin (38b/8)

+I, +U (Belirtme Eki): kulunı (15b/6), kulu (24a/3), vücūdunı (24b/9), vücūdu (36a/1), orucunı (36a/7), gizlūleri (7a/5), yüzünü (33b/8), ‘ömrümüzü (45a/6), aşı (3b/9), rūhlarımızı (5a/10), anı (22a/2), taşını (7a/9), te‘ālāyı (11a/7), hārāmı (21a/10), olmuş (26a/10), olacağı (26a/10), mālını (31a/8), erkānı (32a/9), ‘ilmini (1b/10), ‘ameli (5a/5), emrini (6a/6), nesneyi (7a/4), hāllerini (9a/2), bölüğü (16b/8), gündüzi (17a/11), günü (22b/10), ölümü (29b/4), kendüyü (32b/4)

+I, +U, +sI (Teklik 3. Şahıs İyelik Eki): kulusan (13b/6), kuluyam (14a/11), kulunı (15b/6), oğlu (21a/5), burnuna (34a/1), şoluna (37a/8), üçüncisi (14a/3), yüzünü (33b/8), inkārı (2a/10), aşı (3b/9), varlığı (6b/4), sağışı (7a/6), taşını (7a/9), tabaқasına (9a/5), günāhı (9a/5), yapı (12a/5), yarattı (12a/11), oğlu (15b/1), kulunu (15b/6), omuzı (17a/8), oğlanlarına (19b/6), komşusına (23a/7), vücūdunı (24b/9), odına (24b/10), rūhı (25a/6), mālını (31a/8), anasına (32a/6), taşrasında (33a/3), kapısı (36a/3), du‘āsın (43a/4), cümlesi (11b/5), hükmi (20a/2), gücü (27a/6), köprüsi (46b/7)

+IUk, +Iik (İsimden İsim Yapım Eki): kulluk (20b/9), karanluk (26b/5), doğrulukdan (31b/11), teñbellük (31a/8), sağlığında (11a/1), karanlığından (24b/2), evliyālık (32b/2), takşiratlık (47b/6), delilik (3a/1), eksiklik (6b/6), dişilik (19b/4), eylik (29b/7)

-dUkdA, -dIkda (Zarf-Fiil Eki): olduğda (25b/4), toğrı olduğda (42b/2), söylendükde (14b/5), işitdükde (22b/6), yarattıkda (5a/10), kalkdıkda (42b/3), olındıkda (44b/8), girdikde (4b/8), geldikde (18b/5), virdikde (34b/4)

-dU, -dI (Görülen Geçmiş Zaman Eki): oldu (21a/6), oldum (41a/2), getürdü (2b/6), getürdüm (6a/1), getürdün (11b/6), yarattı (5a/11), çıkdı (5b/2), buyurdu (5b/4), yapardı (8a/3), olmadı (8b/7), inandım (11a/8), inandı (11b/9), yaradıldı (12b/10), doğdı (21a/7), olundu (28b/10), getürdü (2b/5), işledi (3b/4), didi (5b/5), birledik (5b/9), indi (12b/9), didik (16b/7), olundu (28b/10), öldiler (39a/1), itdim (41a/1), virdim (41b/2)

-dIr, -dUr (Kuvvetlendirme- İhtimal Eki): olınmışdır (19a/9), buyurmuşdır (44b/9), inmişdır (19b/9), gönderilmişdir (21a/9), tutmalıdır (3a/6), kaçmalıdır (3a/8)

-mIş, -mUş (Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki): olınmışdır (19a/9), buyurmuşdır (44b/9), görmüş (11a/11), inmişdir (19b/11), gönderilmişdir (21a/9), buyurmuş (3a/2), olınmışdır (19a/9), eylemişler (9a/3), kurmuş (45a/4)

-AlUm, -AlIm (Çokluk 1. Şahıs Emir Eki): çıkarım (39b/2), bakalım (45a/6), idelim (45a/6)

+mIz, +mUz (çokluk 1. Şahıs İyelik Eki): peygamberimiz (3b/10), rûhlarımızı (5a/10), imāmımızsın (48b/11), namāzımız (49a/3), rabbimiz (5b/2), peygamberimiz (27b/7), mezhebimizde (33b/1), efendilerimiz (38b/11)

-dUr, -dIr (Fiilden Fiil Yapım Eki): döndürmede (35a/1), işitdirmez (25a/1)

2.2.2. Ünsüzler

2.2.2.1. Ünsüz Değişimleri

2.2.2.1.1. Tonlulaşma

t- > d-, -t->-d-, -t>-d

Eski Türkçe döneminde tonsuz olan t harfiyle oluşturulan kelimeler, Eski Anadolu Türkçesi döneminden itibaren d'ye dönüşmüştür. Bazı kelimelerde ise t harfi korunmuştur. Metinde kelime başında sedalılışmaya örnek olan kelimeler şunlardır:

dirler (2a/11), dil-ile (2a/11), dördü (2b/11), degül (4b/4), digin (5b/11), dürlü (10a/3), dağı (15b/5), duracağ (16b/4), dokunur (17b/1), dişilik (19b/4), doğdı (21a/6), deve (27a/2), direksiz (27a/6), doğrulukdan (31b/11), dirsekler-ile (33b/8), dizleri (44a/3), düşeler (44a/4)

Kelime sonunda t ünsüzü barındıran bazı kelimelerin ise sesli ile başlayan ek aldıklarında t ünsüzünün tonlulaştığı görülmektedir.

kendüye (1b/4), iden (3a/9), yidi (6b/10), gideyorsun (9a/11), yaradıldı (12b/10), gideren (14a/5), işidir (14b/5), unudur (18a/1), ardına (18a/8), ağladır (27b/4), gider (39b/4), kınadlarına (44a/10), öğrede (49b/9)

Metin içinde bir yerde t ünsüzü ile biten kelime, sessiz ile başlayan bir ek aldığı hâlde sedalılışmaya uğramıştır.

iddügi (17b/8)

Kelime başında t ünsüzünü koruyan örnekler de mevcuttur.

tutmalıdır (3a/6), tabağasına (9a/5), tağrının (9b/7), tamarları (47a/3), tamlasın (26a/8), taş (26b/2), tokuz (31b/11), turmağ (33b/2), taşra (39b/2), tobrağa (34a/8), tobuğlar-ıla (33b/11), toğmadı (19a/6), toğrı (40b/1), toğrıldukda (42b/2)

k->g-, -k->-g-

Eski Türkçe döneminde kelime başında k tonsuzu bulunan bazı kelimelerin sonraki dönemlerde tonlulaşarak g ünsüzüne dönüştüğü kabul edilir. Bu değişimin Eski Anadolu Türkçesinde gerçekleştiği benimsenmektedir. Metinde bu tonlulaşmaya örnekler mevcuttur.

gece (17a/11), geçti (20a/7), geldikde (18b/5), gerçektir (13b/10), gerek (41a/5), gerü (17a/6), getürdi (2b5), gezer (10b/2), gibi (5b/1), gideren (14/4), gitdüğü (39a/7), giymek (29a/2), gögsine (42a/5), gök (35a/4), gönlindedir (47a/5), göz(6b/3), gündüzi (17a/11)

Tonsuz bir harf ile biten kelimeye sesli harfle başlayan bir ek geldiğinde tonlulaşma gerçekleşmektedir. Metinde bu tip tonlulaşmaya örnekler şunlardır:

getürdüğü (2b/3), bilmediği (7b/7), bölüğü (8b/10), didigimiz (22a/3), işleyeceği (25b/1), dilemegin (26b/7), kemiginden (27a/1), itmeklige (35b/9), gitmege (39a/4), bileğini (42a/7), öksürüğünü (44a/1), birliğine (46b/5), yüregi (47a/1)

Tonsuz k ünsüzünün kelime başında korunduğu kabul edilen örnekler şunlardır:

kemiginden (27a/1), kendü (23a/8), kim (23a/3), kimse (6b/11), kişi (13a/4), köprüsi (46b/7), kötü (22b/6), küççük (24a/11)

-k>-ğ, -k>-ğ-

Metinde kelime başındaki k tonsuzu korunmuştur.

kaçdır (2b/6), kaçar (10a/11), kaçmaya (31b/6), çalup (45a/2), kalkdıkdı (42b/3), çan (26a/6), çanadlarına (44a/10), çanı (48b/8), çapuların (24a/2), çara (26b/1), çarınca (5a/11), çolay (32a/10), çorçmadan (6b/6), çul (17a/1), çurı (5a/9)

Kelime sonunda bulunan k tonsuz harfi sesli ile başlayan ek aldığındı tonlulaşarak ğ harfine dönüşür.

inanmağa (2b/6), buyurduğı (4b/7), varlığı (6b/4), yoğ-iken (6b/7), sağlığında (11a/1), yapduğı (12a/5), kulağı (14b/5), ayağına (17b/7), bulaşığını (22a/7), çaranlığında (24b/2), tobrağa (34a/8)

ırağ (17a/5) kelimesi sonunda k ünsüzü barındırıp ek almadığı hâlde tonlulaşmaya uğramıştır.

Ünsüz ile başlayan bir ek aldığı hâlde bağdım (12a/7) kelimesinde tonlulaşma gerçekleşmiştir.

Kökeni Arapça olan lâyıķ kelimesi metinde sesli ile başlayan bir ek aldığındı kelime sonundaki k tonlulaşmıştır.

lâyığınuğ (6b/3)

2.2.2.1.2. Tonsuzlaşma

b->p-, -b->-p-

Metinde b ünsüzünün p tonsuz ünsüzüne dönüştüğü iki örnek vardır. Bu kelimelerin ikisi de Arapça kökenlidir.

sebepdir (22a/11)

ķapül (25a/10)

Metinde –Up zarf-fiil ekinin b harfi ile gösterildiğı görölmektedir. Ancak çeviri yazıya aktarılırken p’li şekilde yazılmıştır.

idüp (5a/10), bilüp (6a/5), tıutup (6a/6), eyleyüp (17b/5), inanup (39a/3)

2.2.2.1.3. Dudak Ünsüzlerinin Başkalaşması

b->v-, -b->-v-, -b>-v

Eski Türkçe döneminde b ünsüzü barındıran bazı kelimelerin Eski Anadolu Türkçesi dönemiyle birlikte v ünsüzüne dönüştüğü görölmektedir. Metinde de bu değışime ait örnekler şunlardır:

vardır (1b/3), vire (3b/6), sever (9b/9), varmak (33b/4), yalvarmak (35b/1), evledüğü (47b/7)

Metin içinde yalnız bir yerde kelime başında b ünsüzünün korunduğı görölmektedir birdiğı (45b/4)

2.2.2.1.4. Sızıcılışma

-ķ->-ķ-

Eski Türkçede ķ ünsüzü ile karşımıza çıkan bazı kelimelerin Eski Anadolu Türkçesi döneminden itibaren sızıcılışmaya uğrayarak yerini ķ ünsüzüne bıraktığı görölür. Metinde de sızıcılışma örnekleri bulunmaktadır.

dağı (7b/10), ķātūnlarına (30a/10), yoķsa (44a/6), aķşam (24b/6)

2.2.2.1.5. η > n değışikliği

Metinde +nUη, +nIη, +Iη, +Uη olan ilgi ekindeki η ünsüzünün n ünsüzüne dönüştüğü örnekler bulunmaktadır.

ķulların (6a/7), anların (9a/1), şeylerin (12b/1), şirkin (14a/11), ķumların (26a/9), ibādetlerin (44b/1)

2.2.2.1.6. –’-(hemze)>-y- değışikliği

Metinde bulunan içinde hemze yer olan kelimelerden hemzenin y ünsüzüne dönüştüğü iki örnek bulunmaktadır.

lāyık (4a/2)

halāyık (43b/4)

2.2.2.2. Ünsüz Düşmesi

Metinde Türkçe kelimeler içinde meydana gelen ünsüz düşmesi örnekleri şunlardır:

getürdüğü (2b/3), eyü (4a/10), şarı (5a/11), kulağdan (6b/2), siğecik (6b/10), duranları (18b/4), şana (23a/9), kapuların (24a/2), yatsu (25a/1), bile (33b/8)

Metin içinde Arapça kelimelerde ünsüz düşmesi hemze veya çift ünsüzlerden birinin düşürülmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

şeyi (2b/5), hāk (2b/3), suali (11a/11), riyādır (23b/5), haydır (26a/5), hac (39a/11), şer (43b/10)

2.2.2.3. Ünsüz Türemesi

Kelime İçinde y ve n Türemesi

Türkçede iki ünlü yan yana gelmez. Böyle durumlarda ya y ünsüzünün ya da teklik 3. şahıs iyelik ekinden sonra n ünsüzünün türediği görülür.

kendüye (1b/4), eyleyüp (17b/5), kişiye (23a/10), yerini (33a/8), sağına (33a/7), ellerini (42a/5)

Kelime Başında v Türemesi

Metinde v türemesi bir kelimedede görülmektedir.

vutanmağdır (47a/3)

2.2.2.4. Ünsüz İkizleşmesi

Metin içinde ünsüz ikizleşmesi örnekleri şunlardır:

küççük (24a/11), elli (28b/11), aşşağı (26a/1), naciyye (9a/11), gaybiyye (11a/3)

2.2.2.5. Hece Düşmesi

Ses bakımından birbirine benzeyen arka arkaya gelmiş iki heceden birinin erimesine hece düşmesi denir. Metinde teklik 3. şahıs bildirme eki olan –durur ile şimdiki zaman eki –yorIr’da hece düşmesi görülmektedir.

vardır (1b/3), yokdur (4b/9), kimdür (8a/1), gideyorum (9b/3)

2.3. ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Yapım Ekleri

2.3.1.1. İsimden İsim Yapım Eki

+IUk, +IIk: delilik (3a/1), varlığı (6b/4), sağlığında (11a/1), eyliği (18a/7), erkeklik (19b/4), dişilik (19b/4), kulluk (20b/9), eylik (23a/7), karanlığından (24b/2), dirilik (26a/7), doğruluktan (31b/11), birliğine (46b/5)

+cIk: sinekcik (6b/10), oğlancıklara (31a/9), yapcacık (36b/4)

+IU: gizlülere (7a/5), dürlü (10a/3)

+Incl, +Uncl: kaçınıcı (8b/5), üçüncü (8a/6), ikinci (29a/2), dördüncü (30a/1), yedinci (30b/5), ellinci (31a/11), altıncı (33a/8)

+mIş: altmış (44b/10), yitmiş (8b/5)

+ArU: ilerüdür (13a/5)

+düz: gündüz (17a/11)

+rA: niresi (18a/9), taşrasında (33a/3), sonra (25b/4)

+daş: karındaşım (21b/9)

+sIz: babasız (27a/3), direksiz (27a/6)

+An: oğlanlarına (19b/8)

+cA: böylece (13b/3), nice (45b/7), önce (49b/4)

+di: imdi (44b/5), şimdi (6a/3)

+ek: erkek (19b/4)

+le: bile (33b/11)

+Il: yeşil (48b/6)

+kı: kankı (9a/11)

2.3.1.2.İsimden Fiil Yapım Eki

- I: sak+ı-n-a (23a/6)
- A: beñzemez (12a/5)
- Al: yönelmek (33a/10)
- Ar: yaşarır (14b/6)
- IA: ululamağdır (45b/4), ezberlemesi (37b/7), işler (10b/5), birledim (12b/3)
- IAn: yellendikde (22a/8), guşşalanmadan (6b/5), söylendükde (14b/5)
- re: öğrenmeye (9a/3)

2.3.1.3.Fiilden Fiil Yapım Eki

- Il-, -Ul-: ayrılmaz (2b/11), sayılmaz (15a/9), umulur (3b/4), görülmüş (11a/6), girilür (9a/7), yaradıldı (12b/10), gönderilmişdür (21a/9)
- dlr-, -dUr-: bildüre (7a/12), durdurmasına (16b/5), kıldurmağa (18b/7), kıldıran (18b/8), öldürür (23a/10), yırtdırır (24b/4), işitdirmez (25a/1), kavışdurur (25a/7), durdurır (27a/6), güldürür (27b/3), yedirmek (31a/2), döndürmede (35a/1)
- (I)n-: edindim (8a/10), alınur (9a/8), olunmaz (15b/5), öğren (23a/3), okunur (42b/8), ödenmez (48a/11), şakına (23a/6)
- Ar-: çıkardüğünü (18b/1), gideren (14a/4)
- mA-: öğrenmemişler (9a/2), eylememişler (9a/4), olmaduğı (10a/11), görmedim (11a/9), kesmemek (15a/1), bulunmamak (15b/4), sevmeyen (17b/2), aldanmayan (17b/3), itmeyen (17b/5), gülmese (23a/9), kaçmaya (31b/6)
- t-: öğret (23a/3)
- (I)ş-, -(U)ş-: kavışdurur (25a/7), yetiştürürler (28a/7), yapışursa (22b/1)
- ka-: yaykasa (22a/9)
- Ur-: toğurmadı (19a/7)

2.3.1.4. Fiilden İsim Yapım Eki

- mAk: bilmek (1b/11), itmekdir (2b/1), eylemek (2b/2), inanmağa (2b/6), dimek (5a/8), yaratmağa (6b/10), yaratmak (6b/11), unutmakdan (7a/12), kaçmak (7b/9), bilmek (13b/3), kesmemek (15a/1), korkmak (15a/2), bulunmamak (15b/4), yimek (29a/6), yedirmek (31a/2), virmek (31a/4), şakınmak (31b/3)

-mA: işlemesi (2a/3), bilmesi (7a/12), olma (13a/11), korkmanın (17b/6), yazmas-ıla (20b/5), durdurmada (34b/11), buyurma (8b/8)

-k, -k, -ğ: yok (4a/1), alçağıdır (13a/5), ırağ (17a/5), tok (18a/6), eksik (22a/5), uşaklarıdır (19a/1), gerekdir (19a/10)

-I: dağı (7b/10)

-Uk, -Ik: bölüğü (8b/10), bulaşığını (22a/7), öksürüğünü (44a/11)

-IcI: yaradıcı (10a/2), bilici (26a/8), görücidir (26b/5), yeticidir (27a/6), işleyicidir (27b/2)

-Ar: gezerdir (11a/1), tamarları (47a/3)

-(U)m: ölüm (11a/1)

-z: göz (11a/6), söz (22b/6), boğaz (36a/2)

-A: göre (16b/9), gece (17a/11)

-U, -I: korkusun (44a/6), toğrıdır (28a/1), kapuların (24a/2)

-In, -Un: yakın (17a/5), bütün (36b/3)

-mur: yağmur (26a/8)

-IA: tamlasın (26a/8)

2.3.2. İsim

2.3.2.1. Çokluk Ekleri

Eski Türkçede çokluk eklerinden biri olan +IAr, Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinde de çokluk bildirmek için kullanılır. Metindeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

kimselere (4a/8), işler (4a/10), nesnelerden (6b/3), göklerde (7a/4), efendilerimiz (9b/2), anlar (19b/7), ba'zılar (28b/11), şartlar (33a/4), bunlardır (40b/2), kanadlarına (44a/10), yıllar (44b/11), münâfıklar (47a/11)

2.3.2.2. İyelik Ekleri

Metinde iyelik eklerinin hem düz hem yuvarlak şekilleri yer alır. Teklik 3. şahıs iyelik eki olan –sI'nin yuvarlak örneğine rastlanmamaktadır. Çokluk 2. şahıs iyelik eki almış tek örnek vardır ve burada ek yuvarlaktır. Ekin düzlük-yuvarlaklık durumu kimi zaman uyum dâhilinde gerçekleşirken kimi zaman da uyum dışındadır. Metnin tamamı göz önüne alındığında yalnız teklik 1. şahıs iyelik ekinin düzlük-yuvarlaklık uyumu dâhilinde olduğu görülmektedir.

Teklik 1. Şahıs İyelik Eki

aşhābım (4a/6), kullarım (5b/5), yolum (7b/3), dilim-ile (8a/4), gözüm (11a/7), ümmetimin (14a/7), irmedüğüm (18b/4), bulduğumdan (40b/7)

Teklik 2. Şahıs İyelik Eki

īmānuḡ (5b/10), īmānıḡ (6a/3), mezhebiḡ (38a/8), imāmıḡ (48b/11), deliliḡ (49a/8)

Teklik 3. Şahıs İyelik Eki

rızāsıdır (1b/9), namāzınıḡ (24a/2), buyurduḡuna (3b/1), çıkardıḡını (8b/1), kulumı (15b/6), burnuna (34a/1), kabūlınıḡ (44b/2), arası (2a/3), tabaḡasına (9a/5), ma‘nāsı (16b/3), komşusına (23a/7), ḡapusu (36a/3)

Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki

peygamberimüz (3b/10), efendilerimüz (7b/9), mezhebimüzüḡ (8b/2), ‘ömrümüzü (45a/6), rūhlarımızı (5a/10), rabbimiz (5b/2), didigimiz (22a/5)

Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki

rabbiniüz (5b/5)

Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki

īmānları (6a/7), olanları (7a/4), yapraḡları (7a/6), ḡātūnlarına (30a/10)

2.3.2.3. Aitlik Eki

Metinde aitlik eki +ki olarak karşımıza çıkar. Türkiye Türkçesinde olduḡu gibi metinde de uyuma girmez.

evvelkisi(14a/2), başındaki(17a/8)

2.3.2.4.İsimde Soru

Metinde soru sadece düz şekliyle mİ eki ile karşılanmıştır.

īmānda mısın (6a/8), sende midir (6a/9), ayrılır mı (6a/10), ‘aynīden misin (11a/3), eyle mi (11b/8), ‘ilim mi (12b/6), ‘aḡıl mı (12b/7), kitāb mı (12b/9), cehenneme mi (44a/5), olmadı mı (44a/6)

2.3.2.5.İsim Durum Eki

2.3.2.5.1. Yalın Durum: Ø

mülk (1b/4), kendü (19a/5), biş (23a/3), ğālib (24a/4), küççik (24a/11), yaramaz (31b/10), iş (32a/11), cümle (40a/1), sünnet (42a/6), ayak (44a/8)

2.3.2.5.2. İlgi Durumu Eki: +İḡ, +Uḡ, +nUḡ, +nİḡ

Eski Türkçede hem düz hem yuvarlak hâli görülen ilgi durumu ekinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde sadece yuvarlak şekilleri görülmektedir. Sonraki dönemlerde ise ek tekrar hem düz hem yuvarlak olarak karşımıza çıkar. Metinde de ekin hem düz hem yuvarlak hâlleri mevcuttur.

farzıḡ (1b/10), ḡarāmıḡ (4b/8), sizıḡ (5b/5), kimiḡ (7b/4), ḡulıḡ (12a/6), kimiḡ (13b/6), ḡalbiniḡ (14a/7), kimseniḡ (16b/5), taḡrıḡıḡ (23a/5), namāzınıḡ (23b/10), şeyṭanıḡ (24a/4), yeriniḡ (25a/1), imānuḡ (5b/10), anuḡ (37b/8), yatsunuḡ (43a/5), aḡaçlarıḡ (7a/5), küfrüḡ (14a/11), ḡāllerüḡ (39b/2)

Metinde ilgi durumu ekinde mevcut olan ḡ ünsüzünün n ünsüzüne dönüştüğü örnekler de bulunmaktadır.

ḡulların (6a/7), şeyḡhın (8a/1), anların (9a/1), şeylerin (12b/1), küfrün (14a/11)

2.3.2.5.3. Belirtme Durumu Eki: +I, +U, +n

Metinde belirtme durumu eki olarak genellikle +I eki yer almaktadır.

rūḡlarıḡızı (5a/10), cüz'ıyyātı (7a/8), külliyātı (7a/8), ḡaybı (7a/11), fısqı (10b/4), mizānı (11b/1), sırātı (11b/3), maḡlūkātı (12a/10), 'ibādeti (14a/5), bölüḡi (16b/8), şeyi (2b/5), omuzu (17a/8), ölümi (29b/4)

Kelime ünlü ile bitiyorsa belirtme ekinde önce y yardımcı sesi gelmiştir.

te'ālāyı (11a/7), ḡayāyı (14a/5), nesneyi (7a/4), kendüyi (32b/6), dünyāyı (17b/2)

Teklik 3. şahıs iyelik eki almış olan kelimelerde belirtme ekinde önce zamir n'si gelmiştir.

vaşfını (3b/7), aşlını (3b/9), taşını (7a/9), çıkardığını (8b/1), nefsin (17a/7)

Teklik 3. şahıs iyelik eki almış kelimelerde kimi zaman belirtme eki olarak n kullanılmıştır.

şevābın (3b/5), ḡālin (6a/5), ümīdin (15a/1), ḡapuların (24a/2), ṭamlasın (26a/8), ḡulaḡın (30b/1), helāvātın (17b/8), 'adedin (20a/8), şanduḡın (23a/8), difterin (24b/1), sözün (32a/7)

Metinde birkaç yerde belirtme durumu ekinin yuvarlak şekli de görülmektedir.

ḡıy (18a/4), ḡulu (24a/3), vüḡdu (36a/1)

Zamirlerden sonra gelen +nI belirtme durumu eki o zamirinde karşımıza çıkmaktadır.

anı (22a/2, 22a/4, 22a/6, 44a/1...)

2.3.2.5.4. Yönelme Durumu Eki: +A

Yönelme durumu eki Eski Türkçede +KA/+GA şeklindedir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ek başındaki +K/+G düşmüştür ve +A şeklini almıştır. Bu dönemden sonra da +A olarak karşımıza çıkmaktadır. Metinde de yönelme durumu eki +A ekidir.

şey'e (1b/3), aña (3b/4), 'itāba (4a/2), kimselere (4a/8), 'āliyāta (4b/6), yalana (32b/9), cennete (44a/5), kanadlarına (44a/10)

Teklik ve çokluk iyelik eki bulunan kelimelere yönelme eki geldiğinde araya zamir n'si girmiştir.

buyurduğuna (3a/9), 'azābına (4b/5), odına (24b/10), başına (31b/6)

Kelime sesli ile bitiyorsa ve yönelme eki gelecekse yönelme ekinden önce y yardımcı sesini almıştır.

neye (3b/10), işlemeye (3a/3), kimseye (6b/7), kişiye (23a/10)

2.3.2.5.5. Bulunma Durumu Eki: +dA

Bulunma durumu eki metinde sadece sedalı şekli olan +dA olarak görülmektedir.

yılda (2b/3), sağda (6b/1), 'itikādda (8a/1), vakitte (14b/11), gökde (15b/2)

Teklik 3. şahıs iyelik eki alan kelimede ve o zamirinde bulunma ekinden önce zamir n'si gelmiştir.

anda (6b/7), sağlığında (11a/1), içinde (12a/8), mü'minde (14a/1), yirinde (20a/6)

2.3.2.5.6. Ayrılma Durumu Eki: +dAn

Metinde ayrılma durumu ekinin sedalı hâli +dAn karşımıza çıkmaktadır.

şifatlardan (1b/6), zamāndan (5a/7), yokdan (5b/7), kulağdan (6b/2), küfürden (25b/10), nesnelerden (30b/2), şirkden (36a/1), dilimden (40b/8), kimseden (19a/6)

Teklik 3. şahıs iyelik eki almış olan ve o zamirine ayrılma durumu eki geldiğinde araya zamir n'si girmiştir.

andan (1b/8), olduğundan (13a/4), kılduğundan (18b/10), karanlığından (24b/2), kemiginden (27a/1), birbirinden (2b/11), ikisinden (8b/6)

Metin içinde bir yerde teklik 3. şahıs iyelik almış kelimeye ayrılma durumu eki geldiği hâlde zamir n'si almadığı görülür.

günāhıdan(23b/11)

Eski Türkçe döneminde bulunma durumu eki, ayrılma durumu fonksiyonunda da kullanılmıştır. Metinde de bu tip kullanıma örnekler bulunmaktadır.

tarafında (35b/6)

namāzında (37a/9)

2.3.2.5.7. Vasıta Durumu Eki: +IIA, +IA

Metinde vasıta edatı ekleşerek +IIA ve +IA olarak karşımıza çıkmaktadır.

kalb-ıla (2a/11), ‘aql-ıla (11b/7), tobuqlar-ıla (33b/11), şart-ıla (23a/11), dirsekler-ile (33b/8), göz-ile (35a/7), şifātla (15a/7)

Bazı kelimelerde teklik 3. şahıs iyelik eki ile vasıta durumu ekinin –I ünlüsünün birleştiği görülmektedir.

yaratmas-ıla (20b/4), yazmas-ıla (20b/5), esmās-ıla (34b/6), ihtiyār-ile (43a/8)

Edatın ekleşmediği örnekler şunlardır:

kalb ile (23b/1), ihlāş ile (23b/2), rūhı ile (25a/7), imān ile (25b/9), kan ile (26a/6), göz ile (26b/7)

Metinde iki yerde vasıta durumu ekini pekiştirmek amacıyla ekle birlikte bile edatı kullanılmıştır.

bile (33b/8, 33b/11)

2.3.2.5.8. Eşitlik Durumu Eki: +CA

Eski Türkçe döneminde sadece sedasız şekli görülen eşitlik durumu ekinin Eski Anadolu Türkçesiyle birlikte sedalı şekli de ortaya çıkmıştır. Bu dönemden itibaren de hem sedalı hem sedasız şekliyle mevcuttur. Metinde de iki şekli görülmektedir.

böylece (13b/3), nice (45b/7), önce (49b/4), oldukça (44a/11)

2.3.2.5.9. Yön Gösterme Durumu Eki: +rA, +ArU

Eski Türkçe döneminde +gArU olan yön gösterme eki, ön sesinin düşmesiyle Eski Anadolu Türkçesinden itibaren +ArU şekliyle yer alır. Metinde de bu şekliyle tanıklanır.

ilerüdür (13a/5)

Metindeki +rA yön gösterme ekinin örnekleri şunlardır:

şoğra (1b/11), taşrasında (33a/3), üzere (6b/5)

2.3.3. Sıfat

2.3.3.1.Niteleme Sıfatları

noğşān sıfatlardan (1b/6), kemāl sıfatlar-ıla (1b/7), şübhelü delil (3b/1), işleyen kimseler (4a/7), eyü işler (4a/10), şarı qarınca (5a/11), eksiklik sıfatlardan (6b/6), görülmüş şey’i (11a/6), yaratduğu şeylerin (12a/11), ‘āşī kuldır (13b/9), duracak mekāna (16b/4), āhīr zamān

(21a/2), kötü söz (22b/6), itdüğü şeyler (23a/5), küççik günah difterin (24a/11), işleyecegi ‘ameli (25b/1), eñ aşşağı yerine (25b/11), karanlık gicede (26b/1), kara karıncanın (26b/1), kara taş (26b/6), diledüğü nesne (26b/9), gelen kazāya (29a/9), yaramaz nesnelerden (30b/2), tāze oğlancıklara (31a/9), za‘if imān (31b/10), okunan ezāna (32a/5), pāk sū (33a/4), gitdüğü yola (39a/7), eyü hüylara (39a/10), toğrı yoldan (40b/1), şol el-ile (42a/6), yeşil zebercettendir (48b/6)

2.3.3.2. Belirtme Sıfatları

2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları

ol gelen (2b/8), ol zamān (15b/2), bu cümle ‘ālem (6b/7), ol yola (9b/3), bu dünyāda (9b/4), ol kişiniñ (14a/11), bu me‘eleleri (16b/10), ol sözün (18b/3), bu biş şey (23a/3), ol kul (23b/11), ol ‘ameli (25b/10), ol sā‘at (37b/6), ol itikād (39a/1), bu āyet-i kerīmeden (39b/10), bu ümmet (40a/3), bu ana (40b/8), bu aḥvāle (44a/7), bu zikir (44b/5), bu kadar yıllar (44b/11), bu kitāblara (48a/7)

2.3.3.2.2. Sayı Sıfatları

2.3.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

yigirmi üç yılda (2b/3), iki şeyi (2b/5), iki kere (4a/6), yidi kat gökleri (6b/10), yitmiş üç fırka (8b/9), yüz on dört biñ aşhāb (9b/2), üç bölük (9b/4), üç iş (9b/7), iki dürlü (10a/3), sekiz şey (13a/7), beş şeydir (14a/7), iki bölükdir (15a/3), üç şıfātla (15a/7), beş ḥaşleti (17b/6), biş vaḳit (18a/9), yüz dört kitābdur (19b/9), biñ peygamberler (20a/7), dört şart-ıla (23a/11), yigirmi sekiz peygamberdir (28b/2), elli dört farz (28b/10), on faḳīre (31a/1), toḳuz ā‘zādan (31b/11), iki secde (36b/11), on iki mes‘eleyi (38a/3), altı kelimedir (40b/3), yüz yigirmi şaf (43b/4), seksen yıl (44b/10), on şuhuf (48a/1), dört pāre (48a/6)

2.3.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

yitmiş üçüncü fırkadanım (8b/5), ikinci şart (15a/4), ikinci nev‘i (21b/9), beşinci nev‘i (21b/11), ikinci rik‘atda (24b/5), ikinci farz (29a/2), on ikinci farz (29a/10), otuz ikinci farz (30a/9)

2.3.3.3. Soru Sıfatları

ne zamāndan (5a/7), ne demek (5a/8), kaçınıcı fırkadansın (8b/5), kanḳı yola (9a/11), ne mezhebdensin (46a/2), kaç kitāb (48a/1), kaç imāmı (49a/4)

2.3.3.4. Belirsizlik Sıfatları

bir şey (1b/4), her farzın (1b/10), bir kelimedede (2b/11), cümle rūḥlar (5b/6), hiç kimseye (6b/7), cümle ḥalk (7a/2), her nesneyi (7a/4), cümle maḥlūḳātı (12a/2), her şey‘i (12a/4), cümle şeyler (13a/7), her vaḳitde (14b/11), bir kulumı (15b/6), çok kelām (22b/8), cümle sözler (27b/11), çok yemīn (32a/8)

2.3.4. Zamir

2.3.4.1.Şahıs zamirleri

Teklik 1. Şahıs Zamiri

ben (5b/5, 6a/8, 6a/11, 7b/11, 8a/5, 9a/10, 9b/1, 9b/3, 19a/2, 20b/6...), bendedir (6a/8,47b/6), benim (6a/9, 7b/4, 7b/7, 8b/9, 10b/11...) benden (6a/11), başa (37b/5)

Teklik 2. Şahıs Zamiri

sen (5a/6, 5b/7, 6a/6, 8b/5...) , seniñ (6a/7, 12a/3, 41a/4...), sende (6a/9, 8a/1, 47a/6), senden (6a/10), saña (23a/2,41b/1,49a/1), seniñle (49a/3)

Teklik 3. Şahıs Zamiri

ol (3b/4, 6b/7, 6b/11...), oldur (1b/5, 48a/10), aña (1b/8, 3b/4, 6b/9...), anuñdur (1b/5), anuñ (8b/1,15b/6,37b/8...), anıñ (10b/3, 10b/11, 45a/4), andan (10b/3, 13a/1), anı (22a/2,44a/2,44b/3)

Çokluk 1. Şahıs Zamiri

biz (49a/1), bizim (5a/10, 26a/5, 26b/3, 27b/6...), bizleri (5b/7), bizlere (18a/4)

Çokluk 2. Şahıs Zamiri

siziñ (5b/5)

Çokluk 3. Şahıs Zamiri

anlar (8b/7, 19b/7, 40a/7), anların (9a/1), anları (9a/4), anlara (30b/8)

2.3.4.2.İşaret Zamirleri

buña (4b/9), bu (5a/1), budur (7b/7), bunlar (13b/5), budur (23b/6), bunun (42b/5), bunların (46a/5)

2.3.4.3.Dönüşlülük Zamiri

kendüye (1b/4, 12b/1), kendüsi (4a/3), kendündendir (6b/4), kendüne (17a/11), kendü (23a/8, 37a/6), kendülere (28a/5), kendüyi (32b/4), kendi (35b/7, 43a/8, 45a/5, 48a/10)

2.3.4.4.Belirsizlik Zamirleri

şey'e (2b/4, 11a/6, 12a/5), kimseler (4a/8,43a/6), ğayrıdan (6b/4), cümle (6b/6, 7a/10), kimseye (6b/7, 41b/4), kimse (6b/11, 7a/11, 14b/9, 19a/7...), cümleye (6b/1), cümlesi (7b/10, 19a/8,19b/9...), biri (9b/5, 9b/6, 10a/3), şey'i (12a/4), şey (12a/5, 16b/9...), şeylerin (12b/1), kimseden (19a/6), kimi (19b/5, 19b/6), şeylerden (23a/6), kimini (27b/4), ba' zılar (28b/10), biri (40a/4), herkes (45a/5)

2.3.4.5.Soru Zamirleri

neye (2a/11, 10a/9, 11a/6, 35b/2), nedir (2b/7, 6a/2, 15b/11, 38a/4), nesin (5a/6, 6a/7), neñdir (6a/7), kimiñ (7b/4, 13b/6, 45b/9), kimdür (8a/1), nedür (8b/2, 16a/6), ne (9a/7, 27b/3), kimdir (17b/2, 18b/8, 48b/11), nerede (18a/7), niresi (18a/9), kimde (22a/10), kim (23a/3, 41a/6), kimden (46a/7), kãdadir (47a/5)

2.3.4.6.Bağlama Zamiri

Kim ki bu kitāblara inanmazsa muṭlaḳ kāfirdir. (48a/7)

Umulur ki yārın kıyāmet güninde farz çıḳa. (3b/2-3)

Tā kim yevm-i āḫiretde ḥaḳ celb ve ‘alā ḥazretlerinin ‘azābından emīn ola. (49b/10-11)

2.3.5. Zarf

2.3.5.1. Zaman Zarfları

evvel (1b/9), sonra (1b/11), yārın (3b/2), ol zamān (5b/2), ne zamāndan berü (5a/7), şimdi (6a/2), āṣlā (7a/7), dā’imā (10b/1), ebedī (10b/3), eñ sonra (12b/11), āḫir zamān (21a/2), āḫir (22b/4), ol sā’at (37b/6), evvelā (38a/4), bā’de (38b/8), imdi (39b/10), önce (49b/4), her sā’at (22b/4), ol sā’at (37b/6)

2.3.5.2.Yer-Yön Zarfları

girü (6b/9), ṭaşra (39b/2), ıraḡ (17a/5)

2.3.5.3. Tarz Zarfları

aṣlā (45a/1), böyle (34b/5), yine (2b/1), gine (8a/5), yapcacıḳ (36b/4), şöyle (22b/11), eylik (23a/7), yalnız (42b/7), böylece (13b/3), ṣābit (38b/2), öyle (49b/4), kolay (32a/10)

2.3.5.4. Azlık-Çokluk(Miktar) Zarfları

bir kerre (4a/5), ne ḳadar (4a/10), günāhı miḳdārı (9a/5), çok (17b/3), az (18a/5), dirhem miḳdārı (22a/3), eksik (22a/5), teşehhüd muḳdārı (33b/6), bütün (36b/3), üç kerre (36b/6), bu ḳadar (44b/11)

2.3.5.5. Soru Zarfları

niçün (8b/69, nice (45b/7), nere (39b/3), ḳanı (48b/8), ne ḳadar (4a/10)

2.3.6. Edat

2.3.6.1. Ünlem Edatları

ah (44a/5), yā (40b/7), iy (45a/4), işbu (41b/3), ey (6a/2)

2.3.6.2.Bağlama Edatları

2.3.6.2.1. Sıralama edatları

sünnet **ve dağı** namāzdan (43a/6)

şagda **ve** solda (6b/1)

helāl **ile** harāmı (21a/9)

mişl **i** mānendi (1b/5)

ins **ü** cine (40a/2)

2.3.6.2.2. Denkleştirme Edatları

bir kerre **yā** iki kerre işlemiş... (4a/5)

iki kerre işlemiş ola **veyā** aşhābım ümmetim... (4a/6)

aşşagı yerine on **yāhūd** bi-ğayr-ı hasāba varınca(26a/1)

2.3.6.2.3. Karşılaştırma Edatları

işlemeyene **ne** şevāb var ve **ne** günāh var (4a/9)

hem vācibdür **hem** cā'izdir (16b/11)

kimi kıyāmda **kimi** rükū' da **kimi** secdede... (19b/5)

ba'zılar nebīdir didiler ve **ba'zılar** elli dört farz velīdir didiler (28b/10)

gerek i' tiķāda mūte' allik **gerek** i' māle mūte' allik... (41a/5)

2.3.6.2.4. Cümle Başı Edatları

“Fakat” anlamında:

ammā ġā'ibleri ancaķ ol bilür (7a/10)

ancaķ iş gibi tutmaķ... (32a/11)

lakin sünnetlerin ve şalavata vitirin ve nāfilelerin her rik' atda... (42b/8)

“Eğer” anlamında:

eger 'amel māla mūte' allik olursa... (25b/7)

“Çünkü” anlamında:

zīrā haķ te' ālā hażreti 'ilmī bir mīzān... (45a/3)

Netice ve izah anlamında:

meger Allāh-u te‘ālā... (7a/11)

ya‘ nī mekāna muhtāc olmak oğlu ve... (15b/1)

imdi bu āyet-i kerīmeden (39b/10)

netikim kelām-ı kādīminde buyurur... (46b/1)

“Aksi hâlde” anlamında:

yohsa olmadı mı deyü... (44a/6)

Kuvvetlendirme edatları

çıkmasa **da** ol vācib... (3b/4)

ben **dahı** ol ‘itikād üzerineyim... (7b/10)

maqbūl ve **hem** cā’iz degildir... (11a/5)

harāma harām **degül** deyü inkār iden... (4b/4)

dirsekler-ile **bile**... (33b/8)

Şart ve dereceye bağlama edatları

tā kim yevm-i āhiretde hāq celb... (49b/10)

2.3.6.3.Son Çekim Edatları

farzdan **sonra**... (1b/11)

işlediñ **diyü**... (3b/4)

kalū belādan **berü**... (5a/8)

hazret-i ādemiñ beynini havzı **gibi**... (5b/1)

bir hāl **üzere**... (6b/5)

Allāh-u te‘ālāya **göre**... (16b/9)

hükmi kıyāmete **degin**... (20a/2)

‘ilim hāli ta’lim **içün**... (21a/11)

dirhemden **ziyāde**... (22a/2)

gurūb-ı şemse **dek**... (34a/6)

cān boğaza gelmezden **evvel**... (36a/2)

dirsekler-ile **bile**... (33b/8)

bu ana gelinceye **ka**dar... (40b/8)

mekke-i mükerreme **ka**rşusunda... (43b/8)

Allâhdan **ga**yri... (48b/10)

2.3.7. Fiil

2.3.7.1.Şahıs Ekleri

Eserde zamir kökenli şahıs ekleri (I. tip şahıs ekleri), iyelik kökenli şahıs ekleri (II. tip şahıs ekleri) ve emir ekleri (III. tip şahıs ekleri) kullanılmıştır.

2.3.7.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, şimdiki zaman ve istek kipinin teklik 1. şahsı dışındaki şahısları zamir kökenli şahıs ekleri ile çekimlenmektedir. Metinde zamir kökenli şahıs eklerinin çokluk 2. şahsı ile çekimlenen örnek bulunmamaktadır.

Teklik 1. şahıs: -Am, -Um, -Im

inanuram (15b/11), ayrılırum (6a/11), olacağım (9a/10)

Teklik 2. Şahıs: -sIn, -sUn

gideyorsun (9a/11), kılırsın (18a/9)

Teklik 3. Şahıs: Ø

olur (3a/1), buyurmuş (8a/2), umulur (3b/2), çıka (3b/3)

Çokluk 1. Şahıs: -Iz

uyarız (49a/1)

Çokluk 3. Şahıs -lAr

dirler (2a/11), öğrenmemişler (9a/2)

2.3.7.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

İyelik kökenli şahıs ekleri, görülen geçmiş zaman, şart ve istek ekinin teklik 1. şahsında görülmektedir. Metinde çokluk 2. şahsın iyelik kökenli çekimi bulunmamaktadır.

Teklik 1. Şahıs: -m

getürdüm (6a/1), kabûl eyledim (8b/1), görmedim (11a/7)

Teklik 2. Şahıs: -n, -n

işlediñ (3b/4), olmadıñ (8b/7), disen (10b/10), getürdün (11b/9)

Teklik 3. Şahıs: Ø

getürdi (2b/5), yaratdı (8b/7), bilse (27b/9)

Çokluk 1. Şahıs: -k

birledik (5b/9), didik (5b/8)

Çokluk 3. Şahıs: -lAr

düşseler (7a/1), dediler (28b/10)

2.3.7.1.3. Emir Ekleri

Emir eklerinden tasarlama kiplerinde bahsedilecektir.

2.3.7.2. Fiilde Olumsuzluk

Fiilin kök veya gövdesine –mA eki getirilerek fiilde olumsuzluk oluşturulmaktadır.

ıoğmadı(19a/6), virmeñ(47b/2), olmasa(8a/2), görmedim(11a/7)

2.3.7.3. Fiilde Soru

Fiilde soru sadece düz şekli olan mI ile karşılanmıştır.

ayrılır mı (6a/10), ‘ ilim mi (12b/6), cennete mi (44a/5), olmadı mı (44a/6)

2.3.7.4. Şekil ve Zaman Ekleri

2.3.7.4.1. Bildirme Kipleri

2.3.7.4.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki, eki Eski Türkçe döneminde –dI, -dU, -tI, -tU şeklindedir. Eski Anadolu Türkçesinde ise ekin sadece sedalı şekli mevcuttur. Teklik ve çokluk 3. şahıs çekiminde daima düz, diğer şahıs çekimlerinde ise yuvarlak ünlülüdür. Metinde ek, sedalı olup teklik ve çokluk 3. şahıs çekimi daima düz ünlülüdür. Diğer şahıs çekimlerinde ise hem düz hem yuvarlak örneklerle rastlanır. Eski Türkçeden itibaren 2. tip iyelik kökenli şahıs ekleriyle çekimlenmektedir. Metinde ekin çokluk 2. şahıs ile çekimlendiği örnek bulunmamaktadır.

getürdi (2b/5), işlediñ (3b/4), yaratdı (5a/11), açdı (5b/1), buyurdı (5b/4), didi (5b/5), didik (5b/8), birledik (5b/9), oldı (5b/11), olmadıñ (8b/7), görmedim (11a/7), inandım (11a/8),

inandın (11b/8), getürdün (11b/9), bağdım (12a/7), didim (12a/11), birledim (12b/3), indi (12b/9), yaradıldı (12b/10), oldu (13a/1), didik (16b/8), toğmadı (19a/6), doğdı (21a/6), olundu (28b/10), dediler (28b/10), öldiler (39a/1), virdim (41b/2), örgendi (46a/8)

Metinde bir yerde teklik 3. şahıs eki ile çekimlenen görülen geçmiş zaman ekinin yuvarlak şekline yer verilmiştir.

oldu (44a/6)

2.3.7.4.1.2.Öğrenilen Geçmiş Zaman

Eski Türkçeden itibaren öğrenilen geçmiş zaman eki daima düzdür ve 1. tip zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenir. Metinde de zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlendiği tanıklanır.

buyurmuş (3a/2), öğrenmemişler (9a/2), bilmişler (9a/4), dimişler (13a/6), getürmüş (17a/3), virmiş (17b/3)

Metinde ekin yuvarlak hâline bir örnek bulunmaktadır.

kurmuş (45a/4)

2.3.7.4.1.3.Geniş Zaman

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde –r, -Ar, -Ur olan ek, metinde de aynı şekilde yer alır. Geniş zaman 1. tip zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenir. Geniş zamanın olumsuzu –mAz ekidir.

beñzemez (1b/3), dirler (2b/8), ayrılmaz (2b/11), umulur (3b/2), olur (3b/7), kıasd ider (5a/6), ayrılır (6a/10), ayrılırum (6a/11), gelmez (6a/10), bilür (7a/4), girerler (9a/5), yanarlar (9a/6), çıkarlar (9a/6), sever (9b/9), sevmez (9b/11), dir (20b/8), inanuram (19b/11), iderim (13b/10), kıalarsın (18a/9), yimezler (19b/3), inanurum (20b/7), gidersin (38b/8), dirilürüm (46b/8), bilürem (45b/6), uyarız (49a/1)

Metinde ekin –Ir şekline de örnekler bulunmaktadır.

virir (4a/8), işidir (14b/5), yaşarır (14b/6), ürperir (14b/6), kaldırır (24a/6), çıkarır (27a/2)

2.3.7.4.1.4.Şimdiki Zaman

Metinde Türkiye Türkçesinde olduğu gibi –yor şimdiki zaman eki görülmektedir. 1. tip zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenir.

gideyorsun (9a/11), gideyorum (9b/3)

2.3.7.4.1.5.Gelecek Zaman

Metinde gelecek zaman ile çekimlenmiş üç örnek mevcuttur. –AcAk gelecek zaman eki kullanılmıştır. 1. tip zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenmiştir.

olacağım (9a/10), gideceğim (9b/1), ideceğim (22b/11)

2.3.7.4.2. Tasarlama Kipleri

2.3.7.4.2.1.İstek Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde ekin teklik 1. şahısta 2. tip iyelik kökenli şahıs ekleriyle diğer şahıslarda ise 1. tip zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlendiği bilinmektedir. Metinde teklik 1. şahıs ile çekimlenmiş örnek bulunmamaktadır. Diğer şahıslar 1. tip zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenmiştir.

çıka (3b/3), ide (3b/5), vire (3b/6), ola (4a/6), bildüre (7a/12), diye (22b/2), şaķına (23a/6), öleler (25b/5), komuyalar (47b/8), örgene (47b/11), deyesin (49a/3)

2.3.7.4.2.2.Şart Kipi

Metinde şart kipinin çokluk 1. ve 2. şahıs ekleriyle çekimlenmiş örnekleri bulunmamaktadır. Metindeki örneklerden yola çıkarak şart kipinin 2. tip iyelik kökenli şahıs ekleriyle çekimlendiği görölmektedir.

virse (4b/10), diseler (5a/6), mü'min olsalar (7a/1), düşseler (7a/11),ölürsem (7b/3), olmasa (8a/2), işlese (17a/1), yayķasa (22a/9), gülme (23a/9), bilse (27b/9), gidersen (38b/8), şorsalar (45b/2)

2.3.7.4.2.3.Emir Kipi

Emir ekleri hem emir hem de şahıs ifade etmesi bakımından diğer çekimlerden ayrı bir hususiyete sahiptir.

Teklik 1. Şahıs: -AyIm

ögredeyim (23a/2)

Teklik 2. Şahıs: Ø

ögren (23a/3), öğret (23a/3), getir (37b/5), söyleme (38a/1), eyit (45b/2)

Çokluk 1. Şahıs: -AlIm, -AlUm

çıķalum (39b/2), insāf idelim (45a/5), baķalım (45a/6), şarf idelim (45a/6), gidelim (45a/7)

Çokluk 2. Şahıs: -(A)ñ, -(A)n, -(I)n

virin (47b/2), işleyen (4a/7), virmeñ (47b/2), virmen (47b/3)

Metinde emir ekinin teklik ve çokluk 3. şahıs çekimi bulunmamaktadır.

2.3.7.4.2.4.Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipi –mAlI , –sA gerek ve –mAk gerek olarak görölmektedir.

tutmalıdır (3a/6), kaçmalıdır (3a/8), virse gerekdir (4b/10), bilmek gerekdir (19a/10), eda itmek gerekdir (43b/1), rüku' olursa gerekdir (44a/1), secde olsa gerekdir (44a/2), rusvây olsa gerekdir (44b/7), sorsalar gerekdir (44b/8), sürseler gerekdir (45a/2)

Metinde bir yerde gereklilik –A gerek ile sağlanmıştır.

düşeler gerekdir (44a/4)

2.3.7.5.Ek Fiil

Ek fiil, isimlerin sonuna gelerek onları yüklemleştirir, bu ek fiillerin birleşik zamanlı çekimlerinde de görülür. i- ek fiilinin geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart olmak üzere dört çekimi vardır. Metinde ek fiilin öğrenilen geçmiş zaman çekimi bulunmamaktadır.

2.3.7.5.1. Geniş Zaman Çekimi

Ek fiilin geniş zaman çekimi isimlere gelerek onların cümlede yüklem olmasını sağlar. Bildirme ekleri adıyla da anılıp her şahıs için ayrı ayrı ek bulunmaktadır.

Teklik 1. Şahıs: +Am,+Im

Müslimânım (5a/6), mü'minem (5b/8)

Teklik 2. Şahıs:+sIn

Müslimânsın (5a/7), Allâhımızsın (5b/8), fırkâdânsın (8b/5)

Teklik 3. Şahıs: +dIr, +dUr

kitâbdır (19b/9), vardır (1b/3), altındır (48b/7)

Çokluk 3. Şahıs: +lArdIr, +lArdUr

fâşıkıldır (10a/6), 'âmillerdir (19b/1), mü'ekkeldür (19b/6)

2.3.7.5.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde bulunan ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi örnekleri şunlardır:

var idi (6b/7), mü'mindim (8a/5)

2.3.7.5.3. Şart Çekimi

Metindeki ek fiilin şart çekimi örnekleri şunlardır:

var ise (4a/10), kaçmak ise (7b/9)

2.3.7.6.Fiillerin Birleşik Çekimleri

2.3.7.6.1. Hikâye Birleşik Çekimi

2.3.7.6.1.1.Geniş Zamanın Hikâyesi

yapardın (8a/3), derdim (8a/4), iderdim (8a/4), inanurdım (8a/5)

2.3.7.6.1.2.Şart Birleşik Çekimi

2.3.7.6.3.1.Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

geçdi ise (20a/7), oldu-sa (40b/11), virdi-se (41a/6), öldiler ise (39a/1)

2.3.7.6.1.3.Geniş Zamanın Şartı

ayrılırsa (2b/11), dilerse (3a/11), çıkmazsa (3b/3), işlerse (4a/11), ölürsem (7b/3), giderse (9b/3), korsa (4a/10), dilerse (15b/6), olursa (22a/5), yapışursa (22b/1), söylerse (38a/1), gidersen (38b/7), idebilürse (44a/7), bulunursa (44b/6), bulunmazsa (44b/6), inanmazsa (48a/7), bilmezse (49b/8)

2.3.7.7.Betimleyici Fiiller (Tasvir Fiileri)

2.3.7.7.1.1.Yeterlik Fiilleri

idebilürse (44a/7)

2.3.7.8.İsim-Fiil Ekleri

-mA: işlemesi (2a/4), guşşalanmadan (6b/5), kormadan (6b/6), buyurma (8b/8), öğrenmeye (9a/3), ölmeden (17b/6), yazmas-ıla (20b/5), söylemesi (27a/9), gitmenin (31b/9), gitmeden (32a/3), durdurmada (34b/11), eglennesi (36b/6), şefâ'at itmeden (4a/3), bilmesi (15b/8), durdurmasına (16b/5)

-mAK: itmektir (2b/1), eylemek (2b/2), inanmağa (2b/6), itmek (2b/4), dimek (5b/4), yaratmak (6b/11), kaçmak (7b/9), bilmek (13b/3), getürmek (14b/8), kormak (15a/2), 'amel itmek (16b/11), kıldurmağa (18b/7), bilmek (19a/10), gidermek (12a/6), kapanmağa (22a/11), gülmek (23a/10), görmegin (26b/4), giymek (29a/2), yimek (29a/8), tutmak (30b/4), içmek (32b/1), unutmak (32b/3), örtmek (33a/8), virmege (34b/4), benzemek (35a/3)

2.3.7.9.Sıfat-Fiil Ekleri

-dUk, -dIk: getürdüğü (2b/3), buyurduğuna (3a/9), işledüğüne (3b/11), didikden (5b/10), bilmediği (7b/7), söyledüğü (7a/9), muti' olduğum (7b/2), getürdüğü (8a/3), çıkardüğünü (8b/1), yabduğı (12a/5), yaratduğı (12a/11), iddüğü (17b/8), inandüğüm (18b/2), durduğım (18b/4), şandüğün (23a/8), çıktuğı (25a/6), işledüğün (25a/9), uyduğı (25b/1), yürüdüğünü (26b/2),

virdügi (31b/5), inandüğün (38b/1), bilmedigim (40b/10), okundığı (43b/1), olduklarını (43b/3)

-An: gelen (2b/6), inkār iden (3a/9), işlemeyen (3a/10), işleyen (4a/7), var eyleyen (5b/8), bālīg olandan (6a/1), ‘amel idenlerin (6a/4), kaçan (6a/5), qabūl iden (7b/2), yaradan (12a/4), yapan (12a/10), gideren (14a/4), sevmeyen (17b/2), qanā‘at eyleyen (17b/4), duranları (18b/4), namāzı kılan (18b/7), kıldıran (18b/8), beyān olunan (28b/1), okunan (32a/5), diyen (38a/3), duranlar (38b/3), giden (40b/1), kılan (43a/6), kalan (45a/6)

-mİş, -mUş: geçmişleri (7a/8), görülmüş (11a/6), olmuş (26a/10), kılmamış (4a/2)

-AcAk: gelecekleri (7a/8), duracak (16b/4), kılacak (20b/9), kulluk idecek (20b/9), gelecek (24a/6), işleyeceği (25b/1), olacağı (26a/10), okuyacak (42b/11)

-Ar: gezerdir (11a/1)

-mAz: gelmezden (35b/2), çıkmazdan (36a/4), yaramaz (30a/8)

2.3.7.10. Zarf-Fiil Ekleri

-Up: bilüp (3a/7), halkı idüp (5a/10), hitāb idüp (5b/3), tutup (6a/5), anlayup (8a/11), havf idüp (15a/2), harāc eyleyüp (17b/5), kaçup (30a/3), şanup (32a/11), urup (34a/8), inanup (35b/8), kapanup (36a/3), kalğup (38a/1), rāzı olup (38a/11), bilüp (38b/8), getirüp (41a/6), kılup (43a/3), okuyup (43a/4), virüp (44a/4), qabūl olmayup (44b/6), çalışup (44b/10), namāz kılup (45a/2)

-U: deyü (3b/4)

-dİkdA, -dUkdA: girdikde (4b/8), yarattıkda (5a/10), söylendükde (14b/5), geldikde (18b/5), yellendikde (22a/8), işitdükde (22b/6), kelām eyledikde (22b/8), tamām olduğda (25b/4), virdikde (34b/4), geldikde (37b/10), gelmedikde (37b/10), toğrılduğda (42b/2), kalğdıkdı (42b/3), olundıkda (44b/8)

-IncA: gelinceye (5b/11), varınca (26a/1), bilmeyince (38a/9), gelinceye (40b/8), işlemeyince (48a/10)

-iken, -ken: yoğ-iken (6b/7), işler iken (25b/3), gezerken (37b/4), varurken (44a/8), otururken (44a/10)

-dUkçA: olduğça (44a/11)

-IcAk: dıcek (42b/2)

2.3.7.11. Kuvvetlendirme-İhtimal Eki

olınmışdur (19a/9), inmişdür (19b/11), gönderilmişdür (21a/9), gelmişdür (21a/11), gönderilmişdir (40a/1)

2.4. CÜMLE BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Kelime Grupları

Metinde görülen kelime grupları ve bunlarla ilgili örneklerin bir kısmı şunlardır:

2.4.1.1. İsim Tamlaması

Belirtili ve belirtisiz olmak üzere iki türlü görülen isim tamlamasını metindeki örneklerinden bazıları şunlardır:

2.4.1.1.1. Belirtili İsim Tamlaması

farzın i' tikkādı (2a/1), ādemoñ beynini (5b/1), tañrının emrini (6a/5), kulların imānları (6a/6), ağaçların yaprakları (7a/5), mezhebimizün ismi (8b/2), cehennemün üstü (9a/5), tañrının kulları (9b/6), kalbiniñ mevti (14a/7), kişiniñ kalbi (14a/11), şıfatların biri (16a/8), kullın vücūdunı (24b/9)

2.4.1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

kıyāmet güninde (3b/3), cehennem 'azābına (3b/7), ' ilim hālin (6a/4), günāhı miqdārı (9a/5), omuzı başında (17a/8), ölüm vaktinde (17b/10), ādem oğlanlarına (19b/6), hafza melekleri (19b/7), dirhem miqdārı (22a/3), ' ibādet kapuların (24a/2), cehennem odına (24b/10)

2.4.1.2. İlgi Grubu

anın imān (10b/3)

2.4.1.3. İsnat (İyelik) Grubu

ikisi bir (2b/11), esmāsında birdir (34b/9)

2.4.1.4. Sıfat Tamlaması

şübhelü delil (13b/1), eyü işler (4a/10), bir 'amelde (5a/3), sarı karınca (5a/11), bu cümle 'ālem (6b/7), yitmiş üç fırka (8b/9), üç iş (9b/7), razāsı olmadığı yerlerde (10a/11), görülmüş şey'e (11a/6), kötü söz (22b/6)

2.4.1.5.İsim-Fiil Grubu

anı gidermek (22a/2), hasta olmadan (6b/5), şonradan olma (13a/11), selāmı sağına virmek (37a/7), kalbe geldikde kıomaması (37b/10), ol yola gitmege (38b/9), ben dağı işlememesine (41a/2), ataya anaya eylik itmek (29b/7)

2.4.1.6. Sıfat-Fiil Grubu

bir olduğına (12a/3), yir yapan (12a/10), kıulluk idecek (20b/9), şerī' atde olmayan (39a/3), toğrı yoldan cennete giden (40b/1), şon sünnetin dört kıılan (43a/5), şer difterlerin okundığı (43b/11)

2.4.1.7.Zarf-Fiil Grubu

başdan ayağa varınca (39b/5), secdeden kıalkıp (42b/1), ikinci rük' ata kıalkdıkda (42b/3), selām virüp (44a/4), bu mes'eleleri öğrenüp (49b/8), Allāh-u te'ālāyı bilüp (29a/1), 'āmel tamām olduğda (25b/4)

2.4.1.8.Tekrar Grubu

şimdi şimdi (6a/3), helāl helāl (14b/9), gece gündüz (17a/11), çok çok (22b/8)

2.4.1.9.Edat Grubu

bir hāl üzere (6b/5), anuñ için (15b/6), ' ilim hālī ta' lim için (21a/10), Allāh-u te'ālāya göre (16b/9), bizim gibi (26a/5)

2.4.1.10. Bağlama Grubu

şagda ve şolda (6b/1), göz ve dil (6b/3), geçmişleri ve gelecekleri (7a/8), oğlı ve kıızı (15b/1), cennet ve cehennem (20b/1), nef' görmeden veyā zarar görmeden (6b/12), dört veyā üç rik' at (42b/5), helāl ile haramı (21a/9), hüsn ü i' tiķādımı (41b/1)

2.4.1.11. Birleşik İsim Grubu

Ebū Mansūr Māterīdīdir (8b/2), Ebū Hureyre (23a/2), Nu' māl bin Şābit (8b/3), İmām 'Āzam Ebi Hānifedir (8b/3)

2.4.1.12. Ünlem Grubu

yâ adam (10b/8), yâ Ebû Hureyre (23a/2), iy mü'min karındaşlar (45a/4)

2.4.1.13. Sayı Grubu

yitmiş ikisini (8b/10), yitmiş üç (8b/9), yüz on dört (9b/2), on ikidir (25a/10), elli dört (28b/11)

2.4.1.14. Birleşik Fiil

meşgûl olur (10a/9), imân getürdüm (12b/6), ikrâr iderim (13b/10), te'sîr ider (14b/5), gözleri yaşarır (14b/6), i' tîkâd itmekdir (14b/10), ümîdin kesmemek (15a/1), var olmak (16a/9), zikir eyledik (16b/8), zararî dokunur (17b/1), idebilürse (44a/8)

2.4.2. Cümle Çeşitleri

2.4.2.1. Basit Cümle

Kalbinden dünyâ muhabbeti çıkar. (17b/9)

Ol kulın üzerine ' ibâdet kapuların açar. (24a/1-2)

Cân boğaza gelmezden evvel öle. (36a/2)

Toğrı yoldan cennete giden bunlardır. (40b/1-2)

2.4.2.2. Birleşik Cümle

2.4.2.2.1. Şartlı Birleşik Cümle

Ayrılsa dîn helâk olur. (3a/1)

Bu beş şey'in yerine dört şey kırsa ol kişinin kalbi diridir. (14a/10-11)

"Bunları inkâr itse kâfir olur." demişler. (13b/5-6)

Dirhemden eksik olursa anı gidermek sünnetdir. (22a/5-6)

"Başa şehâdet kelimesin getir." dise ol sa'ât getürmesi farzdır. (37b/5-6)

Haber viridi-se ben anların cümlesine senin murâd-ı şerîfin üzere inandım. (41a/6-7)

2.4.2.2.2. İç İçe Birleşik Cümle

“Taḥrırının rahḡmeti benim içündir.” dir. (10b/11)

“Eşyā-yı mümkünātdan mūnezzehdir.” didim. (12b/2)

“Bunları inkār itse kāfır olur.” demişler. (13b/5-6)

“Yaradan Allāh-u te‘ālā vardır.” didim. (12a/11)

“Sen bizleri yokdan yaradan var eyleyen Allāhımızsın.” didik. (5b/7-8)

2.4.2.2.3. Ki/Kim’li Birleşik Cümle

Umulur ki yārın kıyāmet güninde farz çıka. (3b/2-3)

Resūl-ı Ekrem buyurmuş ki benim ümmetimin ḡalbinin mevti beş şeydir. (14a/6-7)

Üç şıfat biridür ki evvelki cümle peygamberlerden efdāldür. (28a/8-9)

İmdi bu āyet-i kerīmeden ma‘lūm oldu ki peygamberimiz ‘aleyhi’s-selām cümle ‘āleme gönderilmiştir. (39b/11)

Ma‘lūm ola ki ayak üzere varurken secde yerine baḡa. (44a/8-9)

3. METİN

[1b](1) Hazā Kitāb-ı ‘İlm-i ḥal (2) bi’smi’llahi’r-raḥmāni’r-raḥīm¹⁶ (3) Allāh-u te‘ālā vardır ve birdir. Bir şey’e benzemez (4) bir şey de kendüye benzemez. Mülk i melekūt (5) anuḡdur. ‘Ālemde mü’eṣṣir oldur. Miṣl i (6) mānendi yokdur. Noḡṣān şıfatlardan (7) münezzehtir. Kemāl şıfatlar-ıla mütteṣi¹⁷dir. (8) ‘İbādet aḡa lāyıktır. Andan murād (9) anıḡ rızāsıdır. Farzdan evvel (10) farz nedir? Her farzıḡ evveli ‘ilmini (11) bilmek farzdır. Farzdan sonra [2a](1) farz nedir? Her farzıḡ ‘iṭḡadı farz (2) içinde farz nedir? Her farzıḡ (3) arası farzdır. Her farzları iḡlāṣ (4) ile işlemedi farzdır. Her farzıḡ (5) beyni’l-ḡavfı ve’r-recāsı¹⁸ farzdır. (6) Her farzıḡ ḡulūṣı farzdır. Her (7) farzıḡ kıṣṣası farzdır. Her farzıḡ (8) cehli ḡarāmdır. Terki ḡarām, (9) ‘acibi¹⁹ ḡarām, sümme‘si ḡarām, riyāsı (10) ḡarām, inkārı küfüdür. Īmān-ı islām (11) neye dirler? Dil-ile iḡrār, ḡalb-ıla taṣḡıḡ [2b](1) itmekdir. Īmān-ı islāmdan yine (2) taṣḡıḡ, iḡrār eylemek ḡazirāt-ı beyḡamberiḡ (3) yigirmi üç yılda ḡaḡ te‘ālādan ḡaṭ‘i āyet-ile getürdüḡi (4) şey’e ḡalbi ile taṣḡıḡ, dil-ile iḡrār itmek (5) Īmān-ı islāmdır. Ne getürdi? İki şeyi (6) getürdü. Biri inanmaḡa müte‘allıḡ gelen ḡaçdır? (7) Altıdır. Nedir? Āmentü bi’llāhi içinde mevcüddür. (8) Adına ne dirler? Dīn-i millet dirler. Ol gelen dīn-i (9) millet ḡalbi ile taṣḡıḡ, dil-ile iḡrār itmek Īmān-ı (10) islāmdır. Īmān-ı islām ikisi birdir. Dīn-i millet (11) ikisi bir, dördü bir kelimedede birbirinden ayrılmaz²⁰. Ayrılsa [3a](1) dīn helāk olur. Delilik nedir? Bārī te‘ālā (2) kelām-ı ḡadīmide buyurmuş: “inne’d-dine ‘inda’l-llāhi’l- (3) islām²¹.” İşlemeye müte‘allıḡ gelen ḡaçdır? Sekizdir; (4) Farz, vācib, sünnet, müsteḡab, mübāḡ, ḡarām, (5) mekrūh, müfsid. Bu beṣi Allāh-u te‘ālānıḡ emridir. (6) Ḳul olan emrini tıtmalıdır. Üḡi Allāh-u (7) te‘ālānıḡ nehyidir. Ḳul olan nehyini bilüp (8) ḡaçmalıdır. Farz neye dirler? Allāh-u te‘ālānıḡ (9) buyurduḡuna farz dirler. İnkār iden kāfir (10) olur. İşlemeyen cehennem ‘azābına lāyık olur. (11) Rabb-i te‘ālā dilerse vācib neye dirler? Allāh-u [3b](1) te‘ālānıḡ şübheli delil ile buyurduḡuna (2) vācib dirler. Umulur ki yārın (3) kıyāmet ḡüninde farz ḡıḡa. Ḳıḡmazsa da (4) ol vācib²² işlediḡ diyü Allāh-u te‘ālā aḡa (5) farz ṣevābın iḡsān ide. İşleyene (6) ḡaḡ te‘ālā fazlen ṣevāb vire. İşlemeyen (7) cehennem ‘azābına lāyık olur. Vaṣfını (8) inkār iden fāsıḡlardan, mübtedi‘lerden (9) olur. Aṣlını inkār iden kāfir olur. (10) sünnet neye dirler? Peyḡamberimiz ‘aleyhi’s-selām (11) işledüḡüne sünnet dirler. Şerī‘atde yiri [4a](1) yok deyü inkār iden kāfir olur. İşlemeyen (2) ṣefā‘atden maḡrūm olur ve ‘itāba lāyık (3) olur. Kendüsi

¹⁶ “Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla.”

¹⁷ Yazmada: mütteṣiḡ

¹⁸ “Korku ve ümit arasında olmak.”

¹⁹ Yazmada: ‘ucib

²⁰ Yazmada: ayarılmaz

²¹ “Şüphesiz Allah katında din İslam’dır.” Ali İmran Suresi 19. Ayet

²² Yazmada: vācib

ğayrı mü'mine şefâ'at (4) itmeden mahrûm olur. *Müsteḥab neye dirler?* (5) Peyğamberimiz 'aleyhi's-selâm 'ömrinde bir kerre (6) ya iki kerre işlemiş ola veyâ aşḥâbım ümmetim (7) işleyen deyü buyurmuş ola. İşleyen (8) kimselere ḥaḳ te'ālâ fazlen şevâb virir. (9) İşlemeyene ne şevâb var ve ne günâh var. (10) *Mübâḥ neye dirler?* Her ne ḳadar eyü işler var (11) ise niyyet ile işlerse şevâb olur. [4b] (1) Niyyetsiz işlerse ne şevâb var ve ne günâh (2) var. *Ḥarâm neye dirler?* Allâh-u te'ālânın âyet-i kerîmes-ile (3) ḥarâm deyü buyurduğuna ḥarâm dirler. (4) Ḥarâma ḥarâm degül deyü inkâr iden kāfir (4) olur. Ḥarâm işleyen cehennem 'azâbına (5) lāyık olur. Ḥarâm işlemeyen cennet-i 'âliyâta (7) dāḥil olur. Zîrâ rabb-i te'ālânın buyurduğu (8) ḥarâmın furşandı eline girdikde bu ḥarâmdur. (9) Rabb-i te'ālânın buḡa rizâsı yoḳdur deyü (10) işlemese, ecrini Allâh-u te'ālâ cennetde virse (11) gerekdir. Ḥarâmın furşandı eline [5a] (1) girdikde "Bu ḥarâmdır. Rabb-i te'ālânın rizâsı (2) yoḳdur." deyü işlese, cehennem virse gerekdir. (3) *Mekrûḥ neye dirler?* Bir 'amelde bulunsa 'amel (4) 'ameldir. Şevâb yoḳdur. *Müfsid neye dirler?* Bir (5) 'amelde bulunsa "Amel 'amel degildir. 'Ameli (6) ḳâsıd ider." diseler. Sen nesin? Müslimânım. (7) Ne zamândan berü müslimânsın? Ḳālû belâdan (8) berü müslimânım. *Ḳālû belâ demek ne demek?* (9) *Ḥazret-i Âdemi* ḥaḳ te'ālâ ḳurı balçıkdan (10) ḥalkı idüp yaratdıkda bizim rûḥlarımızı (11) şarı ḳarınca şüretinde yaratdı. [5b] (1) Ḥazret-i Âdemin beynini ḥavzı gibi açdı. (2) Fışkırdık²³, çıḳdık. Ol zamân rabbimiz (3) bizlere ḥiṭâb idüp "*Elestü bi-rabbiküm.*" diyü (4) buyurdu. Elestü bi-rabbiküm demek ne demek? "Ḳullarım, (5) ben siziḡ rabbiñüz degil miyem²⁴?" didi. (6) Cümle rûḥlar "Ḳālû belâ." *Ḳālû belâ demek ne (7) dimekdür?* "Âmennâ sen bizleri yoḳdan yaradan²⁵, (8) var eyleyen Allâhımızsın." didik. Rabbimizi (9) birledik. Ol zamândan berü müslimânam. (10) "Ḳālû belâ." didikden sonra imânun ne (11) oldu? Tâ bâlîḡa gelinceye digin imânım [6a] (1) imân getürdüm. Tâ bâlîḡ olandan beri (3) şimdi imânın nedir? Ey mü'mîn ḳarındaşım! (3) Bâlîḡ olandan berü şimdi şimdi imânım imân (4) kesbidir. 'İlim ḥâlin bilüp 'amel idenlerin (5) ve taḡrının emrini tutup nehyinden ḳaçan (6) ḳulların imânları imân-ı kâmidir. Sen (7) nesin? Mü'minem. Ḥaḳḳa imân seniḡ nendir? (8) Imândan mısın? Imân bendedir. Ben imân, (9) imân benim şıfatımdır. Imân sende midir? Sen (10) eyleyim. Imân senden ayrılır mı? Imân (11) benden ayrılmaz. Ben imândan ayrılırım. [6b] (1) Sağda ve solda, öñde ve arḳada, üsde ve altda degildir. Cihetden, (2) şüretten ve şekilden ve renkden ve â'zâdan baş ve ḳulakdan (3) ve göz ve dil ve aḡız²⁶ ve el ve ayak gibi nesnelerden münezzehdür ve lāyığınuḡ (4) evveli ve âḫiri yoḳdur. Varlığı kendündendür. Ğayrıdan degildir. (5) Zât-ı şerîfesi bir ḥâl üzere

²³ Yazmada: fayışkırdık

²⁴ Yazmada: degil meyim

²⁵ Yazmada: yadan

²⁶ Yazmada: aḡır

şābitdür. Hasta olmadan ve guşşalanmadan²⁷ (6) ve kōrkmadan ve tağayyürden cümle beridür. Eksiklik şıfatlardan cümle (7) beridür. Bu cümle ‘ālem yoğ–iken ol var idi. Hiç kimseye (8) muhtāc degildür. ‘Acizden beridür. Dilese bu cümle ‘ālemi bir anda (9) yoğ ider ve dilese girü bir anda var ider. Aña hiçbir nesne güç (10) gelmez. Bir siñekcik²⁸ yaratmağa yidi kat gökleri ve yidi kat (11) yerleri yaratmak berāberdür. Kimse aña hüküm itmez. Ol cümleye hüküm ider. (12) Hiçbir nesne aña lāzım ve vācib degildür. Bir kimseden nef‘ görmeden (13) veyā zarar görmeden beridür. Cümle kâfirler mü’min olsalar ve [7a] (1) fāsıklar muṭi‘ olsalar ‘ibādete düşseler aña bir kâ‘ide²⁹ hāşıl (2) olmaz ve eger cümle halk kâfir olsalar aña hiç zarar

gelmez. (3) Beyāni’l-şifātı’l- şubūtiyye ve ‘ilm-i hāl³⁰dür. (4) ‘Alimdür, her nesneyi bilür. Göklerde olanları (5) ve yerlerde olanları ve gizlülere ve āşikārları³¹ bilür. Ağaçların (6) yaprakları şağışı ve cemī‘ buğday³² ve arpa ve sā’ir dānelerün (7) ve kımların şağışı bilür. Āşlā bilmediği nesne (8) yokdur. Cüz’iyyātı ve külliyyātı bilür. Geçmişleri ve gelecekleri bilür. (9) Ādemün göğline geleni ve dili ile söyledüğü ve içini ve taşını (10) cümle bilür. Hāzıları ve gā’ibleri bilür. Ammā gā’ibleri ancak (11) ol bilür. Hiçbir kimse gaybı bilmez, meger Allāh-u te‘ālā (12) bildüre. Unutmağdan ve gāfletten ve sehvdan beridür ve bilmesi (13) ezelidür, kadīmīdür. Şonra olma degildür. [7b] (1) Ben ümmet-i icābeten³³ olan ve icābetliği³⁴ (2) kabül iden, mü’min ve muṭi‘ olduğum (3) hāl üzere ölürsem ayırdır yolum. (4) Cennettir benim mekânım. Sen kimiñ ‘itikādındansın? (5) Ehl-i sünnet ve’l-cemā‘at i‘tikādındanı. (6)

Ehl-i sünnet ve’l-cemā‘at i‘tikādı *İmān-ı islāmı* (7) ma‘nā-i şerīfi budur ki: benim şifātım, (8) te‘ālā ‘aleyhi ve’s-selām hāzret ne ile (9) efendilerimiz her ne şirkden

kaçmak (10) ise ben dahı ol ‘itikād üzerineyim. (11) olduğı ‘itikād cümlesi risāle-i şerīfe [8a] (1) sende mevcüddür. ‘İtikādda şeyhın³⁵ kimdür? (2) Ebū Manşūr Māterididir. Muḥammed efendi olmasa (3) ne yapardın? “Allāhu bir, resūl haq, getürdigi (4) gerçektür.” derdim ve dilim–ile ikrār iderdim (5) ve qalbim–ile inanurdım. Gine ben mü’mindim. (6)

 şimdiki hālde şeyhım (7) şonra Muḥammed

²⁷ Yazmadan: ‘uşşalanmadan

²⁸ Yazmada: siñecik

²⁹ Yazmada: kâ‘ide

³⁰ Yazmada: hāl

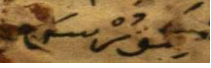
³¹ Yazmada: āşikārları

³² Yazmada: bu‘day

³³ Yazmada: acābet

³⁴ Yazmada: acābetliği

³⁵ Yazmada: şeyhın

efendidir. ‘Amelde (8) ĩmān ile nesin? ĩmām-ı ‘Āzam (9) ‘amel ile ‘aleyhi mezhebindenim. (10) imām edindim. Āyātdan (11) ve ḥadīşden, kitāb-u Allāhdan anlayup [8b](1) çıkardığını qabūl eyledim ve anuñ söz– ile (2) ‘ameli ihtiyar eyledim. Mezhebimizün ismi nedür? (3) *Nu‘mān bin Sābit*, künyesi ĩmām-ı ‘Āzam Ebi (4) Ḥanifedir. Raḥmetü Allāh-ı ‘aleyhim ecma‘in ehl-i (5) sünnetdir. Sen kaçınıcı fırkadanısın? Yitmiş (6) üçüncü fırkadanım. Yitmiş ikisinden niçün (7) olmadıñ? Anlar fırak-ı dāledir. ... (8) ‘aleyhi’s-selām ḥadīşinde buyur ... (9) benim ümmetim yitmiş üç fırka ... (10) yitmiş ikisini ehl-i nār bir bölüğü ehl-i ... (11) o yitmiş üçüncü ehl-i cennet olana [9a](1) firāk-ı nāciyye dirler. Anların da içinde ‘aşīleri (2) ‘ilim ḥāllerini öğrenmemişler. ‘İlim ḥāllerinde (3) kuşūr eylemişler. Öğrenmeye ‘ār eylemişler. Yāḥūd (4) ‘ilim ḥāllerin bilmişler. ‘Amel eylememişler. Anlar (5) cehennemün üstü ṭabaqasına girerler. günāhı (6) miqdārı yanarlar. ĩmān ḥürmetine çıkarlar. (7) Şonra cennete girerler. Cennete ne ile girilür? (8) ĩmān ile girilür. Derece ne ile alınur? (9) ‘Amel ile alınur. Sen ne üstündesin? (10) Ben ne üstünde olacağım? Mü‘minim, islām (11) üzerindeyim. Sen kankı yola gideyorsun? [9b](1) Ben kankı yola gideceğim? *Resūl-ı Allāhın* (2) yüz on dört biñ aşḥāb efendilerimiz (3) kankı yola giderse ben daḥı ol yola gideyirim. (4) Bu dünyāda taḥrının üç bölük kulları (5) vardır. Biri mü‘mindir ve muṭi‘ dir, biri (6) fāsıkdır, biri kāfirdir. Bu dünyāda taḥrının (7) kulları üç iş işler: Biri farz işler, (8) biri fazilet işler, biri ma‘şiyet işler. (9) Farz işleyeni rabb-i te‘ālā sever, rāzıdır³⁶. (10) Fazilet işleyeni rabbi te‘ālā sever, rāzıdır³⁷. (11) Ma‘şiyet işleyeni rabb-i te‘ālā sevmez, [10a](1) rāzı olmaz. Rāzısı şeyṭān, mel‘ini şeyṭān, (2) refiķi şeyṭān, yarağıcı *Allāhdur*. Taḥrının kullarına (3) iki dürlü ‘azāb olur: Biri ‘azāb-ı (4) mu‘allāda, biri ‘azāb-ı muvaḳḳatada³⁸. ‘Azāb-ı mu‘allāda (5) olan kāfirler şeyṭānlardır. ‘Azāb-ı muvaḳḳatda (6) olan mü‘mineyn fāsıqlardır. Sen ĩmān-ı ā‘ṭādan (7) mısın? ĩmān-ı ‘āriyyeden misin? Ben ĩmān-ı (8) ‘āriyyetden degilem. ĩmān-ı ‘aṭādanım. ĩmān-ı ‘aṭā (9) neye dirler? Dā’imā ‘ibādete meşğūl olur. ‘İlim (10) ḥāllerin bilüp *taḥrının* emrini işler, (11) nehyinden kaçır. Taḥrının razāsı olmaduğı [10b](1) yerlerde gezmez. Dā’imā taḥrının razāsı (2) olduğı yerlerde gezer. Mü‘mindir, müslimāndır. (3) Anıñ ĩmān ĩmān-ı ‘aṭādır. Andan ebedi (4) ayrılmaz. ĩmān-ı ‘āriyyet dirler. Dā’imā *fıskı* (5) işler. ‘İlim ḥālını bilmez. Taḥrının emrini (6) tutup nehyinden kaçır. Taḥrının razāsı (7) olmaduğı yerlerde gezer. Razāsı olduğı (8) yerlerde gezmez. “Müslimānım.” dir. “Yā adam neçün (9) böyle eyderyorsun? Buña taḥrının razāsı (10)

³⁶ Yazmada: rāzıdır

³⁷ Yazmada: rāzıdır

³⁸ Yazmada: muvaḳḳatada

yoğdur.” disen “*Allāhu kerīmdir*. Tañrının (11) rahmeti benim içündir.” dir. Anıñ imānı imān-ı [11a] (1) ‘ariyetdir. Sağlığında gezerdir. Ölüm ve (2) fitnede zā’ıl olur. *Ne‘ūzu bi’llāhi*³⁹. Sen imān-ı (3) ‘ayniden misin, yoksa gaybiyyeden⁴⁰ misin? Ben (4) imān-ı ‘ayniyyeden degilim. İmān⁴¹-ı gaybiyyedenim. İmān-ı (5) ‘ayniyye maqbūl ve hem cā’iz degildir. İmān-ı ‘ayneye (6) neye dirler? Göz ile görülmüş şey’e dirler. (7) Ben Allāh-u te‘ālāyı gözüm ile görmedim, görmüş (8) gibi inandım, imān getürdüm. Mülkleri dahı (9) görmedim, görmüş gibi inandım, imān (10) getürdüm. *Peyğamberleri* gözüm ile görmedim, (11) görmüş gibi inandım. *Su’ālī* gözümle [11b] (1) görmedim, görmüş gibi inandım. *Mizānı* (2) gözümle görmedim, görmüş gibi inandım. (3) *Şırātı* gözümle görmedim. *Cenneti* gözümle (4) görmedim. *Cehennemi* gözümle görmedim, (5) cümlesi görmüş gibi inandım. İmān (6) getürdüm. *Sebeb-i imān* kaçdır? İkidir. Evveli (7) delil-i ‘aql-ıla, ikinci delil-i nakliyye. Sen Allāh-u (8) te‘ālāya delil-i ‘aql-ıla eyle mi inandıñ, imān (9) getürdüñ? Delil-i nakliyye ile mi inandıñ, imān (10) getürdüñ? İkisini ile de inandım, imān (11) getürdüm. Delil-i ‘akliyye neye dirler? yedi kat [12a] (1) yerleri ve yedi kat gökleri ve içinde olan (2) cümle maḥlūḳātları *Allāh-u te‘ālānıñ* varlığına (3) ve bir olduğına şahidlerdir. Seniñ⁴² gibi lā-teşbih⁴³ (4) ve lā-temşil her şey’i bir beyān ve yaradan vardır. (5) Beyān yabduğı şey’e benzemez, şey de sāhibine (6) benzemez, kuluñ yabduğı kula benzemedügi gibi. (7) Yedi kat yirlere bağdım ve yedi kat göklere (8) bağıdım. İçinde olan cümle maḥlūḳāta bağıdım. (9) “Elbetde bu yedi kat yirleri ve gökleri ve içinde (10) olan cümle maḥlūḳātı yir yapan vardır ve yaradan (11) *Allāh-u te‘ālā* vardır.” didim. “Yaratduğı [12b] (1) şeylerin hiçbirisine benzemez, bir şey de kendüye (2) benzemez. Eşyā-yı mümkinātdan münezzehdir.” didim. (3) *Rabbim biredim*. Delil-i ‘akliyye buña dirler. Delil-i (4) nakliyye neye dirler? Qur’ān ‘azīmü’ş-şān *Allāh-u (5) te‘ālānıñ* varlığına ve bir olduğuna şahiddir. (6) ikisi ile de inandım, imān getürdüm. ‘İlim mi (7) efḍal, ‘aql mı efḍal? ‘İlim efḍaldır. ‘İlim neden (8) efḍaldır? ‘İlim *Allāhu şıfātıdır*. ‘Aql-ı maḥlūḳ (9) şıfātıdır. Evvel ‘aql mı indi, kitāb mı indi? Evvel (10) *ḥaziret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām* yaradıldı. (11) Şonra ‘aql indi. En şonra kitāb indi. [13a] (1) ‘İlim andan efḍal oldu. Yedi kat gökleri (2) ve yirleri ve içinde olan cümle maḥlūḳātı (3) yapan ve yaradan *Allāhu zū’l-celāl ḥaziretleriniñ* (4) şıfātı olduğundan ‘ilim efḍaldür. “*Bir kişi (5) “Aql ilerüdür. ‘İlim alçağdır.*” dise kāfir olur.” (6) dimişler. ‘İlim ‘aqlsız olmaz, ‘aql ‘ilimsiz (7) olmaz. Cümle şeyler fānīdir. Sekiz şey bākīdir: (8) ‘arş, kürsī, levh, qalem, cennet, cehennem, rūḥ, ḥālīḳ. (9) Cümle şey’i fānī iden ḥālīḳdir. Yedi şey’i bākī (10) iden ḥālīḳ, ḥālīḳin bākılığı kendündendir. (11) Ezelīdir,

³⁹ “Allah’a sığınırız.”

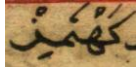
⁴⁰ Yazmada: ‘aybiyyeden

⁴¹ Yazmada: imāle

⁴² Yazmada: neniñ

⁴³ Yazmada: teşbe

ebedidir, şonradan olma degildir. *Cennet, [13b]* (1) *cehennem* haqdır, hālā⁴⁴ mevcüdlardır.

(2) *ere ve 'avrete* 'aql ve bālīga olduğu (3) günde bu mes'eleleri böylece bilmek (4) farzdır. "Bir kişi 'Cümle şey'i fānīdır.⁴⁵ Hiç (5) bākī yoktur.' deyse murādı bunları inkār ise (6) kāfir olur." demişler. Kimiñ kulusan? Ben (7) Allāh-u te'ālā kuluyam. Kāfir de Allāh-u te'ālā kulıdır. (8) Ammā ben Allāh-u te'ālānıñ imānda şādık kuluyam. (9) Kāfir 'āşī kulıdır. Ben "Allāhu bir, resül haq, (10) getürdüğü gerçektir." dedim. Dilimle ikrār iderim, (11) qalbimle inanuram. Ben rabb-i te'ālānıñ imānda şādık [14a] (1) kuluyam. Kāfir 'āşī kulıdır. Her mü'minde (2) dört cevher vardır: evvelkisi 'aql, ikincisi (3) dīn, üçüncisi *hayādır*, dördüncisi 'ameldir. (4) 'Aql gideren gāzabdır, dīn gideren haseddir, (5) hayāyı gideren tāmā'dır, 'ibādeti gideren (6) gāybetdir. Resül-ı ekrem buyurmuş ki: "Benim (7) ümmetimin qalbiniñ mevti beş şeydir: Evvelkisi (8) *küfür*, ikinci *şirk*, üçüncisi *cehildir*, (9) dördüncüsü 'işyān, beşincisi *gaflet*. Bu (10) beş şey'in yerine dört şey qorsa (11) ol kişiniñ qalbi diridir.⁴⁶ Küfrüñ ve şirkin [14b] (1) yerine imān ve islām qorsa, cehliñ (2) yerine 'ilim qorsa, 'işyān yerine tāt (3) qorsa, gafletiñ yerine zikir qorsa ol (4) ümmetimin qalbi diridir. Neye benzer? Haq kelām (5) söylendükde qulağı işidir. Qalbine te'sir (6) ider. Gözleri yaşarır. Tevbeleri ürperir. (7) *İmānıñ beķası* altıdır: Evvelkisi gā'ibe imān (8) getürmek, ikinci "Gā'ibi Allāh-u te'ālā bilür. Ğayrı (9) kimse bilmez." demek, üçüncü helāl helāl (10) i' tiķād itmekdir. Beşinci her harāmı harām (11) i' tiķād itmekdir. Beşinci her vaķitte Allāh-u te'ālānıñ [15a] (1) rahmetinden ümidin kesmemek, altıncı her vaķitte (2) Allāh-u te'ālādan havf idüp qorķmaq. (3) *İmānıñ şartları* sekiz olduğu iki bölüktir: (4) evvelki *rükün*⁴⁷, ikinci *şart* rükün⁴⁸ demek dil ile (5) ikrār qalb-ıla taşdıķ itmekdir ve şartı altıdır. (6) Ma'nāsı ben Allāh-u te'ālāya inandım, imān getürdüm (7) üç şıfatla. Evvelki *vācib*, ikinci *muķāl*, (8) üçüncü *cā'iz muķāl* ve cā'iz olan şıfatları (9) çokdır, sayılmaz. Ya neçün sayılmaz? Zīrā (10) muķāl aña dirler ki her ne qadar *Allāh-u te'ālāya*⁴⁹ (11) lāyık olmayan şıfatlar var ise aña muķāl [15b] (1) dirler. Ya'nī mekāna muķtāc olmaq, oğlu ve (2) kıızı olmaq, yerde ve gökde sağında, şolda (3) olmaq, muķāldır ve şeriki olmaq ve ğayrı zālik (4) bu şıfatlar Allāh-u te'ālāda bulunmamak, 'aqlılda (5) ve fikir olınmaz ve cā'iz olan şıfatları dağı (6) anuñ içün sayılmaz. Bir kulunu dilerse (7) ğanī ider ve dilerse faķir ider bākisin (8) buña kıyās ile *Allāh-u te'ālā* haqķında bilmesi (9) vācib olan şıfatları yigirmidir. Ol dağı (10) üç bölüktir. Evvelki *nefsiyye*, ikincisi *şubūtiyye*,

⁴⁴ Yazmada: hālā

⁴⁵ Yazmada: fānīdır

⁴⁶ Yazmada: deridir

⁴⁷ Yazmada: rükun

⁴⁸ Yazmada: rükun

⁴⁹ Yazmada: te'ālāna

(11) üçüncü *lāzime*. Nefsiyye şifâtları altıdır, nedir? [16a] (1) *Vücūd, kıdem, bekā, vaḥdāniyyet, muḥālifeti'l-ḥavādīs*, (2) *ḳıyām bi-nefsihi*. Şubūtiyye şifâtları⁵⁰ (3) sekizdir, nedir? *Ḥayāt, 'ilim, semī', baṣar*, (4) *irādet, kudret, kelām, tekvīn*. Cā'iz olan (5) şifâtlardandır. Lāzime şifâtları altıdır, (6) nedür? *Ḥayyā, 'alīm, semī', baṣīr, rīd, kadīr*, (7) *mütekelīm*. Allāh-u te'ālā hakkında bilmesi vācib (8) olan şifâtların biri *vücūd*, ma'nası var (9) olmak. İkinci *kıdem*, ma'nası evvel olmak. (10) Üçüncü *bekā*, ma'nası ebedi olmak. Dördüncü (11) *vaḥdāniyyet*, ma'nası Allāh-u te'ālā zātında [16b] (1) ve şifâtında bir olmak. Beşinci *muḥālifeti'l-ḥavādīs*, (2) ma'nası eşyā-yı mümkünâtdan bir şey'e (3) benzememek. Altıncı *ḳıyām-ı bi-nefsiyye*, ma'nası Allāh-u (4) te'ālā bir duracak mekāna muḥtāc olmamak, hiç (5) bir kimsenin durdurmasına muḥtāc olmamak. (6) "Allāh-u te'ālā hakkında bilmesi vācib olan (7) şifâtlar yigirmidir." didik, "Ol daḥı⁵¹ üç (8) bölükdür." didik, üç bölüğü de zikir eyledik. (9) Allāh-u te'ālāya göre ne bir şey vācibdir ve ne (10) bir şey cā'izdir. Bizlere göre bu mes'eleleri (11) böylece bilüp 'amel etmek hem vācibdür [17a] (1) hem cā'izdir. *Bir ḳul* bir günāh sâ'ir⁵² işlese (2) ol belāya giriftār olur. Evvelki Allāh-u 'azīmü's- (3) şān ḡazaba getürmüş olur. İkinci (4) şeyṭāna yakın olur. Üçüncü cennetden (5) ıraḡ olur. Dördüncü cehennemeye yakın olur. (6) Beşinci taḡrının rahmetinden gerü ḳalır. (7) Altıncı nefsinı murdār ider. Yedinci nūrdan (8) yaradılan⁵³ omuzı başındaki meleklerle eziyet (9) ider. Sekizinci *peygamberimüz* 'aleyhi's-selāmi ravza-i (10) şerīfnde maḥzūn ider. Tokuzuncı (11) gece gündüzi kendüne şāhid tutar. [17b] (1) Onuncı hayvāna insāna zararı dokunur. 'Ālim (2) kimdir? dünyāyı sevmeyen. 'Āḳil kimdir? dünyāya (3) aldanmayan. Ġanī kimdir? Rabbisi çok virmiş, (4) ḳanā'at eyleyen. *Necīl kimdir?* Rabbisi⁵⁴ māl virmiş, (5) dünyāya ḥarāc eyleyüp āḥirāta⁵⁵ ḥarac itmeyen. (6) Ölmeden ḳorḳmanın beş ḥaşleti vardır: Evvelkisi (7) rızḳı bol olur. İkinci ḳismetini ayaḡına (8) gelür. Üçüncü iddūḡi 'ibādetin ḥelāvātın (9) bulur. Dördüncü

ḳalbinden dünyā muḥabbeti çıkar. (10) Beşinci ölüm vaktinde mevt-i insān olur. (11) belāsı beşdir: Evvelki rabb-i te'ālā unudur. [18a] (1) İkinci ḳabri unudur. Üçüncü itdūḡi 'ibādetin (2) ḥelāvetin bulamaz. Dördüncü şer'-i (3) şerīfe uymaz. Beşinci küfre vardır.

(4) beş ḥuyu ile uylanmak bizlere lāzımdır: (5) Evvelkisi ḳalbi az olur, çok sükūt ider. (6) İkinci aç çok gezer, ṭok az gezer. Üçüncü (7) eyliği unudmaz. Dördüncü nerede olsa yatur.

⁵⁰ Yazmada: sıkâtları

⁵¹ Yazmada: davıḡı

⁵² Yazmada: 'ir

⁵³ Yazmada: yaradılāyın

⁵⁴ Yazmada: rabbisini

⁵⁵ Yazmada: āḥirāta

(8) Beşinci ardına mîrâsı⁵⁶ kalmaz. Günde (9) *biş vakit namâzı* kılarırsın. Niresi (10) îmân, niresi îslâm, niresi dîn, niresi (11) millet, niresi ‘amel, niresi haram, niresi [18b] (1) küfür? *Günde* biş vakit namâzı Allâh-u te‘âlâ (2) farz itdüğünü inandığım îmandır. Râzı (3) olduğum islâmdır.⁵⁷ Ol sözün üstinde (4) durduğım dîndir.⁵⁸ Duranları cemâ‘atden irmedüğüm (5) millettir.⁵⁹ Vakit geldikde şerî‘at beğenmediği (6) vechü üzere kaldığım haramdır. İnkâr (7) küfürdür. *Namâzı kılan* kimdir? Yetim kuldur. (8) Kıldurmağa sebebi⁶⁰ kimdir? ‘Akıldır. Kıldıran (9) kimdir? Allâh-u te‘âlâdır. Ma‘iyyeti⁶¹ kimdir? Melektir. (10) Kılduğundan râzı olan kimdir? Allâh-u te‘âlâdır. (11) Kılduğundan râzı olmayan kimdir? [19a] (1) Şeytândır. Şad-ı handân kimdir? Uşaklarıdır. (2) *Amentü bi’l-lâhi* ben Allâh-u te‘âlâya inandım, îmân (3) getürdüm üç şıfat ile: Evvelki vâcib, ikinci (4) câ‘iz. Allâh-u te‘âlâ birdir. Şerîki ve nazîri yokdur. (5) Akırânı emşâli yokdur. Ezelidir, ebedidir, kendüdendir. (6) Kimseden degildir, kimseden toğmadı ve (7) kimse toğurmadı. *Ve mela‘iketihi* haq te‘âlânın (8) meleklerine inandım. Cümlesi nûrdan halık (9) olunmuşdur. Melekleri biş şıfat ile (10) bilmek gerekir: Evvelki melekleri var olmak, (11) ikinci melekleri Allâh-u te‘âlânın emri ile [19b] (1) ‘âmillerdir. Üçüncü melekler Allâh-u te‘âlâya (2) insân ve ecinnî gibi bi ‘âşi olmazlar. Dördüncü (3) melekler yimezler ve içmezler. Beşinci (4) meleklerde erkeklik ve dişilik olmaz. (5) Kimi kıyâmda kimi rükû‘da kimi secdeye kimi (6) tesbihte ve kimi Âdem oğlanlarına mü‘ekkeldür. (7) Anlara dağı kirâmen kâtibîn ve hafza melekleri dirler. (8) *ve kütübihi* Allâh-u te‘âlânın kitâblarına inandım. (9) Cümlesi yüz dört kitâbdur. *Zebûr Davûd* (10) ‘aleyhi’s-selâma, *Tevrât Mûsâ* ‘aleyhi’s-selâma (11) inmiştir. *İncil ‘İsâ* ‘aleyhi’s-selâma inmiştir. [20a] (1) *Qur‘ân-ı ‘azîm Muhammed* ‘aleyhi’s-selâma inmiştir. (2) Hükmi kıyâmete degin bâkîdir. *Ve resûlihi* (3) Allâh-u te‘âlânın peygamberleri vardır. *Hâzret-i* (4) *Âdem* ‘aleyhi’s-selâm, ahîri *Muhammedene’l- Muştafâ* (5) salla’llâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellimdir. Bunun (6) ikisinin ara yirinde her ne kadar (7) biş peygamberler geldi ve geçdi ise cümlesi (8) haqdır ve gerçektir. ‘Adedin Allâh bilür. (9) *Ve’l-yevmi’l ahîri* kıyâmet gününe inandım. (10) Kıyâmet günü haqdır, ölüm haqdır, kabir (11) haqdır. Su‘âl, mîzan, sırât haqdır. [20b] (1) Cennet ve cehennem haqdır, hâlâ mevcûdlardır. (2) *Ve bi’l-ğaderi hayrihi ve şerrihi mina’llâhi te‘âlâ* (3) kaçâ kader hayır ve şeri te‘âlânın taqdîr-ile, (4) dilemes-ile, yaratmas-ıla, levh-i maḥfûza (5) yazmas-ıla olduğuna inandım, îmân (6) getürdim. Âmennâ ve şaddaknâ *eşhedü* ya‘ni⁶² ben

⁵⁶ Yazmada: mîrâsı

⁵⁷ Yazmada: islâmdım

⁵⁸ Yazmada: dindir

⁵⁹ Yazmada: milledir

⁶⁰ Yazmada: mağa seyesin

⁶¹ Yazmada: ma‘ini

⁶² Yazmada: yağni

(7) dilimle ve kalbim—ile inanurum⁶³ ki *en lā ilāhe* (8) *illa'llāhu* farz, vācib, sünnet, müsteḥab (9) kılacak ve kulluk idecek māl ile (10) ve beden ile bir eḥad yokdur. İllā'llāhu (11) te'ālā vardır. 'İbādet aña maḥşuşdur. [21a] (1) *Ve eşhedü* ya'ni⁶⁴ ben dilimle ikrār⁶⁵ ve kalbimle inanurım (2) ki *enne Muḥammeden* taḥḳiken āḫir zamān (3) peygamberi 'aleyhi's-salavatü ve's-selām 'abdühü (4) Allāh-u te'ālānıñ kulıdır insandır. Yedi (5) ve içdi. nikāh ile ḥātūnları aldı. Oğlu (6) ve kızı oldu. Mekke-i mükerrerde doğdı, (7) Medīne-i münevverde āhirete gitdi. *Ve resūluhu* (8) Allāh-u te'ālānıñ resūlıdur. İnse ve cenne (9) gönderilmişdür. Haḳ—ıla bātılı, ḥelāl ile (10) ḥarāmı, dīn-i islāmı, 'ilim ḥālī ta'lim (11) içün gelmişdür. Āḫir zamān peygamberidir. [21b] (1) Āmennā ve şaddaḳnā *rabbim Allāh-u te'ālā*, nebīm *Muḥammedeni'l*-(2) *Muṣṭafā*, dīnim *İslām*, kitābım *Qur'ān-ı 'azīmü's*-(3) *şān*, kıblem *Ka'be-i şerīf*, 'itikādda mezhebim (4) *ehl-i sünnet ve'l-cemā'at*, 'amelde mezhebim (5) *İmām-ı Ā'zam ebū Ḥanife*, mü'minler qarındaşım, (6) *Ādem 'aleyhi's-selām* zürriyetindenim. Sünnet-i cemā'atdenim, (7) mü'minem. Haḳқа müslimānım. *El-ḥamdüli'llāhi* (8) *şerī'at*. İslāmda ṭahāret kaçdır? Biş (9) kısımır: Evvelki nev'ī *farz*, ikinci nev'ī *vācib*, (10) üçüncü nev'ī sünnet, dördüncü nev'ī *müsteḥab*, (11) beşinci nev'ī *bid'at*. Evvelki nev'ī didigimiz [22a](1) bir adamıñ esbābına ya bir yerine dirhemden (2) ziyāde necāset bulaşsa anı gidermek *farzdır*. (3) İkinci nev'ī didigimiz dirhem miḳdārı necāset (4) bulaşsa anı gidermek *vācib*, üçüncü (5) nev'ī didigimiz dirhemden eksik olursa (6) anı gidermek *sünnetdir*. Dördüncü (7) nev'ī didigimiz bulaşığını gidermek *müsteḥabdır*. (8) Beşinci nev'ī didigimiz bir adam yellendikde dübür (9) yaykasa bid'atdır. İsrāfi inkār küfürdür. (10) *Her kimde* yedi şey vardır, ağız imān (11) ile kapanmağa sebeptir. Yediniñ *evvelkisi* [22b] (1) bir kimse her ne işe yapışursa evvelinde (2) *bi'smi'llahi'r-raḥmāni'r-raḥīm* diye, *ikinci* her (3) işiñ āḫirinde *el-ḥamdüli'llāhi*⁶⁶ *şükür* diye, *üçüncü* (4) her sâ'at bir kerre *eşhedü en la ilāhe illa'llāh* (5) *ve eşhedü enne Muḥammeden 'abduhu ve resūluhu*⁶⁷ diye, *dördüncü* (6) bir kötü söz işitdükde *la ḥavle velā* (7) *kuvvete illā bi'l-lāhi'l-'aleyyi'l-'azīm*⁶⁸ diye, *beşinci* (8) çok çok kelām eyledikde *esta'firu'l-lāh*⁶⁹ (9) diye, *altıncı* bir ma'şiyet eşitdikde *inne'llāhu* (10) *ve inne'lleyhi raci'un*⁷⁰ diye, *yedinci* yarınki günü (11) şöyle ideceğim *iñşā'llāhu te'ālā* diye. [23a](1) *Resūl-ı Allāh* buyurmuş Ebū Hureyre haziretlerine: (2) Yā Ebū Hureyre! Saña biş şey

⁶³ Yazmada: ananurum

⁶⁴ Yazmada: yağni

⁶⁵ Yazmada: ikrār

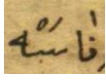
⁶⁶ “Allah’a hamd olsun.”

⁶⁷ “Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şahitlik ederim ki Muhammed O'nun kulu ve resulüdür.”

⁶⁸ “Kuvvet ve güç sadece büyük ve yüce olan Allah'ın yardımı ile olur.”

⁶⁹ “Allah'tan af ve mağfiret dilerim.”

⁷⁰ “Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz.” Bakara Suresi 156. Ayet

örgedeyim,⁷¹(3) öğren ve hem ögret. Her kim bu biş (4) şey ile ‘amel ider *daḥale’l-cenneti*. Ol biş (5) şey’in *evvelkisi* tañrının ḥarām itdüğü (6) şeylerden şaķına, *ikinci* ḵanā‘ at eyleye, (7) *üçünci* ḵomşusına eylik eyleye, *dördünci* (8) kendi başına şanduğın mü‘minin ḵarındaşına (9) şana, *beşinci* çok gülmese, çok (10) gülmek ḵalbi öldürür. *Her kişiyi* kelime-i (11) tevḥīdi dört şart–ıla bilmek farz–ı [23b](1) ‘ayndır: *Evvelkisi* ma‘ nāsı–ıla, ikinci *ḵalb* (2) ile inana, *üçünci* iḥlāş ile öle, *dördünci* (3) ta‘ zīm ile öle. Ma‘ nāsı bilmese (4) cāḥildir. Ḵalb ile inanmasa bid‘ atdır. (5) İḥlāş olmasa riyādır. Ta‘ zīm itmese (6) bid‘ atdır. Kelime-i tevḥīdin ma‘ nāsı budur ki: (7) *Lā ilahe illā’illāh* yirlerde ve göklerde ‘ibādeti (8) lāyık ve müsteḥaḵ vācibi’l-vücūddır, eḥad (9) yokdur. *İllā’illāhu te‘ālā* vardır. ‘İbādet aña (10) lāyıktır. *Sabāḥ* namāzının *evvelki* rik‘ atında (11) ol ḵul günāhıdan ḥıfız ider. *İkinci* [24a] (1) rik‘ atda rabb-i te‘ālā ol ḵulın üzerine (2) ‘ibādet ḵapuların açar. Öyle namāzının (3) farzının *evvelki* rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol ḵulu (4) şeyṭānın üzerine ḡālib ider. *İkinci* (5) rik‘ atda ḥaḵ te‘ālā ol ḵulın üzerine (6) gelecek dūnyā ve āḥirāt belālarını ḵaldırır. (7) *Üçünci* rik‘ atda rabb-i te‘ālā ol ḵulı (8) cehennem āteşinden āzād ider. *Dördünci* (9) rik‘ atda rabb-i te‘ālā ol ḵuldan rāzı (10) olur. *İkindi* namāzının farzının *evvelki* (11) rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol ḵulın küççik [24b] (1) günāh difterin yırttırır. *İkinci* rik‘ atda (2) rabb-i te‘ālā ol ḵulı ḵabir ḵaranlığından (3) emīn ider. *Üçünci* rik‘ atda rabb-i te‘ālā (4) ol ḵulı maḥşer ḵaranlığından emīn ider. (5) *Dördünci* rik‘ atda rabb-i te‘ālā ol ḵulı sırāṭın (6) ḵaranlığından emīn ider. *Aḥşam* (7) namāzının⁷² farzının *evvelki* rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol (8) ḵulın ḵabir ‘azābından āzād ider. *İkinci* (9) rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol ḵulın vücūdunu (10) cehennem odına ḥarām ider. *Üçünci* (11) rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol ḵulina maḥşer [25a] (1) yerinin feryādın işitdirmez. *Yatsu* namāzının (2) farzının *evvelki* rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol ḵula (3) cennet ḵapuların açar. *İkinci* rik‘ atında rabb-i (4) te‘ālā ol ḵulın dūnyā ve āḥiret müşkül işi (5) asān ider. *Üçünci* rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol (6) ḵulın rūḥı çıḵduğı vaḵitte *peygamberlerin* (7) ve şehidlerin rūḥı ile ḵavışdurur. *Dördünci* (8) rik‘ atında rabb-i te‘ālā ol ḵulı düşmānının (9) üzerine ḡālib ider. *Mes’ele* işledüğün (10) ‘amelin ḵapül olmasının şartı on ikidir: *Evvelki* (11) mü‘min ola, *ikinci* ehl-i sūnnet ola, *üçünci* [25b] (1) işleyecegi ‘ameli bile, *dördünci* uyduğı (2) mezḥeb şāḥibinin ictihād–ıla muvāfık (3) işleye, *beşinci* işler iken içinde ḥalāş (4) ile, *altıncı* ‘amel tamām olduḵda sonra beyne’l-ḥavfı (5) ve’r-ricā öleler, *yedinci* riyādan (6) ve ‘ayubdan ve sūm‘adan şaķına, *sekizinci* (7) eger ‘amel māla mute‘allik olursa mezārdan (8) şaķına, *toḵuzuncu* küfürden ve şirkden (9) şaķına, *onıncı* imān ile öle, *on birinci* (10) kıyametde

⁷¹ Yazmada: egeddim

⁷² Yazmada: zının

erbāb-ı hūkūdan ol ‘ameli (11) kurtara tā ki ol ‘amel kendüniñ ola, eñ [26a](1) aşşağı yerine on yāhūd *bi-ğayr-ı hasāba* varınca (2) lāyık ola. *Temmetü’l-kitāb bi-‘avni’l-lāhi’l-meliki’l* (3) *vehhāb*. Haq te‘ālāniñ sekiz şifātıñ beyān (4) eyler: *Hayāt*, haq te‘ālādan dirilik⁷³ şifātı (5) vardır. Haydır, diridir.⁷⁴ Bizim gibi et–ile degildir. (6) Kan ile degildir. Cān ile degildir. Ten ile degildir. (7) ‘*İlim*, haq te‘ālāda bilmeklik şifātı da vardır. (8) ‘Ameldir, bilicidir. Her şey bilür. Yağmur tamlasın (9) bilür. Kumları bilür. Kumların şağışın (10) bilür. Hurmāniñ dānesin bilür. Olmuşı,⁷⁵ olacağı (11) bilür. *Semī‘*, haq te‘ālā işitmeklik şifātı da [26b] (1) vardır. Sem‘ adır, işidir. Karanlık gicede kara (2) karıncanıñ kara taş üzerinde yürüdüğünü bilür (3) ve görür ve işidir. Bizim gibi kulaq ile degildir. (4) *Başīr*, haq te‘ālāda görmegin şifātı da vardır. (5) Başīrdır, göricidir. Karanlık gicede kara karıncanıñ (6) kara taş üzerinde yürüdüğünü görür. Bizim gibi (7) göz ile degil. *İrādet*, haq te‘ālāda dilemegin (8) şifātı da vardır. Muīddir, dileyicidir.⁷⁶ Her diledügi (9) nesne vücūda gelür. Dilemedügi (10) nesne vücūda gelmez. Diler tobraqdan (11) Ādem hālīk ider. Diler Ādemiñ eyegü [27a] (1) kemiginden Havvāyı hālīk ider. Dilerse kayadan (2) deve çıkarır. Dilerse *hazīrāt-ı ‘İsā* (3) ‘aleyhi’s-selāmı babasız hālīk ider. *Hazīrāt-ı* (4) *Mūsā* ‘aleyhi’s-selāmı ‘aşāsın ezderhā ider. (5) *Kudret*, haq te‘ālāda güci yetmeklik şifātı da (6) vardır. Kādīr, güci yeticidir. Direksiz durdurır (7) ve içinde olan maḥlūqātı yürüdür. (8) Kelām, haq te‘ālāda söylemeklik şifātı da (9) vardır. Mütেকellimdir, söyleyicidir. Söylemesi (10) bizim gibi ḥarīf ile degildir. Şavtı ile dil (11) ile degildir. Tekvīn, [27b] (1) haq te‘ālāda iş işlemeklik (2) şifātı da vardır. Tekvīndir, işleyicidir. (3) Ne işler? Kimini güldürür, ‘azīz ider. Kimini (4) ağladır.⁷⁷ Kimini güldürür, ‘azīz ider. Kimini (5) zelīl ider. *Cümle peygamberleri* biş şifāt (6) ile bilmek bizim üzerimize vācibdir. Bizim (7) peygamberimiz Muḥammed ‘aleyhi’s-şalavatu ve’s-selām (8) bir kimse sâ’ir peygamberlerden efdāl bilmese (9) üç şifāt ziyāde bilse ol kimse müslimān (10) degildir. Sâ’ir peygamberlerde olan biş (11) şifāt budur: *Evvelki şādık*,⁷⁸ *cümle sözleri* [28a] (1) toğrıdır. Yalān yoqdur. İkinci *emānet*, (2) emīnlerdir. Hayānet degillerdır. Üçünci (3) ‘işmet, ma’sūm pāklardır. günāhdan (4) berilerdir. Dördünci *fetānet*, ‘aқıllardır. Āḥmak (5) degillerdır. Beşinci *teblī‘*, rabb-i te‘ālāda kendülere (6) olan nesneleri Ādem oğlanlarına (7) yetişdürürler. Bizim peygamberimiz *Muḥammed* ‘aleyhi’s- (8) şalavātu ve’s-selāmıñ olan üç şifāt (9) biridür ki *evvelki* cümle peygamberlerden efdāldür. (10) *İkinci* inse ve cinne peygamberdir. *Üçünci* (11) ḥātimi’l-enbiyādır, sâ’ir peygamber gelmez. [28b] (1) “Kur’ān-ı

⁷³ Yazmada: dirilmik

⁷⁴ Yazmada: dirdir

⁷⁵ Yazmada: olmuşı

⁷⁶ Yazmada: ricidir

⁷⁷ Yazmada: a‘ladır

⁷⁸ Yazmada: şādık

‘azimde ism-i şerîfleri beyân olunan (2) yigirmi sekiz peygamberdir. Bunların bilmek her kişiye (3) vâcibdir.” dediler: *Âdem, İdrîs, Nûh, Hûd, Şâlih, (4) İshâk, İbrâhim, İsmâ‘il, Ya‘kûb, Yûsuf, (5) Şu‘ayb, Lût, Yahyâ, Zekerîyyâ, Mûsâ, Harûn, (6) Dâvud, Süleymân, İlyâs, Eyyûb, İlyesa‘, Zü‘l-kifl, (7) ‘Îsâ, Yûsuf, ‘Üzeyir, Loqmân, Zü‘l-karneyn, (8) hâziret-i Muhammed ‘aleyhi’s-salavatu ve’s-selâmdır. (9) ‘Üzeyir, Loqmân, Zü‘l-karneyn, bu üçünde ihtilâf (10) olundu. Ba‘zılar “Nebîdir.” didiler⁷⁹(11) ve ba‘zılar “Elli dört farz velîdir.” Didiler.*

[29a] (1) *Beyân olunur. Evvelki farz Allâh-u te‘âlâyı bilüp zikir (2) itmek, ikinci farz* helâlinden libâs giymek, (3) *üçüncü farz* âbdesti almak, *dördüncü farz (4) biş vakit namâz* kılmak, *altıncı farz* kişinin (5) rızkına Allâh-u te‘âlâ kefildir olduğuna hak bilmek, (6) *yedinci farz* helâlinden yimek ve içmek, *sekizinci (7) farz* kanâ‘at itmek, *toğuzuncu farz* tevekkül (8) olmak, *onuncu farz* cenâb-ı bâri te‘âlâdan (9) gelen kazâyâ râzı olmak, *on birinci farz (10) ni‘mete şükür itmek, on ikinci farz* belâlara (11) sabır itmek, *on üçüncü farz* günâhlarına tevbe itmek, **[29b]** (1) *on dördüncü farz* ihlâş üzere ‘ibâdet (2) itmek, *on beşinci farz* şeytânı düşmân bilmek, (3) *on altıncı farz* Qur’an hüccet tutmak, *on (4) yedinci farz* ölümü hak bilmek, *on sekizinci (5) farz* emr-i bi’l-ma‘ruf ve nehy-i ani’l-münkeri⁸⁰ hak (6) bilmek, *on toğuzuncu farz* gaybet itmemek, (7) *yigirminci farz* ataya anaya eylik itmek, (8) *yigirmi birinci farz* nikâhı helâl olmayan (9) akrâbâyı ziyâret itmek, *yigirmi ikinci farz (10) emânete hayânet itmemek, yigirmi üçüncü farz (11) nâ-şer‘i olan latifei terk itmek, [30a] (1) yigirmi dördüncü farz* Allâh-u te‘âlâyâ ve peygamberine (2) itâ‘at itmek, *yigirmi beşinci farz* günâhlardan (3) kaçup ‘ibâdete meşgûl olmak, *yigirmi (4) altıncı farz* Allâh-u te‘âlâdan havfu itmek, *yigirmi (5) yedinci farz* ‘ibret nazarın itmek, *yigirmi sekizinci (6) farz* tefekkür olmak, *yigirmi toğuzuncu farz* dilini (7) fahûş kelâmdan hıfız itmek, *otuzuncu farz (8) yaramaz fi‘illerden ictinâb itmek, otuz birinci (9) farz* istehzâ itmemek, *otuz ikinci farz (10) müslimânlar hâtûnlarına şehvet ile nazar (11) itmemek, otuz üçüncü farz* her hâlde **[30b] (1) şâdık olmak, otuz dördüncü farz kulağın (2) yaramaz nesnelerden hıfız itmek, *otuz (3) beşinci farz* sihir itmemek, *otuz altıncı farz (4) kilesin ve terâzesin hak üzere tutmak, (5) otuz yedinci farz* Allâh-u te‘âlânın mekerinden emîn (6) olmamak, *otuz sekizinci farz* fuqarâyâ şadağa (7) virmek ya‘nî keffâret-i⁸¹ yemîn ve şadağa-i (8) fitrı anlara virmek, *otuz toğuzuncu (9) farz* Allâh-u te‘âlâdan ümidin kesmemek, *kırkıncı (10) farz* nefsi-i hevâsına tâbi‘ olmamak, (11) *kırk birinci farz* fi sebîlü Allâhu ta‘âm itmek **[31a] (1) ya‘nî keffâreti’l-yemîn için on fakîre ta‘âm (2) yedirmek, kırk ikinci farz helâl rızkı (3) taleb itmek kifâyet miqdârında,⁸² *kırk üçüncü*****

⁷⁹ Yazmada: debdiler

⁸⁰ “İyiliği emretmek ve kötülükten men etmek.”

⁸¹ Yazmada: küffâret

⁸² Yazmada: miqdâ

(4) *farz* zekât virmek, *kırk dördüncü farz* (5) hayız hâlinde ‘avretine ve cāriyyesine (6) cimā‘ itmemek, *kırk beşinci farz* cemī‘ me‘āşiden (7) kalbini pāk itmek, *kırk altıncı farz* (8) yetim mālını yimemek, *kırk yedinci farz* teñbellük (9) itmemek, *kırk sekizinci farz* taze oğlancıklara (10) yakın olmamak, *kırk toktuzuncı farz* biş (11) vakit namāzı hıfız itmek, *ellinci farz* [31b] (1) zulim ile halkıñ mālını yimemek, *elli birinci* (2) *farz* Allāh-u te‘ālāya şirk itmemek, *elli ikinci farz* (3) zinādan şakınmak, *elli üçüncü farz* (4) yalān yere yemīn itmemek, *elli dördüncü farz* (5) men tereke itmek ya‘nī virdügi şadaķai (6) başına kaçmaya. *İmān ve islām*, imān (7) ve islām birdir. İkişi dağı kalb–ıla inanmaķdır (8) ve dil ile ikrār itmekdir. *İmānsız* (9) gitmeniñ sebepleri yigirmi yedidir: *Evvelki* (10) yaramaz i‘tikād itmek, *ikinci* za‘if imān, (11) *üçüncü* toktuz ā‘zādan doğrulukdan çıkmak, [32a] (1) *dördüncü* günāhına muşir olmak, *beşinci* (2) ni‘met-i islām şükür terk itmek, *altıncı* (3) imānsız gitmeden korkmak, nā-ħaķ (4) yere zulüm itmek, *sekizinci* sünnet üzere (5) okunan ezāna icābet itmemek, *toktuzuncı* (6) anasına ve babasına şer‘e muħālif (7) olmayan yerde sözün tutmamak, *onuncı* (8) çok çok yemīn itmek, *on birinci* namāzda (9) boş yerde ta‘dīl-i erkānı terk itmek, (10) *on ikinci* namāzında tehāvünde ya‘nī kolay (11) şanup ancak iş gibi tutmak, *on üçüncü* [32b] (1) şarāb içmek, *on dördüncü* müslimānlara (2) eziyet itmek, *on beşinci* evliyālīķ satmak, (3) *on altıncı* günāhını unutmak, *on yedinci* (4) kendüyi beğenmek, *on sekizinci* imānıñ (5) kadrin bilmemek, *on toktuzuncı* kin itmek, (6) *yigirminci* ħased itmek, *yigirmi birinci* üstāzına (7) şer‘a muħālif olmayan yerde muħālifet (8) itmek, *ikinci yigirmi* bir adamı tecrübe itmeden (9) eyü dimek, *yigirmi üçüncü* yalāna muşir olmak, (10) *yigirmi dördüncü* ‘ulemādan kaçmak, *yigirmi beşinci* (11) erler ħarīr giymek, *yigirmi altıncı* bıyıķların [33a] (1) kitāba uydurmamak, *yigirmi yedinci* ħaybete mihir (2) olmak. Bu mes‘eleler şifāi’l-ķulūb kitābında (3) meştürdür. Namāzıñ taşrasında (4) olan şartlar sekizdir: *Evvelki* pāk şū (5) ile ābdest almak, *ikinci* esvābını⁸³ pāk itmek, (6) *üçüncü* bedenini pāk itmek, *dördüncü* (7) namāz kıldığı yeri pāk itmek, *beşinci* (8) ‘avret yerini örtmek, *altıncı* biş (9) vakit namāzı vaktinde kılmaķ, *yedinci* niyyet (10) itmek, *sekizinci* kıbleye yönelmek. *Namāzıñ içinde* (11) olan rükūnları⁸⁴ altıdır. *Evvelki* iftitāħ tekbir [33b] (1) bizim mezhebimizde şartıdır. İmām şāf‘ide (2) rükündür.⁸⁵ *İkinci* ayak üzere turmak, (3) *üçüncü* kırāt–ıla Qur‘ān–ı ‘azīmü’ş–şanı dürüst (4) okumaķ, *dördüncü* rükū‘a⁸⁶ varmak, *beşinci* (5) secde itmek, *altıncı* ka‘ide-i āħirede (6) teşehhüd muķdarı oturmaķ. Ābdestiñ (7) *farzları dördtür*: *Evvel* ellerin yayķamak (8) dirsekler–ile bile, *ikinci* yüzünü yayķamak, (9) *üçüncü* başıñıñ dört bölükde bir bölüğüne (10) mesih

⁸³ Yazmada: esbābını

⁸⁴ Yazmada: rükun

⁸⁵ Yazmada: rükun

⁸⁶ Yazmada: rükū‘a

itmek, *dördüncü* ayakların yaykamağ (11) tobuklar—ıla bile. Ğuslün farzı üçdür: **[34a]** (1) *Evvelki* ağzına şū virmek, *ikinci* burnuna (2) şū virmek, *üçüncü* cemî‘ bedenini pāk (3) itmek. *Orucuñ* farzı üçdür: *Evvelki* (4) niyyet itmek, *ikinci* evvel ve āḥîr vaktini (5) bilmek, *üçüncü* tulû‘-ı fecirden ğurûb-ı (6) şemse dek her şeyden imsāk eylemek. (7) *Teymimün farzı* üçdür: *Evvelki* niyyet eylemek, (8) *ikinci* ellerin bāk tobrağa urup bir (9) kerre yüzüne mesih itmek, *üçüncü* ellerin (10) pāk tobrağa urup bir kerre kollarına (11) mesih itmek. *Haccuñ farzı* üçdür: *Evvelki* **[34b]** (1) iḥrāma girmek, *ikinci* ‘arafâtta vakfeye (2) tûrmağ, *üçüncü* kā’beyi ziyâret itmek. *Zekâtıñ* (3) *farzı* birdir: “*Niyyet eyledim* mālımın ḥaḳḳu’llāhını (4) fuḳarāya virmege.” deye. Fuḳarāya virdikde (5) böyle deye. *Allāh-u te‘ālā vardır*⁸⁷, *birdir*. (6) Zātı şıfât—ıla, esmās—ıla bir şey’e beñzemez. (7) Bir şey’e ihtiyācı yokdur, her şey’e kâdirdir. (8) Benim rabbim zātında birdir. Şıfâtında, te‘şirinde (9) birdir. Esmāsında birdir. Ḥālîḳ olmada birdir. (10) Razzağa olmada birdir. Ḳullarını ḥıfız idüp (11) durdurmada birdir. Ḳullarını ḥâlden ḥâle **[35a]** (1) döndürmede birdir ḳullarının ḥâlinde bir ḥâl rabb-i (2) te‘ālânın zātına ve şıfâtına beñzemedde bir (3) degildir. Beñzemek selbiyyedir, beñzememek kemâldir. (4) Yer ehli, gök ehli ile yedi şeyde beraberdir. (5) *Evvelkisi ma‘rifet* ya‘nî rabbisini bilmek, *ikinci* (6) *muḥabbet* ya‘nî rabbisini sevmek, *üçüncü yakîn* (7) ya‘nî cenneti, cehennemi göz—ile görmüş gibi inanmağ, (8) *dördüncü rızâ* ya‘nî rabbiden gelene rāzı (9) olmağ, *beşinci tevekkül* ya‘nî her umurını rabb-i (10) te‘ālāya ıṣmarlamağ, *altıncı ḥavfu* ya‘nî dâ’imâ (11) rabbiden ḳorḳmağ, *yedinci recâ* ya‘nî dâ’imâ rabbiye **[35b]** (1) yalvarmağ. *İmân* neye dirler? Ḳalbin taṣdîḳine (2) dirler. *İslām* neye dirler? Diliñ iḳrârına dirler. (3) *Dîn* neye dirler? Resûl-ı ekremin yigirmi üç (4) yılda ḥaḳ te‘ālâ tarafından getürdüğü şeylerdir. (5) *Millet* neye dirler? Resûl-ı ekremin ḥaḳ te‘ālâ (6) tarafında getürdüğü şeye dirler. İnanması (7) imândır. Altı mü’mini kendi zātına dîn-i (8) millet dirler. O altıya ḳalb—ıla inanup ve dil—ile (9) iḳrâr itmeklige *imân ve islām* dirler. Evvelâ (10) ol altısını bile, *ikinci* ḳalb—ıla inana, *üçüncü* (11) dil—ile iḳrâr eyleye, *dördüncü* küfürden **[36a]** (1) ve şirkden şaḳına, *beşinci* vücûdu şuhḥat ede, (2) cân boğaza gelmezden evvel öle, *altıncı* güneş (3) mağrib tarafından doğa, tevbe ḳapusu ḳapanup (4) dâbbetü’l-arz çıkmazdan evvel öle. *İslâmın* (5) binâsı beşdir: *Evvelkisi* şehâdet kelimesin (6) getürmekdir. *İkinci* biş vaḳit namâzı ḳılmağdır. (7) *Üçüncü* ramazân-ı şerîfin orucunı tûtmağdır. (8) *Dördüncü* mālının zekâtın virmekdir. *Beşinci* (9) ḥacc-ı şerîfe ‘ömrinde bir kerre varmağdır. (10) *Allāh-u ekber*⁸⁸ demek *farzıdır*. Ekber demek *vâcibdür*. (11) El ḳaldırmağ *sünnetdir*. Omuzı başına beraber **[36b]** (1) itmek *müsteḥabdır*. Subḥâneke oğumağ *sünnet*, (2) ‘euzu demek *sünnet*, bi’s-mi’llâhi demek *sünnet*, (3) fâtiḥadan bir âyet oğumağ

⁸⁷ Yazmada: te‘ā veyir dir

⁸⁸ “Allah, en büyüktür.”

*farz*dır. Bütün (4) okumak *vācib*, amīn demek *sünnet*, yapcacı (5) demek *müsteḥab*dır. Süre koşmak *vācib*, (6) rükū‘a varmak *farz*, eğlenmesi *vācib*, üç kerre (7) subḥāne rabbi‘l-‘azīm⁸⁹ demek *sünnet*, semī‘ Allāh-u (8) limen ḥamīde⁹⁰ demek *sünnet*, rabbenāleke‘l-ḥamdu⁹¹ demek (9) *sünnet*, kıyamda eğlenmesi *vācib*, secdeye (10) varmak *farz*dır. Eğlenmesi *vācib* ve üç kerre (11) tesbiḥ *sünnet*, celsede eğlenmesi *vācib*, iki [37a] (1) secde birbiri ardınca itmesi *vācib*, ka‘de-i (2) ūlāda oturması⁹² *vācib*, okuması *sünnet*, (3) ka‘de-i āḥīrede oturması *farz*dır. Okuması (4) *vācib*, *ṣehādet* kelimesi getürmek (5) *vācib*, şalavat du‘āsı okumak *sünnet*, du‘ālar (6) okuması *müsteḥab*, namāzdan kendü (7) fi‘l-ile çıkmak *farz*dır. Selāmı sağına virmek (8) *vācib*, şoluna virmek *sünnet*, meleklerle (9) niyyet itmek *müsteḥab*dır. Yatsu namāzında (10) sonra şalāt-ı vitiri kılmak *vācib*, kunūt (11) du‘āsı okumak *vācib*, yatsu namāzından [37b] (1) değildir. Ğayrı namāzdır. ‘Ömrinde bir kerre şehādet (2) kelimesi getürmek *farz*dır. Namāzda getürmesi (3) *vācib*, ābdesde getürmek *sünnet*dir. (4) Gezerken getürmesi *müsteḥab*dır. Bir adam (5) dise “Baḡa şehādet kelimesin getir.” dise(6) ol sâ‘at getürmesi *farz*dır. İ‘tikādı (7) *farz*dır. İmānı bilmek *farz*dır. Ezberlemesi (8) *farz*dır. Anuḡ üstinde durması *farz*dır. (9) Küfürleri bilmek *farz*dır, ezberlemesi *farz*dır. (10) Qalbe geldikde kıomaması *farz*dır, qalbe gelmedikde (11) ḥamdü itmesi *farz*dır. Bir adam küfür söylese [38a] (1) “Söyleme.” dimesi *farz*dır. Söylerse qalkup (2) gitmesi *farz*dır. Temmet. Her müslimānım (3) *diyen*⁹³ kimse bu on iki mes‘eleyi bilmence (4) müslimān olmaz. Evvelki imān nedir? İslām (5) nedir? Dīn nedir? Millet nedir? Şerī‘at-ı mezheb (6) nedir? İ‘tikād nedir? Ehl-i sünnet nedir? İ‘tikād, (7) ehli bid‘at nedir? Ahlāk-ı⁹⁴ ḥamīde nedir? Ahlāk-ı⁹⁵ (8) zemīme nedir? İ‘tikādda mezhebiḡ nedir? ‘Amelde (9) mezheb nedir? İ‘māl-i zahīre nedir? bilmeyince (10) müslimān olmaz. Evvelā imān deyü neye dirler? (11) İnanmaḡa dirler. İslām neye dirler? Razı olup [38b] (1) teslīm olmaḡa dirler. Dīn neye dirler? İnandūḡın (2) şey’iḡ üzerinde şābit olup durmaḡa dirler. (3) Millet ne-y-ile dirler? Duranlar cemā‘atinden ayrılmaḡa (4) dirler. Şerī‘at neye dirler? Kitāb ile, (5) sünnet ile, ecmā‘ ümmet ile, kıyās (6) müctehidin ile şābit olan hükümlere dirler. (7) Mezheb neye dirler? İ‘tikādda qankı yola gidersen (8) ‘amelde qankı yola gidersen? Ba‘de bilüp (9) ol yola gitmege dirler. İ‘tikādda ehl-i sünnet (10) neye dirler? “Resulu’llāhı ve yüz on dört biḡ(11) aşḡab efendilerimüz ve cemā‘atlerine i‘tikād [39a] (1) üzere öldiler ise ben daḡı ol i‘tikād (2) üzereyim.” dimekdir. İ‘tikād, ehl-i bid‘at neye (3) dirler? şerī‘atde olmayan şeylere inanup (4) ba‘de ol yola

⁸⁹ “Büyük olan Rabbim, bütün noksan sıfatlardan münezzehdir.”

⁹⁰ “Allah, kendisine hamd edenleri işitir.”

⁹¹ “Rabbimiz, hamd sanadır.”

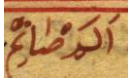
⁹² Yazmada: aturması

⁹³ Yazmada: din

⁹⁴ Yazmada: iḡlāk

⁹⁵ Yazmada: iḡlāk

gitmege dirler. *Ahlāk-ı hamīde* (5) neye dirler? dirler. *İ'tikādda mezheb* (6) neye dirler? Peygamberimiz *Muhammede'l-Muṣṭafā* şalla'l-lāhu (7) te'ālā 'aleyhi ve's-selām ḥaziretlerinin gitdüğü (8) yola dirler. 'Amelde *mezheb* neye dirler? *İmām-ı A'zam* (9) ḥaziretlerinin gitdüğü yola dirler. *İ'māl-i zahīre* (10) neye dirler? Eyü ḥuylara dirler. *Ahlāk-ı zemīme* (11) neye dirler? *Ābdesti, namāz, oruc, hac, zekātı, gusul, [39b]* (1) *istincā,*

teyemmim, ḥayız, nifās sâ'ir (2) ḥāllerün 'ilmi gibi *taşra çıkalum*. (3) Kulak ⁹⁶ni işidir? Göz nere bakar? Dil ne söyler? (4) Ağız ne yer? El ne işler? Ayak nereye gider? (5) Başdan ayağa varınca ḥelāl nedir? Hārām (6) nedir bile. Toḳuz a'zā ile *bārī te'ālāya* (7) kullukda buluna. İşte bu on iki (8) *mes'ele* beyān oldı. *Haḳ te'ālā* Qur'an-ı 'aziminde⁹⁷ (9) buyurur: Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ve *mā er* (10) *selnāke illā raḥmeten li'l-'ālemīn*.⁹⁸ İmdi bu āyet-i (11) kerīmeden ma'lūm⁹⁹ oldı ki *peygamberimiz [40a]* (1) 'aleyhi's-selām cümle 'āleme gönderilmiştir.¹⁰⁰ Yā ḥuşuş (2) *ins ü cinne* evvelin ve ahırın cümle *peygamberimiz* (3) 'aleyhi's-şalavatu ve's-selāmın ümmetidir. Bu ümmet (4) daḥı iki bölükdür. Biri *ümme-i da'vetdir ve biri* (5) *ümme-i icābetdir*. Ümmet-i da'vet imānı olmayan (6) kimselerdür. Yehūdı, neşārā ve şeyṭān gibi (7) ve ümmet-i icābet *imānı* olan kimselerdir. Anlar (8) daḥı *yetmiş üç* bölükdür. *Yetmiş ikisi* (9) ehl-i be'di firāk-ı dalledir ve bir bölüğü firāk-ı (10) nāciyedir ve itbā'ıdır. Anlar daḥı üç bölükdür: (11) *Evvelki* zālīm li- nefsihi, *ikinci* mukteşid, *üçünci [40b]* (1) sâbık bi'l-ḥayrâtı. Toḡrı yoldan cennete giden (2) bunlardır. Anların i' tikādı ḥaḳdır. Ḥālleri (3) bu altı kelimedir. Raḍaytü bi'l-lāhi rabben bi'l-islāmı (4) dīnen *bi Muhammedin* 'aleyhi's-şalavatu ve's-selām nebiyyen (5) ve resūlen¹⁰¹ ve bi'l-Qur'an-ı imāmen ve bi'l-ka'beti (6) ḳableten ve bi'l-mü'min'in ihvān *tecdīd-i imān*. (7) Yā rabbi, yā rabbi, yā rabbi! Eger benim yevm-i buluḡumdan (8) bu ana gelinceye ḳadar elimden ve dilimden, gözümden (9) ve ḳulaḡımdan ve sâ'ir a'zā-yı cevāriḥimden (10) bilüp bilmedigim yerden kelime-i küfür ḥaṭā ve 'işyān (11) her ne kim şādır oldı-sa ben anların cümlesine *[41a]* (1) tevbe itdim ve rücū' itdim. Bişmān (2) oldum. Ben daḥı işlememesine 'azim, ḥāzim, ḳaşıd (3) itdim. Peygamberimiz *ḥazirat-ı Muhammedi'l-Muṣṭafā* şallā'l-lāhu te'ālā (4) 'aleyhi ve sellim efendimüz ḥaziretleri seniñ cānib-i (5) şerīfinden gerek i' tikāda müte'allik gerek i' māle (6) müte'allik her ne getürüp ve her ne kim ḥaber virdi-se (7) ben

⁹⁶ Yazmada: kuluk

⁹⁷ Yazmada: 'aziminde

⁹⁸ "Ve seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik." Enbiya Suresi 107. Ayet

⁹⁹ Yazmada: maḡlūm

¹⁰⁰ Yazmada: genderilmiştir

¹⁰¹ "Rab olarak Allahı, din olarak İslamiyeti, peygamber olarak da Hz.Muhammed'i kabul ettim ve buna canıgönülden razı oldum."

anların cümlesine senin murād-ı şerîfin üzere inandım. (8) İmān getürdüm. Cümlesi hakdır ve gerçektir. Aşlā şübhem yokdur. (9) Amentü bi'l-lāhi ve mela'iketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhîrî ve bi'l-kaderî (10) hayrihî ve şerrihî minā'l-lāhi te'ālā ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti (11) *eşhedü enne illā'l-lāhi illā'l-lāhü ve eşhedü enne Muhammeden 'abdühü ve resūluhu*¹⁰² [41b] (1) Yā rabbi! Dīnîmî, imānımı, i'mālîmî, hüsn ü i'tikādımı saña emānet (2) virdim. Şeytān aleyhî'l-lānenîñ mekrinden emīn (3) eyle yā rabbi! *Temmet*. İşbu kitāb-ı 'ilm-i dīndir. Buña (4) dikkat farz-ı 'ayndır. Müddefik olan kimseye elbet ve elbet (5) ahîrāt-ı ma'mūr olur. El-hamdü li'l-lāhi (6) Allāhümme tevîrrü yā Allāhü bi'l-'ilmî's-şerîfî kılbi

bi'tā 'atike bedenî (7) ve halliş mine'l-fitehî serriye ve's-şefil bi'l-i'tibār fikrî ve katî (8) şerre ve sāvise's-şeytānî ve ahîreti minhü yā raḥîm yā raḥmān hattā lā (9) yegüne lehü 'allā sulṭān ve şallî Allāhu 'alā seyyidinā Muhammedin ve 'alā (10) alihi ve şahbihî ve sellim teslimen keşîr (11) *namāzı* faşlı fi beyān. [42a] (1) Bi'smi'llahî'r-raḥmānî'r-raḥîm. (2) Evveli namāza dört¹⁰³ şey'i ile girilür: Evveli farz, ikinci (2) vācib, üçüncü sünnet, dördüncü müsteḥab. İbtidā Allāhu demek (4) farz, ekber demek vācib, ellerin kaldırmak sünnet, omuzı (5) beraberine olmak müsteḥab, hātūnları ellerini gögsine kırmak (6) sünnet, şol el-ile sağ memesin tutmak, sağ el-ile şol (7) bileğini tutmak sünnet, secde yerine bakmak müsteḥab, subḥāneke (8) okumak sünnet, e'uzu okumak sünnet, besmele okumak sünnet, (9) fātiḥa bir āyet okumak farz, bütün okumak vācib, fātiḥadan sonra (10) yapcacak āmīn demek sünnet, fātiḥaya sūre koşturmak vācib, (11) ruku'a varmak farz, bir kerre subḥāna'llāh demek kadar eğlenmek [42b] (1) vācib, üç kerre subḥāne rabbiye'l-'alā demek sünnet, secdeden (2) kalkup toğruldukdā bir kerre subḥāna'l-lāh dîcek kadar eğlenmek (3) vācib, ikinci secde farz, ikinci rük'ata kalkıldıkda besmele okumak (4) sünnet ve her rük'ata fātiḥadan sonra yapcacak āmīn demek sünnet, (5) ve sâ'ir rük'atlar daḥı bunun gibidir. Lakin dört veya üç rik'at (6) olan farzların iki evvelki rik'atlarında fātiḥaya sūre (7) koşturmak vācib, üçüncüye ve dördüncüye koşturılmaz. Hemān yalnız (8) fātiḥa okunur. Lākin¹⁰⁴ sünnetlerin ve şalavata vitirin ve nāfilelerin her rik'atda (9) hem fātiḥa hem sūre okumak vācib ve şalavata vitirde künūd du'āsı (10) okumak vācib ve daḥı dört veya üç rik'at olan namāzları (11) iki evvelki rik'atı kıldıkdan sonra taḥiyyātı okuyacak kadar oturmak [43a] (1) vācib, taḥiyyātı okumak vācib, ka'de-i ahîrede oturması (2) farz, okuması vācib, şalavata du'āsın okumak sünnet ve bir daḥı

¹⁰² “Ben inandım. Allah'ın meleklerine, kitaplarına peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine iman ettim. Öldükten sonra dirilmek hakır, gerçektir. Ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Ve yine şahadet ederim ki Muhammed onun kulu ve peygamberidir.”

¹⁰³ Yazmada: dut

¹⁰⁴ Yazmada: lakin

ikinci (3) namāzının ve yatsunun¹⁰⁵ evvelki sünnetlerin iki rik' atın kılup tahıyyâtdan sonra (4) şalavata du'âsın okuyup üçüncü rik' ata kalkıldıkda subhāneke e'uzu (5) besmele okumak¹⁰⁶ sünnet, öyle namāzının ve yatsunun son sünnetin (6) dört kılan kimseler dağı böyle okumak sünnet ve dağı namāzdan (7) dört şey'-ile çıkılır: Evvelki farz, ikinci vācib, üçüncü sünnet, (8) dördüncü müsteḥab. İbtidā namāz kılıcı kimse kendi ihtiyār-ıla namāzdan (9) çıkmak farz, ikinci namāz āhırinde¹⁰⁷ selām vermek kalb-ıla meleklerle niyyet (10) itmek müsteḥab, namāzdan bunlar ile çıkılır vācib, evvel sağına (11) sonra soluna selām vermek sünnet ve dağı huḫū' ve huḫū' üzerine [43b] (1) eda itmek gerekdir. İbtidā ezān-ı şerīf okundığı vakit (2) ḫazret-i İsrāfil 'aleyhi's-selām iḫyā için mescide cem'i olmağı (3) maḫşer yerine cem'i olmağı fikir eyleye ve şaf şaf olduklarını kıyāmetde (4) halāyık yüz yigirmi şaf olduklarını fikir eyleye ve kıyāmetde durmağı (5) ve kıyāmet güninde Allāh-u te'ālā ḫaziretlerinin ḫuḫur-u ma'viyyesinde durmağı (6) fikir eyleye ve cevāb ve ḫisāb vermegi fikir eyleye ve şırātı ayağı altında (7) ve cenneti sağında ve cehennemi şol yanında ve 'Azra'il 'aleyhi's-selām ardında (8) ve kabri secde yerinde ve Mekke-i mükerrreme karşusunda ve Allāh-u te'ālā celle (9) şānehu ḫazretini cem'isini iḫatā idüp nazar ider deyü fikir eyleye (10) ve Qur'ān okundığı vakit kıyāmet güninde ḫayır ve şer difterlerin (11) okundığı fikir eyleye ve ruku'da kıyāmet güninde Allāh-u te'ālāya ruku'¹⁰⁸ [44a] (1) olursa gerekdir. Anı fikir eyleye ve dağı secdede iken kıyāmet gününde (2) Allāh-u te'ālā ḫuḫurına secde olsa gerekdir. Anı fikir eyleye ve (3) tahıyyâtda iken ḫalāyık cehennemi gördükleri vakit dizleri üstüne (4) düşeler gerekdir. Anı fikir eyleye. Selām virüp kalmalarını (5) cennete mi giderim yoḫsa cehenneme mi giderim deyü fikir eyleye. Ah 'acabā (6) namāzım ḫabūl oldu mı yoḫsa olmadı mı deyü ḫorḫusın fikir (7) eyleye. Eger bu aḫvāle ri'āyet idebilürse namāzında huḫū' (8) ve huḫū' buluna dağı ma'lūm ola ki ayak üzere varurken secde (9) yerine baḫa ve ruku'da ayağı üstüne baḫa ve secdede burnunun (10) ḫanadlarına baḫa ve tahıyyâtda otururken dizleri arasına (11) baḫa ve selāmda omuzlarına baḫa. Ḳādir¹⁰⁹ olduğḫa öksürüğünü [44b] (1) terk eyleye ve dağı ma'lūm evvelki cümle 'ibādetlerin (2) ḫabūlının şartı üçdür: Evvel itdüğü 'ibādet aḫkām-ı (3) şer'iyede ne vāḫi' anı bilmekdir. Ya'nī farz mıdır? Vācib midir? (4) Sünnet midür? Müsteḥab mıdır? Aḫa göre niyyet ide. İkinci ol 'amel (5) iḫlāş üzere itmekdir. İmdi bu zikir olunan üç şartdır. (6) 'Amelde bulunursa ḫabūl ricā olunur. Bulınmazsa ḫabūl olmayup (7) mardūd olur. Vesāḫ¹¹⁰-i rusvāy olsa gerekdir ve 'inda'l-lāhi (8) mu'āmele olundıkda

¹⁰⁵ Yazmada: yatsun

¹⁰⁶ Yazmada: okukumak

¹⁰⁷ Yazmada: āhırinde

¹⁰⁸ Yazmada: ruku'

¹⁰⁹ Yazmada: ḫādir

¹¹⁰ Yazmada: şācī

cehenneme karmān olup sorsalar gerekir. (9) Peyğamberimiz Muḥammed ‘aleyhi’s-selām ḥādīş-i şerīfinde buyurmuştur ki (10) “Dünyāda çok kimseler elli altmış yetmiş seksen yıl çalışup (11) ḥaḳ te‘ālāya kullık idüp bu kadar yıllar namāz kılup ve niyāzlar [45a] (1) idüp ašlā birisi maḳbūl olmayup kıyāmet güninde bi-namāz (2) ḳalup hīç ḳılmamış gibi cehenneme sürseler gerekir.” (3) ‘İlmsiz ‘amel muḥāldir. Zīrā ḥaḳ te‘ālā ḥazreti ‘ilmī bir mizān (4) ḳurmuş, ‘ameli anıñ ile vezin olsa gerekir. İy mü ‘min ḳarındaşlar! (5) İnşāf idelim ve herkes kendi ḥālimize naẓar idelim. (6) Baḳalım ḳuşūr ḳalan baḳıyye ‘ömrümüzü ‘ilim ve ‘amele şarf idelim. (7) Ola ki aḥirete imān ile gidelim ḥūriler ile şefā eylemege. (8) Bārī te‘ālā naşīb ve müyesser eyleye. Āmīn yā mu‘īn iyyāke (9) na‘budu ve iyyāke nesta‘īn bi-ḥaḳḳı seyyide’l-murselin ve’l-ḥamdu’l-lāhi (10) rabbi’l-‘ālemīn ve *ḥazā kitāb-ı cevāhir es-selām*. (11) *Bi’smi’llahi’r-raḥmāni’r-raḥīm*. [45b] (1) El-ḥamdüli’l-lāhi rabbi’l-‘ālemīn ve’s-şalavatu ve’s-selām ‘alā ḥayr ḥalıkları (2) Muḥammedin ve alih ecmā‘īn. *Eger şorsalar* müslimān mısın? Eyit, (3) el-ḥamdüli’l-lāh. *Eger şorsalar* el-ḥamdüli’l-lāhi demek ma‘nāsı nedir? (4) Allāh-u te‘ālā ḥazretlerini ululamaḳdır ve birdigi ni‘metlere (5) şükür itmekdir ve belālarına şabr itmekdir. *Eger şorsalar* (6) Allāh-u te‘ālā bir bilür misin? Eyit, bilürem. *Eger şorsalar* (7) nice bilürsin? Evveli ve āḥiri¹¹¹ yokdur ve hiçbir nesneye (8) beñzemez. Nişānı yokdur, zamāndan ve mekāndan münezzehdir. (9) *Eger şorsalar* kimin zürriyetindensin? Ādem peyğamber (10) ‘aleyhi’s-selāmın zürriyetindenim. *Eger şorsalar* kimin milletindensin? (11) Eyit İbrahīm peyğamberin milletindenim. *Eger şorsalar* [46a] (1) kimin ümmetisin? Eyit, Muḥammed ‘aleyhi’s-selāmın ümmetindenim. (2) *Eger şorsalar* ne mezhebdensin? Eyit, “İmām-ı Ā‘zam mezhebindenim.” (3) deye. *Eger şorsalar* mezheb kaçdır? Eyit, dördtür. (4) İmām-ı Ā‘zam, imām Şāfi, imām Mālīkī, imām Ḥanbelī. Bu dördü (5) ḥaḳdır ve toğrıdır. Mezheb deyü bunların gitdikleri (6) yola dirler. *Eger şorsalar* imām-ı A‘zam mezhebini (7) kimden örgendi? Eyit, imām Ḥammādīden örgendi. Ḥammādī, (8) imām ‘Alḳamadan öğrendi. ‘Alḳama imām İbrahīmden, İbrahīm (9) ‘Abdu’l-lāh ibn-i Mes‘ūddan, Mes‘ūd ḥazret-i Cebra’ilden, (10) Cebra’il ḥazret-i Mīkā’ilden, Mīkā’il ḥazret-i (11) İsrāfilden, İsrāfīl ḥazret-i ‘Azrā’ilden,¹¹² ‘Azrā’il [46b] (1) ḥazret-i rabbi’l-‘ālemīnden. Netikim kelām-ı ḳadīminde buyurur: (2) İnne’l-lezīne ‘inda’l-lāhi’l-islām. *Eger şorsalar* müslimānlık (3) nedir? Eyit, Allāh-u te‘ālā buyurduğı şeyleri tutmaḳdır. (4) Mani‘ itduğı şeylerden kaçmaḳdır. *Eger şorsalar* imān nedir? (5) Eyit, dil ile söylemekdir. Ḳalb-ıla Allāhun birliğine (6) ve peyğamberi ḥaḳ olduğına ve meleklerine ve kitāblarına inanmaḳdır (7) ve *daḥı* cennet ve cehennem ve şirāt köprüsi ve şūrı (8) ḥisāb ve ‘azab olduğına ve öldükden sonra yine dirilürüm (9) deyü inanmaḳdır deyü aña

¹¹¹ Yazmada: āḥiri

¹¹² Yazmada: ġazrā’il

dirler. *Eger şorsalar* (10) imānın başı nedir? *Lā ilahe illa 'l-lāh Muḥammed resūlu 'l-lāhdır.* (11) *Eger şorsalar* imānın gövdesi nedir? Eyit, biş [47a] (1) vakit namāzdır. *Eger şorsalar* imānın yüregi nedir? (2) Eyit, Qur'andır. *Eger şorsalar* imānın derisi nedir? (3) Eyit utanmağıdır. *Eger şorsalar* imānın tamarları nedir? (4) Eyit, hülüş kalb-ıla tutmağıdır. *Eger şorsalar* imān (5) kındadır? Mü'minlerin gönlindedir. *Eger şorsalar* (6) imān sende midir ya sen imānda mısın? Eyit, imānda (7) mısın? Eyit, imān bendedir. Ben imāndayım. Ben mü'minim. (8) İmān benim şifātımdır. *Eger şorsalar* imān kaçdır? (9) Eyit, bişdir. Biri feriştehler imānıdır. Aña imān-ı (10) mesmū' dirler. İkinci peygamberler imānıdır. *Üçünci* (11) mü'minler imānıdır. *Dördünci* münāfıklar imānıdır. [47b] (1) Aña imān-ı menfūk dirler. *Beşinci* peygamber 'aleyhi's-selām buyurur: (2) "Selām virin mü'minlere. Ammā virmeñ yahūdilere ve naşrānilere. (3) Selām virmeñ huşūşen. benim ümmetim beynamāz degildir." (4) İmām-ı Şemsi raḥmetu'l-lāhi 'aleyhi buyurur: "Her ere ve 'avrata dīn-i (5) islām 'ilmin öğrenmek farzdır." *Eger şorsalar* bilmese öğrenmege (6) taķşirātlik eylese ne orūcı oruç ve ne namāzı maķbūl (7) ve ne nikāhı dürüsdür ve öldüğü vakit de mislimān (8) mezarına ķomuyalar ve her kişiye bu mes'eleleri bilmek farz-ı (9) 'ayındır ve ehl-i 'ayāline örgede. Bir kiři dīn-i islām 'ilmin (10) öğrenme cā'izdir ki erinden izinsiz ehl-i 'ilme vara. (11) Dīn-i islām 'ilmin öğrene ve *eger şorsalar* gökden [48a] (1) kaç kitāb indi? Eyit, yüz dört kitāb on şuhuf (2) Ādem peygambere,¹¹³ elli şuhuf Şit, otuz şuhuf İdrīs (3) peygambere, on şuhuf İbrahīm peygambere indi. Davūd peygambere (4) Zebūr indi. Musā peygambere¹¹⁴ Tevrād indi. 'İsā (5) peygambere İncil indi. Muḥammed 'aleyhi's-selāma Qur'ān indi. (6) Bu dört pāre kitāb ḥaķdır ve toğrıdır. (7) Kim ki bu kitāblara inanmazsa muṭlaķ kāfirdir. (8) El-'iyāzü bi'l-lāhi te'ālā. *Eger şorsalar* farz (9) kaçdır? İkidir, biri farz-ı kifāye ve biri farz-ı 'ayındır. (10) Farz-ı 'ayın oldur ki bir kiři kendi işlemeyince borç (11) ödenmez. Biş vakit namāz ve oruç ve zekāt gibi ve dağı [48b] (1) farz-ı kifāye oldur ki cemā' atden biri işlese ve biri (2) işlemese ķurtulur. Meyyit namāzı gibi ve selām (3) virmek ve selām almak gibi. *Eger şorsalar* kıble kaçdır? (4) Eyit, dördür. Biri 'arşı ve biri beyti'l-muķaddes ve biri (5) beyti'l-ma'mūr ve biri ka'be 'arş-ı nūrdandır, beyti'l-muķaddes (6) kızl-ı yāķūtdandır, beyti'l-ma'mūr yeşil zebercettendir, (7) ka'be taşdandır, kürsi altındır. *Eger şorsalar* (8) her namāzın ezānı var. Qanı cenāzenin ezānı? Eyit, (9) kıyāmet güninde kāfirlere ķatī 'aẓab olup Allāhdan (10) ğayrı yere secde itdikleri için. *Eger şorsalar* imāma (11) sen bizim imāmızsın, ya senin imānın kimdir? [49a] (1) Eyit, kıraatda bir ya biz saña uyarız, sen kime uyarsın? (2) Eyit Allāhuñ resūline uyarız. *Eger şorsalar* (3) "Bizim namāzımız seninle tamām olur." deyesin. (4) *Eger şorsalar* bir mü'minin

¹¹³ Yazmada: peygamberem

¹¹⁴ Yazmada: peygamberem

kaç imāmı var? Eyit, (5) biş imāmı vardır. “Şerī‘atde imāmın kimdir?” diseler (6) eyit, Muḥammed Muştafādır. “Emr-i ma‘rūf ve nehy-i ‘ani’l-münkerde (7) imāmın kimdir?” diseler eyit, Qur‘ān-ı ‘azīmü’ş-şāndır. (8) “Delīlın kimdir.” diseler eyit, küntüm ḥayra ümmeti nuḥricet (9) lin nasi te‘murune bi’l-ma‘rūf tenhevne ‘ani’l-münker.¹¹⁵ (10) “Amelde imāmın kimdir.” diseler eyit, imām-ı A‘zam Ebū (11) Ḥanife¹¹⁶ raḥmetu’l-lāhu ‘aleyhidir. *Eger şorsalar [49b]* (1) “İ‘tikātda imāmın kimdir.” diseler eyit, Ebū Muḥammed (2) Manşūrī Mātūrīdī. *Eger şorsalar* “Siyāsetde (3) imāmın kimdir?” diseler eyit, sulṭān Maḥmūd efendimiz (4) deyesin. Öyle önce erden ve ‘avratdan bu mes‘eleleri (5) öğrenüp cevāb virmege kādır olmasa (6) ne orūcı oruç ve ne namāzı maḳbūl olur. Dīn-i (7) islāmı daḥı nāḳısdır. Nikāḥı daḥı nikāḥ olmaz. (8) İmāmetlik eylese namāzı bāṭıldır ve eger bilmezse (9) okuyup öğrene ehl-i ‘ayāline öğrede. (10) Taḳşīratlık itme tā kim yevm-i āḥiretde ḥaḳ celb ve ‘alā (11) ḥazretlerinin ‘azabından emīn ola. Va’l-lāhu ‘alemü bi’ş-şevab.

¹¹⁵ “Siz insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız.” Ali İmran Suresi 110. Ayet

¹¹⁶ Yazmada: ḥanife

4. DİZİN

ābdest [Far.] Abdest.

ā.+e 37b/3

ā.+ i 39a/11

ā.+ iñ 33b/6

ābdest al-: Müslümanlar, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh ederek temizlenmek.

ā. almak 33a/5

ā.+i almak 29a/3

‘acabā [Ar.] Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep.

‘a. 44a/5

‘acīb [Ar.] Çok acayip, tuhaf, garip, şaşırtıcı.

‘a. 2a/9

‘aciz [Ar.] Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük.

‘a.+ den 6b/8

aç- [T.] Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a.- ar 24a/2, 25a/3

a.- dı 5b/1

aç [T.] Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.

a. 18a/6

ad [T.] İsim, ad.

a.+ ina 2b/8

adam [Ar.] İnsan; kişi.

a. 10b/8, 22a/8, 37b/4, 37b/11

a.+ ı 32b/8

a.+ iñ 22a/1

‘aded [Ar.] Sayı.

‘a.+ in 20a/8

ağaç [T.] Ağaç.

a.+ larıñ 7a/5

ağız [T.] Ağız.

a. 6b/3, 39b/4

a.+ ı (ağızı) 22a/10

a.+ ina (ağızına) 34a/1

ağlat- [T.] Ağlamasına yol açmak.

a.- ır (ağladır) 27b/4

ah [T.] Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi vb. duygular anlatan bir söz.

a. 44a/5

āhir [Ar.]En sondaki, en sonuncu.

ā. 20a/4, 21a/2, 21a/11, 34a/4

ā.+ i 6b/4, 45b/7

ā.+in 40a/2

ā.+ inde 22b/3

ā.+ inden 43a/9

ka' de-i ā.+ de 33b/5, 37a/3, 43a/1

āhiret [Ar.]Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya.

ā. 24a/6, 25a/4

ā.+ e 17b/5, 21a/7, 45a/7

ā.- i ma' mür 41b/5

yevm-i ā.+ de 49b/10

aḥkām [Ar.]Hükümler.

a.- ı şer' iyyede 44b/2

aḥlāk [Ar.] Ahlak.

a.- ı ḥamīde 38a/7, 39a/4

a.- ı zemīme 38a/7, 39a/10

āḥmak [Ar.]Aklını gereği gibi kullanamayan, bön, budala, aptal.

ā. 28a/4

aḥşam [T.] Akşam.

a. 24b/6

aḥvāl [Ar.]Durumlar, hâller, vaziyetler.

a.+ e 44a/7

‘aḳıl [Ar.]Düşünme, anlama ve kavrama gücü.

‘a. 12b/7, 12b/9, 12b/11, 13a/5,

13a/6, 14a/2, 14a/4

‘a.+ da 15b/4

‘a.+ dır 18b/8

‘a.- ı maḥlūk 12b/8

delīl-i ‘a.- ıla 11b/7, 11b/8

‘aḳıllı [Ar.+ T.]Gerçeği iyi gören ve ona göre davranan.

‘a.+ lardır 28a/4

‘aḳılsız [Ar.+T.] Akli, gerçeği görüp ona göre davranmayan, anlayışı kıt.

‘a. 13a/6

‘aḳıl [Ar.]Akıllı.

‘ā. 13b/2, 17b/2

‘aḳliyye [Ar.] Akılla ilgili olan.
delil-i ‘a. 11b/11, 12b/3

akrābā [Ar.] Kan bağıyla birbirine bağlı olan kimseler.
a.+ yı 29b/9

akrān [Ar.] Yaş, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri.
a.+ ı 19a/5

al- [T.] Bir nesneyi elle veya araçla tutup yerinden kaldırmak.
a.- dı 21a/5

alçaḳ [T.] Bile bile en kötü, en ahlaksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil, hain.
a.+ dır 13a/5

aldan- [T.] Bir hileye, bir yalana kanmak.
a.- mayan 17b/3

‘ālem [Ar.] Evren.
‘ā. 6b/7
‘ā.+ de 1b/5
‘ā.+ e 40a/1
‘ā.+ i 6b/8

‘aleyhi [Ar.] Onun üzerine, onun üzerine olsun.
‘a. 7b/8, 8a/9

aleyhi’l-lāne [Ar.] Lanet onun üzerine olsun.
a.+ niḡ 41b/2

‘aleyhi’s-selām [Ar.] Selam onun üzerine olsun.
‘a. 3b/10, 4a/5, 8b/8, 12b/10,
20a/4, 21b/6, 40a/1, 43b/2, 43b/7,
44b/9, 47b/1
‘a.+ a 19b/10, 19b/11, 20a/1, 48a/5
‘a.+ ı 17a/9, 27a/3, 27a/4
‘a.+ ıḡ 45b/10, 46a/1

alın- [T.] Elde edilmek.
a.- ur 9a/8, 9a/9

‘alīm [Ar.] Çok bilen (kimse), bilici.
‘a.+ dūr 7a/4

‘ālim [Ar.] İlim sahibi olan (kimse), bilici, bilen.
‘ā. 16a/6, 17b/1

‘āliyāt [Ar.] Yüksek olan, yüce, ulu.
cennet-i ‘ā.+ a 4b/6

Allāhuekber [Ar.] Allah en büyüktür.
A. 36a/10

almak [T.] Yardımcı fiil; almak.
a. 29a/3, 33a/5, 48b/3

alt [T.] Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı.
a.+ da 6b/1
a.+ ında 43b/6

altı [T.] Altı (6).
a. 35b/7, 40b/3
a.+ dır 2b/7, 14b/7, 15b/11, 33a/11
a.+ dur 15a/5, 16a/5
a.+ sın 35b/10
a.+ ya 35b/8

altıncı [T.] Altıncı.
a. 15a/1, 16b/3, 17a/7, 22b/9,
25b/4, 29a/4, 29b/3, 30a/4, 30b/3,
31a/7, 32a/2, 32b/3, 32b/11, 33a/8,
33b/5, 35a/10, 36a/2

altmış [T.] Altmış.
a. 44b/10

altun [T.] Altın.
a.+ dır 48b/7

‘amel [Ar.] 1.Yapılan iş, edim, fiil. 2. Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

‘a. 5a/3, 5a/5, 8a/9, 9a/9,
18a/11, 25b/4, 25b/7, 25b/11, 44b/4,
45a/3

‘a.+ de 5a/3, 5a/5, 8a/7, 21b/4,
38a/8, 38b/8, 39a/8, 44b/6, 49a/10

‘a.+ dir 5a/4, 14a/3, 26a/8

‘a.+ e 45a/6

‘a.+ i 5a/5, 8b/2, 25b/1, 25b/10,
45a/4

‘a.+ iñ 25a/10

‘amel eyle- İş yapmak.

‘a. eylememişler 9a/4

‘amel it- İş yapmak.

‘a. idenleriñ 6a/4

‘a. ider 23a/4

‘a. itmek 16b/11

āmennā [Ar.] “Öyledir, doğru, diyecek yok, inandık” anlamlarında bir onaylama sözü.
ā. 5b/7, 20b/6, 21b/1

āmentü [Ar.] Arapça “inandım” anlamına gelen ve İslamiyetin temel inançları olan “Allah'a, onun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanma”yı dile getiren söz.

ā. 2b/7, 19a/2, 41a/9

‘āmil [Ar.] Amel eden, işleyen, icra eden kimse.

‘ā.+ lerdir 19b/1

āmīn [Ar.] “Öyle olsun, Allah kabul etsin.” anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

ā. 36b/4, 42a/10, 42b/4, 45a/8

ammā [Ar.] Ama.

a. 7a/10, 13b/8, 47b/2

an [T.] İnsana kısa gelen zaman bölümü.

a.+ a 40b/8

a.+ da 6b/8, 6b/9

ana [T.] Anne.

a.+ sına 32a/6

a.+ ya 29b/7

ancak [T.] Yalnızca.

a. 7a/10, 32a/11

añla- [T.] Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

a.- yup 8a/11

‘ār [Ar.]

‘ār eyle- Utanç duymak.

‘ā. eylemişler 9a/3

ara [T.] İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe.

a. 20a/6

a.+ sı 2a/3

a.+ sına 44a/10

ard [T.] Arka, geri.

a.+ ına 18a/8

a.+ ınca 37a/1

a.+ ında 43b/7

‘āriyet [Ar.] Utanma, utanç, haya, hicap.

īmān-ı ‘ā. 10b/4

īmān-ı ‘ā.+ den 10a/7, 10a/8

īmān-ı ‘a.+ dir 11a/1

arķa [T.] Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

- a.+ da 6b/1
- arpa** [T.] Buğdaygillerden bir bitki.
a. 7a/6
- ‘**arş** [Ar.]İslam inancına göre göğün en yüksek katı.
‘a. 13a/8
‘a.+ ı 48b/4, 48b/5
- ‘**aşā** [Ar.]Bazı ülkelerde, hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törenlerde taşıdıkları bir tür ağaç veya metalden değnek.
‘a.+ sın 27a/4
- asān** [Far.]
asān it- Kolaylaştırmak.
a. ider 25a/5
- aşhāb** [Ar.]Hz. Muhammed zamanında yaşamış, onu görmüş ve sohbetinde bulunma şerefine ermiş kimseler, sahabe.
a. 9b/2, 38b/11
a.+ ım 4a/6
- aşl** [Ar.] Soy, nesep.
a.+ ını 3b/9
- ‘**āşī** [Ar.] Baş kaldıran, isyan eden (kimse), isyankar, serkeş.
‘ā. 13b/9, 14a/1
‘ā.+ leri 9a/1
‘**āşī ol-** Asilik etmek.
‘ā. olmazlar 19b/2
- aşlā** [Ar.] Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen.
a. 7a/7, 41a/8, 45a/1
- āşikār** [Far.] Açık, apaçık, belli, meydanda.
ā.+ ları 7a/5
- aşşağı** [T.] Aşağı.
a. 26a/1
- ata** [T.] Baba.
a.+ ya 29b/7
- āteş** [Far.] Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr.
ā.+ inden 24a/8
- ‘**aṭā** [Ar.] Bağışlama, af.
īmān-ı ‘a. 10a/8
īmān-ı ā.+ dan 10a/6
īmān-ı ‘a.+ danım 10a/8
īmān-ı ‘a.+ dır 10b/3

‘avrat [Ar.] Kadın.

‘a.+ a 47b/4

‘a.+ dan 49b/4

‘avret [Ar.] Edep yeri.

‘a. 33a/8

‘a.+ e 13b/2

‘a.+ ine 31a/5

ayak [T.] Ayak.

a. 6b/3, 33b/2, 39b/4, 44a/8

a.+ a (ayağa) 39b/5

a.+ ı (ayağı) 43b/6, 44a/9

a.+ ına (ayağına) 17b/7

a.+ ların 33b/10

‘ayāl [Ar.] Aile reisinin geçimlerini sağlamak zorunda olduğu kimseler, çoluk çocuk.
ehl-i ‘a.+ ine 47b/9, 49b/9

āyāt [Ar.] Ayetler.

ā.+ dan 8a/10

āyet [Ar.] Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

ā. 36b/3, 42a/9

ā.+ ile 2b/3

ā.- i kerīmeden 39b/10

ā.- i kerīmesile 4b/2

‘ayın [Ar.] Ayın.

farz-ı ‘a. 48a/10

farz-ı ‘a.+ dır 48a/9

‘ayn [Ar.] Ayın.

farz-ı ‘a.+ dır 23a/11, 41b/4, 47b/9

‘aynī [Ar.] Gözle ilgili.

īmān-ı ‘a. 11a/5

īmān-ı ‘a.+ den 11a/3, 11a/4

ayrı [T.] Başka, başka türlü.

a.+ dır 7b/3

ayrıl- [T.] Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.

a.- maz 2b/11, 6a/11, 10b/4

a.- ur 6a/10

a.- ura 2b/11

a.- urum 6a/11

ayrılmak [T.] Ayrılmak.

- a.+ a (ayrılmağa) 38b/3
- ‘ayub [Ar.] Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.
‘a.+ dan 25b/6
- az [T.] Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı
a. 18a/5, 18a/6
- a‘zā [Ar.] Vücut parçası, organ.
a. 39b/6
ā.+ dan 6b/2, 31b/11
a.- yı cevārihimden 40b/9
- ‘azāb [Ar.] İslam inanişına göre dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.
‘a. 46b/8, 48b/9
‘a.+ ına 3a/10, 3b/7, 4b/5
‘a.+ ından 24b/8, 49b/11
‘a.- ı mu‘allāda 10a/3, 10a/4
‘a.- ı muvaḳḳatda 10a/4, 10a/5
‘azāb ol- Cezalanmak.
‘a. olur 10a/3
- āzād [Far.]
āzād it- Serbest bırakmak.
ā. ider 24a/8
- a‘zam [Ar.]Çok (daha, en, pek) büyük.
a‘. 8b/3, 8a/8
imām-ı a. 21b/5, 39a/8, 46a/2, 46a/4 46a/6, 49a/10
- ‘azīm [Ar.] Büyük, ulu, haşmetli.
‘a. 41a/2
Ḳur’ān-ı ‘a. 20a/1
Ḳur’ān-ı ‘a.+ de 28b/1
Ḳur’ān-ı ‘a.+ inde 39b/8
- ‘azīmü’ş-şān [Ar.] Şanı yüce (olan).
‘a. 17a/2
Ḳur’ān-ı ‘a. 12b/4, 21b/2
Ḳur’ān-ı ‘a.+ dır 49a/7
Ḳur’ān-ı ‘a.+ ı 33b/3
- ‘azīz [Ar.]
‘azīz it- Değerini yükseltmek.
‘a. ider 27b/3, 27b/4
- baba [T.] Çocuğu olan erkek, peder.
b.+ sina 32a/6
- babasız [T.] Yetim.
b. 27a/3

ba‘de [Ar.] Sonra
b. 38b/8, 39a/4

bāk [Far.] Pak.
b.34a/8

baķ- [T.] Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
b.- a 44a/11, 44a/9, 44a/10
b.- alım 45a/6
b.- ar 39b/3
b.- dım (bağdım) 12a/7, 12a/8

bākī [Ar.] Ebedī, ölümsüz, kalımlı.
b. 13a/9, 13b/5
b.+ dir 13a/7, 20a/2

bākīlık [Ar.+T.] Baki olma durumu.
b.+ ı (bākīlığı) 13a/10

baķiyye [Ar.] Artık, artan, kalan, geri kalan şey.
b. 45a/6

baķmak [T.] Bakmak.
b. 42a/7

balçık [T.] İçinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur, mil.
b.+ dan 5a/9

bālig [Ar.] Ergen.
b.+ a 5b/11, 13b/2
bālig ol-: Ergenleşmek.
b. olandan 6a/1, 6a/3

bārī [Ar.] “Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran, yaratan” anlamında esma-i hüsnadandır.
b. 3a/1, 39b/6, 45a/8
cenāb-ı b. 29a/8

başar [Ar.] Görme, görme hassası.
b. 16a/3

başır [Ar.] Gören.
b. 16a/6, 26b/4
b.+ dir 26b/5

baş [T.] İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.
b. 6b/2
b.+ dan 39b/5

b.+ ı 46b/10
b.+ ına 23a/8, 31b/6, 36a/11
b.+ ındaki 17a/8
b.+ ının 33b/9

bāṭıl [Ar.] İnançlar bakımından gerçek olmayan.
b.+ dır 49b/8
b.+ ı 21a/9

baʿzı [Ar.] Birtakım, kimi.
b.+ lar 28b/10, 28b/11

beʿd [Ar.] Başlama, başlayış.
ehl-i b.+ i 40a/9

beden [Ar.] Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut.
b. 20b/10
b.+ ini 33a/6, 34a/2

begen- [T.] İyi veya güzel bulmak.
b.- medügi 18b/5

begenmek [T.] Beğenmek.
b. 32b/4

beḳā [Ar.] Kalıcılık, ölmezlik.
b. 16a/1, 16a/10
b.+ sı 14b/7

belā [Ar.] İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.
b.+ lara 29a/10
b.+ larına 45b/5
b.+ larını 24a/6
b.+ sı 17b/11
b.+ ya 17a/2

ben [T.] Teklik birinci kişi zamiri.
b. 5b/5, 6a/8, 6a/11, 7b/1,
7b/10, 8a/5, 9a/10, 9b/1, 9b/3,
10a/7, 11a/3, 11a/7, 13b/6, 13b/8,
13b/9, 13b/11, 15a/6, 19a/2, 20b/6,
21a/1, 39a/1, 40b/11, 41a/2, 41a/7,
47a/7
b.+ a (bana) 37b/5
b.+ dedir 6a/8, 47a/7
b.+ den 6a/11
b.+ im 6a/9, 7b/4, 7b/7, 8b/9,
10b/11, 14a/6, 34b/8, 40b/7, 47a/8,
47b/3

benze- [T.] İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

- b.- medügi 12a/6
- b.- memek 16b/3, 35a/3
- b.- mez 1b/3, 1b/4, 12a/5, 12a/6, 12b/1, 12b/2, 34b/6, 45b/8
- b.- r 14b/4

benzeme [T.] Benzemek işi.
b.+ de 35a/2

benzemek [T.] Benzemek.
b. 35a/3

beraber [Far.] Birlikte, bir arada.
b. 36a/11
b.+ dir 35a/4
b.+ dür 6b/11
b.+ ine 42a/5

beri [T.] Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı, öte karşıtı.
b.+ dür 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/13, 7a/12
b.+ lerdir 28a/4

berü [T.] Berü.
b. 5a/7, 5a/8, 5b/9, 6a/3

besmele [Ar.] “Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile” anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen bismillahirrahmanirrahim sözü, bismillah.
b. 42a/8, 42b/3, 43a/5

beş [T.] Beş(5).
b. 14a/7, 14a/10, 17b/6, 18a/4
b.+ dir 17b/11, 36a/5
b.+ i 3a/5

beşinci [T.] Beşinci.
b. 14b/10, 14b/11, 16b/1, 17a/6, 17b/10, 18a/3, 18a/8, 19b/3, 21b/11, 22a/8, 22b/7, 23a/9, 25b/3, 28a/5, 29b/2, 30a/2, 30b/3, 31a/6, 32a/1, 32b/2, 32b/10, 33a/7, 33b/4, 35a/9, 36a/1, 36a/8, 47b/1
b.+ si 14a/9

beyān [Ar.] Bildirme.
c. 12a/4, 12a/5, 41b/11
beyān eyle- Bildirmek.
b. eyler 26a/3
beyān ol- Bildirilmek.

b. oldı 39b/8
b. olunan 28b/1
b. olunur 29a/1

beygamber [Far.] Peygamber.
b.+ in 2b/2

beyin [T.] Kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, ensefal, dimağ.
b.+ ini (beynini) 5b/1

beynamāz [Far.] Namaz kılmayan (kimse).
b. 7b/3

beyti'l-ma' mūr [Ar.] Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın üzerine yemin ettiği mekânın adı.
b. 48b/5, 48b/6

beyti'l-mukaddes [Ar.] Müslümanların ilk kiblesi.
b. 48b/4, 48b/5

bıyık [T.] Üst dudak üzerinde çıkan kıllar.
b.+ ların 32b/11

bi-ğayrı [Far.+Ar.] Başkası olmayan.
b. 26a/1

bi'llāhi [Ar.] “İnan olsun.” anlamında kullanılan bir söz
b. 2b/7, 19a/2

bid'at [Ar.] İslam dininde Hz. Muhammed zamanından sonra ortaya çıkan değişik yargılar ve ilkeler.
b. 21b/11
b.+ dır 22a/9, 23b/4, 23b/6
ehl-i b. 38a/7, 39a/2

bil- [T.] Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.
b.- e 25b/1, 35b/10, 39b/6
b.- medigi 7a/7
b.- medigim 40b/10
b.- memek 32b/5
b.- mese 23b/3, 27b/8, 47b/5
b.- mence 38a/3
b.- meyince 38a/9
b.- mez 7a/11, 10b/5, 14b/9
b.- mezse 49b/8
b.- mişler 9a/4
b.- se 27b/9
b.- üp 3a/7, 6a/4, 10a/10, 16b/11,
29a/1, 38b/8, 40b/10
b.- ür 7a/4, 7a/5, 7a/7, 7a/8,
7a/10, 7a/11, 14b/8, 20a/8, 26a/8,

26a/9, 26a/10, 26a/11, 26b/2, 45b/6
b.- ürem 45b/6
b.- ürsin 45b/7

bildür- [T.] Herhangi bir şeyi haber vermek.
b.- e 7a/12

bile [T.] Birlikte, beraber.
b. 33b/8, 33b/11

bilek [T.] Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm
b.+ ini (bilegini) 42a/7

bilici [T.] Bilgin, hakim, alim.
b.+ dir 26a/8

bilme [T.] Bilmek işi.
b.+ si 7a/12, 15b/8, 16a/7, 16b/6

bilmek [T.] Bilmek.
b. 1b/11, 13b/3, 19a/10, 23a/11,
27b/6, 28b/2, 29a/5, 29b/2, 29b/4,
29b/6, 34a/5, 35a/5, 37b/7, 37b/9,
47b/8
b.+ dir 44b/3

bilmeklik [T.] Bilme.
b. 26a/7

binā [Ar.]Kuruluş, yapılış, bünye.
b.+ sı 36a/5

bin [Ar.]'nın oğlu.
b. 8b/3

biṅ [T.] Bin (1000)
d. 9b/2, 20a/7, 38b/10

bi-nefsihi [Far.+Ar.] Nefissiz.
b. 16a/2

bir [T.] Bir (1).
b. 1b/3, 1b/4, 2b/11, 4a/5,
5a/3, 5a/4, 6b/5, 6b/8, 6b/9,
6b/10, 6b/12, 7a/1, 8b/10, 12a/3,
12a/4, 12b/1, 12b/5, 13a/4, 13b/4,
13b/9, 15b/6, 16b/1, 16b/2, 16b/4,
16b/5, 16b/9, 16b/10, 17a/1, 20b/10,
22a/1, 22a/8, 22b/1, 22b/4, 22b/6,
22b/9, 27b/8, 32b/8, 33b/9, 34a/8,
34a/10, 34b/6, 34b/7, 35a/1, 35a/2,

36a/9, 36b/3, 37b/1, 37b/4, 37b/11,
40a/9, 42a/9, 42a/11, 42b/2, 43a/2,
45a/3, 45b/6, 47b/9, 48a/10, 49a/1,
49a/4
b.+ dir 1b/3, 2b/10, 19a/4, 31b/7,
34b/3, 34b/5, 34b/8, 34b/9, 34b/10,
34b/11, 35a/1

bir- [T.] Vermek.
b.- diğı 45b/4

birbiri [T.] Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de berikini.
b. 37a/1
b.+ nden 2b/11

biri [T.] Biri.
b. 2b/6, 6a/1, 9b/5, 9b/6,
9b/7, 9b/8, 10a/3, 10a/4, 16a/8,
40a/4, 47a/9, 48a/9, 48b/1, 48b/4,
48b/5
b.+ dür 28a/9
b.+ si 45a/1

birinci [T.] Birinci.
b. 25b/9, 29a/9, 29b/8, 30a/8,
30b/11, 31b/1, 32a/8, 32b/6

birle- [T.] Tanrı'nın birliğini dile getirmek.
b.- dim 12b/3
b.- diğı 5b/9

birlik [T.] Tek, bir olma durumu, vahdaniyet.
b.+ ine (birligine) 46b/5

biş [T.] Beş (5).
b. 18a/9, 18b/1, 19a/9, 21b/8,
23a/2, 23a/3, 23a/4, 27b/5, 27b/10,
29a/4, 31a/10, 33a/8, 36a/6, 46b/11,
48a/11, 49a/5
b.+ dir 47a/9

bişmān [Far.]
bişmān ol- Pişman olmak.
b. oldum 41a/1

biz [T.] Çokluk birinci şahıs zamiri.
b. 49a/1
b.+ im 5a/10, 26a/5, 26b/3, 26b/6,
27a/10, 27b/6, 28a/7, 33b/1, 48b/11,
49a/3
b.+ lere 5b/3, 16b/10, 18a/4

- b.+ leri 5b/7
- boğaz** [T.] Boğaz.
b.+ 36a/2
- bol** [T.] Bol.
b. 17b/7
- borç** [Sogd] Birine karşı bir şeyi yerine getirme yükümlülüğü, vecibe.
b. 48a/10
- boş** [T.] Boş.
b. 32a/9
- bölük** [T.] Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.
b. 9b/4
b.+ de 33b/9
b.+ dir 15a/3, 15b/10
b.+ dür 16b/8, 40a/4, 40a/8, 40a/10
b.+ i (bölüğü) 16b/8, 40a/9
b.+ üne (bölüğüne) 33b/9
- böyle** [T.] Bunun gibi, buna benzer.
b. 10b/9, 34b/5, 43a/6
- böylece** [T.] Tam böyle, bu biçimde.
b. 13b/3, 16b/11
- bu** [T.] Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.
b. 3a/5, 4b/8, 5a/1, 6b/7,
6b/8, 9b/4, 9b/6, 12a/9, 13b/3,
14a/9, 15b/4, 16b/10, 20a/5, 23a/3,
28b/9, 33a/2, 38a/3, 39b/7, 39b/10,
40a/3, 40b/3, 40b/8, 44a/7, 44b/5,
44b/11, 46a/4, 47b/8, 48a/6, 48a/7,
49b/4
b.+ dur 7b/7, 23b/6, 27b/11
b.+ nlar 43a/10
b.+ nlardır 40b/2
b.+ nları 13b/5
b.+ nların 46a/5
b.+ nları 28b/2
b.+ nu 42b/5
b.+ ға 4b/9, 10b/9, 12b/3, 15b/8,
41b/3
- buğday** [T.] Buğday.
b. 7a/6
- bul-** [T.] Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.
b.- amaz 18a/2

b.- ur 17b/9

bulaş- [T.] Bir nesne, üzerine sürülen bir şey yüzünden kirlenmek.
b.- sa 22a/2, 22a/4

bulaşık [T.] Kirli.
b.+ ını (bulaşığını) 22a/7

bulın- [T.] Olmak, bulunmak.
b.- mazsa 44b/6

buluğ [Ar.]Ergenleşme.
yevm-i b.+ umdan 40b/7

bulun- [T.] Olmak, bulunmak.
b.- a 39b/7, 44a/8
b.- mamağ 15b/4
b.- sa 5a/3, 5a/5
b.- ursa 44b/6

burun [T.] Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı.
b.+ una (burnuna) 34a/1
b.+ unıñ (burnunıñ) 44a/9

buyur- [T.] Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek.
b.- dı 5b/4
b.- duğı 4b/7, 46b/3
b.- duğuna 3a/9, 3b/1, 4b/3
b.- mış 3a/2, 4a/7, 14a/6, 23a/1
b.- muşdur 44b/9
b.- ur 39b/9, 46b/1, 47b/1, 47b/4

buyurma [T.] Buyurmak işi.
b. 8b/8

bütün [T.] Çok sayıdaki varlık ve nesnelerin hepsi.
b. 36b/3, 42a/9

cāhıl [Ar.] Belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan.
c.+ dir 23b/4

cā'iz [Ar.]Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapıp işlenmesine izin verilen.
c. 11a/5, 15a/8, 19a/4
c.+ dir 16b/10, 17a/1, 47b/10
cā'iz ol- Doğru olan.
c. olan 15b/5, 16a/4

cān [Far.] İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık.

c. 26a/6, 36a/2

cāriyye [Ar.] Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.

c.+ sine 31a/5

cehennem [Ar.] Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekları yer, tamu.

c. 3a/10, 3b/7, 4b/5, 5a/2,
13a/8, 13b/1, 20b/1, 24a/8, 24b/10,
46b/7

c.+ e 17a/5, 44a/5, 44b/8, 45a/2

c.+ i 11b/4, 35a/7, 43b/7, 44a/3

c.+ in 9a/5

cehil [Ar.] Bilgisizlik, bilmezlik.

c.+ dir 14a/8

c.+ i (cehli) 2a/8

c.+ in (cehlin) 14b/1

celse [Ar.] Bir mahkeme, bir kurul veya meclisin bir defada aralık vermeden yaptığı toplantı, oturma.

c.+ de 36b/11

cem' [Ar.] Toplama, bir araya getirme.

c.+ isini 43b/9

cem' ol- Toplanmak.

c.+ i olmağı 43b/3

cemā'at [Ar.] Topluluk.

c. 7b/5

c.+ dan 18b/4

c.+ den 48b/1

c.+ inden 38b/3

c.+ lerine 38b/11

sünnet-i c.+ denim 21b/6

cem'i [Ar.]

cem'i ol- Toplanmak.

c. olmağı 43b/2

cemī' [Ar.] Bütün, hep.

c. 7a/6, 31a/6, 34a/2

cenāb [Ar.] Saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan bir söz.

c.- 1 bari 29a/8

cenāze [Ar.] Keflenip tabuta konmuş insan ölüsü.

c.+ ni 48b/8

cenn [Ar.] Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık, cin.
c.+ e 21a/8

cennet [Ar.] Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt.

c. 13a/8, 13a/11, 20b/1, 25a/3,
46b/7

c.+ de 4b/10

c.+ den 17a/4

c.+ dir 7b/4

c.+ e 9a/7, 40b/1, 44a/5

c.+ i 11b/3, 35a/7, 43b/7

c.- i 'āliyāta 4b/6

ehl-i cennet ol- Cennetlik olmak.

ehl-i c. olana 8b/11

cevāb [Ar.] Cevap.

c. 43b/6, 49b/5

cevāriḥ [Ar.] İnsanın organları.

a' zā-yı c.+ imden 40b/9

cevher [Ar.] Bir şeyin özü, esası, mayası.

c. 14a/2

cihet [Ar.] Yön, yan, taraf.

c.+ den 6b/1

cimā' [Ar.] İnsanlarda çiftleşme, cinsel ilişki.

cimā' it- Cinsel ilişkiye girmek.

c. itmemek 31a/6

cinn [Ar.] bk. cenn.

c.+ e 28a/10, 40a/2

cüz'ıyyāt [Ar.] Değersiz, önemsiz, ufak tefek şeyler.

c.+ ı 7a/8

cümle [Ar.] Bütün, hep.

c. 5b/6, 6b/6, 6b/7, 6b/8,
6b/13, 7a/2, 7a/10, 12a/2, 12a/8,
12a/10, 13a/2, 13a/7, 13a/9, 13b/4,
27b/5, 27b/11, 28a/9, 40a/1, 40a/2,
44b/1

c.+ si 7b/11, 11b/5, 19a/8, 19b/9,

20a/7, 41a/8

c.+ sine 40b/11, 41a/7

c.+ ye 6b/11

çalış- [T.] Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak.

- ç.- up 44b/10
- çık-** [T.] İçeriden dışarıya varmak, gitmek.
ç.- a 3b/3
ç.- alum 39b/2
ç.- ar 17b/9
ç.- arlar 9a/6
ç.- dık 5b/2
ç.+ duğı 25a/6
ç. +mak 31b/11, 37a/7, 43a/9
ç.- mazdan 36a/4
ç.- mazsa 3b/3
- çıkâr-** [T.] Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.
ç.- duğunu 8b/1
ç.- ır 27a/2
- çıkıl-** [T.] Çıkma işine konu olmak.
ç.- ur 43a/7, 43a/10
- çok** [T.] Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.
ç. 17b/3, 18a/5, 18a/6, 22b/8, 23a/9,
32a/8, 44b/10
ç.+ dır 15a/9
- dābbetü'l-arz** [Ar.] Kıyamet alâmeti olarak ortaya çıkacağına inanılan korkunç yaratık.
d. 36a/4
- daḥale'l-cennet** [Ar.] Cennete girme.
d.+ i 23a/4
- daḥı** [T.] Dahi, de.
d. 7b/10, 9b/3, 11a/8, 15b/5,
15b/9, 16b/7, 19b/7, 31b/7, 39a/1,
40a/4, 40a/8, 40a/10, 41a/2, 42b/5,
42b/10, 43a/2, 43a/6, 43a/11, 44a/1,
44a/8, 44b/1, 46b/7, 48a/11, 49b/7
- dāḥil** [Ar.] İçinde, ... ile birlikte.
dāḥil ol- İçinde bulunmak.
d. olur 4b/7
- dā'imā** [Ar.] Her vakit, sürekli olarak.
d. 10a/9, 10b/1, 10b/4, 35a/10,
35a/11
- ḍalle** [Ar.] Yol gösteren.
firāk-ı ḍ.+ dir8b/7, 40a/9
- dāne** [Far.] Herhangi bir sayıda olan şey, adet.
d.+ lerün 7a/6

d.+ sin 26a/10

da'vet [Ar.] Çağrı, çağırma.
ümme-i d. 40a/5
ümme-i d.+ dir 40a/4

de [T.] de, dahi.
d. 1b/4, 11b/10, 12a/5, 12b/1,
12b/6, 16b/8

de- [T.] Söylemek, söz söylemek.
d.- diler 28b/3
d.- dim 13b/10
d.- ye 34b/4, 34b/5, 46a/3
d.- yesin 49a/3, 49b/4
d.- yse 13b/5
d.- yü 4a/1, 4a/7, 4b/3, 4b/4,
4b/9, 5a/2, 38a/10, 43b/9, 44a/5,
44a/6, 46a/5, 46b/9

degil [T.] Değil.
d. 5b/5, 26b/7
d.+ dir 5a/5, 11a/5, 13a/11, 19a/6,
26a/5, 26a/6, 26b/3, 27a/10, 27a/11,
27b/10, 35a/3, 37b/1, 47b/3
d.+ dür 6b/1, 6b/4, 6b/8, 6b/12,
7a/13
d.+ em 10a/8
d.+ im 11a/4
d.+ lerdir 28a/2, 28a/5

degin [T.] Değın, kadar.
d. 20a/2

degül [T.] Değil.
d. 4b/4

dek [T.] Kadar.
d. 34a/6

delil [Ar.] Kılavuz, rehber.
e. 3b/1
d.+ in 49a/8
d.- i nakliyye 11b/7, 11b/9, 12b/3
d.- i 'aqlıla 11b/7, 11b/8
d.- i 'aqliyye 11b/11, 12b/3

delilik [T.] Deli olma durumu, cinnet.
d. 3a/1

derd [Far.] Dert, üzüntü.

d.+ im 8a/4

derece [Ar.]

derece al- : Başarı göstererek ödül kazanmak.

d.almak 9a/8

deri [T.] Cilt, ten.

d. 14b/4

d.+ dir 14a/11

d.+ si 47a/2

deve [T.] Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.

d. 27a/2

di- [T.] Demek, söylemek.

d.- cek 42b/2

d.- di 5b/5

d.- digimiz 21b/11, 22a/3, 22a/5, 22a/7, 22a/8

d.- dik 5b/8, 16b/7, 16b/8

d.- dikden 5b/10

d.- diler 28b/10, 28b/11

d.- dim 12a/11, 12b/2

d. -mek 5a/8, 5b/4, 5b/6, 14b/9, 15a/4, 32b/9, 36a/10, 36b/2, 36b/4, 36b/5, 36b/7, 36b/8, 42a/3, 42a/4, 42a/10, 42a/11, 42b/1, 42b/4, 45b/3

d. -mekdir 39a/2

d.- mekdür 5b/7

d.- mişler 13a/6, 13b/6

d.- r 10b/8, 10b/11

d.- rler 2a/11, 2b/8, 3a/8, 3a/9, 3a/11, 3b/2, 3b/10, 3b/11, 4a/4, 4a/10, 4b/2, 4b/3, 5a/3, 5a/4, 9a/1, 10a/9, 10b/4, 11a/6, 11b/11, 12b/3, 12b/4, 15a/10, 15b/1, 19b/7, 35b/1, 35b/2, 35b/3, 35b/5, 35b/6, 35b/8, 35b/9, 38a/10, 38a/11, 38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/4, 38b/6, 38b/7, 38b/9, 38b/10, 39a/3, 39a/4, 39a/5, 39a/6, 39a/8, 39a/9, 39a/10, 39a/11, 46a/6, 46b/9, 47a/10, 47b/1

d.- se 13a/5, 37b/5

d.- seler 5a/6, 49a/5, 49a/7, 49a/8, 49a/10, 49b/1, 49b/3

d.- sen 10b/10

d.- ye 22b/2, 22b/3, 22b/5, 22b/7, 22b/9, 22b/10, 22b/11

d.- yen 38a/3

d.- yü 3b/4, 5b/3

difter [Ar.] Defter.

d.+ in 24b/1

d.+ lerin 43b/10

digin [T.] Değın.

d. 5b/11

dikkat [Ar.] Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık.

d. 41b/4

dil [T.] Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı.

d. 6b/3, 27a/10, 31b/8, 39b/3,
46b/5

d.+ i 7a/9

d.+ ile 15a/4, 35b/8, 35b/11

d.+ ile 2b/4, 2a/11, 2b/9

d.+ imden 40b/8

d.+ imile 8a/4

d.+ imle 13b/10, 20b/7, 21a/1

d.+ ini 30a/6

d.+ in 35b/2

dile- [T.] Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek.

d.- dügi 26b/8

d.- medügi 26b/9

d.-mekin (dilemegin) 26b/7

d.- r 26b/10, 26b/11

d.- rse 3a/11, 15b/6, 15b/7, 27a/1,
27a/2

d.- se 6b/8, 6b/9

dileme [T.] Dilemek işi.

d.+ sile 20b/4

dileyici [T.] İsteyen kimse.

d.+ dir 26b/8

dime [T.] Demek işi.

d.+ si 38a/1

din [Ar.] Din.

d. 3a/1, 14a/3, 14a/4, 18a/10,
35b/3, 38a/5, 38b/1

d.+ dir 18b/4

d.+ im 21b/2

d.+ imi 41b/1

d.- i islām 47b/4, 47b/9, 47b/11

d.- i islāmı 21a/10, 49b/6

d.- i millet 2b/8, 2b/10, 35b/7
kitāb-ı ‘ilm-i d.+ dir 41b/3

direksiz [T.] Direği olmayan.
d. 27a/6

dirhem [Ar.] Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.
d. 22a/3
d.+ den 22a/1, 22a/5

diri [T.] Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.
d.+ dir 26a/5

diril- [T.] Yeniden etkin olmak, geçerli duruma gelmek
d.- ürüm 46b/8

dirilik [T.] Diri olma durumu.
d. 26a/4

dirsek [T.] Kol ile ön kol arasındaki eklem arka yanı.
d.+ lerile 33b/8

dişilik [T.] Kadınlık
d. 19b/4

diz [T.] Oturulduğunda uyluğun üst yanı.
d.+ leri 44a/3, 44a/10

doğ- [T.] Doğmak.
d.- a 36a/3
d.- dı 21a/6

doğruluk [T.] Doğruluk.
d.+ dan 31b/11

doğun- [T.] Sağlığını bozmak.
d.- ur 17b/1

döndürme [T.] Döndürmek işi, irca, tahvil.
d.+ de 35a/1

dördüncü [T.] Dördüncü.
d. 16a/10, 17a/5, 17b/9, 18a/2,
18a/7, 19b/2, 21b/10, 22a/6, 22b/5,
23a/7, 23b/2, 24a/8, 24b/5, 25a/7,
25b/1, 28a/4, 29a/3, 29b/1, 30a/1,
30b/1, 31a/4, 31b/4, 32a/1, 32b/1,
32b/10, 33a/6, 33b/4, 33b/10, 35a/8,
35b/11, 36a/8, 42a/3, 43a/8, 47a/11
d.+ si 14a/3, 14a/9
d.+ ye 42b/7

- dört** [T.] Dört (4).
d. 9b/2, 14a/2, 14a/10, 19b/9,
23a/11, 28b/11, 33b/9, 38b/10, 42a/2,
42b/5, 42b/10, 43a/6, 43a/7, 48a/1,
48a/6
d.+ dir 48b/4
d.+ dür 33b/7, 46a/3
d.+ i (dördi) 2b/11, 46a/4
- du‘ā** [Ar.] Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.
d.+ lar 37a/5
d.+ sı 37a/5, 37a/11, 42b/9
d.+ sın 43a/2
d.+ şın 43a/4
- dur-** [T.] Hareketsiz durumda olmak.
d. -acak 16b/4
d.- anlar 38b/3
d.- anları 18b/4
d.- dığım 18b/4
d.- durmağa 38b/2
d. -durmağı 43b/4, 43b/5
- durdur-** [T.] Durmasını sağlamak.
d.- ır 27a/6
- durdurma** [T.] Durdurmak işi.
d.+ da 34b/11
d.+ sina 16b/5
- durma** [T.] Durmak işi.
d.+ sı 37b/8
- dübür** [Ar.] Arka, geri taraf; kıç; anüs.
d. 22a/8
- dünyā** [Ar.] Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.
d. 17b/9, 24a/6, 25a/4
d.+ da 9b/4, 9b/6, 44b/10
d.+ ya 17b/2, 17b/5
d.+ yı 17b/2
- dürlü** [T.] Türlü; çeşitli; çeşit.
d. 10a/3
- dürüs** [Far.] bk. dürüst
d.+ dir 47b/7
- dürüst** [Far.] Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse).
d. 33b/3

düş- [T.] Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.

d.- eler 44a/4

d.- seler 7a/1

düşmān [Far.] Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı

d. 29b/2

d.+ ının 25a/8

ebedī [Ar.] Sonsuz, ölümsüz, bengi.

e. 10b/3

e.+ dir 13a/11, 19a/5

ebedī ol- Ölümsüz olmak.

e. olmak 16a/10

ebi [Ar.] bk. ebū

e. 8b/3

ebū [Ar.] eb kelimesinin, künye olarak kullanılan Arapça isim tamlaması şeklindeki özel isimlerin veya deyim niteliğindeki bazı tamlamaların başında aldığı şekil.

e. 8a/2, 21b/5, 23a/1, 23a/2,

49a/10, 49b/1

ecānib [Ar.] Yabancılar, ecnebler.

e. 41a/4

ecinnī [Ar.] bk. cenn

e. 19b/2

ecir [Ar.] Sevap.

e.+ ini (ecrini) 4b/10

et- [T.] Etmek.

e(d)- e 36a/1

edā [Ar.]

edā et- Ödemek, vermek.

eda etmek 43b/1

edin- [T.] Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, elde etmek, iktisap etmek

e.- dim 8a/10

efḏal [Ar.] En üstün.

e. 12b/7, 27b/8

e.+ dir 12b/7, 12b/8

e.+ dür 13a/4, 28a/9

efḏal ol- Üstün olmak.

e. oldu 13a/1

efendi [Rum] Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse.

e. 8a/2

e.+ dir 8a/7

e.+ lerimiz 9b/2

e.+ lerimüz 7b/9, 38b/11

e.+ miz 49b/3

hazirat-ı e.+ müz 41a/4

eger [Far.] Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

e. 7a/2, 25b/7, 40b/7, 44a/7,
45b/2, 45b/3, 45b/5, 45b/6, 45b/9,
45b/10, 45b/11, 46a/2, 46a/3, 46a/6,
46b/2, 46b/4, 46b/9, 46b/11, 47a/1,
47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/5, 47a/8,
47b/5, 47b/11, 48a/8, 48b/3, 48b/7,
48b/10, 49a/2, 49a/4, 49a/11, 49b/2,
49b/8

eglenme [T.] Durmak işi.

e.+ si 36b/6, 36b/9, 36b/10, 36b/11

eglenmek [T.] Durmak.

e. 42a/11, 42b/2

ehad [Ar.] Kişi, kimse, şahıs.

e. 20b/10, 23b/8

ehil [Ar.] 1. Sahip. 2. Cemaat, topluluk.

e.+ i (ehli) 8b/10, 35a/4

e.- i be^c di (ehl-i be^c di) 40a/9

e.- i bid^c at (ehl-i bid^c at) 38a/7, 39a/2

e.- i cennet (ehl-i cennet) 8b/11

e.- i nār (ehl-i nār) 8b/10

e.- i ‘ayāline (ehl-i ‘ayāline) 47b/9, 49b/9

e.- i ‘ilme (ehl-i ‘ilme) 47b/10

e.- i sünnet (ehl-i sünnet) 7b/5, 7b/6, 21b/4, 25a/11,
38a/6, 38b/9

e.- i sünnetdir (ehl-i sünnetdir) 8b/4

ekber [Ar.] Çok (daha, en, pek) büyük.

e. 36a/10, 42a/4

ekrem [Ar.] Çok (daha, en, pek) kerim, cömert, lutuf ve kerem sahibi.

resül-ı e. 14a/6

resül-ı e.+ iñ 35b/3, 35b/5

eksik [T.] Bir bölümü olmayan, noksan, natamam

e. 22a/5

eksiklik [T.] Eksik olma durumu, eksik olan miktar, noksan, nakisa, fıkdan.

e. 6b/6

- el** [T.] El.
e. 6b/3, 36a/11, 39b/4
e.+ ile 42a/6
e.+ imden 40b/8
e.+ ine 4b/8, 4b/11
e.+ lerin 33b/7, 34a/8, 34a/9, 42a/4
e.+ lerini 42a/5
- elbet** [Ar.] Elbette.
e. 41b/4
- elbetde** [Ar.] Elbette, her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.
e. 12a/9
- elli** [T.] Elli (50).
e. 28b/11, 31b/1, 31b/2, 31b/3,
31b/4, 44b/10, 48a/2
- ellinci** [T.] Ellinci.
e. 31a/11
- emānet** [Ar.] Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişiye korunması gereken eşya, kimse vb., inam, vedia.
e. 28a/1, 41b/1
e.+ e 29b/10
- emîn** [Ar.] 1.Güvenli. 2.Şüphesi olmayan.
e.+ lerdir 28a/2
emîn eyle- Şüphesini gidermek.
e.eyle 41b/2
emîn it- Güvendirmek.
e. ider 24b/3, 24b/4, 24b/6
emîn ol- Güvenmek, inanmak.
e. ola 49b/11
e. olmamak 30b/5
- emr** [Ar.] Buyruk, komut, talimat, ferman.
e.+ i 19a/11
e.+ idir 3a/5
e.+ ini 3a/6, 6a/5, 10a/10, 10b/5
e.- i imâmın 49a/6
- emsāl** [Ar.] Benzer, eş, denk.
e.+ i 19a/5
- eñ** [T.] Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime
e. 12b/11, 25b/11
- er** [T.] Erkek.
e.+ den 49b/4

e.+ e 13b/2, 47b/4
e.+ inden 47b/10
e. +lere 32b/11

erbāb [Ar.] Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse.
e.- ı hūkūdan 25b/10

erkān [Ar.] Yol, yöntem.
ta^c dīl-i e.+ ı 32a/9

erkeklik [T.] Erkek olma durumu.
e. 19b/4

esbāb [Ar.] Sebepler, nedenler.
e.+ ma 22a/1

esmā [Ar.] Adlar, isimler.
e.+ sıla 34b/6
e.+ sında 34b/9

esvāb [Ar.] Giysi.
e.+ mı 33a/5

eşhedū [Ar.] Arapça “İnandım.” anlamına gelen kelime.
e. 20b/6

eşit- [T.] Kulakla algılamak, duymak.
e.- dikde 22b/9

eşyā [Ar.] Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesneler.
e.- yı mümkinātdan 12b/2, 16b/2

et [T.] İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka.
e.+ ile 26a/5

evliyālīk [Ar.+T.] Ermişlik.
e. 32b/2

evvel [Ar.] Önce; ilk, önceki, geçmiş.
e. 1b/9, 12b/9, 33b/7, 34a/4,
36a/2, 36a/4, 43a/10, 44b/2
e.+ i 1b/10, 6b/4, 11b/6, 42a/2,
45b/7
e.+ iki 15a/7, 17a/2, 17b/11, 27b/11
e.+ inde 22b/1
e.+ ki 15a/4, 15b/10, 19a/3, 19a/10,
21b/9, 21b/11, 23b/10, 24a/3, 24a/10,
24b/7, 25a/2, 25a/10, 28a/9, 29a/1,
31b/9, 33a/4, 33a/11, 34a/1, 34a/3,
34a/7, 34a/11, 38a/4, 40a/11, 42b/6,
42b/11, 43a/3, 43a/7, 44b/1

e.+ kisi 14a/2, 14a/7, 14b/7, 17b/6,
18a/5, 22a/11, 23a/5, 23b/1, 35a/5,
36a/5

evvel ol- Eski olmak.
e. olmak 16a/9

evvelā [Ar.] Önce, ilk önce, ilkin.
e. 35b/9, 38a/10

evvelin [Ar.] Evvel zaman insanları, eskiler, eski zaman adamları.
e. 40a/2

ey [T.] Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde
adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.
e. 6a/2

eyegü [T.] Kaburga kemiği.
e. 26b/11

eyit [T.] Demek.
e. 45b/2, 45b/6, 45b/11, 46a/1,
46a/2, 46a/3, 46a/7, 46b/3, 46b/5,
46b/11, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/6,
47a/7, 47a/9, 48a/1, 48b/4, 48b/8,
49a/1, 49a/2, 49a/4, 49a/6, 49a/7,
49a/8, 49a/10, 49b/1, 49b/3
e.- erylorsun(eyderyorsun) 10b/9

eyle- [T.] Etmek; yapmak; inşa etmek; imal etmek.
f. 11b/8
e.- se 47b/6, 49b/8
e. -ye 43b/3
e.- yim 6a/10
‘amel e.- memişler 9a/4
‘ār e.- mişler 9a/3
beyān e.- r 26a/4
emīn e. 41b/2
eylik e.- ye 23a/7
fikir e.- ye 43b/4, 43b/6, 43b/9, 43b/11,
44a/1, 44a/2, 44a/4, 44a/5, 44a/7
ḥarāc e.- yüp 17b/5
iḥtiyar e.- dim 8b/2
iḳrār e.- mek 2b/2
iḳrār e.- ye 35b/11
imsāk e. 34a/6
ḳabūl e.- dim 8b/1
ḳanā‘at e.- ye 23a/6
ḳanā‘at e.- yen 17b/4
kelām e.- dikde 22b/8
ḳuṣūr e.- mişler 9a/3
müyesser e.- ye 45a/8

niyyet e. 34a/7
niyyet e.- dim 34b/3
şefā e. meke (eylemege) 45a/7
terk e.- ye 44b/1
var e.- yen 5b/8
zikir e.- dik 16b/8

eylik [T.] İyilik.
eylik eyle- İyilik yapmak.
e. eyleye 23a/7
eylik it- İyilik etmek.
e. itmek 29b/7

eyü [T.] İyi.
e. 4a/10, 32b/9, 39a/10

ezān [Ar.] Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.
e.+ a 32a/5
e.+ ı 48b/8
e.- ı şerīf 43b/1

ezberleme [Far.+T.] Ezberlemek işi.
e.+ si 37b/7, 37b/9

ezderhā [Far.] Ejderha.
e. ider 27a/4

ezelī [Ar.] Öncesiz.
e.+ dir 13a/11, 19a/5
e.+ dūr 7a/13

ezīyet [Ar.] Zulüm.
ezīyet it- Zulüm yapmak.
e. ider 17a/8
e. itmek 32b/2

fahūş [Ar.] Fahış; aşırı, ölçü dışı.
f. 30a/7

fakīr [Ar.] Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fukara, zengin karşıtı.
f.+ e 31a/1
fakīr it- Fakirleştirmek.
f. ider 15b/7

fānī [Ar.] Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.
f. 13a/9
f.+ dir 13a/7, 13b/4

farz [Ar.] Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.

f. 1b/10, 2a/1, 2a/2, 3a/4,
3a/8, 3a/9, 3b/3, 3b/5, 9b/7,
9b/9, 18b/2, 20b/8, 21b/9, 28b/11,
29a/1, 29a/2, 29a/3, 29a/4, 29a/6,
29a/7, 29a/8, 29a/9, 29a/10, 29a/11,
29b/1, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/5,
29b/6, 29b/7, 29b/8, 29b/9, 29b/10,
30a/1, 30a/2, 30a/4, 30a/5, 30a/6,
30a/7, 30a/9, 30a/11, 30b/1, 30b/11,
30b/3, 30b/5, 30b/6, 30b/9, 30b/10,
31a/2, 31a/4, 31a/6, 31a/7, 31a/8,
31a/9, 31a/10, 31a/11, 31b/2, 31b/3,
31b/4, 36b/6, 42a/2, 42a/4, 42a/9,
42a/11, 42b/3, 43a/2, 43a/7, 43a/9,
44b/3, 48a/8
f.+ dan 1b/9, 1b/11
f.+ dır 1b/11, 2a/3, 2a/4, 2a/5,
2a/6, 2a/7, 13b/4, 22a/2, 36a/10,
36b/3, 36b/10, 37a/3, 37a/7, 37b/2,
37b/6, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 37b/10,
37b/11, 38a/1, 38a/2, 47b/5
f.+ ı 33b/11, 34a/3, 34a/7, 34a/11,
34b/3
f.+ ın 2a/7
f.+ ının 24a/3, 24a/10, 24b/7, 25a/2
f.+ ın 1b/10, 2a/1, 2a/2, 2a/4,
2a/6, 2a/7
f.+ ları 2a/3, 33b/7
f.+ ların 42b/6
f.- ı kifāye 48a/9, 48b/1
f.- ı ‘ayın 48a/10
f.- ı ‘ayındır 48a/9
f.- ı ‘ayındır 23a/11, 41b/4, 47b/8

fāsık [Ar.] Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen.

f.+ dır 9b/6
f.+ lar 7a/1
f.+ lardan 3b/8
f.+ lardır 10a/6

faşıl [Ar.] Bölüm, kısım, devre.

f.+ ı (faşlı) 41b/11

Fātiha [Ar.] Kur'an'ın ilk suresi.

F. 42a/9, 42b/8, 42b/9
F.+ dan 36b/3, 42a/9, 42b/4
F.+ ya 42a/10, 42b/6

fazilet [Ar.] Erdem.

- f. 9b/8, 9b/10
- faẓlen** [Ar.] Cömertlik, iyilik, kerem.
f. 3b/6, 4a/8
- fecir** [Ar.] Tan.
tulū^c -ı f.+ den 34a/5
- feriştah** [Far.] Melek.
f.+ ler 47a/9
- fermān** [Far.] Buyruk, emir.
f. 44b/8
- feryād** [Far.] Haykırış, çığlık.
f.+ ın 25a/1
- fetānet** [Ar.] Yaratılıştan gelen çabuk anlama yeteneği, zihin açıklığı, anlayış, kavrayış.
f. 28a/4
- fırqa** [Ar.] İnsan topluluğu.
f. 8b/9
f.+ danım 8b/6
f.+ dansın 8b/5
- fırşand** [Ar.] Fırsat.
f.+ ı 4b/11
- fısk** [Ar.] Hak yoldan çıkıp her türlü günahı işlemeyi huy hâline getirme, sefahata dalma, fenalık, ahlaksızlık.
f.+ ı 10b/4
- fışkır-** [T.] Bir yerden basınç etkisiyle yukarıya doğru birdenbire ve hızla çıkmak.
f.- dık 5b/2
- fitır** [Ar.] Fitre.
şadağa-i f.+ ı 30b/8
- fi‘il** [Ar.] İş, davranış.
f.+ lerden 30a/8
- fikir** [Ar.] Düşünce.
f. 15b/5, 43b/3
44a/1, 44a/2, 44a/4, 44a/5, 44a/6
fikir eyle- Düşünmek.
f. eyleye 43b/4, 43b/6, 43b/9, 43b/11,
- fi‘l** [Ar.] Eylem, amel.
f.+ ile 37a/7

- firāk** [Ar.] Ayrılık.
f.- ı dalledir 8b/7, 40a/9
f.- ı nāciyedir 40a/9
f.- ı nāciyye 9a/1
- fitne** [Ar.] Fitneci, ara bozucu.
f.+ de 11a/2
- fukarā** [Ar.] Yoksul, fakir.
f.+ ya 30b/6, 34b/4
- furşand** [Ar.] bk. firşand
f.+ ı 4b/8
- ġaflet** [Ar.] Aymazlık.
ġ. 14a/9
ġ.+ den 7a/12
ġ.+ in 14b/3
- ġā'ib** [Ar.] Görünmez âlem.
ġ.+ e 14b/7
ġ.+ i 14b/8
ġ.+ leri 7a/10
- ġālib** [Ar.] Bir yarışma, karşılaşma, çatışma vb. sonunda yenen, üstün gelen, başarı kazanan.
ġālip it- Kazandırmak.
ġ. ider 24a/4, 25a/9
- ġanī** [Ar.] Zengin, varlıklı.
ġ. 17b/3
ġanī it- Zenginleştirmek.
ġ. ider 15b/7
- ġayb** [Ar.] Göz önünde olmayan, gözle görülemeyen, gizli olan şey, hâl ve keyfiyet.
ġ.+ ı 7a/11
- ġaybet** [Ar.] Gıybet.
ġ.+ dir 14a/6
ġ.+ e 33a/1
ġaybet et- Gıybet yapmak.
ġ. itmemek 29b/6
- ġaybiyye** [Ar.] Gaiplik, hazır olmama, meydanda bulunmama, görünmeme.
ġ.+ den 11a/3
imān-ı ġ.+ denim 11a/4
- ġayrı** [Ar.] Başka, diğer.
ġ. 4a/3, 14b/8, 15b/3, 37b/1,
48b/10
ġ.+ dan 6b/4

ğazab [Ar.] Öfke, kızgınlık, hiddet.
ğ.+ a 17a/3
ğ.+ dır 14a/4

gece [T.] Genellikle saat 22.00'den itibaren gün ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.
g. 17a/11

geç- [T.] Bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak.
g.- di 20a/7

geçmiş [T.] Zaman bakımından geride kalmış, esbak.
g.+ leri 7a/8

gel- [T.] Gelmek.
g.- di 20a/7
g.- dikde 18b/5, 37b/10
g.- ecek 24a/6
g.- en 2b/6, 2b/8, 3a/3, 29a/9
g.- ene 35a/8
g.- eni 7a/9
g.- inceye 5b/11, 40b/8
g.- medikde 37b/10
g.- mez 6b/10, 7a/2, 26b/10, 28a/11
g.- mezden 36a/2
g.- mişdür 21a/11
g.- ür 17b/8, 26b/9

gelecek [T.] Daha gelmemiş, yaşanacak zaman, istikbal, ati.
g.+ leri 7a/8

gerçek [T.] Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat.
g.+ dir 13b/10, 20a/8, 41a/8
g.+ dür 8a/4

gerek [T.] Gerçekleşmesi zorunlu olarak beklenen, lazım.
g. 41a/5
g.+ dir 4b/11, 5a/2, 19a/10, 43b/1,
44a/1, 44a/2, 44a/4, 44b/7, 44b/8,
45a/2, 45a/4

gerü [T.] Geri.
g. 17a/6

getür- [T.] Getirmek.
g. 37b/5
g.- di 2b/5
g.- diği 8a/3
g.- dü 2b/6
g.- düği 2b/3, 13b/10, 35b/4, 35b/6
g.- düm 11a/10
g.-mek 37a/4, 37b/2, 37b/3

g.+ mekdir 36a/6
g.- miş 17a/3
g.- üp 41a/6
îmān g.- dīm 20b/6
îmān g.-mek 14b/8
îmān g.- dūm 6a/1, 11a/8, 11b/6, 11b/11,
12b/6, 15a/6, 19a/3, 41a/8
îmān g.- dūñ 11b/9, 11b/10

getürme [T.] Getirme işi.
g.+ si 37b/2, 37b/4, 37b/6

gez- [T.] Bir yerde dolaşmak, yürümek.
g.- er 10b/2, 10b/7, 18a/6
g.- erken 37b/4
g.- mez 10b/1, 10b/8

gezer [T.] Gezen.
g.+ dir 11a/1

gibi [T.] -e benzer.
g. 5b/1, 6b/3, 11a/8, 11a/9,
11a/11, 11b/1, 11b/2, 11b/5, 12a/3,
12a/6, 26a/5, 26b/3, 26b/6, 27a/10,
32a/11, 35a/7, 39b/2, 40a/6, 44b/1,
45a/2, 48a/11, 48b/2, 48b/3
g.+ dir 42b/5

gice [T.] Gece.
g.+ de 26b/1, 26b/5

gider- [T.] Ortadan kaldırmak, yok etmek.
g.- en 14a/4, 14a/5
g.-mek 22a/2, 22a/4, 22a/6, 22a/7

gine [T.] Gene, yine.
g. 8a/5

gir- [T.] Girmek.
g.- dikde 4b/8, 5a/1
g.- erler 9a/5, 9a/7
g.-mek 34b/1

giriftār [Far.] Tutulmuş, yakalanmış.
g. olur 17a/2

giril- [T.] Girme işi yapılmak.
g.- ür 9a/7, 9a/8, 42a/2

girü [T.] Geri.
g. 6b/9

git- [T.] Bir yere doğru yönelmek.
g.- di 21a/7
g.- dikleri 46a/5
g.- dügi 39a/7, 39a/9
g.- eceğim (gideceğim) 9b/1
g.- en(giden) 40b/1
g.- elim (gidelim) 45a/7
g.- er (gider) 39b/4
g.- erim (giderim) 44a/5
g.- erse (giderse) 9b/3
g.- ersen (gidersen) 38b/7
g.- ersin (gidersin) 38b/8
g.- eyorım (gideyorım) 9b/3
g.- eyorsun (gideyorsun) 9a/11
g.-meke (gitmege) 38b/9, 39a/4

gitme [T.] Gitmek işi.
g.+ den 32a/3
g.+ niñ 31b/9
g.+ si 38a/2

giymek [T.] Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirme işi
g. 29a/2, 32b/11

gizlü [T.] Gizli.
g.+ leri 7a/5

göğüs [T.] Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine.
g.+ ine (gögsine) 42a/5

gök [T.] Gökyüzü, sema.
g. 35a/4
g.+ de 15b/2
g.+ den 47b/11
g.+ lerde 7a/4, 23b/7
g.+ lere 12a/7
g.+ leri 6b/10, 12a/1, 12a/9, 13a/1

gönderil- [T.] Gönderme işi yapılmak veya gönderme işine konu olmak.
g.- mişdir 40a/1
g.- mişdür 21a/9

göñül [T.] Gönül.
g.+ indedir (göñlindedir) 47a/5
g.+ ine (göñline) 7a/9

gör- [T.] Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.
g.- dükleri 44a/3
g.- medim 11a/7, 11a/9, 11a/10, 11b/1,

11b/2, 11b/3, 11b/4
g.- mekiñ (görmegiñ) 26b/4
g.- miş 11a/7, 11a/9, 11b/1, 11b/2,
11b/5
g.- müş 11a/11, 35a/7
g.- ür 26b/3, 26b/6

göre [T.] Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.
g. 16b/9, 16b/10, 44b/4

görici [T.] Gören.
g.+ dir 26b/5

görme [T.] Görmek işi.
g.+ den 6b/12, 6b/13

görü- [T.] Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.
g.- miş 11a/6

gövde [T.] İnsan bedeninde baş, kol ve bacaklar dışında kalan bölüm.
g.+ si 46b/11

göz [T.] Göz.
g. 6b/3, 11a/6, 26b/7, 39b/3
g.+ ile 35a/7
g.+ leri 14b/6
g.+ üm 11a/7, 11a/10
g.+ ümden 40b/8
g.+ ümle 11a/11, 11b/2, 11b/3, 11b/4

gurüb [Ar.] Güneşin batması, batış.
ğ.- ı şemse 34a/5

ğuşşalanma [Ar.+T.] Kederlenme, hüznlenme.
ğ.+ dan 6b/5

ğusül [Ar.] Boy abdesti.
ğ. 39a/11
ğ.+ ün (ğuslün) 33b/11

güç [T.] Güç, kuvvet.
g. 6b/9
g.+ i (güci) 27a/5, 27a/6

gül- [T.] Gülmek.
g. -mek 23a/10
g.- mese 23a/9

güldür- [T.] Gülmesine sebep olmak.
g.- ür 27b/3, 27b/4

gün [T.] Gündüz
g.+ de 13b/3, 18a/8, 18b/1
g.+ i 20a/10, 22b/10
g.+ inde 3b/3, 43b/5, 43b/10, 43b/11,
44a/1, 45a/1, 48b/9
g.+ ine 20a/9

günāh [Ar.] Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.
g. 4a/9, 4b/1, 17a/1, 24b/1
g.+ dan 28a/3
g.+ ı 9a/5
g.+ ıdan 23b/11
g.+ ına 32a/1
g.+ ını 32b/3
g.+ lardan 30a/2
g.+ larına 29a/11

gündüz [T.] Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü
g.+ i 17a/11

Güneş [T.] Gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.
G. 36a/2

haber [Ar.] Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.
h. 41a/6

hac [Ar.] İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti.
h. 9a/11
h.+ cuḡ 34a/11
h.- ı şerîfe 36a/9

hadîş [Ar.] Hz. Muhammed'in söz ve davranışları.
h.+ den 8a/11
h.+ inde 8b/8
h.- i şerîfnde 44b/9

hafaza [Ar.] Dünyada insanları koruyan ve yaptıkları iyilik ve kötülükleri tespit eden melekler.
h. 19b/7

hakkında [Ar.+T.] İlgili olarak, üzerine
h. 15b/8, 16a/7, 16b/6

hāl [Ar.] Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.
h. 6b/5, 7b/3, 35a/1
h.+ de 8a/6, 30a/11
h.+ den 34b/11
h.+ e 34b/11
h.+ i 21a/10

h.+ imize 45a/5
h.+ in 6a/4
h.+ inde 31a/5, 35a/1
h.+ ini 10b/5
h.+ leri 40b/2
h.+ lerin 9a/4, 10a/10
h.+ lerinde 9a/2
h.+ lerini 9a/2
h.+ lerün 39b/2
Kitāb-ı ‘İlm-i h. 1b/1

hālā [Ar.] Şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz
h. 13b/1, 20b/1

hālāş [Ar.] Kurtuluş.
h. 25b/3

hālāyık [Ar.] Yaratılmış olanlar, mahlukat, insanlar.
h. 43b/4, 44a/3

hālık [Ar.] Yaratıcı, yaratan.
h. 13a/8, 13a/10
h.+ dir 13a/9
h.+ in 13a/10
hālık it- Yaratmak.
h. ider 26b/11, 27a/1, 27a/3
hālık olın- Yaratılmak.
h. olınmışdur 19a/8

halk [Ar.] Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, ahali.
h. 7a/2
h.+ ın 31b/1

halk [Ar.]
halk it- Yaratmak.
h. idüp 5a/10

hamd [Ar.]
hamd it- Tanrı’ya şükretmek.
h.+ ü itmesi 37b/11

hamīde [Far.] Eğrilmiş bükülmüş, kamburlaşmış.
ahlāk-ı h. 38a/7, 39a/4

handān [Far.] Şen, neşeli.
şād-ı h. 19a/1

harāc [Ar.]
harāc eyle- Çıkmak, ayrılmak.
h. eyleyüp 17b/5

ḥarām [Ar.] Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı.

ḥ. 2a/9, 2a/10, 3a/4, 4b/2,
4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 14b/10,

18a/11, 39b/5

ḥ.+ a 4b/4

ḥ.+ dır 2a/8, 5a/1, 18b/6

ḥ.+ dur 4b/8

ḥ.+ ı 14b/10, 21a/10

ḥ.+ ın 4b/8, 4b/11

terk-i ḥ. 2a/8

ḥarām it- Yasaklamak.

ḥ. ider 24b/10

ḥ. itdügi 23a/5

ḥarīf [Ar.] Harf.

ḥ. 27a/10

ḥarīr [Ar.] İpek.

ḥ. 32b/11

ḥasāb [Ar.] Hesap.

ḥ.+ a 26a/1

ḥased [Ar.] Kıskançlık, çekememezlik, günü.

ḥ.+ dir 14a/4

ḥased it- Kıskançlık yapmak.

ḥ. itmek 32b/6

ḥāşıl [Ar.]

ḥāşıl ol- Ortaya çıkmak.

ḥ. olmaz 7a/1

ḥaşlet [Ar.] İnsanın yaradılışından gelen özellik, huy.

ḥ.+ i 17b/6

ḥasta [Far.]

ḥasta ol- Hastalığa yakalanmak.

ḥ. olmadan 6b/5

ḥātīmī'l-enbiyādır [Ar.] Peygamberlerin sonuncusu.

ḥ. 28a/11

ḥātūn [Far.] Eş, zevce.

ḥ.+ ları 21a/5, 42a/5

ḥ.+ larına 30a/10

ḥatā [Ar.] Yanlış.

ḥ. 40b/10

ḥavf [Ar.] Korku.

h. 2a/5, 25b/4
h.+u 35a/10
havf it- Korku duymak.
h. idüp 15a/2
h.+u itmek 30a/4

havz [Ar.] Havuz.
h.+ ı 5b/1

hay [Ar.] “Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedi ve hakiki hayat sahibi” anlamında esma-i hüsnadandır
h.+ dır 26a/5

hayā [Ar.] Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma.
h.+ dır 14a/3
h.+ yı 14a/5

hayānet[Ar.] İhanet.
h. 28a/2
hayānet it- İhanet etmek.
h. itmemek 29b/10

hayāt [Ar.] Hayat.
h. 16a/3, 26a/4

hayır [Ar.] İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.
h. 20b/3, 43b/10

hayız [Ar.] Kadınlarda aybaşı.
h. 31a/5, 39b/1

hayvān[Ar.] Hayvan.
h.+ a 17b/1

hayyā [Ar.] bk. hayā
h. 16a/6

hāzı [Ar.] Boyun eğmiş, alçak gönüllü, mütevazı.
h.+ ları 7a/10

hāzim [Ar.] Kararlı.
h. 41a/2

hazirāt [Ar.] bk. hāzret
h.- ı Mūsā 27a/3
h.- ı ‘İsā 27a/2
h.- ı peygamberiñ 2b/2

hazirat [Ar.] bk. hāzret
h.- ı efendimüz 41a/3

ḥaziret [Ar.] bk. ḥazret
h.+ lerine 23a/1

ḥaziret [Ar.] bk. ḥazret
ḥ.- i Ādem 12b/10

ḥaziret [Ar.] bk. ḥazret
ḥ.- i Muḥammed 28b/8
ḥ.+ leri 41a/4
ḥ.+ lerini 13a/3, 39a/7, 39a/9

ḥaziret [Ar.] bk. ḥazret
ḥ.+ lerini 43b/5

ḥazret [Ar.] Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

ḥ. 7b/8
ḥ.+ i 45a/3
ḥ.+ ini 43b/9
ḥ.+ lerini 45b/4
ḥ.+ lerini 49b/11
ḥ.- i Ādem 20a/3
ḥ.- i Ādemi 5a/9
ḥ.- i Ādemi 5b/1
ḥ.- i ‘Azrā’ilden 46a/11
ḥ.- i Cebra’ilden 46a/9
ḥ.- i İsrāfīl 43b/2
ḥ.- i İsrāfilden 46a/10
ḥ.- i Mikā’ilden 46a/10
ḥ.- i rabbi’l’ āleminden 46b/1

helāk [Ar.]
helāk ol- Yok olmak.
h. olur 3a/1

ḥelāl [Ar.] Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.
ḥ. 14b/9, 21a/9, 29b/8, 31a/2,
39b/5
ḥ.+ inden 29a/2, 29a/6

ḥelāvet [Ar.] Hoşluk, tatlılık, zevk.
ḥ.+ in 17b/8, 18a/2

hem [Far.] Açıklayıcı nitelikte olan ikinci cümleyi birinciye bağlayan bir söz.
h. 11a/5, 16b/11, 17a/1, 23a/3,
42b/9

hemān [Far.] Hemen.
h. 42b/7

her [Far.] Önüne geldiği ismin benzerlerini “teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı” anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

h. 1b/10, 2a/1, 2a/2, 2a/3,
2a/4, 2a/6, 2a/7, 4a/10, 7a/4,
7b/9, 12a/4, 14a/1, 14b/10, 15a/1,
15a/10, 20a/6, 22a/10, 22b/1, 22b/2,
22b/4, 23a/3, 23a/10, 26a/8, 26b/8,
28b/2, 30a/11, 34a/6, 34b/7, 35a/9,
38a/2, 40b/11, 41a/6, 42b/4, 42b/8,
47b/4, 47b/8, 48b/8

herkes [Far.] İnsanların bütünü, cümle âlem.
h. 45a/5

hevā [Ar.] Hava.
nefs-i h.+ sina 30b/10

hıfız [Ar.]
hıfız it- Ezberlemek.
h. ider 23b/11
h. idüp 34b/10
h. itmek 30a/7, 30b/2, 31a/11

hiç [Far.] Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.
h. 6b/7, 7a/2, 13b/4, 16b/4, 45a/2

hiçbir [Far.+T.] Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.
h. 6b/9, 6b/12, 7a/11, 45b/7

hiçbiri [Far.+T.] Bir teki, biri bile.
h.+ sine 12b/1

hisāb [Ar.] Hesap.
h. 43b/6, 46b/8

hiṭāb [Ar.]
hiṭāb it- Seslenmek.
h. idüp 5b/3

hukūk [Ar.] Hukuk.
erbāb-ı h.+ dan 25b/10

hulūş [Ar.] Gönül temizliği.
h. 47a/4
h.+ ı 2a/6

hūrī [Ar.] Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık.
h.+ ler 45a/7

ḥurmā [Far.] Hurma.
ḥ.+ nıḡ 26a/10

ḥuṣūṣ [Ar.] Konu, madde.
ḥ. 40a/1

ḥuṣūṣen[Ar.] Özellikle.
h. 47b/3

ḥuṣūʿ [Ar.] Tanrı'ya boyun eğme, gönlü korku ve saygı ile dolu olma.
ḥ. 43a/11, 44a/8

ḥūy [Far.] Huy.
ḥ.+ lara 39a/10
ḥ.+ u 18a/4

ḥuzūʿ [Ar.] Alçak gönüllülük, tevazu.
ḥ. 43a/11, 44a/7

ḥuzur [Ar.] Ön, yan, kat, makam, yamaç.
ḥ.+ ına 44a/2
ḥ.- ı maʿ viyyesinde 43b/5

ḥuccet [Ar.] Delil, senet, vesika, belge.
ḥ. 29b/3

ḥüküm [Ar.] Yargı, karar.
ḥ.+ i (ḥükmi) 20a/2
ḥ.+ lere 38b/6
ḥüküm it- Hakkında karar vermek.
ḥ. ider 6b/11
ḥ. itmez 6b/11

ḥürmet [Ar.] Saygı.
ḥ.+ ine 9a/6

ḥüsn [Ar.] Güzellik.
h. 41b/1

ırag [T.] Uzak.
ı. 17a/5

ıṣmarla- [Ar.+T.] Bir şeyin, bir kimsenin bakılmasını, korunmasını birine veya birinin gözetilmesine bırakmak, emanet etmek.
ı. 35a/10

ʿibādet [Ar.] Bir dinin buyruklarını yerine getirme.
ʿi. 1b/8, 20b/11, 23b/9, 24a/2,
44b/2
ʿi.+ e 7a/1, 10a/9, 23b/7, 30a/3
ʿi.+ i 14a/5

‘i.+ in 18a/1
‘i.+ in 17b/8
‘i.+ lerin 44b/1
‘**ibādet it-** İbadet etmek.
‘i. itmek 29b/1

ibn [Ar.] Oğul.
i.- i Mes‘ ūddan 46a/9

‘**ibret** [Ar.] Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç.
‘i. 30a/5

ibtidā [Ar.] Başlangıç.
i. 42a/3, 43a/8, 43b/1

icābet [Ar.] Bir buyruk veya isteğe uyma, kabul etme, razı olma.
i.+ ten 7b/1
ümme-i i. 40a/7
ümme-i i.+ dir 40a/5
icābet it- Kabul etmek, razı olmak.
i. itmemek 32a/5

icābetlik [Ar.+T.] Razı olma durumu.
i.+ i (icābetliği) 7b/1

ictihād [Ar.] Görüş, özel görüş, anlayış, kavrayış.
i.+ ıla 25b/2

ictināb [Ar.]
ictināb it- Sakınmaki çekinmek, kaçınmak.
i. itmek 30a/8

iç [T.] İç.
i.+ inde 2a/2, 2b/7, 9a/1, 12a/1,
12a/8, 12a/9, 13a/2, 25b/3, 27a/7,
33a/10
i.+ ini 7a/9

iç- [T.] Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.
i.- di 21a/5
i.- mezler 19b/3

içmek [T.] İçmek.
i. 29a/6, 32b/1

içün [T.] İçin.
i. 15b/6, 21a/11, 31a/1, 43b/2,
48b/10
i.+ dir 10b/11

- iftitāḥ** [Ar.] Başlama.
i. 33a/11
- iḥatā** [Ar.] Bir şeyin etrafını çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma.
i. 43b/9
- iḥlās** [Ar.] İbadetlerdeki içtenlik.
i. 2a/3, 44b/5, 23b/2, 23b/5, 29b/1
- iḥrām** [Ar.] Hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü.
i.+ a 34b/1
- iḥsān** [Ar.] Bağışlama, bağışta bulunma.
i. ide 3b/5
- iḥtilāf** [Ar.]
iḥtilāf olun- Anlaşmazlık yaşamak.
i. olundu 28b/9
- iḥtiyāc** [Ar.] Gereksinim.
i.+ ı 34b/7
- iḥtiyār** [Ar.] Seçme.
i.+ ıla 43a/8
iḥtiyār eyle- Seçim yapmak.
i. eyledim 8b/2
- iḥyā** [Ar.] Yeniden canlandırma, diriltme.
i. 43b/2
- iki** [T.] İki (2).
i. 2b/5, 4a/6, 10a/3, 15a/3,
36b/11, 38a/3, 39b/7, 40a/4, 42b/6,
42b/11, 43a/3
i.+ dir 11b/6, 25a/10, 48a/9
i.+ si 2b/10, 2b/11, 12b/6, 31b/7,
40a/8
i.+ sinden 8b/6
i.+ sini 8b/10, 11b/10
i.+ siniḡ 20a/6
- ikinci** [T.] İkinci.
i. 11b/7, 14a/8, 014b/8, 15a/4,
15a/7, 16a/9, 17a/3, 17b/7, 18a/1,
18a/6, 19a/3, 19a/11, 21b/9, 22a/3,
22b/2, 23a/6, 23b/1, 23b/11, 24a/4,
24b/1, 24b/8, 25a/3, 25a/11, 28a/1,
28a/10, 29a/2, 29a/10, 29b/9, 30a/9,
31a/2, 31b/2, 31b/10, 32a/10, 32b/8,
33a/5, 33b/2, 33b/8, 34a/1, 34a/4,

34a/8, 34b/1, 35a/5, 35b/10, 36a/6,
40a/11, 42a/2, 42b/3, 43a/7, 43a/9,
44b/4, 47a/10
i.+ si 14a/2, 15b/10

ikindi [T.] Öğle ile akşam arasındaki zaman dilimi.
i. 24a/10, 43a/2

ikrār [Ar.] Bildirme.
i. 2a/11, 15a/5, 21a/1
i.+ ina 35b/2
ikrār eyle- Açıkça söylemek.

i. eylemek 2b/2
i. eyleye 35b/11

ikrār it- Açıkça söylemek, kabul etmek.
i. iderdim 8a/4
i. iderim 13b/10
i. itmek 2b/4, 2b/9
i. itmektir 31b/8
i. itmeklige 35b/9

ile [T.] Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.

i. 2a/4, 2b/4, 2b/9, 3b/1,
4a/11, 7a/9, 7b/8, 8a/8, 8a/9,
8b/8, 9a/7, 9a/8, 9a/9, 11a/6,
11a/7, 11a/10, 11b/9, 11b/10, 12b/6,
15b/8, 18a/4, 19a/3, 19a/9, 19a/11,
20b/9, 20b/10, 21a/5, 21a/9, 22a/11,
23a/4, 23b/2, 23b/3, 23b/4, 25a/7,
25b/4, 25b/9, 26a/6, 26b/3, 26b/7,
27a/10, 27a/11, 27b/6, 30a/10, 31b/1,
31b/8, 33a/5, 35a/4, 38b/4, 38b/5,
38b/6, 39b/6, 42a/2, 43a/10, 45a/4,
45a/7, 46b/5

‘ilim [Ar.] Bilim.
‘i. 6a/4, 9a/2, 9a/4, 10a/9,
10b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 13a/1,
13a/4, 13a/5, 13a/6, 14b/2, 16a/3,
21a/10, 26a/7, 45a/6
‘i.+ i (‘İlmi) 39b/2
‘i.+ in (‘İlmin) 47b/5, 47b/9, 47b/11
‘i.+ ini (‘İlmini) 1b/10
Kitāb-ı ‘i.- i ḥal (‘İlm-i ḥal) 1b/1
kitāb-ı ‘i.- i dīndir 41b/3
ehl-i ‘i.+ e (‘İlme) 47b/10

‘ilimsiz [Ar.+T.] Bilime, bilim yöntemlerine uygun olmayan.
‘i. 13a/6, 45a/3

‘ilmī [Ar.] Bilime ait olan.
‘i. 45a/3

i‘māl [Ar.] Üretme, meydana getirme.
i.+ e 41a/5
i.+ imi 41b/1
i.- i zāhīre 38a/9, 39a/9

imām [Ar.] Müslümanlıkta mezhep kuran kimse.
i. 8a/8, 8a/10
İ. 8b/3
i.+ a 48b/10
i.+ ı 49a/4, 49a/5
i.+ ımızsın 48b/11
i.+ ın 48b/11, 49a/5, 49a/10, 49b/1,
49b/3
i.- ı a‘ zām 39a/8, 46a/6, 49a/10
i.- ı ā‘ zām 21b/5, 46a/2, 46a/4
i.- ı hāmmādiden 46a/7
i.- ı hānbelī 46a/4
i.- ı İbrahīmden 46a/8
i.- ı mālīki 46a/4
i.- ı ‘alqamadan 46a/8
i.- ı şāfī 46a/4
i.- ı şāfīde 33b/1
i.- ı Şemsi 47b/4
emr-i i.+ ın 49a/7

imāmetlik [Ar.+T.] İmamlık.
i. 49b/8

īmān [Ar.] İnanç.
ī. 6a/7, 6a/8, 6a/9, 6a/10,
8a/8, 9a/6, 9a/8, 10b/3, 11a/9,
14b/1, 18a/10, 22a/10, 25b/9, 31b/6,
31b/10, 35b/1, 35b/9, 38a/4, 38a/10,
45a/7, 46b/4, 47a/4, 47a/6, 47a/7,
47a/8
ī.+ da 13b/8, 13b/11, 47a/6
ī.+ dan 6a/8, 6a/11
ī.+ dayım 47a/7
ī.+ dır 18b/2, 35b/7
ī.+ ı 10b/11, 37b/7, 40a/5, 40a/7
ī.+ ıdır 47a/9, 47a/10, 47a/11
ī.+ ım 5b/11, 6a/3
ī.+ ımı 41b/1
ī.+ ın 6a/2, 14b/7, 15a/3, 32b/4,
46b/10, 46b/11, 47a/1, 47a/2, 47a/3
ī.+ ları 6a/6
ī.+ uñ 5b/10
sebeb-i ī. 11b/6

ī.- 1 ā' tādān 10a/6
ī.- 1 ġaybiyyedenim 11a/4
ī.- 1 islām 2a/10, 2b/10
ī.- 1 islāmdan 2b/1
ī.- 1 islāmdır 2b/5, 2b/9
ī.- 1 islāmı 7b/6
ī.- 1 kāmildir 6a/6
ī.- 1 kesbīdir 6a/3
ī.- 1 mesmū' 47a/9
ī.- 1 mevķūf 47b/1
ī.- 1 'āriyet 10b/4
ī.- 1 'ariyetdir 10b/11
ī.- 1 'āriyyeden 10a/7
ī.- 1 'āriyyetden 10a/7
ī.- 1 'atā 10a/8
ī.- 1 'atādānım 10a/8
ī.- 1 'atādır 10b/3
ī.- 1 'aynīden 11a/2
ī.- 1 'ayniyye 11a/4, 11a/5
ī.- 1 'ayniyyeden 11a/4
īmān getür- İman etmek.
ī. getürdim 20b/5
ī. getürdüm 6a/1, 11a/8, 11b/5, 11b/10,
12b/6, 15a/6, 19a/2, 41a/8
ī. getürdün 11b/8, 11b/9
ī. getürmek 14b/7

īmānsız [Ar.+T.] İnançsız.

ī. 31b/8, 32a/3

imdi [T.] Şimdi.

ī. 39b/10, 44b/5

imsāk [Ar.]

imsāk eyle- Bir şeyden el çekerek nefesine hâkim olmak.

ī. eylemek 34a/6

in- [T.] Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

ī.- di 12b/9, 12b/11, 48a/1, 48a/3,
48a/4, 48a/5

ī.- mişdir 19b/11

ī.- mişdür 19b/11, 20a/1

inan- [T.] Bir şeyi doğru olarak benimsemek.

ī.- a 23b/2, 35b/10

ī.- dım 11a/8, 11a/9, 11a/11, 11b/1,
11b/2, 11b/5, 11b/10, 12b/6, 15a/6,
19a/2, 19a/8, 19b/8, 20a/9, 20b/5,
41a/7

ī.- dın 11b/8, 11b/9

i.- duğın 38b/1
i.- duğum 18b/2
i.- masa 23b/4
i.- ması 35b/6
i.- mazsa 48a/7
i.- up 35b/8, 39a/3
i.- uram 13b/11
i.- urdım 8a/5
i.- urım 21a/1
i.- urum 20b/7

inanmak [T.] İnanmak.

i. 35a/7
i.+ a (inanmağa) 2b/6, 38a/11
i.+ dır 31b/7, 46b/6, 46b/9

İncİL [Ar.] Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap, Ahd-i Cedit.

İ. 19b/11, 48a/5

inkār [Ar.] Kabul etmeme, tanımama.

i. 3b/8, 18b/6, 22a/9
i.+ ı 2a/10
i. iden 3a/9, 3b/9, 4a/1, 4b/4
i. itse 13b/5

ins [Ar.] İnsan.

i. 40a/2
i.+ e 21a/8, 28a/10

inşāf [Ar.]

inşāf it- Acımak.

i. idelim 45a/5

insān [Ar.] İnsan.

i. 19b/2
i.+ a 17b/1
i.+ dır 21a/4
mevt-i i. 17b/10

ir- [T.] Ermek.

i.- medüğüm 18b/4

irādet [Ar.] İrade.

i. 16a/4, 26b/7

isim [Ar.] İsim.

i.+ i (ismi) 8b/2
i.- i şerīfleri 28b/1

İslām [Ar.]

i. 3a/3, 9a/10, 14b/1, 18a/10, 21b/2,
31b/6, 31b/7, 35b/2, 35b/9, 38a/4,
38a/11
i.+ dım 18b/3
i.+ ın 36a/4
dīn-i i. 47b/5, 47b/9, 47b/11
īmān-ı i. 2a/10, 2b/10
ni‘met-i i. 32a/2
şerī‘ at-ı i.+ da 21b/8
īmān-ı i.+ dan 2b/1
īmān-ı i.+ dır 2b/5, 2b/10
dīn-i i.+ ı 21a/10, 49b/7
īmān-ı i.+ ı 7b/6

‘işmet [Ar.] Dürüstlük, temizlik.
‘i. 28a/3

isrāf [Ar.] Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama, savurganlık.
i.+ ı 22a/9

istihzā [Ar.]
istihzā it- Alay etmek.
i. itmemek 30a/9

istincā [Ar.] Büyük abdesti yaptıktan sonra pislikten, necasetten temizlenme.
i. 39b/1

‘işyān [Ar.] Başkaldırı.
‘i. 14a/9, 14b/2, 40b/10

iş [T.] İş.
i. 9b/7, 27b/1, 32a/11
i.+ e 22b/1
i.+ i 25a/4
i.+ idir 14b/5, 39b/3
i.+ ın 22b/3
i.+ ler 4a/10

işbu [T.] Bu, özellikle bu.
i. 41b/3

işit- [T.] Kulakla algılamak, duymak.
i.- dükde 22b/6
i.- ir (işidir) 26b/1, 26b/3

işitdir- [T.] İşitmesini sağlamak, duyurmak.
i.- mez 25a/1

işitmeklik [T.] Duyma işi.
i. 26a/11

işle- [T.] Bir iş yapmak.

- i.- diğ 3b/4
- i.- düğün 25a/9
- i.- düğüne 3b/11
- i.- mese 4b/10, 48b/2
- i.- mesi 2a/4
- i.- meyen 3a/10, 4a/1, 4b/6
- i.- meyene 3b/6, 4a/9
- i.- meyince 48a/10
- i.- miş 4a/6
- i.- r 9b/7, 9b/8, 10a/10, 10b/5, 25b/3, 27b/3, 39b/4
- i.- rse 4a/11, 4b/1
- i.- se 5a/2, 17a/1, 48b/1
- i.- ye 25b/3
- i.- yecegi 25b/1
- i.- yen 4a/7, 4b/5, 9b/9, 9b/10
- i.- yene 3b/5
- i.- yeni 9b/11

işleme [T.] İşlemek işi.

- i.+ ye 3a/3
- i.+ mesine 41a/2

işlemeklik [T.] İşleme işi.

- i. 27b/1

işleyici [T.] İşleme işini yapan.

- i.+ dir 27b/2

işte [T.] Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık

- i. 39b/7

it- [T.] Yardımcı fiil; yapmak, eylemek, kılmak.

- i.- dikleri 48b/10
- i.- düği (itdüği) 17b/8, 18a/1, 44b/2
- i.- düğini 18b/2
- i.- eceğim (ideceğim) 22b/11
- i.- en (iden) 3b/8, 13a/9, 13a/10
- i.- er (ider) 6b/9
- i.- meyen 17b/5
- i.- üp (idüp) 43b/9, 44b/11
- ‘amel i.- enlerin (idenlerin) 6a/4
- ‘amel i.- er (ider) 23a/4
- asān i.- er (ider) 25a/5
- āzād i.- er (ider) 24a/8
- āzād i.- er (ider) 24b/8
- ‘azīz i.- er (ider) 27b/3, 27b/4
- emīn i.- er (ider) 24b/3, 24b/4, 24b/6
- ezderhā i.- er (ider) 27a/4
- eziyet i.- er (ider) 17a/9

faķır i. (ider) 15b/7
ġālib i.- er (ider) 24a/4, 25a/9
ġanī i.- er (ider) 15b/7
ġaybet i.- memek 29b/6
ġalıķ i.- er (ider) 26b/11, 27a/1, 27a/3
ġalkı i.- üp (idüp) 5a/10
ġarām i.+ düġi 23a/5
ġarām i.- er (ider) 24b/10
ġavf i.- üp 15a/2
ġayānet i.- memek 29b/10
ġıfız i.- r (ider) 23b/11
ġıfız i.- üp (idüp) 34b/10
ġıţāb i.- üp 5b/3
ġüküm i.- er (ider) 6b/11
ġüküm i.- mez 6b/11
iġsān i.- e (ide) 3b/5
iķrār i.- erdim (iderdim) 8a/4
iķrār i.- erim (iderim) 13b/10
iķrār i.- mek 2b/4, 2b/9
inkār i.- en (iden) 3a/9, 3b/9, 4a/1, 4b/4
iķrār i.- meklige 35b/9
inkār i.- se 13b/5
inşāf i.- elim (idelim) 45a/5
istehzā i.- memek 30a/9
ķabūl i.- en (iden) 7b/2
ķanā' at i.- mek 29a/7
ķaşıd i.- dim 41a/3
ķāsıd i.- er (ider) 5a/6
ķulluķ i.- ecek (idecek) 20b/9
maġzūn i.- er (ider) 17a/10
men' i.- düġi 46b/4
murdār i.- er (ider) 17a/7
nażar i.- elim (idelim) 45a/5
nażar i.- er (ider) 43b/9
niyāzlar i.- üp (idüp) 45a/1
niyyet i.- e (ide) 44b/4
ri' āyet i.- e bilürse (idebilürse) 44a/7
rücū' i.- dim 41a/1
şarf i.- elim (idelim) 45a/6
taşdıķ i.- mekdir 2b/1
ta' zım i.- mese 23b/5
tecrübe i.- meden 32b/8
te' şır i.- er (ider) 14b/6
tevbe i.- dim 41a/1
var i.- er (ider) 6b/9
zelīl i.- er (ider) 27b/5

‘itāb [Ar.] Paylama, azarlama.
‘i.+ a 4a/2

itbā' i [Ar.] Tabi kılma, arkasına katma.

i.+ dir 40a/10

i' tıḳād [Ar.] İnanma, inan.

i. 7b/10, 7b/11, 14b/10, 38a/6, 38b/11, 39a/1, 39a/2

i.+ a 41a/5

i.+ da 8a/1, 21b/3, 38b/7, 38a/8, 38b/9, 39a/5

i.+ ı 2a/1, 37b/6, 40b/2

i.+ ımı 41b/1

i.+ ındanım 7b/5

i.+ ındansın 7b/4

i' tıḳād it- İnanmak.

i. itmek 31b/10

i. itmekdir 14b/11

i' tıḳāt [Ar.] bk. i' tıḳād

i.+ da 49b/1

itme [T.] Etme.

i.49b/10

i.+ si 37a/1

şefā' at i.+ den 4a/4

ḥamdü i.+ si 37b/11

itmek [T.] Etmek.

i. 30a/5, 31b/5, 36b/1

i.+ dir 14b/10, 44b/5, 45b/5

amel i. 16b/11

eda i. 43b/1

eylik i. 29b/7

eziyet i. 32b/2

ḥased i. 32b/6

ḥavfu i. 30a/4

ḥıfız i. 30a/7, 30b/2, 31a/11

ibādet i. 29b/2

ictināb i. 30a/8

ıkrār i.+ dir 31b/8

i' tıḳād i. 31b/10

i' tıḳād i.+ dir 14b/11

iṭā' at i. 30a/2

kin i. 32b/5

mesiḥ i. 33b/10, 34a/9, 34a/11

muḥālifet i. 32b/8

niyyet i. 33a/10, 34a/4, 37a/9, 43a/10

pāk i. 31a/7, 33a/5, 33a/6, 33a/7,

34a/3

şabır i. 29a/11

şabr i.+ dir 45b/5

secde i. 33b/5

şükür i. 29a/10

ta'ām i. 30b/11

ṭaleb i. 31a/3
ṭaṣḍīḳ i.+ dir 15a/5
terk i. 29b/11, 32a/2, 32a/9
tevbe i. 29a/11
yemīn i. 32a/8
zīkir i. 29a/2
ziyāret i. 29b/9, 34b/2
zulūm i. 32a/4

itmemek [T.] Etmemek.

cimā' i. 31a/6
icābet i. 32a/5
naẓar i. 30a/11
siḥir i. 30b/3
şirk i. 31b/2
teṭbellük i. 31a/9
yemīn i. 31b/4

iṭā' at [Ar.]

iṭā' at it- Söz dinlemek, boyun eğmek, buyruğa uymak.
i. itmek 30a/2

iy [T.] Ey.

i. 45a/4

izinsiz [Ar.+T.] İzin almadan.

i. 47b/10

ḳabir [Ar.] Mezar.

ḳ. 20a/10, 24b/2, 24b/8
ḳ.+ i (ḳabri) 18a/1, 43b/8

ḳabūl [Ar.] Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.

ḳ. 44b/6

ḳ.+ ınıḡ 44b/2

ḳabūl eyle- Onaylamak.

ḳ. eyledim 8b/1

ḳabūl it- Onaylamak.

ḳ. iden 7b/2

ḳabūl ol- Onaylanmak.

ḳ. oldu 44a/6

ḳ. olmasınınḡ 25a/10

ḳ. olmayup 44b/6

ḳaç [T.] Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.

ḳ. 48a/1, 49a/4

ḳ.+ dır 2b/6, 3a/3, 11b/6, 21b/8,

46a/3, 47a/8, 48a/9, 48b/3

ḳ.+ ıncı 8b/5

ḳaç- [T.] Kaçınmak.

ķ.- an 6a/5
ķ.- ar 10a/11, 10b/6
ķ.- malıdır 3a/8
ķ.- up 30a/3

ķaçmak [T.] Kaçmak.
ķ. 7b/9, 8b/9, 32b/10
ķ.+ dır 46b/4

ķadar [Ar.] Denli; gibi; dek.
ķ. 4a/10, 15a/10, 20a/6, 40b/8,
42a/11, 42b/2, 42b/11, 44b/11

ķa' de [Ar.] Namazın oturarak kılınan kısmı.
ķ.- i āḥirede 37a/3, 43a/1
ķ.- i ūlāda 37a/1

ķader [Ar.] Yazgı.
ķ. 20b/3

ķadın [T.] Kadın.
ķ. 44a/11

ķadīm [Ar.] Başlangıcı olmayan, eski, ezeli.
kelām-ı ķ.+ inde 3a/2, 46b/1

ķadīmī [Ar.] Eskiden beri var olan, eski.
ķ.+ dūr 7a/13

ķadīr [Ar.] Her şeye gücü yeten (Tanrı).
ķ. 16a/6, 27a/6
ķadīr ol- Gücü yetmek.
ķ. olmasa 49b/5

ķadr [Ar.] Değer, kıymet, itibar.
ķ.+ rin 32b/5

ķādir [Ar.] Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne malik olan (kimse), muktedir.
ķ.+ dir 34b/7

ķāfir [Ar.] Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.
k. 4a/1, 4b/4, 13b/7, 13b/9,
14a/1
ķ.+ dir 9b/6, 48a/7
ķ.+ ler 6b/13, 10a/5
ķ.+ lere 48b/9
ķāfir ol- Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr etmek.
k. olsalar 7a/2
k. olur 3a/9, 3b/9, 13a/5, 13b/6

ķa' ide [Ar.] bk. ķa' de

k. 7a/1
k.- i āḥīrede 33b/5

kaḳ- [T.] İtmek, vurmak.
ḳ.- maya 31b/6

kaḷ- [T.] Kalmak.
ḳ.- an 45a/6
ḳ.- duḡum 18b/6
ḳ.- maz 18a/8
ḳ.- up 45a/2
ḳ.- ur17a/6

kaḷb [Ar.] Kalp.
ḳ. 23b/1, 23b/4
ḳ.+ e 37b/10
ḳ.+ ıla 15a/5, 31b/7, 35b/8, 35b/10,
43a/9, 46b/5, 47a/4
ḳ.+ ıla 2a/11
ḳ.+ i 2b/4, 2b/9, 14a/11, 14b/4,
18a/5, 23a/10
ḳ.+ imile 8a/5, 20b/7
ḳ.+ imle 13b/11, 21a/1
ḳ.+ inden 17b/9
ḳ.+ ine 14b/5
ḳ.+ ini 31a/7
ḳ.+ iniḡ 14a/7
ḳ.+ iḡ 35b/1

kaḷdır- [T.] Yok etmek, ortadan silmek.
ḳ.- ır 24a/6

kaḷdırma [T.] Kaldırma işi.
ḳ. 36a/11, 42a/4

kaḷem [Ar.] Kalem.
ḳ. 13a/8

kaḷḳ- [T.] Gitmek üzere yerinden ayrılmak.
ḳ.- dıḳda 42b/3, 43a/4
ḳ.- up 38a/1, 42b/2

kaḷma [T.] Kalma işi.
ḳ.+ larını 44a/4

kaḷūbelā [Ar.] İslam inancına göre, ruhlar yaratıldığında Allah'ın “Ben sizin Tanrı'nız değil miyim?” sorusuna ruhların verdikleri “evet” cevabı.
ḳ. 5a/8, 5b/6, 5b/10
ḳ.+ dan 5a/7

kāmīl [Ar.] Yetkin, erişkin, eksiksiz, ağırbaşlı, mükemmel, olgun.

īmān-ı k.+ dir 6a/6

kan [T.] Kan.
k. 26a/6

kanā' at [Ar.] Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum.

kanā' at eyle- Doyuma ulaşmasını sağlamak.

k. eyleye 23a/6

k. eyleyen 17b/4

kanā' at it- Yetinmek.

k. itmek 29a/7

kanad [T.] Kanat.
k.+ larına 44a/10

kanada [T.] Nerede, nereye?
k.+ dır 47a/5

kanı [T.] Hani, nerede?
k. 48b/8

kankı [T.] Hangi?
k. 9a/11, 9b/1, 9b/3, 38b/7,
38b/8

kapan- [T.] Kapalı duruma gelmek.
k.- up 36a/3

kapanmak [T.] Kapanmak.
k.+ a (kapanmağa) 22a/11

kapu [T.] Kapı.
k.+ ların 24a/2, 25a/3
k.+ sı 36a/3

kara [T.] Siyah.
k. 26b/1, 26b/2, 26b/5, 26b/6

karanlık [T.] Işıksız.
k. 26b/1
k.+ ından (karanlığından) 24b/2, 24b/4, 24b/6

karanlık [T.] Karanlık.
k. 26b/5

karınca [T.] Karınca.
k. 5a/11
k.+ nın 26b/2, 26b/5

karındaş [T.] Kardeş.

ķ.+ ım 6a/2, 21b/5
ķ.+ ına 23a/8
ķ.+ lar 45a/4

ķarŗu [T.] Karŗı.
ķ.+ sında 43b/8

ķaŗıd [Ar.]
ķaŗıd it- Amaçlamak, amaç olarak almak.
ķ. ider 5a/6
ķ. itdim 41a/2

ķat [T.] Kat.
ķ. 6b/10, 11b/11, 12a/1, 12a/7,
12a/9, 13a/1

ķātībī [Ar.] Yazma işine mensup.
k. 19b/7

ķat'ī [Ar.] Kesin.
ķ. 2b/3, 48b/9

ķavıŗdur - [T.] Kavuşmasını sağlamak.
ķ.- ur 25a/7

ķaya [T.] Kaya.
ķ.+ dan 27a/1

ķazā [Ar.] Kaza.
ķ. 20b/3
ķ.+ ya 29a/9

ķeffāret [Ar.] Bir günahı Tanrı'ya bağışlatmak umuduyla verilen sadaka veya tutulan oruç.
ķ.- i yemīn 30b/7

ķeffāreti'l-yemīn [Ar.] Yerine getirilmeyen bir yeminden doğacak günahı affettirmek için şeriatın şart koştuŗu şeyi yapma.
k. 31a/1

ķefil [Ar.] Borcunu ödemeyenin veya verdiŗi sözü yerine getirmeyenin bütün sorumluluŗunu üzerine alan kimse.
ķ.+ dir 29a/5

ķelām [Ar.] Söz.
k. 14b/4, 16a/4
ķ.+ dan 30a/7
ķ.- ı hāķ 27a/8
ķ.- ı ķadīmīnde 3a/2, 46b/1
ķelām eyle- Söz söylemek.
k. eyledikde 22b/8

kelime [Ar.] Kelime.

k.+ de 2b/11

k.+ dir 40b/3

k.+ si 37a/4, 37b/2

k.+ sin 36a/5, 37b/5

k.- i küfür 40b/10

k.- i tevḥīdi 23a/10

k.- i tevḥīdiñ 23b/6

kemāl [Ar.] Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.

k. 1b/7

k.+ dir 35a/3

kemik [T.] Kemik.

k.+ inden (kemiginden) 27a/1

kendi [T.] Kendi.

k. 23a/8, 35b/7, 43a/8, 45a/5,
48a/10

kendü [T.] Kendi.

k. 19a/5, 37a/6

k.+ lere 28a/5

k.+ ndendir 13a/10

k.+ ndendür 6b/4

k.+ ne 17a/11

k.+ niñ 25b/11

k.+ si 4a/3

k.+ ye 1b/4, 12b/1

k.+ yi 32b/4

kerīm [Ar.] Eli açık, cömert.

k.+ dir 10b/10

kerre [Ar.] Kere.

k. 4a/5, 4a/6, 22b/4, 34a/9,
34a/10, 36a/9, 36b/6, 36b/10, 37b/1,
42a/11, 42b/1, 42b/2

kesbī [Ar.] Sonradan elde edinilmiş, sonradan kazanılmış.

īmān-ı k.+ dir 6a/4

ķible [Ar.] Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kābe'nin bulunduğu yön.

ķ. 48b/3

ķ.+ m 21b/3

ķ.+ ye 33a/10

ķıdem [Ar.] Bir görevde rütbece eskilik.

ķ. 16a/1, 16a/9

ķıl- [T.] Etmek, yapmak.

ķ.- acak 20b/9
ķ.- an 43a/6
ķ.- dıkdan 42b/11
ķ.- duđundan 18b/10, 18b/11
ķ.- up 43a/3
ķ.- mamıř 45a/2
namāzı ķ. 18b/7
namāzı ķ.- arsin 18a/9
namāz ķ.- duğı 33a/7
namāz ķ.- up 44b/11

ķıldır- [T.] Kılma işini yaptıran.
ķ.- an 18b/8

ķılıcı [T.] Kılan.
ķ. 43a/8

ķılma [T.] Kılma işi.
ķ. 33a/9, 37a/10
namāz ķıl- Namaz ibadetini yerine getirmek.
namāz ķ. 29a/4
namāzı ķ.+ dır 36a/6

ķıraat [Ar.] Okuma.
ķ.+ da 49a/1

ķirāt [Ar.] bk. ķıraat
ķ.+ ıla 33b/3

ķırķ [T.] Kırk (40)
ķ. 30b/11, 31a/2, 31a/3, 31a/4,
31a/6, 31a/7, 31a/8, 31a/9, 31a/10

ķırķıncı [T.] Kırkıncı.
ķ. 30b/9

ķısım [Ar.] Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölüm, kesim.
ķ.+ dır 21b/9

ķismet [Ar.] Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
ķ.+ i 17b/7

ķıřřa [Ar.] Ders çıkarılması gereken anlatı, olay.
ķ.+ sı 2a/7

ķıyām [Ar.] Namazda ayakta durma.
ķ. 16a/2
ķ.+ da 19b/5, 36b/9
ķ.- ı binefsiyye 16b/3

kıyāmet [Ar.] Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

ķ. 3b/3, 20a/9, 20a/10, 43b/5,
43b/10, 43b/11, 44a/1, 45a/1, 48b/9
ķ.+ de 25b/10, 43b/3, 43b/4
ķ.+ e 20a/2

kıyās [Ar.] Karşılaştırma, oranlama, mukayese.
ķ. 15b/8, 38b/5

ķız [T.] Kız.
ķ.+ ı 15b/2, 21a/6

ķızıl [T.] Kızıl.
ķ.- ı yāķūtdandır (ķızıl_ı yāķūtdandır) 48b/6

ķi [Far.] Bağlama edatı.
k. 3b/2, 7b/7, 14a/6, 15a/10,
20b/7, 21a/2, 23b/6, 25b/11, 28a/9,
39b/11, 44a/8, 44b/9, 45a/7, 47b/10,
48a/7, 48a/10, 48b/1

ķifāye [Ar.] bk. ķifāyet
farż-ı k. 48a/9, 48b/1

ķifāyet [Ar.] Yeterli miktarda olma, yetme, ķāfi gelme.
k. 31a/3

ķile [Ar.] Genellikle tahıl ölçmede kullanılan belirli hacimdeki kap, ölçek.
k.+ sin 30b/4

ķim [T.] “Hangi ķişı?” anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.

k. 23a/3, 40b/11, 41a/6, 48a/7,
49b/10
k.+ de 22a/10
k.+ den 46a/7
k.+ dir 17b/2, 17b/3, 17b/4, 18b/7,
18b/8, 18b/9, 18b/10, 18b/11, 19a/1,
48b/11, 49a/5, 49a/7, 49a/8, 49a/10,
49b/1, 49b/3
k.+ dūr 8a/1
k.+ e 49a/1
k.+ i 19b/5, 19b/6
k.+ iņ 7b/4, 13b/6, 45b/9, 45b/10,
46a/1

ķimi [T.] Birtakımı, bazısı, ķimisi.
k.+ ni 27b/3, 27b/4

ķimse [T.] Herhangi bir ķişı, ķim olduğu bilinmeyen ķişı.

k. 6b/11, 7a/11, 14b/9, 19a/7,
22b/1, 27b/8, 27b/9, 38a/3, 43a/8
k.+ den 6b/12, 19a/6
k.+ ler 43a/6, 44b/10
k.+ lerdir 40a/7
k.+ lerdür 40a/6
k.+ lere 4a/8
k.+ niñ 16b/5
k.+ ye 6b/7, 41b/4

kin [Far.]
kin it- Birine karşı öç alma duygusunu sürdürmek.
k. itmek 32b/5

kiramen [Ar.] Soyu temiz, soylu kimseler, şerefli ve ulu kimseler.
k. 19b/7

kişi [T.] Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat, nefer.
k. 13a/4, 13b/4, 47b/9, 48a/10
k.+ niñ 14a/11, 29a/4
k.+ ye 23a/10, 28b/2, 47b/8

kitāb [Ar.] Ciltli veya ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.
k. 12b/9, 12b/11, 38b/4, 48a/1,
48a/6
k.+ a 33a/1
k.+ dur 19b/9
k.+ ım 21b/2
k.+ ında 33a/2
k.+ lara 48a/7
k.+ larına 19b/8, 46b/6
k.+ u 8a/11
k.- ı ‘ilm-i dīndir 41b/3
K.- ı ‘İlm-i ḥal 1b/1

ko- [T.] Koymak, bırakmak, terk etmek.
k. -mağ 42a/5
k. -maması 37b/10
k. -muyalar 47b/8
k. -rsa 14a/10, 14b/1, 14b/2, 14b/3

kol [T.] Kol.
k.+ larına 34a/10

kolay [T.] Sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz, güç ve zor karşısı.
k. 32a/10

komşu [T.] Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.
k.+ sina 23a/7

ķorkma [T.] Korkmak işi.

ķ.+ dan 6b/6

ķ.+ nın 17b/6

ķorkmak [T.] Korku duymak, űrkmeķ, dehşete kapılmak.

ķ. 15a/2, 32a/3, 35a/11

ķorku [T.] Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, űzűntű.

ķ.+ sın 44a/6

ķoş- [T.] Söylemek.

ķ.-mak 36b/5, 42a/10, 42b/7

ķoşul- [T.] Söylenmek.

ķ.- maz 42b/7

ķöprü [T.] Köprü, geçit.

k.+ si 46b/7

ķötü [T.] Kötü.

k. 22b/6

ķudret [Ar.]Tanrı'nın ezelî gücü.

ķ. 16a/4, 27a/5

ķul [T.] Tanrı'ya göre insan.

ķ. 17a/1, 23b/11

ķ.+ a 12a/6, 25a/2

ķ.+ dan 24a/9

ķ.+ dır 18b/7

ķ.+ ı 24a/7, 24b/2, 24b/4, 24b/5,
25a/8

ķ.+ ıdır 13b/9, 14a/1, 21a/4

ķ.+ ıdur 13b/7

ķ.+ ına 24b/11

ķ.+ ın 12a/6, 24a/1, 24a/5, 24a/11,
24b/8, 24b/9, 25a/4, 25a/6

ķ.+ ları 9b/4, 9b/7

ķ.+ larım 5b/4

ķ.+ ların 6a/6

ķ.+ larına 10a/2

ķ.+ larını 34b/10, 34b/11

ķ.+ larının 35a/1

ķ. olan 3a/6, 3a/7

ķ.+ u 24a/3

ķ.+ unı 15b/6

ķ.+ usan 13b/6

ķ.+ uyam 13b/7, 13b/8, 14a/1

ķulak [T.] Kulak.

ķ. 26b/3, 39b/3

ķ.+ dan 6b/2
ķ.+ ı (ķulağı) 14b/5
ķ.+ ımdan (ķulağımdan) 40b/9
ķ.+ ın (ķulağın) 30b/1

ķullıķ [T.] bk. ķulluķ
ķ. 44b/11

ķulluķ [T.] Kul olma durumu, ķolelik, ubudiyet.
ķ.+ da 39b/7
ķulluķ it- Kul, ķole olmak.
ķ. idecek 20b/9

ķum [T.] Kum.
ķ.+ ları 26a/9
ķ.+ ların 26a/9
ķ.+ laruń 7a/7

ķunūd [Ar.] bk. ķunūt.
ķ. 42b/9

ķunūt [Ar.] Yatsı namazından sonra kılınan vitr namazında okunan dua.
ķ. 37a/10

ķur- [T.] Hazırlamak.
ķ.- muş 45a/4

ķur'ān [Ar.] İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı, Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Mushaf, Mushaf-ı Şerif.
ķ. 29b/3, 43b/10, 48a/5
ķ.+ dır 47a/2
ķ.- ı 'aźim 20a/1
ķ.- ı 'aźimde 28b/1
ķ.- ı 'aźiminde 39b/8
ķ.- ı 'aźimü'şşān 12b/4, 21b/2
ķ.- ı 'aźimü'şşāndır 49a/7
ķ.- ı 'aźimü'şşānı 33b/3

ķurı [T.] Kuru.
ķ. 5a/9

ķurtar- [T.] Kurtulmasını sağlamak.
ķ.- a 25b/11

ķurtul- [T.] Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak.
ķ.- ur 48b/2

ķuşūr [Ar.] Eksiklik, noksan, nakisa.
ķ. 45a/6
ķuşūr eyle- Yanlışıık yapmak.
ķ. eylemişler 9a/3

küççik [T.] Küçük.
k. 24a/11

küfür [Ar.] Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme.
k. 14a/8, 18a/3, 18b/1, 37b/11
k.+ den 25b/8, 35b/11
k.+ dür 2a/10, 18b/7, 22a/9
k.+ leri 37b/9
k.+ üñ (küfrün) 14a/11
kelime-i k. 40b/10

külliyât [Ar.] Bir yazarın bütün eserlerini içeren dizi.
k.+ ı 7a/8

künye [Ar.] Soy sop ile ilgili kimlik bilgileri.
k.+ si 8b/3

kürsî [Ar.] Kürsü.
k. 13a/8, 48b/7

lakin [Ar.] Ama.
l. 42b/5, 42b/8

lâ-temsîl [Ar.] Örneği olmayan.
l. 12a/4

lâ-teşbîh [Ar.] Benzeri olmayan.
l. 12a/3

laîfe [Ar.] Şaka.
l.+ i 29b/11

lâyık [Ar.] Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan.

l. 23b/8
l.+ dır 1b/8, 23b/10
l.+ ınuñ (lâyıkınıñ) 6b/3
lâyık ol- Uygun olmak.
l. ola 26a/2
l. olmayan 15a/11
l. olur 3a/10, 3b/7, 4a/2, 4b/6

lâzım [Ar.] Gerek, gerekli.
l. 6b/12
l.+ dır 18a/4

lâzıme [Ar.] Yapılması gerekli olan şey.
l. 15b/11, 16a/5

levh [Ar.] Levha.

l. 13a/8
l.- i maḥfūza 20b/4

libās [Ar.] Elbise.
l. 29a/2

maḡrib [Ar.] Batı.
m. 36a/3

maḥfūz [Ar.] Saklanmış, korunmuş, korunan, saklı.
levh-i m.+ a 20b/4

maḥlūk [Ar.] Yaratık.
aḡl-ı m. 12b/8

maḥlūkāt [Ar.] Yaratılanlar.
m.+ a 12a/8
m.+ ı 12a/10, 13a/2, 27a/7
m.+ ları 12a/2

maḥrūm [Ar.]
maḥrūm ol- Yoksun kalmak.
m. olur 4a/2, 4a/4

maḥşūş [Ar.] Özgü.
m.+ dur 20b/11

maḥşer [Ar.] Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.
m. 24b/4, 24b/11, 43b/3

maḥzūn [Ar.]
maḥzūn it- Üzüntü vermek.
m. ider 17a/10

maḥbūl [Ar.] Kabul edilen.
m. 11a/5, 47b/6
maḥbūl ol- Beğenilmek.
m. olmayup 45a/1
m. olur 49b/6

māl [Ar.] Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.
m. 17b/4, 20b/9
m.+ a 25b/7
m.+ ımı 34b/3
m.+ ını 31a/8, 31b/1
m.+ ını 36a/8

ma‘lūm [Ar.] Bilinen, belli.
m. 44b/1
ma‘lūm ol- İçine doğmak.

m. ola 44a/8
m. oldu 39b/11

ma' mūr [Ar.] Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş, şenlikli.
aḫirāt-ı m. 41b/5

ma' nā [Ar.] Anlam.
m.+ sı 15a/6, 16a/8, 16a/9, 16a/10,
16a/11, 16b/2, 16b/3, 23b/3, 23b/6,
45b/3
m.+ sıra 23b/1
m.- i şerîfî 7b/7

mānend [Far.] Benzer, eş, misil, nazir, menend.
m.+ i 1b/6

mardūd [Ar.]
mardūd ol- Kovulmak, defedilmek.
m. olur 44b/7

ma' rifet [Ar.] Ustalık, hüner, uzmanlık.
m. 35a/5

ma' şiyet [Ar.] Günah.
m. 9b/8, 9b/11, 22b/9

ma' şūm [Ar.] Suçsuz, günahsız.
m. 28a/3

me' āşî [Ar.] Günahlar, isyanlar.
m.+ den 31a/6

meger [Far.] Meğer.
m. 7a/11

mekān [Ar.] Mekân.
m.+ a 15b/1, 16b/4
m.+ dan 45b/8
m.+ ım 7b/4

meker [Ar.] Hile, düzen, aldatma.
m.+ inden 30b/5

mekr [Ar.] bk. meker.
m.+ inden 41b/2

mekrūh [Ar.] İslam dininde, dinî bakımdan yasaklanmadığı hâlde yapılmaması istenen.
m. 3a/5, 5a/3

melek [Ar.] Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte.

m.+ dir 18b/9
m.+ ler 17a/8, 19b/1, 19b/3
m.+ lerde 19b/4
m.+ lere 37a/8, 43a/9
m.+ leri 19a/9, 19a/10, 19a/11, 19b/7
m.+ lerine 19a/8, 46b/6

melekūt [Ar.] Çok büyük, uçsuz bucaksız mülk.
mülk-i m. 1b/4

mel'în [Ar.] Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli.
m.+ i 10a/1

meme [T.] Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan, meme başı denilen çıkıntıları olan organ.
m.+ sin 42a/6

men' [Ar.]
men' it- Yasaklamak.
m. itdüğü 46b/4

mescid [Ar.] Genellikle minaresiz, küçük cami.
m.+ e 43b/2

mes'ele [Ar.] Sorun.
m. 25a/9, 39b/8
m.+ ler 33a/2
m.+ leri 13b/3, 16b/10, 47b/8, 49b/4
m.+ yi 38a/3

mesih [Ar.]
mesih it- Bir şeyi elle sıvazlamak.
m. itmek 33b/10, 34a/9, 34a/11

mesmū' [Ar.] İşitilmiş, duyulmuş olan.
īmān-ı m. 47a/10

meştūr [Ar.] Örtülü, kapalı, gizli.
m.+ dur 33a/3

meşgūl [Ar.]
meşgūl ol- Vaktini vermek, uğraşmak, oyalanmak.
m. olmak 30a/3
m. olur 10a/9

mevcūd [Ar.] Var olan, bulunan.
m.+ dır 2b/7, 8a/1
m.+ lardır 13b/1, 20b/1

mevkūf [Ar.] Vakfedilmiş.
īmān-ı m. 47b/1

mevt [Ar.] Ölüm.
m.+ i 14a/7
m.- i insân 17b/10

meyyit [Ar.] Ölü.
m. 48b/2

mezār [Ar.] Mezar.
m.+ dan 25b/7
m.+ ına 47b/8

mezheb [Ar.] Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri.

m. 25b/2, 38a/9, 38b/7, 39a/5,
39a/8, 46a/3, 46a/5
m.+ densin 46a/2
m.+ im 21b/3, 21b/4
m.+ imizde 33b/1
m.+ imüzüñ 8b/2
m.+ indenim 8a/9, 46a/2
m.+ ini 46a/6
m.+ iñ 38a/8
şerīf at-ı m. 38a/5

mihir [Ar.] Müslüman bir erkeğin nikâh esnasında eşine vermeyi kabullendiği mal veya para.
m. 33a/1

mikdār [Ar.] Miktar.
m.+ ı 9a/6, 22a/3
m.+ ında 31a/3

millet [Ar.] Millet.
m. 18a/11, 35b/5, 38a/5, 38b/3
m.+ dir 18b/5
m.+ indenim 45b/11
m.+ indensin 45b/10
dīn-i m. 2b/8, 2b/10, 35b/8

mīrās [Ar.] Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke.
m.+ ı 18a/8

mişl [Ar.] Örnek.
m. 1b/5

mislimān [Far.] Müslüman.
m. 47b/7

mīzān [Ar.] Terazî.

m. 20a/11, 45a/3
m.+ ı 11b/1

mu‘allā [Ar.] Yüksek, yüce.
‘azāb-ı m.+ da 10a/4

mu‘āmele [Ar.] Davranma, davranış.
m. 44b/8

mufsid [Ar.] Arabozan.
m. 3a/5, 5a/4

muḥabbet [Ar.] Sevgi.
m. 35a/6
m.+ i 17b/9

muḥāl [Ar.] Olamaz, olmaz, olmayacak, olması, gerçekleşmesi olanaksız.
m. 15a/7, 15a/8, 15a/10, 15a/11
m.+ dir 15b/3, 45a/3

muḥālif [Ar.]
muḥālif ol- Aykırı olmak.
m. olmayan 32a/6, 32b/7

muḥālifet [Ar.]
muḥālifet it- Aykırılık etmek.
m. itmek 32b/7

muḥālifeti’l-ḥavādış [Ar.] Haberin aykırılığı.
m. 16a/1

muḥtāc [Ar.] Muhtaç.
m. 6b/8
muḥtāc ol- Gereksinim duymak.
m. olmak 15b/1
m. olmamak 16b/4, 16b/5

muīd [Ar.] “Yok edip tekrar yaratan, öldürdüklerini tekrar hayata döndürecek, yeniden diriltecek olan” anlamında esma-i hüsnadandır.
m.+ dir 26b/8

mukḍar [Ar.] bk. miḳdār
m.+ ı 33b/6

mukṭeşid [Ar.] Tutumlu.
m. 40a/11

murād [Ar.] İstek, dilek.
m. 1b/8
m.+ ı 13b/5
m.- ı şerīfī 41a/7

murdār [Far.] Kirli, pis.

murdār it- Kirletmek, pisletmek.
m. ider 17a/7

muşīr [Ar.]

muşīr ol- Ayak diremek.
m. olmak 32a/1, 32b/9

muteʿ allik [Ar.] İlişkin.

m. 2b/6, 3a/3, 25b/7, 41a/5, 41a/6

mutīʿ [Ar.] Yumuşak başlı, itaat eden.
m.+ dir 9b/5

mutīʿ ol- İtaat etmek.
m. olduğum 7b/2
m. olsalar 7a/1

mutlak [Ar.] Salt.
m. 48a/7

muwāfık [Ar.] Uygun.
m. 25b/2

muvaḳḳat [Ar.] Geçici.
ʿazāb-ı m.+ da 10a/5

muvaḳḳate [Ar.] Geçici.
ʿazāb-ı m.+ da 10a/4

mübāh [Ar.] Dinî bakımdan yapılmasında sakınca olmayan, yapılması günah veya sevap olmayan.
m. 3a/4, 4a/10

mübtediʿ [Ar.] Başlayıcı.
m.+ lerden 3b/8

müctehid [Ar.] Bir konuda ayet ve hadislerle dayanarak yargıya varan, karar veren din düşünürü.
m.+ in 38b/6

müddefik [Ar.]
müddefik ol- İttifak etmek, birleşmek.
m. olan 41b/4

müʿekkel [Ar.] Müvekkel kelimesinin bâzı metin ve sözlüklerde rastlanan yanlış bir şekli.
m.+ dır 19b/6

müʿeşşir [Ar.] Dokunaklı; etkili.
m. 1b/5

mükerrem [Ar.] Saygıdeğer, hürmete layık, yüce, aziz, muhterem.
mekke-i m.+ de 21a/6
mekke-i m.+ e 43b/8

mülk [Ar.] Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal.
m.+ leri 11a/8
m.- i melekût 1b/4

mü'min [Ar.] İnanan, inançlı, imanlı, mutekit; Müslüman.
m. 6a/2, 7b/2, 45a/4
m.+ de 14a/1
m.+ dim 8a/5
m.+ dir 9b/5, 10b/2
m.+ e 4a/3
m.+ em 6a/7, 21b/7
m.+ i 35b/7
m.+ im 9a/10, 47a/7
m.+ in 23a/8
m.+ in 49a/4
m.+ ler 21b/5, 47a/11
m.+ lere 47b/2
m.+ lerin 47a/5
mü'min ol- Müslüman olmak.
m. ola 25a/11
m. olsalar 6b/13

mü'mineyn [Ar.] İki Müslüman.
m. 10a/6

mümkinât [Ar.] Mümkün olan, olabilir veya kabul edilebilir şeyler.
eşyâ-yı m.+ dan 12b/2, 16b/2

münâfık [Ar.] Dinî kurallara inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen.
m.+ lar 47a/11

münevver [Ar.] Aydın.
medîne-i m.+ de 21a/7

münezzeh [Ar.] Temiz.
m.+ dir 1b/7, 12b/2, 45b/8
m.+ dür 6b/3

Müslimân [Ar. +Far.] İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.
m. 27b/9, 45b/2
m.+ am 5b/9
m.+ dır 10b/2
m.+ ım 5a/6, 5a/8, 10b/8, 21b/7,
38a/2
m.+ lar 30a/10
m.+ lara 32b/1
müslimân ol- İslam dinini kabul etmek.

m. olmaz 38a/4, 38a/10
m.+ sın 5a/7

Müslimānlık [Ar. +Far.+T.] Hz. Muhammed'in yaydığı İslam dini, İslam, İslamlık, İslamiyet, Hak dini.
m. 46b/2

müsteḥab [Ar.] Dinen emredilmediği hâlde yapıldığında sevap kazandıran davranış.
m. 3a/4, 4a/4, 20b/8, 21b/10,
37a/6, 42a/3, 42a/5, 42a/7, 43a/8,
43a/10, 44b/4
m.+ dır 22a/7, 36b/1, 36b/5, 37a/9,
37b/4

müstahak [Ar.] Hak etmiş, hak kazanmış, layık.
m. 23b/8

müşkül [Ar.] Güç, zor, çetin.
m. 25a/4

mütellim [Ar.] Söyleyen, konuşan.
m. 16a/7
m.+ dir 27a/9

mütteşi' [Ar.] Genişleyen, geniş, yaygın.
m.+ dir 1b/7

müyesser [Ar.]
müyesser eyle- Kolaylıkla ortaya çıkarmak.
m. eyleye 45a/8

nāciye [Ar.] bk. nāciyye
firāk-ı n.+ dir 40a/10

nāciyye [Ar.] Cehennem ateşinden kurtulmuş.
firāk-ı n. 9a/1

nāfile [Ar.] Fazladan kılınan namaz veya tutulan oruç.
n.+ lerin 42b/8

nā-ḥak [Ar.] Haksız.
n. 32a/3

nākıs [Ar.] Eksik, tam olmayan, bitmemiş, noksan.
n.+ dır 49b/7

nakliyye [Ar.] Taşıma işi.
delil-i n. 11b/7, 11b/9, 12b/4

namāz [Far.] İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat

n. 39a/11, 43a/8, 43a/9, 45a/1,
48a/11
n.+ a 42a/2
n.+ da 32a/8, 37b/2
n.+ dan 37a/6, 43a/6, 43a/8, 43a/10
n.+ dır 37b/1, 47a/1
n.+ ı 18b/1, 31a/11, 33a/9, 47b/6,
48b/2, 49b/6, 49b/8
n.+ ım 44a/6
n.+ ımız 49a/3
n.+ ın 48b/8
n.+ ında 32a/10, 37a/9, 44a/7
n.+ ından 37a/11
n.+ ını 23b/10, 24a/2, 24a/10, 24b/7,
25a/1, 43a/3, 43a/5
n.+ ı 33a/3, 33a/10, 41b/11
n.+ ları 42b/10

namāz kıl- Namaz ibadetini yerine getirmek.

n.+ ı kılan 18b/7
n.+ ı kıları 18a/9
n.+ ı kılmaktır 36a/6
n. kıldığı 33a/7
n. kılmak 29a/4
n. kılop 44b/11

nār [Ar.] Ateş.
ehl-i n. 8b/10

naşīb [Ar.] Birinin payına düşen şey.
n. 45a/8

naẓar [Ar.] Bakış, bakma, göz atma.
n.+ ın 30a/5
naẓar it- Bakmak.

n. idelim 45a/5
n. ider 43b/9
n. itmek 30a/10

naẓīr [Ar.] Benzer, eş, örnek.
n.+ i 19a/4

ne [T.] Hangi şey?
n. 2b/5, 2b/8, 4a/9, 4a/10,
4b/1, 5a/7, 5a/8, 5b/4, 5b/6,
5b/10, 7b/8, 7b/9, 8a/3, 9a/7,
9a/8, 9a/9, 9a/10, 15a/10, 16b/9,
20a/6, 22b/1, 27b/3, 39b/3, 39b/4,
40b/11, 41a/6, 44b/3, 46a/2, 47b/6,
47b/7, 49b/6
n.+ dir 1b/10, 2a/1, 2a/2, 2b/7,

3a/1, 6a/2, 15b/11, 16a/3, 38a/4,
38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/9,
39b/5, 39b/6, 45b/3, 46b/3, 46b/4,
46b/10, 46b/11, 47a/1, 47a/2, 47a/3
n.+ dūr 8b/2, 16a/6
n.+ ndir 6a/7
n.+ sin 5a/6, 6a/7, 8a/8
n.+ ye (neye) 2a/11, 3a/8, 3a/11, 3b/10,
4a/4, 4a/10, 4b/2, 5a/3, 5a/4,
10a/9, 11a/6, 11b/11, 12b/4, 14b/4,
35b/1, 35b/2, 35b/3, 35b/5, 38a/10,
38a/11, 38b/1, 38b/4, 38b/7, 38b/10,
39a/2, 39a/5, 39a/6, 39a/8, 39a/10,
39a/11
n.+ yile 38b/3

nebi [Ar.] Peygamber.
n.+ dir 28b/10
n.+ m 21b/1

necāset [Ar.] Pislik.
n. 22a/2, 22a/3

necīl [Ar.] Soyu sopu temiz, soylu, asil.
n. 17b/4

neçün [T.] Niçin, ne için ?
n. 10b/8, 15a/9

neden [T.] Bir olayı doğuran başka bir olayı sormak için kullanılan bir söz; niçin.
n. 12b/7

nef [Ar.] Fayda, çıkar, kâr, menfaat.
n. 6b/12

nefis [Ar.] Öz varlık, kişilik.
n.+ ini (nefsini) 17a/7

nefs [Ar.] bk. nefis
n.- i hevāsına 30b/10

nefsiyye [Ar.] Kişinin kendiyle ilgili, zatına ait.
n. 15b/10, 15b/11

nehiy [Ar.] Bir işin yapılmasını yasak etme, engelleme, menetme.
n.+ idir (nehyidir) 3a/7
n.+ inden (nehyinden) 6a/5, 10a/11, 10b/6
n.+ ini (nehyini) 3a/7

ner [T.] Hangi yer?
n. 39b/3

n.+ de 18a/7

n.+ ye 39b/4

nesne [T.] Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

n. 6b/9, 6b/12, 7a/7, 26b/9,
26b/10

n.+ lerden 6b/3, 30b/2

n.+ leri 28a/6

n.+ ye 45b/7

n.+ yi 7a/4

netikim [T.] Gerçekten, hakikaten.

n. 46b/1

nev' [Ar.] Çeşit, cins, tür.

n.+ i 21b/10

nev' i [Ar.] bk. nev'

n. 21b/9, 21b/10, 21b/11, 22a/3,
22a/5, 22a/7, 22a/8

ni [T.] bk. ne

n. 39b/3

nice [T.] Nasıl?

n. 45b/7

niçün [T.] Niçin?

n. 8b/6

nifās [Ar.] Yeni doğum yapmış kadının durumu, lohusa.

n. 39b/1

nikāḥ [Ar.] Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem, evlilik akdi.

n. 21a/5, 49b/7

n.+ ı 29b/8, 47b/7, 49b/7

ni' met [Ar.] İyilik, lütuf, ihsan.

n.- i islām 32a/2

n.+ e 29a/10

n.+ lere 45b/4

nire [T.] bk. nere

n.+ si 18a/9, 18a/10, 18a/11

nişān [Far.] İşaret, iz, belirti, alamet.

n.+ ı 45b/8

niyāz [Far.]

Niyāz it- Yalvarmak, yakarmak.

n.+ lar idüp 44b/11

niyyet [Ar.] Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.

n. 4a/11

niyyet eyle- Karar vermek.

n. eyledim 34b/3

n. eylemek 34a/7

niyyet it- Bir şeyi yapmayı zihinde tasarlamak, düşünmek, niyetlenmek.

n. ide 44b/4

n. itmek 33a/9, 34a/4, 37a/9, 43a/9

niyyetsiz [Ar.+T.] Niyeti olmayan, niyet etmeyen.

n. 4b/1

nokşān [Ar.] Eksik.

n. 1b/6

nūr [Ar.] Aydınlık, ışık, parıltı, ziya.

n.+ dan 17a/7, 19a/8

n.+ dandır 48b/5

o [T.] Teklik üçüncü şahıs zamiri.

o. 8b/11, 35b/8

o.+ ndan (andan) 1b/8, 10b/3, 13a/1

o.+ nı (anı) 22a/2, 22a/4, 22a/6, 44a/1,

44a/2, 44a/4, 44b/3

o.+ nın (anın) 1b/9, 10b/3, 10b/11, 45a/4

o.+ nlar (anlar) 8b/7, 9a/4, 19b/7, 40a/7,

40a/10

o.+ nlara (anlara) 30b/8

o.+ nların (anların) 9a/1, 40b/11

o.+ nların (anların) 40b/2, 41a/7

o.+ nu (anun) 8b/1, 15b/6, 37b/8

o.+ nuğdur (anunğdur) 1b/5

o.+ ға (ağa) 1b/8, 3b/4, 6b/9, 6b/11,

6b/12, 7a/1, 7a/2, 15a/10, 15a/11,

20b/11, 23b/9, 44b/4, 46b/9, 47a/9,

47b/1

od [T.] Ateş.

o.+ ına 24b/10

oğlan [T.] Oğlan.

o.+ larına 19b/6, 28a/6

oğlancık [T.] Oğullara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz.

o.+ lara 31a/9

oğul [T.] Oğul.

o.+ ı (oğlu) 15b/1

o.+ u (oğlu) 21a/5

oku- [T.] Sesli olarak söylemek.
o.- mak 33b/4, 36b/1, 36b/3, 36b/4, 37a/5,
37a/11, 42a/8, 42a/9, 42b/3, 42b/9,
42b/10, 43a/1, 43a/2, 43a/5, 43a/6
o.- yacak 42b/11
o.- yup 43a/4, 49b/9

okuma [T.] Okuma işi.
o.+ sı 37a/2, 37a/3, 37a/6, 43a/2

okun- [T.] Okuma işine konu olmak.
o.- an 32a/5
o.- dıgı 43b/1, 43b/11
o.- duğı 43b/10
o.- ur 42b/8

ol [T.] bk. o
o. 2b/8, 3b/4, 5b/2, 5b/9,
6b/7, 6b/11, 7a/11, 7b/10, 9b/3,
14a/11, 14b/3, 15b/9, 16b/7, 17a/2,
18b/3, 23a/4, 23b/11, 24a/1, 24a/3,
24a/5, 24a/7, 24a/9, 24a/11, 24b/2,
24b/4, 24b/5, 24b/7, 24b/9, 24b/11,
25a/2, 25a/4, 25a/5, 25a/8, 25b/10,
25b/11, 27b/9, 35b/10, 37b/6, 38b/9,
39a/1, 39a/4, 44b/4
o.+ dur 1b/5, 48a/10, 48b/1

ol- [T.] Yardımcı eylem, olmak.
o.- a 4a/6, 4a/7, 25a/11, 25b/11,
45a/7
o.- acağı 26a/10
o.- acağım 9a/10
o.- an 10a/5, 10a/6, 12a/1, 12a/8,
12a/10, 15a/8, 15b/9, 27a/7, 27b/10,
28a/6, 28a/8, 29b/11, 33a/4, 33a/11,
40a/7, 42b/6, 42b/10
o.- anları 7a/4, 7a/5
o.- dı 5b/11
o.- dıgına 46b/6
o.- du 21a/6
o.- duğı 7b/11, 13b/2, 15a/3
o.- duğına 12a/3, 46b/8
o.- duğından 13a/4
o.- duğuna 12b/5, 20b/5, 29a/5
o.- duğca 44a/11
o.- duğlarını 43b/3, 43b/4
o.-madı 44a/6
o.- madıñ 8b/7
o.- masa 8a/2, 23b/5

o.- mayan 29b/8, 39a/3,40a/5
o.- maz 13a/6, 13a/7, 19b/4, 49b/7
o.- muşı 26a/10
o.- sa 18a/7, 44a/2, 44b/7, 45a/4
o.- up 44b/8, 48b/9
o.- ur 3b/9, 4a/1, 4a/11, 4b/5,
17a/3, 17a/4, 17a/5, 17b/7, 17b/10,
18a/5, 41b/5
o.- ursa 22a/5, 25b/7
‘āṣi o.- mazlar 19b/2
‘azāb o.- ur 10a/3
bālīg o.- andan 6a/1, 6a/3
beyān o.- dı 39b/8
bişmān o.- dum 41a/2
cā’iz o.- an 15b/5, 16a/4
dāḥil o.- ur 4b/7
efḍal o.- dı 13a/1
ehl-i cennet o.- ana 8b/11
emīn o.- a 49b/11
emīn o.-mamaḵ 30b/6
giriḥtār o.- ur 17a/2
ḥāşıl o.- maz 7a/2
helāk o.- ur 3a/1
ḵabūl o.- du 44a/6
ḵabūl o.- masınıḡ 25a/10
ḵabūl o.- mayup 44b/6
ḵādīr o.- masa 49b/5
kāfir o.- salar 7a/2
kāfir o.- ur 3a/10, 3b/9, 13a/5, 13b/6
ḵul o.- an 3a/6, 3a/7
lāyık o.- a 26a/2
lāyık o.- mayan 15a/11
lāyık o.- ur 3a/10, 3b/7, 4a/3, 4b/6
maḥrūm o.- ur 4a/2, 4a/4
maḵbūl o.- mayup 45a/1
maḵbūl o.- ur49b/6
ma‘lūm o.- a 44a/8
ma‘lūm o.- dı 39b/11
mardūd o.- ur 44b/7
meşġūl o.- ur 10a/9
muḥālif o.- mayan 32b/7
muḥālif o.- mayan 32a/7
muḥtāc o.-mamaḵ 16b/4, 16b/5
muṭī‘ o.- duġum 7b/2
muṭī‘ o.- salar 7a/1
mūddefiḵ o.- an 41b/4
mū‘min o.- a 25a/11
mū‘min o.- salar 6b/13
müslimān o.- maz 38a/4, 38a/10
rażāsı o.- duġı 10b/2, 10b/7
rażāsı o.- maduġı 10a/11, 10b/7

rāzı o.- an 18b/10
rāzı o.- duğum 18b/3
rāzı o.- mayan 18b/11
rāzı o.- maz 10a/1
raızı o.- up 38a/11
rāzı o.- ur 24a/10
şābit o.- an 38b/6
şābit o.- up 38b/2
şādır o.- dısa 40b/11
tābi^c o. -mamağ 30b/10
tamām o.- duğda 25b/4
tamām o.- ur 49a/3
vācib o.- an 16a/8, 16b/6
yağın o. -mamağ 31a/10
zā'il o.- ur 11a/2
zıkir o.- inan 44b/5

olan [T.] Vakia, olan
o. 7b/1, 13a/2

olın- [T.] bk. olun-
o.- maz 15b/5
halık olın- Yaratılmak.
halık o.- mışdur 19a/9
ricā olın- Birinden bir şeyin yapılmasını istemek.
ricā o.- ur 44b/6

olma [T.] Olmak işi.
o. 7a/13, 13a/11
o.+ da 34b/9, 34b/10
hastā o.+ dan 6b/5

olmağ [T.] Olmak.
o. 15b/2, 15b/3, 16b/1, 42a/5
o.+ a (olmağa) 38b/1
cem^c i o.+ ı (olmağı) 43b/2, 43b/3
ebedī o. 16a/10
evvel o. 16a/9
meşğūl o. 30a/3
mihir o. 33a/2
muhtāc o. 15b/1
muşir o. 32a/1, 32b/9
rāzı o. 29a/9, 35a/9
şādık o. 30b/1
tefekür o. 30a/6
tevekkül o. 29a/8
var o. 16a/9, 19a/10

olun- [T.] Olma işine konu olmak.
o.- dığda 44b/8
o.- sa 44a/1

beyān o.- an 28b/1
beyān o.- ur 29a/1
iẖtilāf o.- dı 28b/10

omuz [Yun] Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.
o.+ ı 17a/8,36a/11, 42a/4
o.+ larına 44a/11

on [T.] On (10)
o. 9b/2, 25a/10, 25b/9, 26a/1,
29a/9, 29a/10, 29a/11, 29b/1, 29b/2,
29b/3, 29b/4, 29b/6, 31a/1, 32a/8,
32a/10, 32a/11, 32b/1, 32b/2, 32b/3,
32b/4, 32b/5, 38a/3, 38b/10, 39b/7,
48a/1, 48a/3

onuncı [T.] Onuncu.
o. 17b/1, 25b/9, 29a/8

onuncı [T.] Onuncu.
o. 32a/7

oruç [Far.] Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre kendini alıkoyma.
o. 39a/11, 47b/6, 48a/11, 49b/6
o.+ ı (orucı) 47b/6, 49b/6
o.+ unı ıtmaktır (orucunu ıtmaktır) 36a/7
o.+ uı (orucuı) 34a/3

otur- [T.] Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.
o. -mağ 33b/6, 42b/11
o.- maz 18a/7
o.- urken 44a/10

oturma [T.] Oturmak işi.
o.+ sı 37a/2, 37a/3, 43a/1

otuz [T.] Otuz (30)
o. 30a/8, 30a/9, 30a/11, 30b/1,
30b/2, 30b/3, 30b/5, 30b/6, 30b/8,
48a/2

otuzuncı [T.] Otuzuncu.
o. 30a/7

öden- [T.] Ödeme işine konu olmak.
ö.- mez 48a/11

öğren- [T.] Öğrenmek.
ö. 23a/3

ö.- di 46a/7, 46a/8
ö.- e 47b/11, 49b/9
ö.- mek 47b/5
ö.- meke (öğrenmege) 47b/5
ö.- memişler 9a/2
ö.- mese 47b/10
ö.- üp 49b/5

öğrenme [T.] Öğrenmek işi.
ö.+ ye 9a/3

öğret- [T.] Öğretmek.
ö. 23a/3
ö.- e (ögrede) 47b/9, 49b/9
ö.- eyim (ögredeyim) 23a/2

öksürük [T.] Ciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması.
ö.+ ini (öksürüğünü) 44a/11

öl- [T.] Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.
ö.- diler 39a/1
ö.- dügi 47b/7
ö.- dükten 46b/8
ö.- e 23b/2, 23b/3, 25b/9, 36a/2, 36a/4
ö.- eler 25b/5
ö.- ürsem 7b/3

öldür- [T.] Bir canlının hayatına son vermek.
ö.- ür 23a/10

ölme [T.] Ölmek durumu, fevt, kabız, uful.
ö.+ den 17b/6

ölüm [T.] Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat.
ö. 11a/1, 17b/10, 20a/10
ö.+ i 29b/4

‘ömr [Ar.] Yaşam.
‘ö.+ inde (‘ömrinde) 4a/5, 36a/9, 37b/1
‘ö.+ ümüzi (‘ömrümüzü) 45a/6

önce [T.] İlk olarak, başlangıçta, sonra karşıtı.
ö. 49b/4

ön [T.] Ön.
ö.+ de 6b/1

ört- [T.] Kapamak.

ö.-mek 33a/8

öyle [T.] O yolda, o biçimde, o tarzda.
ö. 24a/2, 43a/5, 49b/4

öz [T.] Bir şeyin temel ögesi, küh, zübde.
ö.+ üdür 17b/11, 18a/1

pāk [Ar.] Temiz.
p. 33a/4, 34a/8, 34a/10
p.+ lardır 28a/3
pāk it- Temizlemek.
p. itmek 31a/7, 33a/5, 33a/6, 33a/7,
34a/2

pāre [Far.] Parça.
p. 48a/6

peygamber [Far.] İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağıran kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.
p. 28a/11, 45b/9, 47b/1
p.+ dir 28a/10, 28b/2
p.+ e 48a/2, 48a/3, 48a/4, 48a/5
p.+ i 21a/3, 46b/6
p.+ idir 21a/11
p.+ imiz 27b/7, 41a/3
p.+ imüz 3b/10, 4a/5, 17a/9, 28a/7,
39a/6, 39b/11, 40a/2, 44b/9
p.+ in 45b/11
p.+ ine 30a/1
p.+ ler 20a/7, 47a/10
p.+ lerde 27b/10
p.+ lerden 27b/8, 28a/9
p.+ leri 11a/10, 20a/3, 27b/5
p.+ leriñ 25a/6
hazirāt-ı p.+ iñ 2b/2

rabbi'l'ālemīn [Ar.] Bütün alemin yaratıcısı.
hazret-i r.+ den 46b/1

rahmet [Ar.] Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme.
r.+ i 10b/11
r.+ inden 15a/1, 17a/6
r.+ ü 8b/4

ramazān [Ar.] Ay takviminin dokuzuncu ayı, üç ayların sonuncusu, oruç tutulan ay.
r.- ı şerifin 36a/7

ravza [Ar.] Cennet.
r.- i şerifinde 17a/9

- raẓā** [Ar.] bk. rıẓā
r.+ sı 10b/9
raẓāsı ol- İzni olmak.
r.+ sı olduğu 10b/1, 10b/7
r.+ sı olmadığı 10a/11, 10b/6
- rāẓı** [Ar.] Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden.b
r.+ dır 9b/9
r.+ dur 9b/10
r.+ sı 10a/1
rāẓı ol- Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek.
r. olan 18b/10
r. olduğum 18b/2
r. olmak 29a/9, 35a/8
r. olmayan 18b/11
r. olmaz 10a/1
r. olup 38a/11
r. olur 24a/9
- rezzak** [Ar.] “Mahlukatına maddi ve manevi her türlü rızkı bol bol ihsan eden” anlamında esma-i hüsnadandır.
r. 34b/10
- recā** [Ar.] bk. ricā
r. 35a/11
- refiḳ** [Ar.] Arkadaş, dost; eş, koca, zevç.
r.+ i 10a/2
- renk** [Far.] Renk.
r.+ den 6b/2
- resūl** [Ar.] Kendisine kitap indirilmiş peygamber.
r. 8a/3
r.+ ıdur 21a/8
r.+ ine 49a/2
r.- ı Allāh 23a/1
r.- ı Allāhın 9b/1
r.- ı ekrem 14a/6
r.- ı ekremiñ 35b/3, 35b/5
- resulu’llāh** [Ar.] Allah’ın peygamberi
r.+ dır 46b/10
r.+ ı 38b/10
- rıẓā** [Ar.] Razı olma, isteme, istek.
r. 35a/8
r.+ sı 4b/9, 5a/1
r.+ sıdır 1b/9
- rızık** [Ar.] Tanrı’nın bütün yarattıklarına verdiği nimet.

r.+ ı (rızkı) 17b/7, 31a/2

r.+ ına (rızkına) 29a/5

ri' āyet [Ar.]

ri' āyet it- Saymak, itibar etmek.

r. idebilürse 44a/7

ricā [Ar.]

ricā olın- Dilenmek, istenmek.

r. olunur 44b/6

rik' at [Ar.] Rekat.

r. 42b/5, 42b/10

r.+ a 43a/4

r.+ da 24a/1, 24a/5, 24a/7, 24a/9,

24b/1, 24b/3, 24b/5, 42b/8

r.+ ında 23b/10, 24a/3, 24a/11, 24b/7,

24b/9, 24b/11, 25a/2, 25a/3, 25a/5,

25a/8

r.+ ın 42b/11, 43a/3

r.+ larında 42b/6

risāle [Ar.] Kitapçık.

r.- i şerife 7b/11

riyā [Ar.] Yalan.

r.+ dan 25b/5

r.+ dır 23b/5

r.+ sı 2a/9

rūḥ [Ar.] Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği
öz, tin, can kuşu.

r. 13a/8

r.+ ı 25a/6, 25a/7

r.+ lar 5b/6

r.+ larımızı 5a/10

rusvāy [Far.] Ayıplanacak durumda olan, rezil.

şāḥib-i r. 44b/7

rücū' [Ar.]

rücū' it- Geri almak, caymak.

r. itdim 41a/1

rūk' at [Ar.] bk. rik' at

r.+ a 42b/3, 42b/4

r.+ lar 42b/5

rūkū' [Ar.] Namazda elleri dizlere dayayıp öne doğru eğilme.

r. 43b/11

r.+ a 33b/4, 36b/6, 42a/11

r.+ da 19b/5, 43b/11, 44a/9

rūkūn [Ar.] Bir şey veya kimseye istekle meyletme.
r. 15a/4
r.+ dur 33b/2
r.+ ları33a/11

sā' at [Ar.] Saat.
s. 22b/4, 37b/6

sabāh [Ar.] Sabah.
s. 23b/10

sābık [Ar.] Geçen, önceki, eski.
s. 40b/1

şabır [Ar.]
şabır it- Sabırlı davranmak, sabır göstermek.
ş. itmek 29a/11
ş. itmekdir (şabr) 45b/5

şābit [Ar.]Yerinden oynamayan, yerini değiştirmeyen, durağan.
ş.+ dūr 6b/5
şābit ol- Durağan durumda olmak.
ş. olan 38b/6
ş. olup 38b/2

şadaқа [Ar.] Karşılık beklemeden ihtiyaç sahiplerine, fakirlere verilen para, mal vb.
ş. 30b/6
ş.+ i 31b/5
ş.- i fıtırı 30b/7

şādık [Ar.] Sadakatli.
ş. 13b/8, 13b/11, 27b/11
şādık ol- Sadakatli davranmak.
ş. olmak 30b/1

şādır [Ar.]
şādır ol- Çıkmak, görünmek.
ş. oldısa 40b/11

şaf [Ar.] Saf.
ş. 43b/3, 43b/4

şag [T.] Sağ.
ş. 42a/6
ş.+ da 6b/1
ş.+ ina 37a/7, 43a/10
ş.+ ında 15b/2, 43b/7

şagış [T.] Sayı, adet, miktar, hesap.

ş.+ ı 7a/6, 7a/7

ş.+ ın 26a/9

sağlık [T.] Sağlık.
s.+ ında (sağlığında) 11a/1

sāhib [Ar.] Sahip.
s.+ ine 12a/5
ş.+ iniñ 25b/2
ş.- i rusvāy 44b/7

sā'ir [Ar.] Başka, öteki, diğer.
s. 7a/6, 27b/8, 27b/10, 28a/11,
39b/1, 40b/9, 42b/5

şakın- [T.] Korumak, esirgemek, gözetmek.
ş.- a 23a/6, 25b/6, 25b/8, 25b/9,
36a/1
ş.- maḳ31b/3

şalāt [Ar.] Namaz.
ş.- ı vitiri 37a/10

şalavat [Ar.] Namazlar.
ş. 37a/5
ş.- ı vitirde 42b/9
ş.- ı vitirin 42b/8

şalavata [Ar.] bk. şalavat
ş. 43a/2, 43a/4

şan- [T.] Gibi gelmek, farz etmek.
ş.- duğın 23a/8
ş.- up 32a/11

şarf [Ar.]
şarf it- Harcamak, tüketmek, kullanmak.
ş. idelim 45a/6

şarı [T.] Sarı.
ş. 5a/11

şat- [T.] Kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, taslamak.
ş.- maḳ32b/2

şavt [Ar.] Ses, seda.
ş.+ ı 27a/10

şayıl- [T.] Sayma işine konu olmak, addedilmek.
ş.- maz 15a/9, 15b/6

sebeb [Ar.] bk. sebep.
s.+ leri 31b/9
s.- i imān 11b/6

sebep [Ar.] Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.
s.+ dir 22a/11

secde [Ar.] Genellikle namaz kılariken alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum.

s. 37a/1, 42a/7, 42b/3, 43b/8,
44a/2, 44a/8, 48b/10
s.+ de 19b/5, 44a/1, 44a/9
s.+ den 42b/1
s.+ ye 36b/9

secde it- Alını, eli, ayakları, dizleri, ayak parmakları yere getirmek.
s. itmek 33b/5

şefā [Ar.]
şefā eyle- Rahat, kaygısız ve sakin olmak.
ş. eylemege 45a/7

sehiv [Ar.] Yanıltı.
s.+ den (sehvdn) 7a/12

sekiz [T.] Sekiz (8)
s. 13a/7, 15a/3, 26a/3, 28b/2
s.+ dir 3a/3, 16a/3, 33a/4

sekizinci [T.] Sekizinci.
s. 17a/9, 25b/6, 29a/6, 29b/4,
30a/5, 30b/6, 31a/9, 32a/4, 32b/4,
33a/10

seksen [T.] Seksen (80)
s. 44b/10

selām [Ar.] Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.
s. 43a/9, 43a/11, 44a/4, 47b/2,
47b/3, 48b/2, 48b/3
s.+ da 44a/11
s.+ ı 37a/7

selām al- Verilen selamı kabul etmek.
s. almak (48b/3)

selbiyye [Ar.] Zorla alma, kaçırma.
s.+ dir 35a/3

sem‘a [Ar.] İşitme, duyma.
s.+ dır 26b/1

semī‘ [Ar.] İşiten, duyan.

s. 16a/3, 16a/6, 26a/11

sen [T.] Teklik ikinci şahıs zamiri.
s. 5a/6, 5b/7, 6a/6, 6a/9,
7b/4, 8b/5, 9a/9, 9a/11, 10a/6,
11a/2, 11b/7, 47a/6, 48b/11, 49a/1
s.+ a (sana) 23a/2, 23a/9, 41b/1, 49a/1
s.+ de 6a/9, 8a/1, 47a/6
s.+ den 6a/10
s.+ iñ 6a/7, 12a/3, 41a/4, 41a/7,
48b/11
s.+ iñle 49a/3

sev- [T.] Sevgi ve bağılılık duymak.
s.- er 9b/9, 9b/10
s.- meyen 17b/2
s.- mez 9b/11

şevāb [Ar.] Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül.
ş. 3b/6, 4a/8, 4a/9, 4a/11,
4b/1, 5a/4
ş.+ ın 3b/5

sevmek [T.] Sevmek.
s. 35a/6

şifat [Ar.] Sıfat.
ş. 19a/3, 19a/9, 27b/9, 27b/11,
28a/8
ş.+ ımdır 6a/9
ş.+ lar 15a/11, 15b/4
ş.+ lardan 1b/6, 6b/6
ş.+ ları 15a/8, 15b/5

şifāt [Ar.] Sıfatlar.
ş. 27b/5
ş.+ ı 13a/4, 26a/4
ş.+ ıda 26b/8, 27a/5, 27a/8, 27b/2
ş.+ ıdır 12b/8, 12b/9
ş.+ ıla 34b/6
ş.+ ım 7b/7
ş.+ ımdır 47a/8
ş.+ ina 35a/2
ş.+ ında 16b/1, 26a/7, 26a/11, 26b/4,
34b/8
ş.+ iñ 26a/3
ş.+ la 15a/7
ş.+ lar 16b/7
ş.+ lardandır 16a/5
ş.+ ları 15b/9, 15b/11, 16a/2, 16a/5
ş.+ larıla 1b/7

ş.+ ların 16a/8

şırāt [Ar.] Sırat köprüsü.
ş. 20a/11, 46b/7
ş.+ ı 11b/3, 43b/6
s.+ ın 24b/5

sihir [Ar.]
sihir it- Büyü yapmak.
s. itmemek 30b/3

siḡekcik [T.] Sinek.
s. 6b/10

siyāset [Ar.] Politika.
s.+ de 49b/2

siz [T.] Çokluk ikinci şahıs zamiri.
s.+ in 5b/5

şol [T.] Sol.
ş. 13b/9, 42a/6, 43b/7
ş.+ da 6b/1, 15b/2
ş.+ una 37a/8, 43a/11

şon [T.] Son.
ş. 43a/5

şonra [T.] Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.
ş. 1b/11, 5b/10, 7a/13, 8a/7,
9a/7, 12b/11, 25b/4, 37a/10, 42a/9,
42b/4, 42b/11, 43a/3, 43a/11, 46b/8
ş.+ dan 13a/11

şor- [T.] Birine soru yöneltmek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.
ş.- salar 44b/8, 45b/2, 45b/3, 45b/5, 45b/6,
45b/9, 45b/10, 45b/11, 46a/2, 46a/3,
46a/6, 46b/2, 46b/4, 46b/9, 46b/11,
47a/1, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/5,
47a/8, 47b/5, 47b/11, 48a/8, 48b/3,
48b/7, 48b/10, 49a/2, 49a/4, 49a/11,
49b/2

söyle- [T.] Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.
s.- dügi 7a/9
s.- mekdir 46b/5
s.- r 39b/3
s.- rse 38a/1
s.- se 37b/11

söyleme [T.] Söylemek işi.

s. 38a/1
s.+ si 27a/9

söylemeklik [T.] Söyleme.
s. 27a/8

söylen- [T.] Söyleme işi yapılmak.
s.- dükte 14b/5

söyleyici [T.] Söyleyen.
s.+ dir 27a/9

söz [T.] Bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelim, laf, kavil.
s. 22b/6
s.+ ile 8b/1
s.+ leri 27b/11
s.+ ün 32a/7
s.+ üñ 18b/3

şu [T.] Su.
ş. 33a/4, 34a/1, 34a/2

su 'āl [Ar.] Soru.
s. 20a/11

şuḥḥat [Ar.] Sıhhat, sağlık.
ş. 36a/1

şuḥuf [Ar.] Allah'ın Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim isimleriyle bilinen dört büyük kitaptan başka bazı peygamberlere gönderdiği vahiyleri ihtiva eden risaleler.
ş. 48a/1, 48a/2, 48a/3

sultān [Ar.] Belli bir alanda en üst düzeyde olanlar için kullanılan bir söz.
s. 49b/3

şūr [Ar.] İçi boru gibi boş olan ve üfürölmek suretiyle ses çıkarılan büyük boynuz, nefir.
ş.+ ı 46b/7

sūre [Ar.] Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.
s. 36b/5, 42a/10, 42b/6, 42b/9

şūret [Ar.] Görünüş, biçim.
ş.+ den 6b/2
ş.+ inde 5a/11

şübūtiyye [Ar.] Gerçekleşme, şüpheyeye yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkma.
ş. 15b/10, 16a/2

sükūt [Ar.] Susma, konuşmama, söz söylememe, sessizlik.
s. 18a/5

süm'a [Ar.] Başkalarının görmesi, işitmesi için yapılan iş, riya ile karışık davranış.
s.+ dan 25b/6

sümme' [Ar.] Sonra.
s.+ si 2a/9

sünnet [Ar.] Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.

s. 3a/4, 3b/10, 3b/11, 20b/8,
21b/10, 32a/4, 36b/1, 36b/2, 36b/4,
36b/7, 36b/8, 36b/9, 36b/11, 37a/2,
37a/5, 37a/8, 38b/5, 42a/3, 42a/4,
42a/6, 42a/7, 42a/8, 42a/10, 42b/1,
42b/4, 43a/2, 43a/5, 43a/6, 43a/7,
43a/11, 44b/4
s.+ dir 22a/6, 36a/11, 37b/3
s.+ in 43a/5
s.+ lerin 42b/8, 43a/3
ehl-i s. 7b/5, 7b/6, 21b/4, 25a/11,
38a/6, 38b/9
s.- i cemā' atdenim 21b/6
ehl-i s.+ dir 8b/5

sür- [T.] Göndermek.
s.- seler 45a/2

şād [Far.] Sevinçli, neşeli.
ş.- ı ḥandān 19a/1

şāhid [Ar.] Şahit.
ş. 17a/11
ş.+ dir 12b/5
ş.+ lerdir 12a/3

şarāb [Ar.] Şarap.
ş. 32b/1

şart [Ar.] Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.
ş. 15a/4
ş.+ dır 44b/5
ş.+ ı 15a/5, 25a/10, 44b/2
ş.+ ıdır 33b/1
ş.+ ıla 23a/11
ş.+ lar 33a/4
ş.+ ları 15a/3

şefā'at [Ar.] Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

ş.+ den 4a/2
şefā'at it- Şefaatte bulunmak.
ş. itmeden 4a/3

şehādet [Ar.] Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.
ş. 36a/5, 37a/4, 37b/1, 37b/5

şehid [Ar.] Şehit.
ş.+ leriñ 25a/7

şehvet [Ar.] Aşırı istek.
ş. 30a/10

şekil [Ar.] Şekil.
ş.+ den 6b/2

şems [Ar.] Güneş.
ğurūb-ı ş.+ e 34a/6

şerʿ [Ar.] Kötülük, fenalık.
ş. 43b/10
ş.+ e 32a/6, 32b/7
ş.+ i 20b/3
ş.- i şerīfe 18a/2

şerīʿ at [Ar.] Kur'an'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku.

ş. 18b/5, 38b/4
ş.+ de 3b/11, 39a/3, 49a/5
ş.- ı islāmda 21b/8
ş.- ı mezheb 38a/5

şerīf [Ar.] Kutsal, şerefli.
ezān-ı ş. 43b/1
Kaʿbe-i ş. 21b/3
hacc-ı ş.+ e 36a/9
risāle-i ş.+ e 7b/11
şerʿ-ı ş.+ e 18a/3
maʿnā-i ş.+ i 7b/7
hādīs-i ş.+ inde 44b/9
ravʿa-i ş.+ inde 17a/10
murād-ı ş.+ iñ 41a/7
ramazān-ı ş.+ iñ 36a/7
ism-i ş.+ leri 28b/1

şerīfe [Ar.] bk. şerīf
zāt-ı ş.+ si 6b/5

şerīk [Ar.] Ortak.
ş.+ i 15b/3, 19a/4

şerʿiyye [Ar.] Kötülük, fenalık.
ahkām-ı ş.+ de 44b/3

- şey'** [Ar.] bk. şey.
ş.+ e 1b/3, 2b/4, 11a/6, 12a/5,
16b/2, 34b/6, 34b/7
ş.+ i 12a/4, 13a/9, 13b/4, 42a/2
ş.+ ile 43a/7
ş.+ in 14a/10, 23a/5, 38b/2
- şey** [Ar.] Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz.
ş. 1b/4, 12a/5, 12b/1, 13a/7,
14a/10, 16b/9, 16b/10, 22a/10, 23a/2,
23a/4, 26a/8
ş.+ de 35a/4
ş.+ den 34a/6
ş.+ dir 14a/7
ş.+ e 35b/6
ş.+ i 2b/5
ş.+ ler 13a/7
ş.+ lerden 23a/6, 46b/4
ş.+ lerdir 35b/4
ş.+ lere 39a/3
ş.+ leri 46b/3
ş.+ lerin 12b/1
- şeyh** [Ar.] Tarikat büyüğü veya tarikat kollarından birinin başında bulunan kimse.
ş.+ ım 8a/6
ş.+ in 8a/1
- şeytân** [Ar.] Şeytan.
ş. 10a/1, 10a/2, 40a/6, 41b/2
ş.+ a 17a/4
ş.+ dır 19a/1
ş.+ ı 29b/2
ş.+ ın 24a/4
ş.+ lardır 10a/5
- şifâi'l-kulûb** [Ar.] Kalplerin şifası.
ş. 33a/2
- şimdi** [T.] Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.
ş. 6a/2, 6a/3
ş.+ ki 8a/6
- şirk** [Ar.] Eş koşma.
ş. 14a/8
ş.+ den 8b/9, 25b/8, 36a/1
ş.+ in 14a/11
şirk it- Eş koşmak.
ş. itmemek 31b/2
- şöyle** [T.] Şunun gibi, şuna benzer biçimde.
ş. 22b/11

şübhe [Ar.] Şüphe.
ş.+ m41a/8

şübhelü [Ar.+T.] Şüpheli.
ş. 3b/1

şükür [Ar.] Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.
ş. 22b/3, 32a/2
şükür it- Tanrı'ya minnet duygusunu sunmak, şükrelemek.
ş. itmek 29a/10

tā [Far.] Dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz.
t. 5b/11, 6a/1, 25b/11, 49b/10

tābi' [Ar.]
tābi' ol- Bağımlı olmak.
t. olmamak 30b/10

ta'dīl [Ar.] Değişiklik.
t.- i erkānı 32a/9

tağayyür [Ar.] Değişme, başkalaşma.
t.+ den 6b/6

tahıyyāt [Ar.] Namazda kâdelerde okunan ve "et-tahıyyatü" sözüyle başlayan dua.
t.+ da 44a/3, 44a/10
t.+ dan 43a/3
t.+ ı 42b/11, 43a/1

taḳdīr [Ar.] Yazgı.
t.+ ile 20b/3

taḳşīratlık [Ar.+T.] Kusur, suç.
t. 47b/6, 49b/10

ta'lim [Ar.] Öğretim; alıştırma.
t. 21a/10

tamām [Ar.]
tamām ol- Tamamlanmak.
t. olduğda 25b/4
t. olur 49a/3

taşdīḳ [Ar.] Doğrulama, onay, onaylama.
t. 2b/2, 2b/4, 2b/9
t.+ ine 35b/1
taşdīḳ it- Doğrulamak, onaylamak.
t. itmekdir 2a/11, 15a/5

tāze [Far.] Taze.
t. 31a/9

ta' zīm [Ar.] Saygı gösterme, ululama.
t. 23b/3
ta' zīm it- Saygıda bulunmak.
t. itmese 23b/5

te' ālā [Ar.] “Şanı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. 1b/3, 3a/1, 3b/4, 3b/6,
4a/8, 4b/10, 5a/9, 7a/11, 7b/8,
9b/9, 9b/10, 9b/11, 12a/11, 13b/7,
14b/8, 15b/8, 16a/7, 16a/11, 16b/4,
16b/6, 18b/1, 19a/4, 20a/5, 20b/11,
21b/1, 22b/11, 23b/9, 24a/5, 26a/11,
29a/5, 34b/5, 35b/4, 35b/5, 39b/8,
43b/5, 43b/8, 44a/2, 45a/3, 45a/8,
45b/4, 45b/6, 46b/3
t.+ da 15b/4, 26a/7, 26b/4, 26b/7,
27a/5, 27a/8, 27b/1
t.+ dan 2b/3, 15a/2, 26a/4, 29a/8,
30a/4, 30b/9
t.+ dır 18b/9, 18b/10
t.+ nın 3a/5, 3a/7, 3a/8, 3b/1,
4b/2, 12a/2, 12b/5, 13b/8, 14b/11,
19a/7, 19a/11, 19b/8, 20a/3, 20b/3,
21a/4, 21a/8, 26a/3, 30b/5, 35a/2
t.+ ya 11b/8, 15a/6, 15a/10, 16b/9,
19a/2, 19b/1, 30a/1, 31b/2, 35a/10,
39b/6, 43b/11, 44b/11
t.+ yı 11a/7, 29a/1
rabb-i t. 3a/11, 17b/11, 24a/1, 24a/3,
24a/7, 24a/9, 24a/11, 24b/2, 24b/3,
24b/5, 24b/7, 24b/9, 24b/11, 25a/2,
25a/4, 25a/5, 25a/8
rabb-i t.+ da 28a/5
rabb-i t.+ nın 4b/7, 4b/9, 5a/1, 13b/11

teblī' [Ar.] Bildirme; haber verme.
t. 28a/5

tecrübe [Ar.]
tecrübe et- Deneyimlemek.
t. itmeden 32b/8

tefekür [Ar.] Düşünme, düşünüş.
tefekür ol- Düşünmek.
t. olmak 30a/6

tehāvün [Ar.] Ehemmiyet vermeme, önemsiz görme, önemsememe.
t.+ de 32a/10

tekbîr [Ar.] Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve "Allahuekber" sözü ile başlayan dua.
t. 33a/11

tekvîn [Ar.] Oluşturma, var etme, yaratış, yaratma.
t. 16a/4, 27a/11
t.+ dir 27b/2

temmet [Ar.] "Bitti, tamam oldu" anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.
t. 38a/2, 41b/3

temmetü'l-kitāb [Ar.] Kitabın sonu.
t. 26a/2

ten [Far.] İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.
t. 26a/6

tenbellük [Far.+T.]
tenbellük it- Tembellik yapmak.
t. itmemek 31a/8

terāze [Far.] Terazî.
t.+ sin 30b/4

terk [Ar.] Bırakma, ayrılma.
t.- i harām 2a/8
terk eyle- Terk etmek, ayrılmak.
t. eyleye 44b/1
terk it- Bırakmak, ayrılmak.
t. itmek 29b/11, 32a/2, 32a/9

tesbiḥ [Ar.] "Süphanallah" sözünü söyleme.
t. 36b/11
t.+ de 19b/6

teslīm [Ar.] Bırakma, devretme, terk etme.
t. 38b/1

teşehhüd [Ar.] Namazda oturarak "ettehiyyatü" duasını okuma.
t. 33b/6

te'sîr [Ar.] Etki.
t.+ inde 34b/8
te'sîr it- Etkilemek.
t. ider 14b/5

tevbe [Ar.] Tövbe.
t. 36a/3

t.+ leri 14b/6

tevbe it- Tövbede bulunmak.

t. itdim 41a/1

t. itmek 29a/11

tevekkül [Ar.] Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.

t. 35a/9

tevekkül ol- Elinden geleni yapıp sonrasını Allah'a bırakmak.

t. olmak 29a/7

tevḥīd [Ar.] Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma.

kelime-i t.+ i 23a/11

kelime-i t.+ in 23b/6

Tevrāt [Ar.]

T. 19b/10, 48a/4

teyemmim [Ar.] Teyemmüm.

t. 39b/1

teymim [Ar.] bk. teyemmim

t.+ ün 34a/7

ṭa'ām [Ar.] Yemek, yiyecek.

ṭ. 31a/1

ṭa'ām it- Yemek yemek.

ṭ. itmek 30b/11

ṭā'at [Ar.] Allah'ın buyruklarını yerine getirme, ibadet etme.

ṭ. 14b/2

ṭabaḳa [Ar.] Derece.

ṭ.+ sina 9a/5

ṭahāret [Ar.] İslam dini inanışlarına uygun olarak yapılan temizlik.

ṭ. 21b/8

ṭaleb [Ar.]

ṭaleb it- Talepte, istekte bulunmak.

ṭ. itmek 31a/3

ṭama' [Ar.] Açgözlülük.

ṭ.+ dır 14a/5

ṭamar [T.] Damar.

ṭ.+ ları 47a/3

ṭamla [T.] Damla.

ṭ.+ sın 26a/8

ṭaraf [Ar.] Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri.

ţ.+ ında 35b/6
ţ.+ ından 35b/4, 36a/3

taş [T.] Taş.
ţ. 26b/2, 26b/6
ţ.+ dandır 48b/7
ţ.+ ını 7a/9

taşra [T.] Dışarı.
ţ. 39b/2
ţ.+ sında 33a/3

toprak [T.] bk. toprak
ţ.+ a (toبراğa) 34a/8, 34a/10

tobuk [T.] Topuk.
ţ.+ lar-ıla 33b/11

toğ- [T.] Doğmak.
ţ.- madı 19a/6

toğrı [T.] Doğru.
ţ. 40b/1
ţ.+ dır 28a/1, 46a/5, 48a/6

toğrı1- [T.] Doğrulamak.
ţ.- dukda 42b/2

toğur- [T.] Doğürmak.
ţ.- madı 19a/7

tok [T.] Tok.
ţ. 18a/6

tokuz [T.] Dokuz (9)
ţ. 31b/11, 39b/6

tokuzıncı [T.] Dokuzuncu.
ţ. 17a/10, 31a/10, 32a/5, 32b/5

tokuzuncı [T.] bk. tokuzıncı
ţ. 25b/8, 29a/7, 29b/6, 30a/6,
30b/8

toprak [T.] Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.
ţ.+ dan 26b/10

tulü' [Ar.] Güneşin doğması, doğuşu.
ţ.- ı fecirden 34a/5

tur- [T.] Durmak.

.- ma 33b/2, 34b/2

tut- [T.] Tutmak.

.- ar 17a/11

.+ dır 46b/3, 47a/4

.- malıdır 3a/6

.- ma 29b/3, 30b/4, 32a/11, 42a/6,
42a/7

.- mama 32a/7

.- up 6a/5, 10b/6

orucunu .+ dır 36a/7

lā [Ar.] Birinci, ilk.

a' de-i .+ da 37a/2

ulemā [Ar.] Sarıklı din bilginleri.

u.+ dan 32b/10

ulula- [T.] Ulu tutmak, ulu saymak.

u.-madır 45b/4

umul- [T.] Umma durumu yaratılmak veya umma durumuna konu olmak.

u.- ur 3b/2

umur [Ar.] İşler.

u.+ ını 35a/9

unut- [T.] Unutmak.

u.- ma32b/3

u.+ dan 7a/12

ur- [T.] Vurmak.

u.- up 34a/8, 34a/10

uşak [T.] Çocuk.

u.+ larıdır 19a/1

utan- [T.] Utanmak.

u.+ madır 47a/3

uy- [T.] Uymak.

u.- arız 49a/1, 49a/2

u.- arsin 49a/1

u.- duğı 25b/1

u.- maz 18a/3

uydur- [T.] Uydurmak.

u.- mama33a/1

uylan- [T.] Huylanmak.

u.- makl 18a/4

üç [T.] Üç (3)
ü. 2b/3, 8b/9, 9b/4, 9b/7,
15a/7, 15b/10, 16b/7, 16b/8, 19a/3,
27b/9, 28a/8, 35b/3, 36b/6, 36b/10,
40a/8, 40a/10, 42b/1, 42b/5, 42b/10,
44b/5
ü.+ dür 33b/11, 34a/3, 34a/7, 34a/11,
44b/2
ü.+ i 3a/6
ü.+ inci 8b/11
ü.+ inde 28b/9

üçüncü [T.] Üçüncü.
ü. 31a/3, 31b/11

üçüncü [T.] Üçüncü.
ü. 8b/6, 14b/9, 15a/8, 15b/11,
16a/10, 17a/4, 17b/8, 18a/1, 18a/6,
19b/1, 21b/10, 22a/4, 22b/3, 23a/7,
23b/2, 24a/7, 24b/3, 24b/10, 25a/5,
25a/11, 28a/2, 28a/10, 29a/3, 29a/11,
29b/10, 30a/11, 31b/3, 32a/11, 32b/9,
33a/6, 33b/3, 33b/9, 34a/2, 34a/5,
34a/9, 34b/2, 35a/6, 35b/10, 36a/7,
40a/11, 42a/3, 43a/4, 43a/7, 47a/10
ü.+ si 14a/3, 14a/8
ü.+ ye 42b/7

ümîd [Far.] Beklenti, umut.
ü.+ in 15a/1, 30b/9

ümme [Ar.] Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak
çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

ü. 38b/5, 40a/3
ü.+ i 7b/1
ü.+ idir 40a/3
ü.+ im 4a/6, 8b/9, 47b/3
ü.+ imiñ 14a/7, 14b/4
ü.+ indenim 46a/1
ü.+ isin 46a/1
ü.- i da' vet 40a/5
ü.- i da' vetdir 40a/4
ü.- i icâbet 40a/7
ü.- i icâbetdir 40a/5

ürper- [T.] Ürpermek.
ü.- ir 14b/6

üs [T.] Üst.

ü.+ de 6b/1

üst [T.] Üst.
ü. 9a/5
ü.+ inde 9a/10, 18b/3, 37b/8
ü.+ indesin 9a/9
ü.+ ine 44a/9
ü.+ üne 44a/3

üstāz [Far.] Üstat.
ü.+ ına 32b/6
ü.+ inde 38b/2

üzere [T.] Amacıyla.
ü. 6b/5, 7b/3, 18b/6, 29b/1,
30b/4, 32a/4, 33b/2, 39a/1, 41a/7,
44a/8, 44b/5
ü.+ yim 39a/2

üzeri [T.] Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.
ü.+ mize 27b/6
ü.+ nde 26b/6
ü.+ ndeyim 9a/11
ü.+ ne 24a/1, 24a/4, 24a/5, 25a/9,
43a/11
ü.+ niñ 26b/2

üzerine [T.] Hakkında.
ü.+ yim 7b/10

vācib [Ar.] İslam dinine göre yapılması gerekli olan.
v. 3a/4, 3a/11, 3b/2, 3b/4,
6b/12, 15a/7, 15b/9, 19a/3, 20b/8,
21b/9, 22a/4, 36b/4, 36b/5, 36b/6,
36b/9, 36b/10, 36b/11, 37a/1, 37a/2,
37a/4, 37a/5, 37a/8, 37a/10, 37a/11,
37b/3, 42a/3, 42a/4, 42a/9, 42a/10,
42b/1, 42b/3, 42b/7, 42b/9, 42b/10,
43a/1, 43a/2, 43a/7, 43a/10, 44b/3
v.+ dir 16b/9, 27b/6, 28b/3
v.+ dür 16b/11, 36a/10
vācib ol- Gerekmek.
v. olan 16a/7, 16b/6

vācibi'l-vücūd [Ar.] Zatı yani kendi kendisiyle var olan, var olması için başka bir varlığa muhtaç bulunmayan Allah.
v.+ dır 23b/8

vaḥdāniyyet [Ar.] Allah'ın ortağı ve benzeri bulunmaksızın tek oluşu, varlığının birliği.
v. 16a/1, 16a/11

vakfe [Ar.] Haccın şartlarından olarak hacıların arife günü Arafat'ta bir süre durmaları.
v.+ ye 34b/1

vāki [Ar.] Olan, olmuş.
v. 44b/3

vakit [Ar.] Zaman.
v. 18a/9, 18b/1, 18b/5, 29a/4,
31a/11, 33a/9, 36a/6, 43b/1, 43b/10,
47a/1, 48a/11
v.+ de 14b/11, 15a/1, 25a/6, 47b/7
v.+ in (vağtin) 44a/3
v.+ inde (vağtinde) 17b/10, 33a/9
v.+ ini (vağtini) 34a/4

var [T.] Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.
v. 4a/9, 4a/10, 4b/1, 4b/2,
6b/7, 15a/11, 34b/5, 48b/8, 49a/4
v.+ dır 1b/3, 9b/5, 12a/4, 12a/10,
12a/11, 14a/2, 17b/6, 18a/3, 20a/3,
20b/11, 22a/10, 23b/9, 26a/5, 26a/7,
26b/1, 26b/4, 26b/8, 27a/6, 27a/9,
27b/2, 49a/5
var eyle- Meydana getirmek.
v. eyleyen 5b/8
var it- Meydana getirmek.
v. ider 6b/9
var ol- Meydana gelmek.
v. olmak 16a/8, 19a/10

var- [T.] Erişilmek, istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.
v.- a 47b/10
v.- inca 26a/1, 39b/5
v.- urken 44a/8

varlık [T.] Var olma durumu mevcudiyet.
v.+ ı (varlığı) 6b/4
v.+ ına (varlığına) 12a/2, 12b/5

varmak [T.] Varmak durumu.
v. 33b/4, 36b/6, 36b/10, 42a/11
v.+ dır 36a/9

vaşif [Ar.] Nitelik.
v.+ ını (vaşfinı) 3b/7

veyā [Ar+Far] Veya.
v. 42b/10

ve [Ar.] İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.

v. 1b/3, 4a/2, 4a/9, 4b/1,
6a/5, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 6b/4,
6b/5, 6b/6, 6b/9, 6b/10, 6b/12,
6b/13, 7a/2, 7a/5, 7a/6, 7a/7,
7a/8, 7a/9, 7a/10, 7a/12, 7b/1,
7b/2, 7b/5, 8a/4, 8a/5, 8a/11,
8b/1, 9b/5, 11a/1, 11a/5, 12a/1,
12a/3, 12a/4, 12a/7, 12a/9, 12a/10,
12b/5, 13a/2, 13a/3, 13b/2, 14a/11,
14b/1, 15a/5, 15a/8, 15b/1, 15b/2,
15b/3, 15b/5, 15b/7, 16b/1, 16b/9,
19a/4, 19a/6, 19a/7, 19b/2, 19b/3,
19b/4, 19b/6, 19b/7, 19b/8, 20a/2,
20a/7, 20a/8, 20b/1, 20b/2, 20b/3,
20b/6, 20b/7, 20b/9, 20b/10, 21a/1,
21a/5, 21a/6, 21a/7, 21a/8, 21b/1,
23a/3, 23b/7, 23b/8, 24a/6, 25a/4,
25a/7, 25b/6, 25b/8, 26b/3, 27a/7,
28a/10, 28b/11, 29a/6, 30a/1, 30b/4,
30b/7, 31a/5, 31b/6, 31b/7, 31b/8,
32a/6, 34a/4, 35a/2, 35b/8, 35b/9,
36a/1, 36b/10, 38b/10, 38b/11, 40a/2,
40a/4, 40a/6, 40a/7, 40a/9, 40a/10,
40b/8, 40b/9, 40b/10, 41a/1, 41a/6,
41a/8, 41b/4, 42b/4, 42b/5, 42b/7,
42b/8, 42b/9, 42b/10, 43a/2, 43a/3,
43a/5, 43a/6, 43a/11, 43b/3, 43b/4,
43b/5, 43b/6, 43b/7, 43b/8, 43b/10,
43b/11, 44a/1, 44a/11, 44a/2, 44a/8,
44a/9, 44a/10, 44b/1, 44b/7, 44b/11,
45a/5, 45a/6, 45a/8, 45b/4, 45b/5,
45b/7, 45b/8, 46a/5, 46b/6, 46b/7,
46b/8, 47b/2, 47b/4, 47b/6, 47b/7,
47b/8, 47b/9, 47b/11, 48a/6, 48a/9,
48a/11, 48b/1, 48b/2, 48b/3, 48b/4,
48b/5, 49b/4, 49b/6, 49b/8

vech [Ar.] Yüz.
v.+ ü 18b/6

velī [Ar.] Ermiş.
v.+ dir 28b/11

ver- [T.] Vermek.
v.- endir 19a/6

vermek [T.] Vermek.
v.+ i (vermegi) 43b/6

veya [Ar.+Far.] bk. veyā
v. 4a/6, 6b/13, 42b/5

vezin [Ar.] Ölçü.
v. 45a/4

vir- [T.] Vermek.
v.- dikde 34b/4
v.- dim 41b/2
v.- dise 41a/6
v.- dügi 31b/5
v.- e 3b/6
v.- in 47b/2
v.- ir 4a/8
v.- **meñ** 47b/2, 47b/3
v.- miş 17b/3, 17b/4
v.- se 4b/10, 5a/2
v.- üp 44a/4

virnek [T.] Vermek.
v. 30b/8, 34a/1, 34a/2, 37a/7,
37a/8, 43a/9, 43a/11, 48b/3
şadağa v. 30b/7
zekât v. 31a/4
v.+ dir 36a/8
v.+ e (virnege) 34b/4, 49b/5

vitir [Ar.] Vitir namazı.
şalavat-ı v.+ de 42b/9
şalât-ı v.+ i 37a/10
şalavat-ı v.+ in 42b/8

vücūd [Ar.] Vücut.
v. 16a/1, 16a/8
v.+ a 26b/9, 26b/10
v.+ u 36a/1
v.+ unı 24b/9

yā [Far.] Bağlaç.
y. 4a/6, 15a/9, 22a/1, 47a/6,
48b/11, 49a/1

yā [Ar.] “Ey, hey” anlamlarında bir seslenme sözü.
y. 10b/8, 23a/2, 40a/1, 40b/7,
41b/1, 41b/3

yağmur [T.] Yağmur.
y. 26a/8

yāhūd [Far.] Veya, ya da.
y. 9a/3, 26a/1

Yahūdī [Ar.] Hz. Musa’nın dinine bağlı olan kimse.

Y.+ lere 47b/2

yakın [T.] Yakın.

y. 17a/4, 17a/5

yakın ol- Yaklaşmak.

y. olmamak 31a/10

yakın [Ar.] Bir şeyi iyice, kesinlikle bilme.

y. 35a/6

yākūt [Ar.] Yakut.

kızıl-ı y.+ dandır 48b/6

yalan [T.] Yalan.

y. 28a/1, 31b/4

y.+ a 32b/9

yalnız [T.] Yalnız.

y. 42b/7

yalvarmak [T.] Yalvarma durumu.

y. 35b/1

yan- [T.] Yanmak.

y.- arlar 9a/6

yan [T.] Yan.

y.+ ında 43b/7

ya' nī [Ar.] “Demek oluyor ki” anlamlarında bir söz.

y. 15b/1, 20b/6, 21a/1, 30b/7, 31a/1, 31b/5,

32a/10, 35a/5, 35a/6, 35a/7, 35a/8,

35a/9, 35a/10, 35a/11, 44b/3

yap- [T.] Yapmak.

y.- an 12a/10, 13a/3

y.- ardık 8a/3

y.- duğı (yapduğı) 12a/5, 12a/6

yapcacık [T.] Yavaş, yavaşça, sessizce.

y. 36b/4, 42a/10, 42b/4

yapış- [T.] Başlamak.

y.- ursa 22b/1

yaprak [T.] Yaprak.

y.+ ları 7a/6

yarağıcı [T.] Yaratıcı.

y. 10a/2

yaradıl- [T.] Yaratılmak.

y.- an 17a/8

y.- dı 12b/10

yaramaz [T.] Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.

y. 30a/8, 30b/2, 31b/10

yarat- [T.] Olmayan bir şeyi var etmek.

y.- an (yaratan) 5b/7, 12a/4, 12a/10, 13a/3

y.- dı 5a/11

y.- dıkda 5a/10

y.- duğı 12a/11

yaratma [T.] Yaratmak işi.

y.+ sıla 20b/4

yaratmak [T.] Yaratma durumu.

y. 6b/11

y.+ a (yaratmağa) 6b/10

yarın [T.] Gelecek, ileriki zaman.

y. 3b/2

y.+ ki 22b/10

yaşar- [T.] Islanmak, nemlenmek.

y.- ır 14b/6

yat- [T.] Yatmak.

y.- ur 18a/7

yatsu [T.] Yatsı.

y. 25a/1, 37a/9, 37a/11

y.+ nuñ 43a/3, 43a/5

yayka- [T.] Yıkamak.

y.- sa 22a/9

yaykamak [T.] Yıkama durumu.

y. 33b/7, 33b/8, 33b/10

yazma [T.] Yazmak işi.

y.+ sıla 20b/5

ye- [T.] Yemek.

y.- di 21a/4

y.- r 39b/4

yedi [T.] Yedi (7)

y. 11b/11, 12a/1, 12a/7, 12a/9,

13a/1, 13a/9, 22a/10, 35a/4

y.+ dir 31b/9

y.+ niņ 22a/11

yedinci [T.] Yedinci.

y. 17a/7, 22b/10, 25b/5, 29a/6,
29b/3, 30a/5, 30b/5, 31a/8, 32b/3,
33a/1, 33a/9, 35a/11

yedirmek [T.] Yedirme işi.

y. 31a/2

Yehūdī [Ar.] bk. Yahūdī

Y. 40a/6

yellen- [T.] Kalın bağırsaktaki gazı çıkarmak, osurmak.

y.- dikde 22a/8

yemīn [Ar.] Yemin.

keffāret-i y. 30b/7

yemīn it- Ant içmek.

y. itmek 32a/8

y. itmemek 31b/4

yer [T.] Yer.

y. 35a/4

y.+ de 15b/2, 32a/7, 32a/9, 32b/7

y.+ den 40b/10

y.+ e 31b/4, 32a/4, 48b/10

y.+ i 33a/7

y.+ inde 43b/8

y.+ ine 22a/1, 26a/1, 42a/7, 43b/3,
44a/9

y.+ ini 33a/8

y.+ iniņ 25a/1

y.+ lerde 7a/5, 10b/1, 10b/2, 10b/8

y.+ leri 6b/11, 12a/1

yerine [T.] Bir şeyin veya kimsenin yerini almak.

y. 14a/10, 14b/1, 14b/2, 14b/3

yeşil [T.] Yeşil.

y. 48b/6

yetici [T.] Yeten.

y.+ dir 27a/6

yetim [Ar.] Yetim.

y. 18b/7, 31a/8

yetişdür- [T.] Yetiştirmek.

y.- ürler 28a/7

yetmeklik [T.] Yetmek.

y. 27a/5

yetmiş [T.] Yetmiş (70)

y. 40a/8, 44b/10

yevm [Ar.] Gün.

y.- i âhîretde 49b/10

y.- i bulugumdan 40b/7

yıl [T.] Yıl, sene.

y. 44b/10

y.+ da 2b/3, 35b/4

y.+ lar 44b/11

yırttır- [T.] Yırttırma işini yaptırmak.

y.- ır 24b/1

yi- [T.] Yemek.

y.- mezler 19b/3

yidi [T.] Yedi (7)

y. 6b/10

yigirmi [T.] Yirmi (20)

y. 2b/3, 28b/2, 29b/8, 29b/9,
29b/10, 30a/1, 30a/2, 30a/3, 30a/4,
30a/5, 30a/6, 31b/9, 32b/6, 32b/8,
32b/9, 32b/10, 32b/11, 33a/1, 35b/3,
43b/4

y.+ dir 15b/9, 16b/7

yigirminci [T.] Yirminci.

y. 29b/7, 32b/6

yimek [T.] Yeme işi.

y. 29a/6

yimemek [T.] Yememek

y. 31a/8, 31b/1

yine [T.] Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

y. 2b/1, 46b/8

yir [T.] Yer.

y. 12a/10

y.+ i 3b/11

y.+ inde 20a/6

y.+ lerde 10b/7, 23b/7

y.+ lere 12a/7

y.+ leri 12a/9, 13a/2

yitmiş [T.] Yetmiş (70)
y. 8b/5, 8b/6, 8b/9, 8b/10,
8b/11

yohsa [T.] Yoksa.
y. 44a/5

yohsa [T.] Yoksa.
y. 44a/6

yok [T.] Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.)
y. 4a/1, 6b/9
y.+ dan 5b/7
y.+ dır 5a/4
y.+ dur 1b/6, 4b/9, 5a/2, 6b/4,
7a/8, 10b/10, 13b/5, 19a/4, 19a/5,
20b/10, 23b/9, 28a/1, 34b/7, 41a/8,
45b/7, 45b/8
y.- iken (yoğ-iken) 6b/7

yoksa [T.] Yoksa.
y. 11a/3

yol [T.] Yol.
y.+ a 9a/11, 9b/1, 9b/3, 38b/7,
38b/8, 38b/9, 39a/4, 39a/8, 39a/9,
46a/6
y.+ dan 40b/1
y.+ um 7b/3

yönelmek [T.] Yönelme işi.
y. 33a/10

yürek [T.] Yürek, kalp.
y.+ i (yüregi) 47a/1

yürü- [T.] Yürümek.
y.- düğini 26b/2, 26b/6

yüz [T.] 1. Yüz (100). 2. Sima, çehre, surat.
y. 9b/2, 19b/9, 38b/10, 43b/4,
48a/1
y.+ üne 34a/9
y.+ üni 33b/8

zahire [Ar.] Açık, belli.
i'c māl-i z. 38a/9, 39a/9

za'if [Ar.] Zayıf.
z. 31b/10

- zā'il** [Ar.]
zā'il ol- Yok olmak, ortadan kalkmak.
z. olur 11a/2
- zālik** [Ar.] Giden, gidici.
z. 15b/3
- zālim** [Ar.] Zalim, zulmeden.
z. 40a/11
- zamān** [Ar.] Zaman.
z. 5b/2, 21a/2, 21a/11
z.+ dan 5a/7, 5b/9, 45b/8
- zarar** [Ar.] Zarar.
z. 6b/13, 7a/2
z.+ ı 17b/1
- zāt** [Ar.] Kişi.
z.+ ı 34b/6
z.+ ına 35a/2, 35b/7
z.+ ında 16a/11, 34b/8
z.- ı şerîfesi 6b/5
- zebercet** [Ar.] Sarı renkte ve cam parlaklığında, doğal demir ve magnezyum silikat, krizolit.
z.+ tendir 48b/6
- Zebūr** [Ar.] Tanrı tarafından Hz. Davut'a gönderilen kutsal kitap.
Z. 19b/9, 48a/4
- zekāt** [Ar.] Zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri.
z. 31a/4, 48a/11
z.+ ı 39a/11
z.+ ın 36a/8
z.+ ın 34b/2
- zelīl** [Ar.]
zelīl it- Aşağılamak.
z. ider 27b/5
- zemīme** [Ar.] Zemmedilecek nitelikte olan kötü davranış, kötü hâl.
ahlāk-ı z. 38a/7, 39a/10
- zikir** [Ar.] Anma, söyleme, sözünü etme.
z. 14b/3
zikir eyle- Anmak, söylemek, sözünü etmek.
z. eyledik 16b/8
zikir it- Anmak, söylemek, sözünü etmek.
z. itmek 29a/1

zikir olun- Anılmak, söylenmek, sözü edilmek.

z. olunan 44b/5

zinā [Ar.] Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki.

z.+ dan 31b/3

zīrā [Far.] Çünkü.

z. 4b/7, 15a/9, 45a/3

ziyāde [Ar.] Çok, daha çok, daha fazla.

z. 22a/2, 27b/9

ziyāret [Ar.]

ziyāret it- Birini görmeye gitmek.

z. itmek 29b/9, 34b/2

ẓulim [Ar.] Zulüm, eziyet, cefa.

z. 31b/1

ẓulūm [Ar.]

ẓulūm it- Eziyet çektirmek.

z. itmek 32a/4

ẓurriyet [Ar.] Döl, soy sop, sulp.

z.+ indenim 21b/6, 45b/10

z.+ indensin 45b/9

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

‘**Abdu’lîlâh ibn-i Mes‘ud** [Ar] İlk müslümanlardan ve aşere-i mübeşşereden biri, Kûfe tefsir ve fıkıh mekteplerinin kurucusu.

‘A. 46a/9

Âdem [Ar] Dinî inanışlara göre dünya üzerindeki ilk insan, Âdem Baba.

Â. 19b/6, 28a/6

Â. 21b/6, 26b/11, 28b/3, 45b/9,
48a/2

Â.+ in 26b/11

Â.+ ün 7a/9

haziret-i Â. 12b/10

hazret-i Â. 20a/4

hazret-i Â.+ i 5a/9

hazret-i Â.+ in 5b/1

‘**Alkama** [Ar] Tefsir, hadis ve fıkıh alimi

‘A. 46a/8

imâm-ı ‘a.+ dan 46a/8

Allâh [Ar] Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.

A. 20a/8

resûl-ı A. 23a/1

A.+ dan 8a/11, 48b/9

A.+ dur 10a/2

A.+ ı 8b/4

A.+ ımızsın 5b/8

resûl-ı A.+ in 9b/1

A.+ u 1b/3, 3a/5, 3a/6, 3a/8,

3a/11, 3b/4, 4b/2, 4b/10, 7a/11,

8a/3, 10b/10, 11a/7, 11b/7, 12a/2,

12a/11, 12b/4, 12b/8, 13a/3, 13b/7,

13b/8, 13b/9, 14b/8, 14b/11, 15a/2,

15a/6, 15a/10, 15b/4, 15b/8, 16a/7,

16a/11, 16b/3, 16b/6, 16b/9, 17a/2,

18b/1, 18b/9, 18b/10, 19a/2, 19a/4,

19a/11, 19b/1, 19b/8, 20a/3, 21a/4,

21a/8, 21b/1, 29a/1, 29a/5, 30a/1,

30a/4, 30b/5, 30b/9, 31b/2, 34b/5,

42a/3, 43b/5, 43b/8, 43b/11, 44a/2,

45b/4, 45b/6, 46b/3

A.+ un 46b/5

A.+ un 49a/2

‘**Arafât** [Ar] Hacıların Kurban Bayramı'nın arife günü toplandıkları Mekke'nin doğusundaki tepe.

‘A.+ da 34b/1

‘Azrā’īl [Ar] Tanrı buyruğu ile insanların canını almakla görevlendirilen melek, alıcı, can alıcı.

‘A. 43b/7, 46a/11
ḥazret-i ‘A.+ den 46a/11

Cebra’īl [Ar] Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen dört büyük melekten biri.

C. 46a/10
ḥazret-i C.+ den 46a/9

Dāvūd [Ar] İsrailoğulları’na gönderilen ve kendisine Zebur verilen peygamber.

D. 19b/9, 28b/6, 48a/3

Ebū Muḥammed Maṣṣūrī Mātūrīdī [Ar] Matüridiyye mezhebinin kurucusu, müfessir ve fakih.

M. 8a/2, 49b/2

Eyyūb [Ar] Kur’an-ı Kerim’de adı geçen peygamberlerden biri.

E. 28b/6

Ḥaḥ [Ar] Tanrı.

Ḥ. 2b/3, 3b/6, 4a/8, 5a/9,
8a/3, 13b/9, 14b/4, 19a/7, 24a/5,
26a/3, 26a/4, 26a/7, 26a/11, 26b/4,
26b/7, 27a/5, 27b/1, 29a/5, 29b/4,
29b/5, 30b/4, 35b/4, 35b/5, 39b/8,
44b/11, 45a/3, 46b/6, 49b/10
kelām-ı Ḥ. 27a/8
Ḥ.+ a 6a/7, 21b/7
Ḥ.+ dır 13b/1, 20a/8, 20a/10, 20a/11,
20b/1, 40b/2, 41a/8, 46a/5, 48a/6
Ḥ.+ ıla 21a/9

Ḥālīḥ [Ar] Tanrı.

Ḥ. 34b/9

Ḥammādī [Ar] Hammadi emiri.

Ḥ. 46a/7
imām-ı Ḥ.+ den 46a/7

Ḥanbelī [Ar] Hanbeli mezhebinin kurucusu olan alim.

imām-ı Ḥ. 46a/4

Harūn [Ar] Hz. Musa’nın kardeşi, onun yardımcısı olarak İsrailoğulları’na gönderilen peygamber.

H. 28b/5

Ḥavvā [Ar] İlk insan olan Hz. Adem’in eşi.

Ḥ.+ y1 27a/1

Hūd [Ar] Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.
H. 28b/3

Hureyre [Ar] Yemen asıllı sahabe.
H. 23a/1, 23a/2

İbrāhīm [Ar.] Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber.
İ. 28b/4, 45b/11, 46a/8, 48a/3
imām-ı İ.+ den 46a/8

İdrīs [Ar] Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.
İ. 28b/3, 48a/2

İlyās [Ar] Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.
İ. 28b/6

İlyesa' [Ar] Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.
İ. 28b/6

İmam-ı Ā'zam Ebū Ḥanīfe [Ar] Hanefi mezhebinin kurucusu olan alim.
H. 21b/5, 49a/11
H.+ dir 8b/4

İsā [Ar] Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber.
İ. 19b/11, 28b/7, 48a/4
hazirāt-ı İ. 27a/2

İsmā'il [Ar] Hz. İbrahim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.
İ. 28b/4

İsrāfīl [Ar] Dört büyük melekten biri olup kıyamet gününde sura üflemekle görevlidir.
İ. 46a/11
hazret-i İ.+ den 43b/2, 46a/11

Ka'be [Ar] Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.
k. 48b/5, 48b/7
k.+ yi 34b/2
K.- i şerif 21b/3

Loḳmān [Ar] Kur'an'da kendisine hikmet verildiği bildirilen, peygamberliği tartışmalı bir din büyüğü.
L. 28b/7, 28b/9

Lūṭ [Ar] Kur'an'da adı geçen bir peygamber.
L. 28b/5

Mālīkī [Ar] Maliki mezhebinin kurucusu olan alim.
imām-ı m. 46a/4

Māterīdī [Ar] bk. Ebū Muhammed Manşūrī Māturīdī
M.+ dir 8a/2

Medīne [Ar] Hz. Peygamber'in mescidiyle kabrinin bulunduğu hicret yurdu, İslam'da iki harem bölgesinden biri.
m.- i münevverde 21a/7

Mekke [Ar] Kâbe'nin bulunduğu ve hac ile umre ibadetinin ifa edildiği kutsal şehir.
m.- i mükerrerde 21a/6
m.- i mükerreme 43b/8

Mikā'il [Ar] Kur'an'da adı geçen dört büyük melekten biri.
M. 46a/10
hazret-i M.+ den 46a/10

Muhammed [Ar] Kendisine kutsal kitap Kur'an verilen son peygamber.
M. 8a/2, 8a/7, 20a/1, 27b/7,
28a/7, 44b/9, 46a/1, 48a/5, 49a/6,
49b/1
hazret-i M. 28b/8

Mūsā [Ar] İsrailoğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber.
M. 19b/10, 28b/5, 48a/4
hazirāt-ı M. 27a/4

Muṣṭafā [Ar] bk. Muhammed
M. 21b/2
M.+ dir 49a/6

Naṣrānī [Ar] İslam kaynaklarında Hristiyanları ifade etmek için kullanılan kelime.
N.+ lere 47b/2

Neṣārā [Ar] Hristiyanlar.
N. 40a/6

Nūḥ [Ar] Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tufan ile helâk edilen peygamber.
N. 28b/3

Nu'mān bin Sābit [Ar.] bk. İmam-ı Â'zam Ebū Hānife
N. 8b/3

Rab [Ar] Tanrı.
r.+ bim 12b/3
r.+ bizim 5b/2
r.+ bimizi 5b/8
r.+ biñüz 5b/5
r.+ bisini 35a/5

Rabb [Ar] bk. Rab

r.- i te'ālā 3a/11, 17b/11, 24a/1, 24a/3,
24a/7, 24a/9, 24a/11, 24b/2, 24b/3,
24b/5, 24b/7, 24b/9, 24b/11, 25a/2,
25a/3, 25a/5, 25a/8
r.- i te'ālāda 28a/5
r.- i te'ālānıñ 4b/7, 4b/9, 5a/1, 13b/11
r.+ i 40b/7
r.+ iden 35a/11
r.+ im 21b/1, 34b/8
r.+ iye 35a/11

Rabbi [Ar] Allahım.

r. 9b/9, 9b/10, 9b/11, 35a/1,
35a/9, 41b/1, 41b/3
r.+ den 35a/8
r.+ si 17b/3
r.+ sini 17b/4, 35a/6

Şālih [Ar] Kur'an'da Semud kavmine gönderildiği bildirilen peygamber.
Ş. 28b/3

Süleymān [Ar] Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrailoğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber.
S. 28b/6

Şāf' i [Ar] İslamiyette dört Sünni mezhepten biri.
imām-ı ş.+ de 33b/1

Şāfi [Ar] bk. Şāf' i
imām-ı ş. 46a/4

Şit [Ar] Hz. Adem'in üçüncü oğlu.
Ş. 48a/2

Şu'ayb [Ar] Kur'an'da Medyen halkına gönderildiği bildirilen peygamber.
Ş. 28b/5

Taḡrı Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla, Halik, Hûda, Hu, Oğan.
T.+ nıñ 6a/5, 9b/4, 9b/6, 10a/2,
10a/10, 10a/11, 10b/1, 10b/5, 10b/6,
10b/9, 10b/10, 7a/6, 23a/5

‘Üzeyir [Ar] Kur'an'da adı geçen, peygamber olup olmadığı tartışmalı kişi.
‘Ü. 28b/7, 28b/9

Yahyā [Ar] Kur'an'da adı geçen, İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamber.
Y. 28b/5

Ya'kūb [Ar] Hz. İbrâhim'in torunu ve İsrailoğulları'nın atası olan peygamber.
Y. 28b/4

Yūsuf [Ar] Hz. Yakub'un oğlu, İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamber.
Y. 28b/4, 28b/7

Zekerıyyā [Ar] Kur'an'da adı geçen ve İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamber.
Z. 28b/5

Zü'l-karneyn [Ar] Kur'an'da kendisine büyük güç ve imkân verildiği bildirilen kişi.
Z. 28b/7, 28b/9

Zü'l-kıfl [Ar] Kur'an'da adı geçen bir peygamber.
Z. kıfl 28b/6

SONUÇ

Türkler, Karahanlı döneminde İslamiyet dinini kabul etmiştir. Benimsedikleri bu yeni dini öğrenmek ve dinin gereklerini yerine getirmek amacıyla bir kılavuza ihtiyaç duyduklarından başka dillerde yazılmış olan dinî kitapları tercüme etmeye başlamışlardır. Sonraki dönemlerde ise telif eserler de meydana getirilmiştir. İlmihâl geleneğinin Türk edebiyatına girmesi de bu şekilde gerçekleşir. Dinin kurallarını, ibadetlerin yapılış şekillerini ve dine mensup kişilerin yükümlülüklerini anlatmasının yanı sıra ahlâk, sosyal hayat, peygamberlerin hayatları hakkında da bilgi vermesi bakımından ilmihâller Türk edebiyatında önemli yer tutmaktadır.

Bu tezde, müstensih Osman Efendi tarafından istinsah edilen İlm-i hâl isimli eser üzerinde çalışılmıştır. Eser düzyazı şeklinde kaleme alınmıştır. 1b-50a varakları arasında bulunan eserin her bir varağı 11 satırdan oluşurken 6b ve 7a varakları 13 satırdan oluşmaktadır. Metin içinde bazı kelime ve cümleler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kırmızı mürekkeple yazılan kelime ve cümleler çeviri yazı alfabesine aktarılırken italik olarak yazılmıştır.

Çalışmada eserin söz varlığını ortaya koymak amacıyla dizin hazırlanmıştır. Eserde çok sayıda Arapça ve Farsça ifadeler yer alsa da yazar tarafından çoğunun anlaşılır bir biçimde açıklaması yapılmıştır. Genel olarak bakıldığında öğretici bir metin olmasından kaynaklı olarak sade ve anlaşılır bir dile sahiptir.

Metinde bazı Arapça ve Farsça kelimeler yanlış yazılmıştır. Bu yanlışların müstensihin kelimenin nasıl yazıldığını bilmemesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Eser içinde ayetlere de yer verilmiştir. Ayetler çeviri yazı alfabesine aktarılmış ve Türkçe karşıkları dipnot ile gösterilmiştir.

Eser, 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin dil özellikleri hakkında bilgi vermesi, dönemin söz varlığını ortaya koyması açısından önemlidir. Aynı zamanda yazıldığı dönemin sosyal hayatına ışık tutması bakımından da ayrı bir yer tutmaktadır.

KAYNAKÇA

AKÇAY, Gamze (2018). Süleymân bin Cerâ'ın Ey Oğul İlmihâli (31a-61b) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım. (Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

AKSAN, Doğan (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

ARPAGUŞ, Hatice (2002). Bir Telif Türü Olarak İlmihal Tarihî Geçmişi ve Fonksiyonu. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. S. 22, s. 25-56.

ARPAGUŞ, Hatice (2016). Osmanlı Geleneksel İslâm'ının Temel Kaynakları: İlmihâl ve Akâid Eserleri. Türk Araştırmaları Literatür Dergisi. S. 28, s. 327-276.

AYVERDİ, İlhan (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı.

BANGUOĞLU, Tahsin (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

BAKTIR, Mustafa (2005). Anadolu'da Yazılan İlk Türkçe İlmihâl Kitaplarından İznikî'nin Mukaddimesi. Uluslar arası İznik Sempozyumu. s. 435-436.

BİLGİLİ, İsmail (2019). Türkistan'da İlmihâl Kültürünün İlk Örneği Ahmed-i Yesevî'nin Divân-ı Hikmet'indeki İbâdet İlkeleri. İnsan ve Toplum Dergisi. S. 13, s. 33-56.

BİLMEN, Ömer Nasuhi (1996). *Büyük İslâm İlmihali*. İstanbul: Kahraman.

BÖLER, Tuncay (2019). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit.

CERRAH, Nur İlkay (2010). Son Dönem Osmanlı İlmihallerinden Vesiletü'n-necât, Musahhah Dürr-i Yektâ ve İlmihal'in Değerlendirme ve Latinizesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi ,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

CİCİ, Recep (2005). Osmanlı Klâsik Dönemi Fıkıh Kitapları. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi. S. 5, s. 215-248.

Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/> internet adresi

DEVELİ, Hayati (2014). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1*. İstanbul: Kesit.

DEVELİ, Hayati (2012). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 2*. İstanbul: Kesit.

DİLÇİN, Cem (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (2015). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ.

EREN, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro.

ERGİN, Muharrem (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.

- GÜLENSOY, Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- GÜLSEVİN, Gürer (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- GÜMAN, Osman (2014). Tanzimattan Cumhuriyete İlmihâl Kültürü (1839-1922). *Türk Araştırmaları Literatür Dergisi*. S. 23, s. 167-211.
- HÂDİMÎ, Muhammed (2008). *İslâm Ahlâkı*. İstanbul: Hakikat.
- İŞİK, Hüseyin Hilmi (2016). *Tam İlmihâl Seadet-i Ebediyye*. İstanbul: Hakikat.
- “İlmihal” İslâm Ansiklopedisi, C. 22, s. 139.
- KABA, Hüseyin (2017). Süleymân bin Cerâ'ın Ey Oğul İlmihâli (1a-30b) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım. (Yüksek Lisans Tezi), Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- KAHRAMAN, Abdullah (2014). Cumhuriyet Dönemi İlmihalleri: Fıkıh ve Toplumsal İhtiyaç Bakımından Bir Değerlendirme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. S. 24, s. 147-172.
- KANAR, Mehmet (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say.
- KARAHAN, Leyla (2014). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ.
- KARAHAN, Leyla (2017). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- KORKMAZ, Zeynep (2017). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- KÖSE, Merve (2019). İlmihal Geleneğinde İçerik ve Yöntem, (Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- MEMDUHOĞLU, Adnan (2016). İlmihâl Edebiyatının Tarihi Serencâmı. *Ekev Akademi Dergisi*. S. 66, s. 21-49.
- “Osmanlı Türkçesi” İslâm Ansiklopedisi, C. 33, s. 483.
- ÖNGÜT, Ömer (1992). *Kur'an-ı Kerim Türkçe Meâl-i Âlisi*. İstanbul: Hakikat.
- ÖZKAN, Abdurrahman (1994). Kitab-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's Semerkandi (imla-gramer-tenkitli-metin-indeks). (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÖZÖN, Mustafa Nihat (1988). *Küçük Osmanlıca-Türkçe Sözlük*. İstanbul: İnkılâp.
- PALA, İskender (2015). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali (1977). *Osmanlıca Türkçe Sözlük*. Ankara: Bilgi.
- SAMÎ, Şemseddin (2016). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı.

SÖKÜLMEZ, İbrahim (2021). Tam İlmihâl Seâdet-i Ebediyye'deki Hadislerin Tahric ve Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2011). *Osmanlı Türkçesi Grameri*. İstanbul: Alfa.

Türkçe Sözlük (2019). Ankara: Türk Dil Kurumu.

YAVİ, Fecri (2019). Anonim Bir İlmihal Ve Bu İlmihalde Geçen Dil Uyumuna Aykırı Örnekler. Birey ve Toplum Dergisi. S. 17, s. 97-120.

YAZICI, Seyfettin ve ŞENTÜRK Lütfi (2019). *İslam İlmihali*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

YILDIRIM, Adem (2019). Kuruluştan Tanzimât'a Osmanlıca İlmihaller. Kalemname Dergisi. S. 7, s. 30-48.

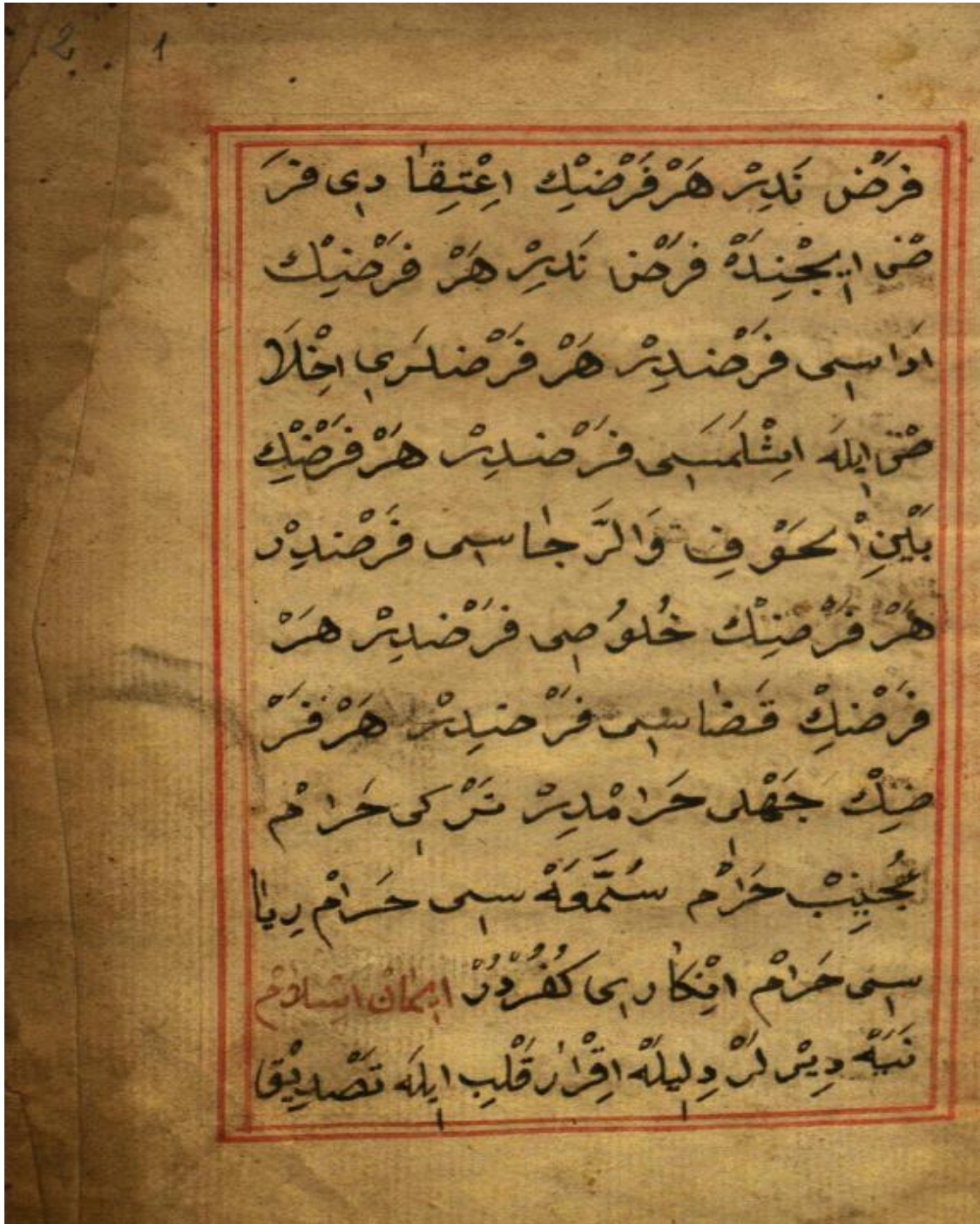
YÖRÜKAN, Yusuf Ziya (1952). İslâm İlm-i Hâli. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. S.1, s. 5-21.

هذا كتاب علم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ تَعَالَى وَرَبِّهِ وَبِرُّهُ بِرُشِيدَهُ بِكُنْزِ
بِرُّ شَيْدِهِ كَنْدُ وِيهِ بِكُنْزِ مُلْكِ مَلَكُوتِ
اَنُوكْدُ وُورِ عَالَمَدُهُ مُوَيْشِرِ اُولْدُرِ مِشَالِ
مَا نُنْدِي يُوْقُدُ وُورِ نُقْصَانِ صِفْتَلَرُ وُورِ
مُنَرِّهْدِرِ كِمَالِ صِفْتَلَرِ بِلَاهُ مُتَقَفْدُ
وُ عِبَادَتِ اَكَا لَا يَقْدِرِ اَنْدُنْ مُرِ
وَاَنِكَ رِضَا سِيدِرِ فِرْضَدَنْ اَوَّلِ
فِرْضِ نَدِرِ هَرِ فِرْضَنِكَ اَوَّلِ عِلْمِنِي
بِلْمَاكَ فِرْضَدِرِ فِرْضَدَنْ صُكْرِهِ

اَمَّا كَدِرُ اِيْمَانِ اِسْلَامِ دُنِ يَنْتَه
 تَصَدِيقِ اِقْرَارِ اِيْمَانِكَ **حَضَرَاتِ بَقِيَّةِ**
 يَكْرِ مِي وَجِ بِلَدِ حَقِّ تَعَالَى دُنِ قَطْعِ اَيْتِلَه كَو
 رَدِ وَ كِي شَيْءِ قَلْبِ اَيْلَه تَصَدِيقِ دِلِيلَه اِقْرَارِ ا
 تَمَّكَ اِيْمَانِ اِسْلَامِ دُرْ نَه كَتُورِ دِي اِيَكِي شَيْ
 كَتُورِ دِي بِرِ بِرِ اِيْمَانِ مَغْفَه مَسْعَلِقِ كَلَانِ قَجِدِ
 رُ التَّيْدِ نَدِيرِ **اَمَّا بِاللَّهِ** اِيْحَدِ مَوْجُودِ دِيرِ
 اَدِينَه نَه دِرْ كَرِ **دِينِ مِلَّتِ** دِرْ دُرْ اَوَّلِ كَلَمِ دِينِ
 مِلَّتِ قَلْبِ اَيْلَه تَصَدِيقِ دِلِيلَه اِقْرَارِ اِيْمَانِ
 نِ اِسْلَامِ دُرِ اِيْمَانِ اِسْلَامِ اِيَكِي بِرِ دُرِ **دِينِ مِلَّتِ**
 اِيَكِي بِرِ دُرِ دِي بِرِ كَلِمَه بِرِ نَدِنِ اِيَرِ لَمَّا زَايِرِ اِيَرِ

سَهْدِيْنَ هَلَاكِيْ اَوْ لَوْ رَدَّ لِيْلِكَ تَدْرِى بَارِيَّ تَعَالَى
كَلَامٌ قَدْ يَمْنَعُكَ بَيُّوْرٌ مِثْلُ **اِنَّ اللّٰهَ بَيْنَ عَيْنَيْكَ**
اَلَا يَتْلُوْهُ اِشْلَامِيَّةٌ مُّتَعَلِّقًا كَلَاوْنٌ فَجَدِيْرٌ سَكِيْنٌ
دِرَ **فَرَحٌ** وَاجِبٌ سَتَتْ مُتَحَبِّ مَبْلَحٍ حَرَامٍ
مَكْرُوْرٍ مَفْسِدٍ بَيُّوْرٍ شَىْءٍ لِّلّٰهِ تَعَالَيْكَ اَمْرٌ يَدْرِى
قَوْلٌ اَوْ لَانْ اَمْرٌ بِنِطْوَرَةٍ لِيَدِيْ اَوْ جِيْ اللّٰهُ
تَعَالَيْكَ نَهْيٌ دِرَ قَوْلٌ اَوْ لَانْ نَهْيٌ بِلَوْحٍ
قَجْرَةٍ لِيَدِيْ فَرَضَانِيَّةٌ دِرَ لَرَّ اللّٰهُ تَعَالَيْكَ
بَيُّوْرٌ دَعْنَةٌ فَرَضٌ دِرَ لَرَّ اِنْكَارٌ اِيْدُنْ كَافِرٍ
اَوْ لَوْ اِشْلَامِيْنَ جَهَنَّمَ عَذَابُهُ لَا يِقَا اَوْ لَوْ
رَبِّ تَعَالَى دِرَ لَرَّ وَاجِبٌ نِيَّةٌ دِرَ لَرَّ اللّٰهُ

تَعَالَيْكَ شَبَّهْلُو دَلِيلُ اِيْلَهُ بِيُوْر دُغْنَه
 وَاجِيْب دِيْر لَر اُوْمُو لُوْر كِي يَا سَرِيْت
 قِيَامَسْت كُوْنِنْدَه فَرْخَن جِيْقَه جِيْمَز سَدَه
 اَوَّل وَاجِيْب اِيْشَلِيْدَك دِيُوْا اِلَهِ تَعَالٰى اَكَا
 فَرْخَن ثَوَابِيْن اِحْسَان اِيْكَ اِيْشَلِيْسَتَه
 حَقَّ تَعَالٰى قَضْلًا ثَوَابُ وَيْءِ اِيْشَلِيْسَتِ
 جَهَنَّم عَذَابِيْنَه لَا يِقَا اُوْلُوْر وَصِفِيْنِي
 اِنْكَار اِيْدَن فَايْشَلَر دُنْ مُبْتَدِع لَر دَك
 اُوْلُوْر اَصْلِيْنِي اِنْكَار اِيْدَن كَاْفِر اُوْلُوْر
 سُنَّت نَبِيْءِ دِيْر لَر بِيَعْمَزِيْمَز عَلَيْهِ السَّلَام
 اِيْشَلِدُوْ كُنَه سُنَّت دِيْر لَر شَرِيْعَتَه مِيْرِي

يُوفَى

يَوْق دِيَوَانِكَا ايدَن كَافِرْ اُولُورْ اِشْلَمِينْ
 شَفَاعَتَدَن مَحْرُومْ اُولُورْ وَ عِشَايَه لَايِقْ
 اُولُورْ كَنَدُوسِي غَيْرِ بِمُؤْمِنَه شَفَاعَتْ
 اِمْدَن مَحْرُومْ اُولُورْ **مَسْخَبْ نِيَه دِرْ كَرْ**
 بِيَمِرْ يَمِدْ عَلَيْهِ السَّلَامْ عَزَّ وَجَلَّ بِرْ كَرْمْ
 يَا اِيكِي كَرْمْ اِشْلَمِشْ اُولَهْ وَيَا اَصْحَابِ اَمْتِمْ
 اِشْلَمِينْ دِيَوَانِ يَوْمِشْ اُولَهْ اِشْلَمِينْ
 كَرْمَه كَرْمْ حَقِّ تَعَالَى فَضْلِ ثَوَابْ وَ پِيرِ
 اِشْلَمِينَه نَهْ ثَوَابْ وَارْ وَ نَهْ كُنَاهْ وَارْ
مُبَاحْ نِيَه دِرْ كَرْ هَرْ نَقْدَرْ اَيُو اِشْلَرْ وَارْ
 اَيِسَه نِيَّتْ اِيلاهْ اِشْلَرْسَه ثَوَابْ اُولُورْ

نَبِيَّتْ سِيَرِ اِيْشَلَرِ سَهْنَهْ شَوْبْ وَارْ وَنَهْ كَنَاهْ
 وَارْ حَرَامْ نِيَهْ دِيَرَلَرِ اللهُ تَعَالِيْكَ اَيْتْ كَرِيْمَهْ
 سِيْلَهْ حَرَامْ دِيُوْ دِيُوْ دُغْنَهْ حَرَامْ دِرَلَرِ
 حَرَامَهْ حَرَامْ دِكُلْ دِيُوْ اِيْكَارْ اِيْدَنْ كَا
 فِرْ اَوْ لُوْر حَرَامْ اِيْشَلِيْنْ جَهَنَّمْ عَذَابِيْهْ
 لَا يِقَا اَوْ لُوْر حَرَامْ اِيْشَلِيْنْ جَهَنَّمْ عَذَابِيْهْ
 دَاخِلْ اَوْ لُوْر زِيَارَتِ تَعَالِيْكَ بُوْدْ دُغْنَهْ
 حَرَامِيْكَ فِرْ صُنْدِيْ اِيْنَهْ كِرْ دِكْنَهْ بُوْ حَرَامْدُوْ
 رَبِّ تَعَالِيْكَ بُوْكَارْ ضَا سِيْ بُوْ قَدْرْ دِيُوْ
 اِيْشَلِمَهْ سَهْ اَجْرِيْنِ اللهُ تَعَالِيْ جَهَنَّمْ وَبِرْ
 سَهْ كِرْ كَدِرْ حَرَامِيْكَ فِرْ صُنْدِيْ اِيْسَنَهْ

كردك

كَرْدَكُنْ بُو خَرَامِدِر رَيْتِ تَعَالِيكَ بِر ضَا سَمِ
 يَوْ قَدِر دِيَوَانِ شِلَسَ جَهَنَّمِ وَيَرْ سَه كَر كَرْدِ
 نَ مَكْرُوهِيَه **دِر كَر بَرِ عَمَلِه** بُولَنَسَه عَمَلِ
 عَمَلِكِ رِ ثَوَابِ يَوْ قَدِر **مُقْسِدِ نِيَه دِر كَر بَرِ**
 عَمَلِكِ بُولَنَسَه عَمَلِ عَمَلِكِ دَكَلَدِر عَمَلِ
 قَاسِدِ اِيَدِر دِيَسَلَر سَنَ نَه سِيَنِ مُسْلِمَانِ
 نَه زَمَانَدَن بَرِ وَمُسْلِمَانِ سِيَنِ قَالُوا بَلَى دُنِ
 بَرِ وَمُسْلِمَانِ **قَالُوا اَيْكِن دِيَهْمَكِ** نَه دِيَهْمَكِ
حَضَرَاتِ اَدَمِ حَقَّ تَعَالَى قَوْرِي بَا اِحْقَاقِنِ
 خَلْقِ اِيَدِ وَبِ بَرَاتِنِ قَلْبِ بِيَزَمِي رُو حَلَرِ بِيَزِي
 ضَارِي قَرْنَجَه صُورَتِنِ بَرَاتِنِ قَلْبِ

حَضَرَتْ اَدَمُكَ بَيْنِي حَوْضًا كَبِيرًا جَدِي
 فَشَدَّ فَمِي قَدْرًا جَقْدًا قَاوُلَزَ مَا نَا رِيَمِي
 بِيَزَلَرُ خَطْبُكُ اِيْدُوبُ **اَللّٰهُ بَرِيكُمُ دِيُو**
 بِيُو زِدِي **اَللّٰهُ** بَرِيكُمُ دِيَمُكَ نَدِيَمُكَ قُو
 لَلرَّحْمٰنِ بِنَا سِيَرُكَ رُبُكُو زِدَ كَلِمِيْدُهُ دِيْدِي
 جُمْلَهُ رُوْحَدَرُ قَالُوْا بَلَى **قَالُوْا بَلَى دِيَمُكَ نَه**
دِيَمُكَ اَمْنًا سَنَ بِيَزَلَرُ يُوْ قَدْرًا يَادُنَا
 وَارْاَيْلِيْنَ **اَللّٰهُ** مَرْسِيْدِيْكَ رِيَمِي
 بِيَزَلَرُ لَدِيْكَ اَوَّلَزَ مَا نَدُنَ بَرُوْ مَسْلَمَانِيْمُهُ
 قَالُوْا بَلَى دِيَمُكَ نَصْرُكَ اِيْمَانُوْكَ نَه
 اَوَّلَدِيْمَا تَابَا اِلَافُهُ كَلَجِيْهِ دِيَكِيْنَ اِيْمَانِيْمُهُ

ايمان

اِيْمَانُ كَتُوْر دُؤْمُ تَابَايَغْ اَوْلَا نَدَنْ بَرِي
 شِيْمْدِي اِيْمَانُكَ نَدِي اَمِي مَوْمِيْن قَرِيْلِيْمْ
 بَايَغْ اَوْلَا نَدَنْ بَرِي شِيْمْدِي اِيْمَانُ اِيْمَانُ
 كَسِيْمْدِي عَلِيْمْ خَالِيْن بِلُوْبْ عَمَلْ اِيْدَنْ لَرِي
 وَكَدِيْنِيْكَ اَمِيْرِيْ طُوْبْ نَهِيْمْدَنْ قَحْنُ
 قَوْلَرِيْكَ اِيْمَانُ لَرِي اِيْمَانُ كَامِيْلْدِي سَكْ
 نَسِيْن مَوْمِيْن حَقْ اِيْمَانُ سَنِيْكَ نَدِي
 اِيْمَانُكَ مِيْسِيْن اِيْمَانُ بِنْدِي دَرِيْن اِيْمَانُ
 اِيْمَانُ بِيْغْ صَفَا اِيْمَانُ سَنْدِي مِيْدِي سَكْ
 اِيْلِيْمْ اِيْمَانُ سَنْدَنْ اَمِيْرِيْ بِلُوْرِي اِيْمَانُ
 بِنْدَنْ اَمِيْرِيْ لَانْ بِيْن اِيْمَانُكَ اَمِيْرِيْ بِلُوْرِي

صَاغِلَه وَصَوْلَه اَوَكِه وَاَرَنَه اَوَسَه دَالَنده دَكِلِدَر جَهَنده
صَوَرَتَنه وَشَكِلَدَن وَرَنَكِلَدَن وَاسْطَا دَن بَاشَر وَفَو لَقَدَن
وَكُون وَدَر وَاغَر وَاَلَوَايِق كِي فَسَلَر دَن مَنزَرَه دَر وَاَلِغَنَك
اَوَلِي وَاغَر بُو قَدَر زَار لَغِي كَتَن دَن دَر غَيْرِي دَن دَكِلَدَر
دَاك شَرِيقَه سِي بِر حَال اَوَزَه ثَابِت دَر حَسَه اَوَلَدَن دَعَصَه لَنَدَه
وَقَرَقَدَن وَتَفَكَّرَدَن جُمْلَه بَرِي دَر اَكْسَكَلَك سِفَتَلَر دَن جُمْلَه
بَرِي دَر بُو جُمْلَه عَالَه بُو غَكَن اَوَلَوَر اِي دِي هِي كِه سَه يَه
حَسَه دَكِلَدَر عَجَزَه دَن بَرِي دَر دَلَسَه بُو جُمْلَه عَالِي بِرَاكَه
بُور اِي دَر دَن لَسَه كَر بُو اَنَلَه وَزَايِد رَوَاكَا هِي بَر سَه كِه
كَلِمَا دَر بَر مَسْجَك بَار نَحَاغَه يَدِي قَات كَوَكَلَر وِي دِي قَات
بَر اِي دَر يَار مَق بُو اَوَزَدَر كِه سَه كَا حَكَم اَمَر اَوَل جُمْلَه يَه حَكَم اِي دَر
هِي بَر سَه اَكَا لَانَه وَوَا جَب دَكِلَدَر بَر كِه سَه دَن نَفَق كَوَر مَدَن
وَا يَاضِر كَوَر مَدَن بَرِي دَر جُمْلَه كَا فَر لَر مَوَمَن اَوَلَسَه لَر جُمْلَه
فَا سَفَرَك

٧ قَا سَفَرُ مَطْعِ السَّرِيَّةِ دَرِشُ سَلَرِ اَكَا بَرَقَا يَكْحَلِ
 اُولَا زَفَا كَجَلَهْ خَلَقْ كَا فَرِ اُولَسَرِ اَكَا هَجْ ضَرُ كَلَمَان
بِسْمِ الصِّفَاتِ الثَّبَوْنِيَةِ حَيَّةٍ وَعِلْمِ
 حَيِّ دَرِ سَلِيمِ دَرِ هَرِ نَسَهِي بِلَوُرْ كُو كَرْدَهْ اُولَا نَلَرِ
 دِيْلَرِهْ اُولَا نَلَرِ دِي كَزْ لَو لَرِ دَا مَشْكَالِي بِلَوُرْ اَغَا جَلَرِهْ
 يَمِزْ قَلَمِ صَفِيحِي وَجَمِيعِ بَعْدَايِ وَارِيَهْ وَسَا دَرِ دَا نَلَرِ
 وَ قَوْمِ سَلَوَكِ صَفِيحِي بِلَوُرْ اَصْلَا بِلَهْدَكِي نَسَهْ
 يُو قَدَرِ جَزْ دِيْنَانِي وَ كَلِيَانِي بِلَوُرْ كِي مَشَارِي وَ كَلَجَكَارِي بِلَوُرْ
 اَدَمَكِ كُو كَلَنَهْ كَلِي وَ دِلِي اِيْلَهْ سَوِيْلُو كِي وَ اَجِي مَلَا شِي
 جَلَهْ بِلَوُرْ حَا ضِرَرِي وَ نَا يَبَرِي بِلَوُرْ اَمَا غَا يَبَرِي اَنَحَقْ
 اُولِ بِلَوُرْ هِيْجْ بَرِ كَسَهْ غَيْبِ بِلَا نَمَكِ اَلَلَهْ تَعَالِي
 بِلَدْنِ اَوْ نَسَقْدَنْ وَ نَفَا تَدَنْ وَ نَسَهْوَدَنْ بَرِي دَوِيْلَسِي
 اَزْ لَبِدَرْ قَدِ بَمِيدَرْ صَكْنِ اُولَهْ دَكَلِدَرْ

بِنِ اُمِّتِ اَجَابَتُكَ اُولَانِ وَاَحْبَابُكَ
 قُبُولِ اَيْدِكَ مُؤْمِنِي وَمُطِيعِ اَوْلَدُ وُغْمِ
 خَالِ اَوْزَرِ اُولُورِسْمِ اَيْرِيدِرِ يُولُومِ
 جَنَّتِ رَيْنِمِ مَكَانِمِ سَنِي كِيْمَكِ اَعْتِقَادِنْدِ
 نَسِيْنِ اَهْلِسْتِ وَاَجْمَاعَتِ اَعْتِقَادِنْدِ
 اَهْلِسْتِ وَاَجْمَاعَتِ اَعْتِقَادِنْدِ
 مَقْدَادِ شَرِيفِي بُودُورِكِ دُورِ رَيْنِمِ صِفَائِمِ
 تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَضِرِ نَهْ اَيْلَانِ
 اَفَنْدِ يَلَرِيْمَزْ هَرَنْ نَهْ اَشْرَكْدَنْ قَجَقِ
 اَيْسَهْ بُدَخِي اَوَّلِ اَعْتِقَادِ اُولُورِسْمِ اَيْمِ اَمَارِ
 اَوْلَدُ وُغْمِ اَعْتِقَادِ جُمْلَسِي رِسَالَةِ شَرِيفَةِ

سَنَدُ

سَدَّةٌ مَوْجُودٌ دَرِ اعْتِقَادِ دَهْ شَيْخِكَ كَيْمُدَرْ
أَبُو مَنْصُورٍ مَا تَرِيدُ بِدَرْ مُحَمَّدِ أَفَنْدِي أَوْلَسَه
نَهْ يَبَارِ دِيكَ **اللَّهُ بَرُّ سَوَّلِ حَقِّ** كَتُورِ دِيكِي
كَرَجَكُدَرْ دَرْ دَمِ وَدَلِيلَه أَقْرَارِ اِيَدَرْ دَمِ
وَقَلْبِ سَمِيلَه اِفَانُورِ دَمِ كِنَه بَيْنِ مَوْ مَسْدَمِ
مَسْدَمِ **اللَّهُ بَرُّ سَوَّلِ حَقِّ** شَيْخِ خِيَمِ
صَلَوَّ جَسَدِ **اللَّهُ بَرُّ سَوَّلِ حَقِّ** مُحَمَّدِ أَفَنْدِي دَرْ مَلَكِ
اِبْتِمَانِ اِيَلَه كِه **اللَّهُ بَرُّ سَوَّلِ حَقِّ** اِمَامِ **اَعْظَمِ**
عَمَلِ اِيَلَه كَتُورِ سَمِ **اللَّهُ بَرُّ سَوَّلِ حَقِّ** مَذْهَبِ كِه مِنْهُ
بَرُّ دَلِ وَمَسَامَلَكِ اِمَامِ اِيَدَنْدَمِ اَيَاتِلَكِ
وَحَدِيثِدَنْ كِتَابِ اَللَّهِ دَنْ اَكْلَارِ يَوْبِ

جِقَارُ دُغْنِي قَبُولِ اَيْلِدِيمِ وَاَنْوَلِ سُونِ بِلَه
 سَمَلِي اِخْتِيَارِ اَيْلِدِيمِ مَذْهَبُكَ اِسْمِي نَدَرِ
 نَعْمَانِ بِنِ ثَابِتِ كُنْهِي سَيِّدَامِ اعْظَمِ اَبِي
 حَقْدِي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ اَهْلِ
 سُنْدِرِ سَنِ قَحْنَجِي فَرَقْدِ نَسِيرِ يَتْمِشِ
 اَوْجَنْجِي فَرَقْدِ نَمِ يَتْمِشِ اِيكْسِنِدَنْ نَحْوَنْ
 اَوْلَدِكَ اَنْدَرِ فَرَاقِ ضَالَّةِ دُورِ لَيْسَمِ حَقَانِ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ حَدِيثُ بَقِيَّةِ اَيْلِدِي
 بِنِ اَمْتِ يَتْمِشِ اَوْجِ فَرَقْدِ لَشْرِكْدَنْ قَحْوِ
 يَتْمِشِ اِيكْسِنِي اَهْلِ نَارِ بِيْلُو كِي اَهْلِ
 اَوْجَنْجِي اَهْلِ جَنَّتِ اَوْلَانَا

فراق

قَرِيقًا فَاجِئْتَهُ دِرْكَرًا أَنْتَرْتَهُ ابْجَنْدَهُ غَاصِلِي
 عِلْمِ خَالِئِ مِنْ أَوْكُرْتُمْ مُشَلَّرُ عِلْمِ خَالِئِ نَدَهُ
 قُصُورًا بِلَمِشَلَّرُ أَوْكُرْتُمْ عَارَ أَيْلَمِشَلَّرُ بِأَحُودِ
 عِلْمِ خَالِئِ بِلَمِشَلَّرُ مِلْ أَيْلَمَ مُشَلَّرُ أَنْتَرُ
 جَهَنَّمَكَ أَوْسَتْ طَبَقَا سِنْدَهُ كِبَرِشَلَّرُ كُنَّا هِي
 مَقْدَرِي يَنَارُ لَرُ اِيْمَانُ حُرْمَتِيْنَهُ جِيْدَقَارُ لَرُ
 صَلَرُ جَنَّتَهُ كِبَرُ لَرُ جَنَّتَهُ نَهْ اِيْلَهُ كِبَرُ يَوُورُ
 اِيْمَانُ اِيْلَهُ كِبَرُ يَوُورُ دَرَجَهُ نَهْ اِيْلَهُ اَلِنُورُ
 عَمَلُ اِيْلَهُ يَوُورُ سَنَ نَهْ أَوْسَتِيْنَدَهُ سَابِتُ
 بِيْنُ نَهْ أَوْسَتِيْنَدَهُ أَوْلَا جَمْعُ مُؤْمِنِيْمِ اِسْلَامُ
 أَوْزَرُ نَدَهُ يَمُورُ سَنَ قَنَقِي يَوَلَهُ كِيدُ يَوُورُ سَنَ

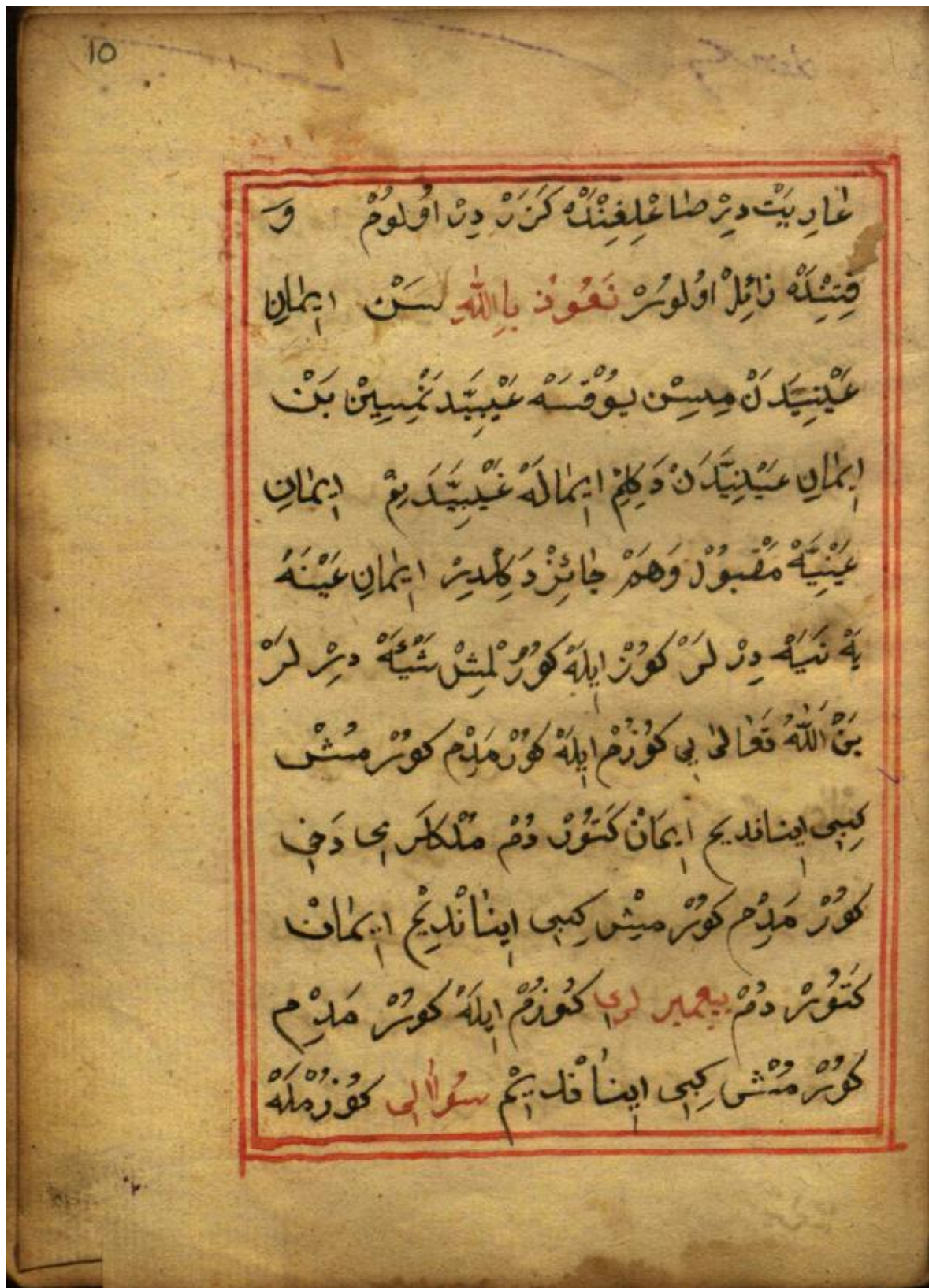
بِن قَتْنِي بُولَه كِيدَه جِكَمَه رَسُولُ اللّٰهِ
 يُون اَوْن دَوْرَت بِيَك اَصْحَابِ اَفَنْدَا يَلَرِ يَمِيَز
 قَتْنِي بُولَه كِيدَار سَه بِنَادِي اَوْل بُولَه كِيدَه
 يُونُم بُو دُنْيَا دَه تَكْرِي بِيَك اَوَّجْ بَاوَك قَوْلَارِي
 وَرْدِرِي مَوْدُ مَنْدِرِ وَهْ طَعْدِرِ بِي
 خَاسَقْدِرِ بِي كَا قِرْدِرِ بُو دُنْيَا دَه تَكْرِي بِيَك
 قَوْلَارِي اَوَّجْ اِيَشَرِ اِيَشَرِ بِي فَرْضِ اِيَشَرِ
 بِي فَضَلَتْ اِيَشَرِ بِي مَعْصِيَّتِ اِيَشَرِ
 فَرْضِ اِيَشَلِينِي رَبِّ تَعَالٰی سَوْرِ رَا طَبْعِدِيرِ
 فَضَلَتْ اِيَشَلِينِي رَبِّ تَعَالٰی سَوْرِ رَا طَبْعِدِيرِ
 مَعْصِيَّتِ اِيَشَلِينِي رَبِّ تَعَالٰی سَوْرِ مَن

راضی

راضى اولئان راضى شيطان مخلص شيطان
 رافى شيطان ميرا ضى الله **تكرينك** قو
 للرى نه اياي در لو عذاب اولور برى عذاب
 معلومه برى عذاب موقتك عذاب مملو ده
 اولان كافر لر شيطان لر در عذاب موقتك
 اولان مؤمنين خاسقار در سن ايمان اعطا
 دئمين ايمان عاريدن مين بى ايمان
 عاريدن دكلم ايمان عطادنم ايمان عطا
 نيه در لر دائما عبادته مشغول اولور علم
 حالرين باوب **تكرينك** امرينى ايسار
 مئيدن قجاء تكرينك راضى اولدوغى

مِرْكَدَه كَرَمَز دَايْمَا تَكْرِيْبِيْكَ سَرِضَا سِي
 اَوْلَدُوغِي يِر لَر دَه كَرَمَز مَوْمِنْدِر مُسْلِمَان
 دِيْر اَنَك اِيْمَان اِيْمَان عَطَا دِر اَنَدَر اِيْلِي
 اِيْرَمَلَار اِيْمَان عَارِيْت دِر لَر دَايْمَا **فَسِي**
اَشْكُر عَلِيْم حَالِيغِي يِلْمَز تَكْرِيْبِيْكَ اَمِر اِي
 طُتُوْب نَهِيْنْدَن قَجَار تَكْرِيْبِيْكَ رَاضَا سِي
 اَوْلَدُوغِي يِر لَر دَه كَرَمَز رَاضَا سِي اَوْلَدُوغِي
 يِر لَر دَه كَرَمَز مُسْلِمَانِم دِيْر يَا اَدَم مَجُون
 بُوْيَلَه اَيْدَار يُوْر سُون بُوْكَ تَكْرِيْبِيْكَ رَاضَا
 سِي يُوْغُلَر دِيْسَن **اللّٰهُ كَرِيْمْدَر** تَكْرِيْبِيْكَ
 رَحْمَتِيْ يِنَم اِيْجُونْدِر دِيْر اَنَك اِيْمَان اِيْمَان

عَارِيْت

كَوْنُ مَدِينَةٍ كَوْنُ مَدِينَةٍ كَيْفَ اِيْنَا نَدِيمِ **مِنْ رَأْفِ**
 كَوْنُ مَدِينَةٍ كَوْنُ مَدِينَةٍ كَوْنُ مَدِينَةٍ كَيْفَ اِيْنَا نَدِيمِ
صَلَى طَى كَوْنُ مَدِينَةٍ كَوْنُ مَدِينَةٍ **بِحَسْبِ** كَوْنُ مَدِينَةٍ
 كَوْنُ مَدِينَةٍ **بِحَسْبِ** كَوْنُ مَدِينَةٍ كَوْنُ مَدِينَةٍ
 جَمَلِ كَوْنُ مَدِينَةٍ كَيْفَ اِيْنَا نَدِيمِ اِيْمَانِ
 كَوْنُ مَدِينَةٍ **بِحَسْبِ** اِيْمَانِ فَجَدِ اِيْكِيْدِرْ اَوَّلِ
 دَلِيلِ عَقْلِيَّةِ اِيْكِيْدِرْ دَلِيلِ عَقْلِيَّةِ سَنَ اللّٰه
 قَعَالِيَّةِ دَلِيلِ عَقْلِيَّةِ اِيْكِيْدِرْ اِيْنَا نَدِيمِ اِيْمَانِ
 كَوْنُ مَدِينَةٍ دَلِيلِ عَقْلِيَّةِ اِيْلَهْ اِيْنَا نَدِيمِ اِيْمَانِ
 كَوْنُ مَدِينَةٍ اِيْكِيْدِرْ اِيْلَهْ دَهْ اِيْنَا نَدِيمِ اِيْمَانِ
 كَوْنُ مَدِينَةٍ دَلِيلِ عَقْلِيَّةِ نِيْ دِرْ لَرِ يَدِيْ قَاتِ

يَرْكَبِ

۱۱
 يَرْكَبُ وَيَدِي قَات كَوَّكْرِي وَايْجَنْدَه اَوْلَان
 جَمْلَه مَحْلُو قَاتَلَرِي **الله تَعَالَى** نَفْ وَارْلَقِيَه
 وَبِر اَوْلَدُو عِيَه شَاهِد لَرْدِي نِيكَ كِي لَا شَيْه
 وَلَا تَمَثِلْ هَرْ شَيْ بِي بِيَان وَبِر دَن وَارْدِي
 بِيَان يَبْدُو غِي شَيْه بَكْرُ مَرْ شَيْدِي صَاحِبِيَه
 بَكْرُ مَرْ قَوْلِي يَبْدُو غِي قَوْلَه بَكْرُ مَرْ دَوَكِي كِي
 يَدِي قَات يَرْ لَرَه بَقْدِم وَيَدِي قَات كَوَّكْرِي
 بَقْدِم اِيْجَنْدَه اَوْلَان جَمْلَه مَحْلُو قَاتِيَه بَقْدِم
 الْبَتْدَه مَوْ يَدِي قَات يَرْ لَرِي وَكَوَّكْرِي وَايْجَنْدَه
 اَوْلَان جَمْلَه مَحْلُو قَاتِيَه بِي بِيَان وَارْدِي وَبِر
 دَن **الله تَعَالَى** وَارْدِي دَر دَهْدِم يَرْ تَدُو غِي

شَيْبَرَكَ هَجْجَ بِرِيسِنَه بِكَنْزَمَزْ بِرِشِيدَه كَنْدُوِيَه
 بِكَنْزَمَزْ اَرَشِيَاوْ مُمَكِنَاتَدَنْ مَنَزْ هَدِيرْ دَبْدَمْ
 رَبِّعْ بِرِكَدَمْ دَلِيدْ عَقْلِيَه بُوكَا دِيرْ لَرْ دَلِيلْ
 نَقْلِيَه نِيَه دِيرْ لَرْ قَرُونْ عَظِيمِ الشَّانِ **اللَّهُ**
تَعَالَيْكَ وَارْ لِيَفْنَه وَبِرْ اُولَدُ وَغْنَه شَاهِدِيرْ
 اِيَكِسِي اِيَلْدَه اِيَشَاوْ مِمْ اِيْمَانْ كَنْوَرْ دَمْ عَلَمِي
 اَفْضَلْ عَقْلِي اَفْضَلْ عَلَمِ اَفْضَلْ دِيرْ عَلَمِ نَدَنْ
 اَفْضَلْ دِيرْ عَلَمِ **اللَّهُ صِفَاتِيدِيرْ** عَقْلْ مَحْلُوقَا
 صِفَاتِيدِيرْ اَوَّلْ عَقْلِي اَزْدِي كِتَابِي اَزْدِي اَوَّلْ
خَضِرَاتِ اَدَمْ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَرْدِ دَلْدِي
 صُكْرَه عَقْلْ اَزْدِي اَكْ صُكْرَه كِتَابْ اَزْدِي

علم

8

عَلِيمٌ اَنْدَن اَفْضَلُ اَوْلَدِیْ یَدِی قَات کُوْکُرِی
 وِیْر لَرِی وَا بَجِنْدَه اَوْلَان جَمْلَه مَحْلُو قَات
 یَبَان وِیْر دَن **اللَّهُ ذَا الْجَدَارِ حَضِرٌ لَدِیْکَ**
 صِفَاتِ اَوْلَدُ وِیْنْدَن عَلِيمٌ اَفْضَلُ دُرِ کَشِی
 عَقْلِ ایلَرُ وِیْر عَلِيمٌ اَلْحَقْدِر دِیْسَه کَا قَر اَوْلَر
 دِیْمِشَلَر عَلِيمٌ عَقْلِ سَیْنِ اَوْلَر **عَقْلِ عَلِیْمِ**
 اَوْلَر جَمْلَه شَیْلَر قَاتِیْدِر سَکِر شَیْ بَا قِیْدِر
عَرْشِ کُرْسِی لَوْحِ قَلَمِ جَنَّتِ جَهَنَّمِ رُوحِ خَالِقِ
 جَمْلَه شَیْ قَاتِی ایدَن خَالِقِدِر یَدِی شَیْ بَا قِی
 ایدَن خَالِقِدِر خَالِقِیْن بَا قِیْلِیْی کُند وُند نَدِر
 اَز لَیْدِر ایدِیْدِر صُکْرَه دَن اَوْلَه دَکَلِدِر **جَنَّتِ**

بِهَيْتُمْ حَقْدُونَ خَلَامُوجُودُ لَرِ دِرْ كَهْمِزْ
 اَرِهْ وَنُورِ اَرِهْ عَا قِيدُ وَا لِفَا اُولْدُو عَفْ
 كُونْدَه بُو مُسَلَّه لَرِ بُو يَلِجَه بِلَمَكْ
 فَر مَنْدِرِ بَرِ كِشِي جَمَلَه شَيْ فَا يَدِرِ هِجْ
 بَا قِي يُو قُدُر دَيْسَه مُر دِي بُو نَارِي اِنْكَارِ اَيْسَه
 كَا فَرِ اُولُور دِي مَشَارِ كِي مَكْ قُولُوسْ بِنْ
 اَلَلَّه تَعَالٰى قُولُوسْ كَا فَرْدَه اَلَلَّه تَعَالٰى قُولُودُرْ
 اَمَّا بِنِ اَلَلَّه تَعَالٰى نِيكْ اِيْمَانَه صَادِقْ قُولُوسْ
 كَا فَرِ عَا صِي قُولُودِرِ بِنِ اَلَلَّه بَرِ سُوْر حَقْ
 كَتُور دِي كِي كِي جَلْدِرِ دُو مِ دِلْمَه اَقْرَارِ اِيْلَه سِرْمْ
 قَلْبِلْمَه اَنَا نُورْم بِنِ رِبْ تَعَالٰى نِيكْ اِيْمَانَه صَادِقْ

قُولُوسْ

943

قَوْلُ نَعْمَ كَا فِرْعَاوْنَ قَوْلُ بَدْرٍ هَرَمُ مَوْتِ مَنَدَهْ
 دُورَتِ جَوْهَرُ وَا رِدَرِ اَوْ لِكِسِي **عَقْل** اِيَكُنْجِي
دِين اَوْ جُنْجِي **حَيَاة** دُور دُنْجِي **عَمَل**
 عَقْل كَيْدَه رَنْ غَضَبِدِر دِين كَيْدَه رَنْ حَسَدِر
 حَيَاة كَيْدَه رَنْ طَمَعِلِر عِبَادَتِي كَيْدَه رَنْ
 غَيْبِدِر رَسُول اَكْرَم بِيُور مِشَر كِه كِنِمْ
 اَمْتِمِك قَلْبِيك مَوْتِ بِيَش شِيدِر اَوَّل كِسِي
كُفْر اِيَكُنْجِي **شِرْك** اَوْ جُنْجِي **جَوَاهِر**
 دُور دُنْجِي **عَقْل** بِيَش جِي **عَقْل** بُو
 بِيَش شِيك يَدِيَه دُورَتِ شِي قُور سَه
 اَوَّل كِشِيك قَلْبِي دَر يَدِي كُفْر كِشِي وَشِر كِي

بَرِيْنِيَه اِيْمَان وَاِسْلَام قُوْرَسَه جَهْلَاك
 بَرِيْنِيَه عِيْلَم قُوْرَسَه عِيْضِيَان بَرِيْنِيَه طَاعَت
 قُوْرَسَه غُفْلَتِك بَرِيْنِيَه ذِكْر قُوْرَسَه اَوَّل
 اَمْنِيَك قُلُوبِي دَرِيْدَر نِيَه بَكْرَار حَقَاكْلَام
 سُوْرَانْد كُنْدَه قَوْلَا عِي اَنَشِيْدَر قُلُوبِيَه تَاثِيْر
 اِيْدَر كُوْر كَرِي يَشَارِيْدَر تَوْبَتِي اَوْرِيْدَر
 اِيْمَانِك **بَقَا سِي** التَّيْدَر اَوَّلِكِسِي غَايْبِيَه اِيْمَان
 كَتُوْر مَك اِيْلِيْغِي غَايْبِيَه اَللّٰهُ تَعَالٰى يَهْوَز غِيْرِي
 كِيْمَسَه يَلْمَز دِيْمَك اَوْجُنْجِي حَلَال حَلَال
 اَعْتِقَاد اَتْمَكْدَر بَشِيْنِي هَر حَرْمِي حَرَام
 اَعْتِقَاد اَتْمَكْدَر بَشِيْنِي هَر وَاقِدَه اَللّٰهُ تَعَالٰى

بِنَك

۴۶

إِلَيْكَ رَجَعْنَا أَوْ مَسَدُنْ كَسَمِّكَ التَّيْبِي هَرَّ وَ
 قَتَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى حَقُّ أَيْدُوبَ قَوْصَقْ
 إِيْمَانِكَ شَيْءٌ طَلَرِي سَكُنْ أَوْلَدُوعِي إِيْمَانِي يُلَوِّكِدِرْ
 أَوْلَكِي كُنْ إِيْمَانِي شَيْءٌ رُكْنٌ دِيمُكَ دِلِيلُهُ
 إِقْرَارُ قَائِلُهُ نَصْدِيقُ إِيْمَانِكَ وَشَرْطِي التَّيْبِي
 مَقْنَسِي بِنِ اللَّهِ تَعَالَى إِيْمَانِي كَقَوْصَقْ
 دَمٌ أَوْجُ صِفَاتُهُ أَوْلَكِي وَاجِبٌ إِيْمَانِي مُحَالٌ
 أَوْجِبِي جَانِزٌ مُحَالٌ وَجَانِزٌ أَوْلَانِ صِفَاتِي
 جَوْ قَدِيرٌ صَائِلٌ بَانِيحُونَ صَائِلٌ زَيْدٌ
 مُحَالٌ أَكَادِيرُ لَرَكِي هَرَّ فَقَدَسَ اللَّهُ تَعَالَى
 لَا يِقَا أَوْلِيَانِ صِفَاتِي وَارْأَيْتَهُ أَكَا مُحَالٌ

دِيرُ لَرِه يَغْنِي مَكَانَه مُحْتَاجِ اَوْلَمَقِ اَوْغْنِي وَ
 قِيرِي اَوْلَمَقِ يَزِدَه وَكُوَكَلَه صَاغْنَه وَصَوْلَه
 اَوْلَمَقِ مُحَالِدِر وَشَرِيكِي اَوْلَمَقِ وَغَيْرِي ذَلِكَ
 بُوَصْفَتِرِ اللهُ تَعَالِيَه بُولْنِمَامَقِ عَقْلِدَه
 وَفَكِرِ اُولِنِمَاز وَجَانِزِ اُولَانِ صِفَتِرِي دَقِ
 اَنُوكِ اِيچُونِ صَايِلَمَزِ بُولُونِي وَرُسْه
 غَنِي اِيْدِرِ وَرِ لَرِسْه فَقِيرِ اِيْدِرِ بَاقِيرِ
 بُولُكَ قِبَاسِ اِيْلَه **الله تَعَالَى** حَقْنَه يَلَسِي
 وَحِبِّ اُولَانِ صِفَاتِرِي يَكْرَمِيدِرِ اَوْرِ دَقِ
 اَوْجِ بُولُكْدِرِ اَوْتِكِي **نَفْسِيَه** اِيكْنِي **شِيُونِيَه**
 اَوْجْنِي **لَا زِمَه** **نَفْسِيَه** صِفَاتِرِي اَلْتِيرِ نَدِرِ

وَجُودُ

وَجُودِ قَدَمٍ بَقَا وَاحِدًا نَبَيْتُ مُحَالِفَتِ اللَّهِ
 دَيْتُ قِيَامَ بِنَفْسِهِ شُبُوتِيَّةً صِفَاتُ تَارِي
 سَكَنُ دُرِّ نَدِيرٍ حَيْثُ عِلْمٌ سَمِيعٌ بَصِيرٌ
 ارْدَتْ قُدْرَتُ كَلَامٍ تَكْوِينِ جَائِزِ أَوْلَانِ
 صِفَاتُ تَارِي دُنْدِ لَازِمُهُ صِفَاتُ تَارِي التَّيْدُ
 نَدَرُ حَتَّى عِلْمٌ سَمِيعٌ بَصِيرٌ رَيْدُ قَدِيرٍ
 مَتَكَلِّمُ اللَّهِ تَعَالَى حَقِينْدُهُ بِلَهْسِي وَاجِبِ
 أَوْلَانِ صِفَاتُ تَارِكِ بَرِي وَجُودِ مَعْنَا سِي وَارِ
 أَوْلَقُ اِيَكْنَجِي قَدَمِ مَعْنَا سِي أَوَّلُ أَوْلَقِ
 أَوْجِنِي بَقَا مَعْنَا سِي اِيَدِي أَوْلَقُ دَوْرُ دُنْجِي
 وَاحِدًا نَبَيْتُ مَعْنَا سِي اللَّهِ تَعَالَى ذَاتِنْدُهُ

وَصِفَاتِكَ مِنْ أَوْلَقَ بَشَرِي **مُحَافَتِ لِحَقِّكَ**
 دَيْتَ مَعْنَايَ أَشْيَاءِي مُمَكِّنَا قَدْرَ بَرِّ شَيْئِكَ
 بَلَّغْتَ مَمْلُوكَ الدُّنْيَا **قِيَامَ بِنَفْسِهِ** مَعْنَايَ اللَّهِ
 تَعَالَى بِرَدِّهِ جَوْ مَكَانَهُ مُحْتَاجٌ أَوْلَمَقُ هِجْ
 بِرِ كَسْنِكَ دُرُورِ مَسْنَةِ مُحْتَاجٍ أَوْلَمَقُ
اللَّهُ تَعَالَى حَقِّكَ بِأَمْسِي وَاجِبِ أَوْلَانِ
 صِفَاتِكَ بِكَرْمِيدِ دِيدِكَ أَوْلَدُ وَغِي أَوْجِ
 بَلَّغْتَ دِيدِكَ أَوْجِ بَلَّغْتَ دِيدِكَ
 اللَّهُ تَعَالَى كَوْنُهُ بِرِ شَيْءٍ وَاجِبِ دُرُورُهُ
 بِرِ شَيْءٍ جَائِزٍ دُرُورُهُ كَوْنُهُ بِرِ شَيْءٍ
 لَوْ بُولِيحَةٍ بِأَوْجِ عَمَلِ أَمَّا هُمْ وَاجِبِ دُرُورِ

هَمْ جَائِزُ

هَمَّ جَامِز دِر بِر قَوْل مِر كُتَاه مِر اِشْدَسَه
 اَوْن بِلَايَه كِر فَتَار اُولُور اَوْن لِي اَللّٰهُ عَظِيْمُ
 الشَّان غَضَبَه كَتُور مِش اُولُور اِيكِنِي
 شَيْطَانَه يَقِيْن اُولُور اَوْجِنِي حَسْتَدَك
 اَرَاغ اُولُور رُوْر دُنِي جَهَنْمَه يَقِيْن اُولُور
 بَشِنِي تَكْرِيْمَك رَحْمَتَك كَرُوْ قَا لُور
 اَلْتَنِي نَفْسِي مَرْدَار اِيْدُر يَدِنِي فُورْدَن
 مِرَاد لِيْن اَوْمُوْرِي جَابَشِنَه كِي مَلَكَارِي اَزِيْت
 اِيْدُر سَكِرِي نِي **يَعْقِيْبِي** عَلِيْهِ السَّلَامِي رُو
 ضِيَه شَرِيْفَتَه مَحْزُوْن اِيْدُر طَقُوْر نَجِي
 كِنِي كُوْنْدُوْرِي كُنْدُوْرِي شَاهِد طُوْ قَار

اَوْ نَبِيٍّ حَيَّوَانَهُ اِنْشَانَهُ ضَرْبِ دُوقُنُونَا
 لَمْ كَمَلِدْ دُنْيَايِ سَوْمِي عَا قَلْ كَمَلِدْ دُنْيَايِ
 الدَّمِينْ غَنِي كَمَلِدْ رَبِّ سِي جُوقِ وِبِ مَشْ
 قَنَاعَتِ اِيلَيْنْ نَجِيْلْ كَمَلِدْ رَبِّ سِي مَالِ وِبِ
 مَشْ دُنْيَايِ خَرَجْ اِيلِيْوَبِ اِهْرَاةَ جَرَجْ اَمَلِيْ
 اَوْلَدْ قُوْر قَمْنِكْ بَشْ حُصْبِي وَرْدِي اَوَلْ
 كِسِي رَزَقِي بُوْلْ اَوْلُوْر اِيَكْنِي قِسْمَتِي اِيَاغْنِي
 كَلُوْر اَوْجَبِي اِيْدُو كِي عِبَادَتِكْ حَلْ وَنِ
 بُوْلُوْر وُرْدِي قَلْبِدْ دُنْيَا جَتِي جَقْلْ
 بَشْنِي اَوْلُوْمْ وَفَتْنِدْ مَوْتِ اَسِيَا اَوْلُوْر
 نَحْوَرْ اَبْلَسِي شَدْدْ اَوَلْ كِي رَبِّ تَعَالَى اَوْفُوْر

اِيَكْنِي

47

ايكينجي قېرى او تودور او جېنى اندو كي عېلىا دېنى
 صلا وېتى بولا مژ دور دېنى شېر ع
 شريفه او يماز بېشې كفه وار دېر كليك
 بېش حريفه ايله او يلمق بېش لره لاز مدير
 او كېسى كلب از او تودور جوق سكوت ايكير
 ايكينجي ايج جوقا كز طوق از كز او جېنى
 ايكلي او تودور دېنى شېر دې اولسه يا
 نور بېشې از دېنه مېر اسي قالماز كوندك
 بېش وقت نماز قلار سېن نېر سې
 ايمان نېر سې اسلام نېر سې دين نېر
 سې ملت نېر سې علم نېر سې حرام نېر

سَمِ كُفْرٌ **كُوْنُكَ** بِشَدِّ وَقِيتِ نَمَازِي اَللّٰهُ تَعَالٰى
 فَرَضِ اِنْدُو كِنِي اِيْنَا نَدُو عَمَّ اِيْمَا نَدِي رَا ضِي
 اَوَّلْدُو نَعْمِ اَسْلَامِدِيْم اَوَّلْدُو رُكْ اَوَسْتِيْنَدِي
 دُرْ دِيْفِيْم دِيْدِي دُوْر نَارِي جَمَاعَتِدِي اِرْمَدُو
 عَمَّ مِلْدِيْرِي وَقِيتِ كَلْدِي كَلْدِي شَرِيْعَتِ بَلَمَدُو
 كِي وَجْهِي اَوْرِيْم قَلْدُو نَعْمِ عَرَامِدِي اِنْكَاسِ
 كُفْرِي دُرْ **نَمَازِي قَلْدِي** كِيْمَدِي رِيْنِيْم قَلْدِي
 مَغْه سِيْدِيْكَ كِيْمَدِي عَقَلْدِي قَلْدِي رَفْ
 كِيْمَدِي اَللّٰهُ تَعَالٰى لِيْدِي مَعْشِيْكَ كِيْمَدِي مَلِكِدِي
 قَلْدُو عُنْدَانِ رَا ضِي اَوَّلَانِ كِيْمَدِي اَللّٰهُ تَعَالٰى
 لِيْدِي قَلْدُو عُنْدَانِ رَا ضِي اَوَّلِيَانِ كِيْمَدِي

شَيْطَانُ

٤٤

شَيْطَانُ دُرْ شَاد خَنْدَانِ كِمْدِرْ اَوْ شَا قَلْبِ دُرْ
 اَمَنْتُ بِاللّٰهِ مِنْ اللّٰهِ تَعَالٰی اِيْمَانُ دِلْمِ اِيْمَانِ
 كَتُوْر دُمِ اَوْجِ صِفَتِ اِيْلَهْ اَوَّلَكِي وَاجِبِ اِيْكِنِي
 حَامِنِ اللّٰهِ تَعَالٰی يَزِدْ دِرْ شَرْيَكِي وَنَظِيْرِي يَوْ قَدْ
 زُ اَقْرَانِ اَمْتَايِ يَوْ قَدْ رَا زِ لِيْدِرْ اَبَدِ يَدِرْ كُنْدِ
 وَدَنْدِرْ كِمْدَنْ دَكْلِدِرْ كِمْدَنْ طَوْغْمَدِي وَ
 كِمْسَه طَوْغْمَدِي وَ مَلِكْتِهْ حَقِ تَعَالِيْنِكِ
 مَلِكْتَرِيْنِهْ اِيْمَانُ دِلْمِ جَمْلَهْ سَبِيْ نَوْرِ دَرْ خَلْقِ
 اَوَّلِيْمَشْدِرْ مَلِكْتَرِيْ بِيْشَرِ صِفَاتِ اِيْلَهْ
 بِاِيْمَانِ كَرِيْدِرْ اَوَّلَكِيْ مَلِكْتَرِيْ وَرَاوَلَقِ
 اِيْكِنِيْ مَلِكْتَرِيْ اللّٰهُ تَعَالٰی اَمْرِيْ اِيْلَهْ

عَامِلًا رُبَّ أَوْجِنِي مَلَكًا اللَّهُ تَعَالَى
 أَنْسَانًا وَأَجِنِي كَيْسِي عَاصِيًا وَلَمَّا زُرْتُ
 دُنْجِي مَلَكًا بِمَدْرُورٍ وَأَجْمَزُ لَرُ بَشْتِي
 مَلَكًا دَهْ أَرُ كَلَكُ لِكَ وَدِيَشِيكَ أَوْلَمَّا زُرْتُ
 كَيْسِي قِيَامًا كَيْسِي رُكُوعًا كَيْسِي سَجْدًا كَيْسِي
 قَسْبًا كَيْسِي أَدَمُ أَوْغَانِي يَنِي مُوَكَّلًا دُسْ
 أَنْزَلُهُ دَفِي كَرَمًا كَاتِبِينَ وَحَفَظَةً مَلَكًا دِيَرُ لَرُ
 وَكَلِيهِ اللَّهُ تَعَالَى كِتَابًا بَارِيَةً إِنَّا نَزَلْنَا
 جَمَلِي يَوْمَ دُرْتُ كَهَا بَدْرُ زَبُورِ دَاوُودَ
 عَلَيْهِ السَّلَامَةُ تَوَكَّلْتُ مَوْسَى عَلَيْهِ السَّلَامَةُ
 إِنَّمَا شَدِيرُ إِنْجِيلِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامَةُ إِنَّمَا شَدِيرُ

قرآن

24

قرآن عظیم محمد علیہ السلامہ انمشد
 حکمی قیامتہ دکنی باقیدر و **وسلہ**
 اللہ تعالیٰ نیک بیغمیر کر و اردن حضرت
 آدم علیہ السلام اخیری محمد المصطفی
 صدق اللہ تعالیٰ و سلمہ بک تک
 ایک سیک از سر نک ہر تقدار نیک
 بیغمیر کر کلدی و کجادی بدستہ جملہ سہی
 حقدیر و کر جکدیر عذدین اللہ باور
 والیوم الآخر قیامت کو تہہ اپنا ندیم
 قیامت کوئی حقدیر اولوم حقدیر قیر
 حقدیر سوال میزان صراط حقدیر

حَيْثُ وَجَّهْتُمْ حَقْدَكُمْ لِحَالِ الْمُؤْمِنِينَ لِرُدِّ
 وَبِالْقَدْرِ خَيْرٍ **وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى**
 فَظَاهِرًا قَدْرُ خَيْرٍ وَشَرِّهِ حَقًّا تَعَالَى تَقْدِيرُ
 إِلَهٍ دَلِيلُهُ بِرَأْسِ مَسِيلَةٍ وَلَوْجٍ مَحْفُوظَةٍ
 بَارِئُ مَسِيلَةٍ أَوْلَدُ وَغْنَةٍ أَيْنَا نَدِيمٍ أَيْلَمَانِ
 كَتُورِدِمِ أَمْنَا وَصَدَقْنَا **أَشْهَدُ** يَقْنِي بِنَا
 دَلِيلُهُ وَقَلْبِ مَسِيلَةٍ أَنَا فُورِمِ كِه **أَنَّ لَا إِلَهَ**
إِلَّا اللَّهُ فَرَضَ وَاجِبٌ سُنَّتِ مَسْتَحَبٌ
 قِيلَهُ حَقًّا وَقَوْلُهُ أَيْلَمَانِ جَكَ مَا أَيْلَهُ
 وَبَدَنَ أَيْلَهُ بِنِ أَحَدُ يَوْ قَدْرُ إِلَّا إِلَهُ
 تَعَالَى وَأَنْ دِيرَ عِبَادَتِ أَلَا مَحْصُودُ

وَأَشْهَدُ

١٦

وَأَشْهَدُ بِغَنِيَّ جَدِّ دَوْلَةٍ أَقْرَانُ وَقَلِيمَةٍ أَيْنَا
نُورِ مَلِكَةٍ أَنْ مُحَمَّدًا تَحْقِيقًا أَخِي زَمَانٍ
يَعْمُرِي عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ
اللَّهُ تَعَالَى إِنَّكَ قَوْلُ بَدْرٍ أَيْنَسَانْدُرٍ يَدِي
وَأَجْعَلِي فَكَلِّجَ إِلَهُ حَاتِقُ نَارِ الدِّي أَوْغَاوُ
وَقَبِيْنِي أَوْلَدِي مَلِكَةٍ مُكْرَمَةٍ دُونَ عَدَا
مَدِينَةٍ مُسَوَّرَةٍ دَهْ أَخِي كَيْدِي وَرَسُولُهُ
اللَّهُ تَعَالَى إِنَّكَ رَسُولُ بَدْرٍ أَيْنَسَةٍ وَجَبَتْهُ
كَوْنُهُ رُشْدُ حَقِيلَةٍ بَاطِلِي حَلَاوُ إِلَهُ
هَذَا بِي دِينِ إِسْلَامٍ عَلَامِ خَالِي تَعَالَمِ
أَجْعَلُنِي كَلْمَ شَدْرٍ أَخِي زَمَانٍ يَعْمُرِي

اٰمَنَّا وَصَدَّقْنَا رَبَّنَا اللهُ تَعَالٰى بِنَبِيِّ مُحَمَّدٍ
 بْنِ الْمُطَفَّلِ دِينِهِ اِسْلَامِ كِتَابِهِ قُرْآنِ عَظِيمِ
 الشَّارِ قِيْلَمْ كَعْبِيٍّ شَرِيفِ اٰمَنَّا بِدِينِهِ مَذْهَبِ
 هَبِ اَهْلِ سُنَّتِ وَاجْمَلَتِ عَمَلُهُ مَذْهَبِ
 اِمَامِ اعْظَمِ اَبُو حَنِفَةَ مُؤَمِّلُو قُرْنِ شَرْعِ
 اَدَمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ذُرِّيَّتُهُ نَحْنُ سُنَّتِي جَمَا
 عَتُهُ نَحْنُ مُؤَمِّلُو حَقِّ اِسْلَامِهِ اَمَّا اللهُ
 شَرِيعَتِ اِسْلَامِيَّةِ طَهَارَتِ قَجْدَرِ بَشَرِ
 قِسْمِدَارِ اَوَّلِكِي نَوِي فَرَضِ اِيَكْبِي نَوِي وَاجِبِ
 اَوْجَبِي نَوِي سُنَّتِ وَرَدْنِي نَوِي مُسْتَحَبِ
 بَشْنِي نَوِي يَلَمَّتْ اَوَّلِكِي نَوِي دِيْدِي كِي

بِرَأْدِ مَكِّ اسْبَابِنَه يَا بَرِ يَرْبِنَه دِرْ هَمْدَن
 زِ يَادَه رَجَاسَت بُولَشَسَه اَنِ كِيدَر مَك **فَرِيدَه**
 اِيَكْنَه فَوَعِي دِيدِ يَكْمَز دِرْ هَمْدَن مَقْدَارِي رَجَاسَت
 بُولَشَسَه اَنِ كِيدَر مَك **وَاجِبِ** اَوْمَنِي
 فَوَعِي دِيدِ يَكْمَز دِرْ هَمْدَن اَكْسِيك اَوَلَوْر
 رَسَه اَنِ كِيدَر مَك **سَتِيدَه** دُرُوْمَنِي
 فَوَعِي دِيدِ يَكْمَز بُولَه شَخِينِي كِيدَر مَك **سَتِيدَه**
وَبَشِينِي فَوَعِي دِيدِ يَكْمَز بِرَأْدِ يَلَنْدَكْدَه دِيرْ
 اَنِ بُولَشَسَه بَدِ عَمْدِر اِرْشَرَفِي اَنْكَار كُفْرَه دُرْ
هَر كَمَلَه يَدِي شَمِ وَاَرْدِيرْ اَغْزِي اِيْمَان
 اِيلَه قِيَانْمَه سَبِيلِدِر يَدِ يَنْك **اَوَلَكْسِي**

بِرُكْنِهِ هَرُ نَهْ اِيْشَهْ يَ اِيْشُوْرْسَهْ اَوَلْنَهْ
 لِبِسَدِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ دِيَهْ اِيْمَانِيْ هَسْ
 اِيْدَشِيْكَ اٰخِرُ نَهْ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ شَكْرُ دِيَهْ اَوْغِيْ
 هَرُ سَاعَتِ بِرُكْرَهْ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
 وَاَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ دِيَهْ دَرْ
 دِيْخِيْ بِرُ كَتُوْرْسُوْر اَشْتَدِ كَدَهْ لَا حُوْرُ وَلَا
 قُوْرُ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ دِيَهْ بِشْنِيْ
 حَقُّ حَقُّ كَلَامُ اَيْدِ كَدَهْ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ
 دِيَهْ اَلْتَّوْبَةُ بِرُ مَعْصِيَتِ اَشْتَدِ كَدَهْ اِنَّا اللّٰهُ
 وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ دِيَهْ يَدِ دِيْخِيْ يَارَ نَكِيْ كُوْفِيْ
 شُوْلِيَهْ اِيْدَهْ حِكْمِ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى دِيَهْ

رسول الله

62

رَسُوْلُ اللهِ بِمُؤَدِّ مِثْرٍ أَبَوْهُرٍ بِرْهٍ حَضِيرٍ
 تَلْعِيْقُهُ بِأَبَوْهُرٍ سَكَا بِشْرٍ شَيْءٌ أَكْرَدِيْعٍ
 أَوْ كَرَانٍ وَهُمْ نَاسٌ أَوْ كَرْتٍ هَرَكِيمٍ بُوَيْشٍ
 شَيْءٍ أَيْلَهُ عَمَلٌ أَيْلَانُ دَخَلَ الْجَنَّةَ أَوَّلَ بَشَرٍ
 شَيْئِكَ أَوْ لَكِي تَكْرِيْبِكَ هَرَامٍ أَيْدُوكِ
 شَيْلَرْدَنٍ صَاقِنَةٍ أَيْلَنِي قَنَاعَتِ أَيْلِيْهِ
 أَوْجَنِي قَوْمُ شَوْسِنَهْ أَيْلِكَ أَيْلِيْهِ دَوْرَدَنْجِي
 كَنْدُ وَبَاشِنَهْ حَنْدُ وَغِيْنٍ مَوْزِيْنٍ قَرْدَا
 شِنَهْ حَنْدُ بَشَنِي حَوْقُ كَلْمِيْهِ حَقُّ
 كَوْلَمَلِكُ قَلْبِيْ أَوْلَدُ وَرْدُ هَرَكَشِدْ كَلْمِيْ
 مَوْ حَيْدِي دَرْتِ شَرْطِيْلَهْ يَلَمَكُ فَرَضِي

عَيْدُكَ **أَوْ كَيْسِر** مَعْنَا سَبِي إِلَهِي **قَلْب**
 إِلَهِي **نَانَه** **أَوْ حَبِي** اخْلَاصُ إِلَهِي **أَوَّلُهُ دُنِي**
دُنِي تَعْظِيمُ إِلَهِي **أَوَّلُهُ** مَعْنَا سَبِي **يَسَنَه**
 جَاهِلِدُ قَلْبِ إِلَهِي **يَسَنَه** **يَسَنَه** **يَسَنَه**
 اخْلَاصُ **أَوَّلُهُ** **يَسَنَه** **يَسَنَه** **يَسَنَه**
 يَدُ عَيْدُكَ **كَلِمَةُ** تَوْحِيدِكَ مَعْنَا سَبِي **يُودِرُهُ**
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ **يَسَرُّهُ** **وَكُوْلُهُ** **عِبَادَتُهُ**
لَا يِقُ **وَمُتَحَقُّ** **وَاجِبُ** **الْوُجُودِ** **يَسَرُّهُ**
يُودِرُهُ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** **يَسَرُّهُ** **وَإَزْدِرْ** **عِبَادَتُكَ** **أَكَا**
لَا يَقْدِرُ **صَبَاح** **تَمَازِينِكَ** **أَوْ كَلِي** **رَكْعَتِكَ**
أَوَّلُ **قَوْلُ** **كُنَا** **هِي** **دُنْ** **حِفْظُ** **إِلَهِي** **يَسَنَه**

رَكَعُهُ

رِكَعَتَكَ رَبِّ تَعَالَى اَوْرَ قَوْلِكَ اَوْزَ رِبْنَه
 عِبَادَتُ قَبُولُ كَرِيْمٍ اَجَارُ اَوَّلِيْلَه نَمَازِيْنِيكَ
 فَرَطِيْنِيكَ **اَوَّلِيْكَ** رِكَعَتِكَ رَبِّ تَعَالَى اَوْرَ قَوْلُ
 شَيْطَانِيكَ اَوْزَ رِبْنَه غَالِيْبُ اِيْدَرُ **اِيْكُنِيْ**
 رِكَعَتَكَ حَقَّ تَعَالَى اَوْرَ قَوْلِكَ اَوْزَ رِبْنَه
 كَلْبِكَ دُنْيَا وَاٰخِرَتُ بِلَا كَرِيْمِيْ قَالِدِرُ
اَوْجَنِيْ رِكَعَتَكَ رَبِّ تَعَالَى اَوْرَ قَوْلُ
 هَمْنَه اَتَشْنِدُنْ اَنَازُ اِيْدَرُ **دُرْدَنِيْ**
 رِكَعَتَكَ رَبِّ تَعَالَى اَوْرَ قَوْلُ لَدُنْ رَاضِي
 اُولُو **اِيْكُنْدُ** نَمَازِيْنِيكَ فَرَطِيْنِيكَ **اَوَّلِيْكَ**
 رِكَعَتَكَ رَبِّ تَعَالَى اَوَّلُ قَوْلِكَ كَوَجِيْكَ

كُنَادُ وَفَتَرِيْنِ يَرْ نَدِرُ **اِيَكِنِي** رِ كَعْتَدَه
 رَبِّ تَعَالٰى اُوْر قَوْلِيْ قَدِ قَرَأَلَفْنِدَتْ
 اَمِيْن اِيْدُر **اَوْجَنِي** رِ كَعْتَدَه رَبِّ تَعَالٰى
 اُوْر قَوْلِيْ مَحْشَرُ قَرَأَلَفْنِدَنْ اَمِيْن اِيْدُر
دُرْدُجِي رِ كَعْتَدَه رَبِّ تَعَالٰى اُوْر قَوْلِيْ صِرَا
 طِيْكَ قَرَأَلَفْنِدَنْ اَمِيْن اِيْدُر **اَحْشَامِي**
 زِيْنِيْكَ قَرَطِيْكَ اَوَّلِيْ رِ كَعْتَدَه رَبِّ تَعَالٰى اُوْر
 قَوْلِيْ قِيْمَتِيْكَ اَزْد اِيْدُر **اِيَكِنِي**
 رِ كَعْتَدَه رَبِّ تَعَالٰى اُوْر قَوْلِيْ وَجُوْدِيْ
 جِيْمَتِيْكَ اُوْر يَنْه حَرَام اِيْدُر **اَوْجَنِي**
 رِ كَعْتَدَه رَبِّ تَعَالٰى اُوْر قَوْلِيْ مَحْشَرُ

92

سرينات

يَرْبِكَ فَرِّ يَا دِينَ اِسْتَدِرْ مَرْيَسُو نَمَارِيكَ
 فَرَضِيكَ اَوَّلَكَ رِكَعَتِكَ رَبِّ تَعَالَى اَوَّلُ قَوْلِهِ
 هِنَتْ قِيُولِيْنِ اَجَارُ اِيَكُنِي رِكَعَتِكَ رَبِّ
 تَعَالَى اَوَّلُ قَوْلِكَ دُنْيَا وَاٰخِرَتِ مُشْكُلِ اِيَسِي
 اِنْسَانِ اِيَدْرُ اَوَّلِي رِكَعَتِكَ رَبِّ تَعَالَى اَوَّلُ
 قَوْلِكَ رُوْحِي حَقْدُ وَاَعْنِ وَقَسَدُهُ يَمِيْلُ لَكَ
 وَشَهِدَ لَكَ رُوْحِي اِيْلَهُ قَاوَشْدُوْرُ اَوَّلِي
 رِكَعَتِكَ رَبِّ تَعَالَى اَوَّلُ قَوْلِي دُوْشَمِيْنِكَ
 اَوَّلُ رِيْنَه غَالِبِ اِيَدْرُ مَسْئَلَهُ اِسْلَادُ وَاِيْنِ
 عَمَلِكَ قِيُولِ اَوَّلِيْنِكَ شَرْطِي اَوَّلِ اِيَكِيْدِي اَوَّلِي
 مَوْمِيْنِ اَوَّلَهُ اِيَكُنِي اَهْلُ سَنَتِ اَوَّلَهُ اَوَّلِي

اَشْيَاكَ بِحَسْبِ عَمَلٍ بِيْلَهُ **دَوْرُ دُنْيَا** اَوْ يَدُ وَفَى
 مَذْهَبُ صَاحِبِنِكَ اَجْتَنِبْهَا دِيْلَهُ مُوَافِقًا
 اَشْيَاكَ **بِشَيْخِي** اَشْتَرُ اِيْكَانِ اِيْجِيْدُ خَلَا صَد
 اِيْلَهُ **اَشْيَاكَ عَمَلُ** ثَمَامِ اَوْلَدُ قَدْ صَاكِرُ بَيْنَ
 اَشْكُو فِى وَالِىْ جَا اَوْلَهُ لَمْ يَدُنْ رِيَا
 دُنْ وَبِحَسْبِ دُنْ وَتَسْمَعُ دُنْ صَاقِنَهُ **سَكْرَتِي**
 اَكْرُ عَمَلُ مَالَهُ مَتَعَلِقُ اَوْ لَوْ رَسَدَ مَرَارِدُنْ
 صَاقِنَهُ **طَقُوْنِي** كُفْرُ دُنْ وَشِرْكُ دُنْ
 صَاقِنَهُ **اَوْ نَبِي** اِيْمَانُ اِيْلَهُ اَوْلَهُ **اَوْ نَبِي**
 قِيَامُكَ اَرْبَابُ حَقُّ قَدْ اَوْرُ عَمَلِي
 قُوْرُ ثَاوِيْ تَاكِيْ اَوْرُ عَمَلُ كُنْدُ وَنِيْكَ اَوْلَهُ اَلْكَ

اشي

97

اَشْفِي بِرَبِّنَا اَوْنَ يَا خُوْدَ بَغِيْرُ حَسَابَةٍ وَاَرْنَجَهْ
 لَا يِقَا اَوَّلَهْ تَعَتَّ الْكِتَابُ بِعَوْنِ اللّٰهِ الْمَلِكِ
 الْوَهَّابِ حَقَّ تَعَالٰيْنِكَ سَكَنَ صِفَاتِكَ بَيَانِ
 اَيْلَهْمِيْكَ حَقَّ تَعَالٰيْدُنْ دِيْ يَلِيْكَ صِفَاتِ
 وَرْدِيْ حَيْدِيْ دِيْ دِيْ بِيْزِمُ كِبِيْ اَتِيْلَهْ دَكْلَدِ
 قَانْ دَكْلَدِيْ رَجَانْ اَيْلَهْ دَكْلَدِيْ تَن اَيْلَهْ دَكْلَدِيْ
 عِلْمِ حَقَّ تَعَالٰيْدَهْ اَيْلَهْمِيْكَ صِفَاتِيْ وَرْدِيْ
 عَمَلْدِيْ بِيْلَجِيْدِيْ هَر شَيْ يَلُوْرَ يَغْمُوْر طَمَلَهْ
 سِيْن يَلُوْرَ قَوْمَارِيْ يَلُوْرَ قَوْمَارِيْ صَاغِيْشِيْن
 يَلُوْرَ خَرْمَانِيْكَ دَانَهْ سِيْن يَلُوْرَ اَوَلُوْسِيْ اَوَلَهْ
 جَغِيْ يَلُوْرَ سَمِيْعِ حَقَّ تَعَالٰي اَشْتَمِيْكَ صِفَاتِيْكَ

وَاَزْدِيَر سَمْعِدِر اِيَشِيدِر قَرَانَلَق كِيَجَدَه قَرَه
 قَرْمُجِيَك قَرَه طاش اوز رِيَك يِرودُ نِي ياور
 وَاَكُورُر وَاَشِيدِر بِيَزِم كِيِي قُولاق اِيَلَه دَكِلِدِر
بِيَتِي حَق تَغَا لِيَدَه كُور مَلِك مِرْغَا تِيَدَه وِرْدِيَر
 بِيَتِي دِيَر كُور بِيَجِدِر قَرَانَلَق كِيَجَدَه وَاَه قَرْمُجِيَك
 قَرَه طاش اوز رِيَك يِرودُ وَاَكِي كُورُر بِيَزِم كِيِي
 كُور اِيَلَه دَكِل **اِدَات** حَق تَغَا لِيَدَه دِلْمَلِك
 صِفَاتِيَك وَاَزْدِيَر مَرِيدِر دِيَجِيدِر هَر دِلَد
 وَاَكِي نَنَسَه وُجُودَه كُور دِلْمَلِك وَاَكِي
 نَنَسَه وُجُودَه كُور دِلْمَلِك وَاَكِي
اَدَم جَلَق اِيَدِر دِلْمَلِك اِدَامِك اِيَه

کوکمکندن

244

کَوْنِکُنْدَن حَقِّ اَبْدِی خَلْقِ اَبْدِی دِلِ رُسْه قِیَمَدِ
 نِ دَوَّ جِیْقَارِ رُسْه **حَضِرَتِ عِیْسَى**
عَلِیْهِ السَّلَامِ بِاَبَا سَبِیْنِ خَلْقِ اَبْدِی **حَضِرَتِ**
مُوسَى عَلِیْهِ السَّلَامِ عَصَا سَبِیْنِ اَنْ دُرْ هَا اَبْدِی
قُدْرَتِ حَقِّ تَعَالِیْهِ کَوْجِی یَمْلِکِکِ صِفَاتِیْکِ
 وَر دِیْر قَادِرِ کَوْجِی یَتَجِیْدِ دِرْ کَسِیْنِ دَوَّ
 دَوْرِ وَا یَجْنَدِ اَوْلَا نِ مَحَلِّ قَاتِ یَوُدِیْدِ
کَلَامِ حَقِّ تَعَالِیْهِ سَوُّ یَمْلِکِکِ صِفَاتِیْکِ
 وَر دِیْر مَتَکَلِّمِ سَوُّ یَلِجِیْدِ سَوُّ یَلِکِی
 بِنِیْمِ کِبِی حِرْفِ اَبْلَهْ دِکَلَدِ صَوْتِ اَبْلَهْ دِیْلَهْ
 اَبْلَهْ دِکَلَدِ **تَکْوِیْنِ**

حَقُّ تَعَالَى إِلَهُ آبِشْ اِشْتَمَلِكْ
 صِفَاتِيْهْ وَارِدِرْ تَكْوِينِدِرْ اِشْتَلِجِيدِرْ
 نَهْ اِشْتَارْ كِمْنِيْ كَوْلْدُورْ عَزِيْزْ اِيْدِرْ كِمْنِيْ
 اَعْلَادِرْ كِمْنِيْ كَوْلْدُورْ عَزِيْزْ اِيْدِرْ كِمْنِيْ
 ذَلِيْلْ اِيْدِرْ **جمله بغير حمد** بِشْ صِفَتْ
 اِيْلَهْ يَلِيْكَ بِيْزِمْ اَوْزْ رِيْزِمْ وَاجِبْدِرْ بِيْزِمْ
بغير حمد عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
 مِيْ كِسْتِهْ سَائِرْ بِيْعَمَلْ اِيْ دَنْ اَفْضَلْ بِيْعَمَلْ
 اَوْجْ صِفَتْ زِيَادَهْ يَارِسْتِهْ اَوْزْ كِمْنِهْ مُسْلِمَانْ
 دَكِلْدِرْ سَائِرْ بِيْعَمَلْ لَرْدَهْ اُولَانْ بِشْ
صِفَتْ بَعْدِ اَوَّلِيْ صِدْقِ جَمْلَه سُوْنِ اِيْ

طوغرد

72

طهر پدانه یلادن فقه قدر ایکنی **اما نت**
 امین لر دور حیانت دکلر دور او جنبی
صفت مقصود میرا کلر دور کنا هکانت
 بری لر دور دوری **فقط** عقل لر دور احمق
 دکلر دور بیشین **تالیع** ری تعالی دن کندو
 لر این اولان نسل لر آدم او غلترینه
 تشید و زر لر بزم بیغمی **محمد** علیه
 الصلوات والسلام اولان اوج صفت
 بزرگ **اولکی** جمله پیغمبر کی دی افضلد
ایکنی انسه و حینه بیغمی در او جنبی
 خارج الانبیاء دیر سائر بیغمی کلمه

قَرَأْنِ عَظِيمَهُ اِسْمِ شَرْيَفِ بَيَانِ اَوْلَانَا
 يَكْرُمُ سَكَنِ سَعِيدِ مَوْلَانَا يَلْمُكَ هَرَكَشِيَه
 وَاجِدُ دَدِيَارِ اَدَمِ اِدْرِيسِ نَوْحِ هُوْدِ طَاخِ
 اِسْحَاقِ اِبْرَاهِيْمَ اِسْمَاعِيْلَ يٰقُطْبِ يُوْسُفَ
 شُعَيْبَ لُوْطَ يٰحَسِيْ دَكْرِيَا مُوسٰى هَارُونَ
 دَاوُدَ سُلَيْمَانَ اٰلِيْهٖمُ اَيُّوْبَ اِيْسٰى فَاٰدَمَ
 عِيْسٰى يُوْسُفَ عَزِيْزِ لَقْمَانَ ذُو الْقَرْنَيْنِ
 حَضِرَاتِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مَدْرِ
 عَزِيْزِ لَقْمَانَ ذُو الْقَرْنَيْنِ مُدَاوِجِنَا اِهْتِلَا
 فِ اَوْلَادِي بَعْضُهُمْ بَنِي دِيْدِيَارِ
 وَبَعْضُهُمُ الَّذِي دُرْدَنِي وَبَعْضُهُمُ الَّذِي دِيْدِيَارِ

بَيَانِ اَوْلَانَا

بَيَانُ اَوْشُورِ وَلَوْ فَرَضَ اللَّهُ تَعَالَى لِي بِلَوْ بِي زَكِي
 اَتَمَّكَ اِبْنِي فَرَضَ حَلَالِنْدُنْ لِبَاسِ كَيْمَكَ
 اَوْجِبِي فَرَضَ اَبْدَسْتِ الْمَقَامِ وَوَدَّ بِي فَرَضَ
 بِيَسْ وَفَرِثْ نَمَازُ قَلَمَقِ اَتَبِي فَرَضَ كَيْمَكَ
 وَنَفِيهِ اللَّهُ تَعَالَى كِفْلِدِرْ اَوْلَدُ وَغَنَةُ حَقِ اَيْمَكَ
 يَدِي فَرَضَ حَلَالِنْدُنْ اَتَمَّكَ وَاجْمَكَ سَكِينِ مَنِي
 فَرَضَ قَنَاعَتِ اَيْمَكَ طَفُوزِ بِي فَرَضَ تَوَكُّلِ
 اَوْلَقِ اَوْشِي فَرَضَ جَنَابِ بَارِي تَعَالَى اَيْدِي
 كَأَنَّ قَضَائِي رَاضِي اَوْلَقِ اَوْشِي بَرِي فَرَضَ
 نِعْمَةِ سُكْرِ اَتَمَّكَ اَوْشِي اَيْمَكَ فَرَضَ بَارِي
 صَبْرِ اَيْمَكَ اَوْشِي فَرَضَ كُنَا هَدِيَّةً مَقْدِيرِ اَتَمَّكَ

اَوْنُ وَرَدِي فَرْضِ احْلَاصِ اَوْ زَوْ سَعِ عِبَادَتِ
 اِيْمَتِكَ اَوْنُ بَشِيْخِ فَرْضِ شَيْطَانِ وَشَيْمَانِ اِيْمَتِكَ
 اَوْنُ السَّيْرِ فَرْضِ قُرْآنِ حُجَّتِ طَوْسُمَقَا اَوْتِ
 يَدِيْهِ فَرْضِ اَوْنُ لُومِي حَقِّ اِيْمَتِكَ اَوْنُ سَكْنِ نَجِي
 فَرْضِ اَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ حَقِّ
 اِيْمَتِكَ اَوْنُ طُفُوْرِي فَرْضِ غَيْبِ اِيْمَتِكَ
 يَكْرِيْ مَنِيْ فَرْضِ اَنَابَةِ اِيْمَتِكَ اِيْمَتِكَ
 يَكْرِيْ مَنِيْ فَرْضِ نِكَاحِ حِلَالِ اَوْنِ اِيْمَتِكَ
 اَقْرَابِ زِيَادَتِ اِيْمَتِكَ يَكْرِيْ اِيْمَتِكَ فَرْضِ
 اَمَانَتِهِ حَيَاتِ اِيْمَتِكَ يَكْرِيْ اَوْنِ فَرْضِ
 نَاشِرِ اَوْلَادِ لَطْفَةِ مَرْكَ اِيْمَتِكَ

يَكْرِيْ

27

يَكْرَهُ وَرَدُّهُ فَرَضُ اللَّهِ تَعَالَى وَيُعْمِرُ بِهِ
اطَاعَتِ اِيْمَكَ يَكْرَهُ بِشَيْخِ فَرَضِ كُنَّا هَلَسَرُ
دَنْ قَبُولِ عِبَادَتِهِ مَشْفُوعًا اَوْلَمَقًا يَكْرَهُ
الْتِمُ فَرَضُ اللَّهِ تَعَالَى دَنْ حَقُّ اِيْمَكَ يَكْرَهُ
بِلَا فَرَضِ عِبْرَاتٍ تَنْظُرُ مِنْ اِيْمَكَ يَكْرَهُ مَسْكَنُ فَرَضِ
فَرَضِ تَفَكَّرُ اَوْلَمَقًا يَكْرَهُ مَطْقُوزُ فَرَضِ اِلَيْهِ
فَضُولُ كَلَامُ مَدَنْ حِفْظُ اِيْمَكَ اَوْ تَوْزِيهِ فَرَضِ
يُرَامُ فَعْلَانُ دَنْ اِيْتِنَابُ اِيْمَكَ اَوْ تَوْزِيهِ فَرَضِ
وَمِنْ اِسْتَهْزَا اِيْمَكَ اَوْ تَوْزِيهِ فَرَضِ
مُسْلِمَانُ لَرُ خَاتَمُ نَارِيَّةٍ شُكُوفَتِ اِلَهُ نَظَرُ
اِيْمَكَ اَوْ تَوْزِيهِ فَرَضِ هَرُ خَالِدُ

صَادِقًا أَوْ لَوْ أَوْ تَوَزَّوْرِدِي فَرَضْنِ خَوْلَا غِيْنِ
 يَرْمَزُ بِنَسْتِهِ لَرَدُّنْ حِفْظُ اِتِّمَاطِكَ أَوْ تَوَزَّوْرِدِي
 بَشِيْخِي فَرَضْنِ سَحَرِ اِتِّمَاطِكَ أَوْ تَوَزَّوْرِدِي التَّبِيْخِي فَرَضْنِ
 كِبَالُهُ سَيِّئِي وَتَرْدُ سَيِّئِي حَقًّا أَوْ زَهْرَةً طَوْتَمَقًا
 أَوْ تَوَزَّوْرِدِي فَرَضْنِ اَللّٰهُ تَعَالٰيكَ مَكْرُودُنْ اَمِيْنِ
 اَوَّلَامَقًا أَوْ تَوَزَّوْرِدِي سَكْرَتِي فَرَضْنِ فُقْرَايَهْ صَدَقَ
 قَهْ وَيَرْمَكَ يَعْني كَفَارَةً يَمِيْنِ وَصَدَقَهْ
 فِطْرَهْ اَنْلَرُ وَيَرْمَكَ أَوْ تَوَزَّوْرِدِي طَقْوَدُنْ بَنِي
 فَرَضْنِ اَللّٰهُ تَعَالٰيكَ اَوْ مِيْدِيْنِ كَسْمِكَ فَرَضْنِ
 قَبِيْخِي فَرَضْنِ نَفْسِي هَوَاسِنَهْ تَابِعِ اَوَّلَامَقًا
 وَفَرَضْنِي فَرَضْنِ فَرَضْنِ اَللّٰهُ مَعْلَامُ اِتِّمَاطِكَ

بَعْنِي

27

يَقْبِي كَفَارَتِ يَمِينِ ابْحُونِ اَوْنَ فَقِيرٍ طَعَامِ
يَدِيرْمِكَ قَرَقَا اِيَكْبِي **فَرَضُ** حَلَاوِلِ رِزْقِ
طَلَبِ اِثْمَكَ كِفَايَتِ مِقْدَا قَرَقَا اَوْجِبِي
قَرَقَا زَكَاتِ وَيَدِيرْمَكَ **قَرَقَا** وَرَدْنِي **فَرَضُ**
حَيْضِ حَالِئَةِ عَوْرَتِنَا وَجَارِيَةِ سِينَا
بِمَاعِ اِثْمَكَ **قَرَقَا** بَشِيخِي **فَرَضُ** جَمِيعِ مَعَا
صِيدَنْ قَلْبِي بِاَكِ اِثْمَكَ **قَرَقَا** التَّنْجِي **فَرَضُ**
يَسْتِمِ مَا لَيْسِي اِثْمَكَ **قَرَقَا** بِدَنِي **فَرَضُ** تَكْبِيرُكَ
اِثْمَكَ **قَرَقَا** سَكْرَتِي **فَرَضُ** تَانَا اَوْنَدَانِجَقْلَرِ
يَقِينِ اَوْنَامَقَا **قَرَقَا** طَقْوَزِي **فَرَضُ** بِيَشِي
وَقَسْتِ نَمَازِي حِفْظِ اِثْمَكَ اَللَّاهِي **فَرَضُ**

ظَلَمَ إِلَهَ خَلْقِكَ مَا يَنْبَغِي بِمَكَاتِ اللَّهِ بِرَبِّهِ
 فَرَضَ اللَّهُ تَعَالَى شِرْكَ أَيْمَانِكَ اللَّهُ يَكْفِي فَرَضَ
 ضَى زِنَادَنْ صَقِيقُ اللَّهِ أَوْجَحِي فَرَضَ
 يَلَانِ يَرْحَمِينَ أَيْمَانِكَ اللَّهُ وَرَوِي فَرَضَ
 مَنْ تَرَكَ أَيْمَانُ يَغْنِي وَبِرْ دُكِي صَدَقَ قَلْبُ
 بَاشِنَةُ قَاقِمِيَّةِ إِيْمَانُ وَارِثُ مَنَ إِيْمَانُ
 وَاسْلَامُ بَرْدِ إِيْمَانُ دُكِي قَلْبِيَّةِ إِيْمَانُ
 مَقْدِرُ وَدِيلِ إِلَهَ أَقْرَارُ أَيْمَانُ سَيَرُ
 كَيْمَانُ سَيَلَمِي يَكْرِ مَيَادِي أَوْلَكِي
 يَرَامُ أَعْتَقَادُ أَيْمَانِكَ إِيْمَانُ ظَلَمَ إِيْمَانُ
 أَوْجَحِي طُفُوزُ أَعْضَادُ ضَفَرُ وَاقْدَنْ جَقْمَقُ

وردی

27

وَدُخْمِي كُنَاهِنَهُ مُصِيرٌ أَوْلَقُ **بَشِيخِي**
 نِعْمَةً اسْتَلْزَمُوا شُكْرُكَ **اَتَمَّكَ التَّنْبِي**
 اِيْمَانُ نَسِيرٍ كَيْمَدَنْ قَوْرٌ قَمَقًا **بِدُخْمِي** نَاهِقًا
 يِرُّ ظَلُومٌ **اَتَمَّكَ سَكِينِي** سُنَّتْ اَوْزُرُهُ
 اَوْقُونَانِ اَذَنُهُ اِجَابَتِ **اَتَمَّكَ طَقُوزِي** **بُخِي**
 اَنَابَتُهُ وَبَابُ اسِنَتِهِ شَرَعُهُ مُحَالِفُ
 اَوَّلِيَّتِي يِرُّ دَهْ سُوْرُوْنٌ طَوْتَمَقُ **اَوْزُنِي** **بُخِي**
 جَوْقًا جَوْقًا يَمِينِ **اَتَمَّكَ اَوْنِي** **بُخِي** نَمَازُ
 دَهْ بِيَشْرِ يِرُّ دَهْ تَعْدِيْلُ اَرَّ كَانِ تَرَكَ **اَتَمَّكَ**
اَوْنِي **اَيْكُنِي** نَمَازُ نَبَا وَنَدَا يَغْنِي قَوْلَا
 صَانُوْبُ اَلْحَقُّ اَشْكِي طَوْتَمَقُ **اَوْنِي** **اَوْجُنِي**

شَرِبَ اَجْمَكَ اَوْنِ وَرَدْنِي مَسْلِمًا نَسْرًا
 اَذِيَّتْ اَتَمَكَ اَوْنِ بَشَنِي اُولِيَّالِقُ صَتْمًا
 اَوْنِ التَّنْبِي كُنَاهِنَا وَنَتْمَقُ اَوْنِ يَدْنِي
 كُنْدُوپِي يَكْنَمَكَ اَوْنِ سَكْنِي اَهْلَانِكَ
 قَدْ رِبْنِي اَلَمَكَ اَوْنِ طَقْوَزْنِي كَلْبَنِ اَتَمَكَ
 يَكْرَهْنِي حَسَدِ اَتَمَكَ يَكْرَهْنِي اَوْرَسْتَاذِنَه
 رَشْرَعَه مَحَالِقِ اُولِيَّيْنِ يَرْدَه مَحَالِفَت
 اَتَمَكَ اِكْنِي يَكْرَهْنِي بَرَادْمِي تَجْرِبَه اَتَمَدَن
 اَبُو دِيَمَكَ يَكْرَهْنِي اَوْجَنِي يَلَانَه مِصْرَ اُولُق
 يَكْرَهْنِي وَرْدْنِي عُلْمَادَن قَجْمَقَ يَكْرَهْنِي بَشَنِي
 اَزْ لَرَحْرَه يَكْمَكَ يَكْرَهْنِي اَلْتَنْبِي بَقْلَرِين

كِتَاب

64

كِتَابُهُ أَوْ يَدُنْ مَمْقُ **يَكْرِمْ يَدِي** غَيْبَةً مَجْهُرٌ
 أَوَّلُ **بُؤْسُكُمُ** لَرَّ شَقَاؤُ الْقُلُوبِ **كُنَّا**
بَيْنَكَ مَسْطُورُونَ نَمَارُكَ طُشْرُ دَسِيقُ
 أَوْلَانِ شَمْرُ ظَلَرٍ سَكَنَ دِيرٍ **أَوَّلِي** يَاكَ صُورُ
 اِبْلَةُ اِبْدَسَتْ اَلْمَوَ **اِبْكُنِي** اَسْبَابِي يَاكَ اِثْمَكَ
اَوْجُنِي بَلَّةُ نِي يَاكَ اِثْمَكَ **وَرْدِي**
 نَمَارُ قُلْدُ وَغِي يَرْ يَاكَ اِثْمَكَ **دَبْشِي**
 عَوْرَتِ يَسِي يَنِي اَوْرَتَمَكَ **النَّجِي** دَبْشِي
 وَقِي نَمَارِي وَقَتْنِي قَلْمُ **يَدِي** نَيْدِي
 اِثْمَكَ **سَكَنِي** قَبْلِي يَوْ نَمَكَ نَمَارُكَ اِبْجَنْدِي
 أَوْلَانِ رُكْنَرِي اَلْتَدِيرِ **أَوَّلِي** اَفْتِيَاغِ تَكْبِيرِ

بَزْمِ مَدَّ هَيْمَزْ دَهْ شَرْ طِدِرْ اِمَامْ شَا فِمْ
 دَهْ رُكْنْدَرْ **اِيكِنِي** اِيَا قَا اَوْ زَرْ طَوْرْ مَوْ
اوجيني قِرَانِيْلَهْ قِرَانْ عَظِيمِ الشَّابْنِ دُرُسْتِ
 اَوْ قَمَقْ **وَرْدِنِي** رُكُوْعَهْ وَارْمَقْ **بَشَنِي**
 سَجْدَهْ اِتْمَاكْ **النبي** قَعْلَهْ اَوْ خَيْرْ دَهْ
 نَشَهْدْ مَقْدَارِي اَوْ تَوْرْ مَوْ اَبْدْ بَسِيكْ
فَرَضِي دَرْ تَدْرَاوَلْ اَللَّهِ يَتَقَامَوْ
 دَرْ سَكْرِيْلَهْ بِيْلَهْ **اِيكِنِي** يُوْزِينِي يَتَقَامَوْ
اوجيني اِبَاشِيكْ دُرْتْ بِلُو كَلَهْ بَرْ بِلُو كَنَهْ
 مَسِيحْ اِتْمَاكْ **وَرْدِنِي** اَيَقْلَرِي يَتَقَامَوْ
 طَبَقْلَرِيْلَهْ بِيْلَهْ غُسْلَكْ فَرَضِي اَوْ جَدْرْ

اَوَّلِي

اَوَّلَكَ اَعَزَّيْنَهُ صُورِيْكَ اِيَكُنِيْ بُوْرُنْتَه
 صُورِيْكَ اَوَّجِيْ جَمِيْعَ بَدَنِيْ يَاكَ
 اِسْمُكَ اَوْجَهَكَ فَرَضِيْ اَوْجَدُ اَوَّلَكَ
 نِيَّتِ اِسْمُكَ اِيَكُنِيْ اَوَّلَ وَاخِرَ وَقْتِيْ
 يَلَمُّكَ اَوَّجِيْ طُلُوعِ فَجَرٍ دُنْ غُرُوبِ
 سَمْعِيْكَ هَرَّ شَيْدَكَ اَمْسَاكَ اَيْلَمَكَ
 نِيْمَكَ فَرَضِيْ اَوْجَدُ اَوَّلَكَ نِيَّتِ اَيْلَمَكَ
 اِيَكُنِيْ اَللَّيْنِ يَاكَ طَبْرَاغَه اَوْرُوبِ مِيْر
 كَرَهْ يُوْرُنَه مَسْحِ اِسْمُكَ اَوْجَبِيْ اَللَّيْنِ
 يَاكَ طَبْرَاغَه اَوْرُوبِ يِرْ كَرَهْ قَوْلَكَ يِنَه
 مَسْحِ اِسْمُكَ حَجَّكَ فَرَضِيْ اَوْجَدُ اَوَّلَكَ

احسن منه كبر ملك **ايكبي** عن فائلك وقفيه
 طوّر مق **اوحي** طواقا زيا رت اتمك **ذكانك**
فرضي بر در نيت **ايلد** ما الملك حقاً
 اللهي فقرايه وبر ملة ديه فقرايه وير
 دكده بويلا ديه **الله تعا** وير **دش** بر در
 ذات صفا تيله اسما سيلة بر شيه بكنه مرنه
 بر شيه احتيا جي يو قدر هر شيه قادر در
 بنم رنج ذاتك بر در صفاتك تا شير نكه
 بر در اسما سينه بر در خالق اولده بر در
 رر قا اولك بر در قوللر يني حفظ ايدوب
 دور در مده بر در قوللر يني حال دن حاله

دندر ملة

27

وَتَدْرُ مَدَّةً بِيَدِ دُرِّ قَوْلَاتِكَ خَالِنَا بِرَحْمَتِكَ
 تَعَالَيْتُكَ ذَاتُتَا وَصِفَاتِنَا بَكْرُهُ مَدَّةً بِيَدِ
 دَكْلَدِرْ بَكْرُ مَكْ سَلْبِيَّةٍ وَرَ بَكْرُ مَمَكْ كَمَا لَدِيرْ
 يَرِ أَهْلِي كَهْ أَهْلِي أَهْلِي يَدِي شَيْئًا يَرِ بِرْ دِيرْ
أَوَّلِكُ سِي مَعْرِفَتٍ يُعْنِي رَبِّي سِي بِلْمَكْ **بِكُنِي**
حُجَّتٍ يُعْنِي رَبِّي سِي سَوْمَكْ **أَوْجَنِي يَقَارِفُ**
 يُعْنِي حَبْنِي وَجَهْنِي كَوْرُ بِلْمَكْ كَوْرُ مَشِي كَبِي إِنَا
نَمَقْ وَرَدْنِي رَطَا يُعْنِي رَبِّي دُنْ كَلْنَهْ رَاضِي
أَوَّلُكَ بَشِي تَوَكَّلْ يُعْنِي هَرَامُورِي سِي رَبِّ
 تَعَالَيْتُهُ أَصْمَرُ لَمَقْ **التَّيْبِي مَوْفٍ** يُعْنِي دَائِمًا
 رَبِّي دُنْ قَوْرُ مَوْفٍ **يَدْنِي رَجَا** يُعْنِي دَائِمًا رَبِّي

يُوَازِ مَوْقِ اِيْمَانٍ نِيَّةٍ وَدَلَرُ قَلْبِكَ تَصَدِّقُهُ
 وَدَلَرُ اِسْلَامٍ نِيَّةٍ وَدَلَرُ دِيْلِكَ اِقْرَارِ بِيْنَهُ دِرْ لَرِ
 دِيْنٍ نِيَّةٍ دِرْ لَرِ رَسُوْلَهُ اَكْرَمُ مَلِكِ يَكْرَمِي اَوْجِ
 بِيْلَهُ حَقُّ تَعَالَى طَرَفِ فَنَدُنْ كَتُوْرْدَكِي شَيْلَرُ دِيْرِ
 مِلَّتِ نِيَّةٍ دِرْ لَرِ رَسُوْلِ اَكْرَمُ مَلِكِ حَقُّ تَعَالَى
 طَرَفِ فَنَدَكِ كَتُوْرْدَكِي شَيْءِ دِرْ لَرِ اِيْلَانْمَسِي
 اِيْمَانْدِرِ اَلْتِي مَوْقِ مَسِي يَهْ كَنْدِي ذَاتِنَه دِيْنِ
 مِلَّتِ دِرْ لَرِ اَوَّلْتِي قَلْبِيْلَه اِيْلَانْمَسِي وَدِيْلَه
 اِقْرَارِ اَتْمَلِكِيْلَه اِيْمَانِ وَاسْلَامِ دِرْ لَرِ اَوَّلَا
 اَوَّلِ اَلْتِي بِيْلَه اِيْكِنِي قَلْبِيْلَه اِنَانَه اَوْجِي
 دِيْلَه اِقْرَارِ اِيْلِيْلَه وَرْدِ نَبِي كُفْرُ دِيْ

وَشَدَكِي

92

وَشَرَكْدَنْ صَاقِنَه **بَشَنِي** وَجُودُ صَحْتَكَه
 جَان بُوغَانَه كَلْمَز دَنْ اَوَزْ **اَوَّلَه التَّابِي** كُونَشْ
 مَغْرِب طَرَه قِنْدَنْ دَوْعَه تَو بَه قِيوسِي قِيَانُو
 دَابَه الْاَرْضُ جِقْمَز دَنْ اَوَزْ **اَوَّلَه اِسْلَامِك**
 بِنَاسِي بِيْشْدَرْ **اَوَّلَكِي** شَهَا دَتْ كَلْمَسِي
 كَتُوْر مَكْدَرْ **اِلَكِي** بِيْشْ وَقْتِ نَمَازِي قَلْمَقْدَرْ
اَوْجِي رَ مَضَانِ شِيْرِيْكَ اَوْ رُجْنِي طَوْتَمَقْدَرْ
وَرْدِي مَا لِيْكَ زَ كَاتِي وَبِرْمَكْدَرْ **بَشَنِي**
 حَجَّ شَرِيْفَه عَمْرِنَه يَزْ كَمَه وَارَ مَقْدَرْ
اَللّٰهُ اَكْبَرُ دِيْمَكْ فَرْصَدَرْ اَكْبَرُ دِيْمَكْ **وَاجِدَرْ**
 اَلْ قَالَدِرْ مَقْ **سَلْدَرْ** اَوْ مَوْزِيْ بَاسِنَه بَرَا بَر

اِسْمُكَ **مُسْتَحْبِدٌ** سُبْحَانَكَ اَوْقُوقْ **سُنَّتٌ**
 اَعُوذُ بِكَ مِنْكَ **سُنَّتٌ** بِسْمِ اللَّهِ دِيْمَكَ **سُنَّتٌ**
 فَارْحَمَهُ دُنْ يَسْ اَيْتْ اَوْقُوقْ **فَرَضٌ** بُتُوْتُ
 اَوْقُوقْ **وَاجِبٌ** اَمِيْنُ دِيْمَكَ **سُنَّتٌ** يَا اَيُّهَا الْحَقُّ
 دِيْمَكَ **مُسْتَحْبِدٌ** سُوْرَةُ قَوْشَمَقْ **وَاجِبٌ**
 رُكُوْعُهُ وَاَرْمَقْ **فَرَضٌ** الْاَلْمَسِي **وَاجِبٌ** اَوْجَلَكْ
 سُبْحَانَ رَبِّي الْعَظِيْمُ دِيْمَكَ **سُنَّتٌ** سَمِيعُ اللَّهِ
 لِمَنْ حَمَلَهُ دِيْمَكَ **سُنَّتٌ** رَبَّنَا اَلْحَمْدُ دِيْمَكَ
سُنَّتٌ قَوْمُهُ الْاَلْمَسِي **وَاجِبٌ** سَجْدَ يَهُ
 وَاَرْمَقْ **فَرَضٌ** الْاَلْمَسِي **وَاجِبٌ** وَجَلَكْ
 تَسْبِيْحٌ **سُنَّتٌ** جَلَسَكَ الْاَلْمَسِي **وَاجِبٌ** اَي

سَجْدَ

56

سَجْدَةُ بَرِّ بَرِي ارْ دِيَجْهُ اِيْمَسِي وَاجِبٌ قَوْلُهُ
اَوَّلِيْلَهُ اَنْتُوْر مَسِي وَاجِبٌ اَوْقُوْمَسِي سُنَّتْ
قَعْدَةُ اَحْيَرُهُ دَهْ اَوْتُوْر مَسِي فَرَضْدُ اَوْقُو
مَسِي وَاجِبٌ شَهَادَتْ كَلِمَةُ سِي كَتُوْر مَكْ
وَاجِبٌ صَلَوةٌ دُعَا سِي اَوْقُوْمَقَا سُنَّتْ دُعَا
لَرْ اَوْقُوْمَسِي سَجْدُوْر نَمَاز دَنْ كَنْدُوْر
فَعْلِيْلَهُ جَعْمَقَا فَرَضْدُوْر سَلَامِي صَاغِيْنَهُ وَبِرْ
مَكْ وَاجِبٌ صَوْنُهُ وَبِرْمَكْ سُنَّتْ مُلْكَا
نَيْتْ اِيْمَكْ سَجْدُوْر يَتْسُوْ نَمَاز نَلَهْ
صَلَاةٌ وَبِرِي قَلَمَتْ وَاجِبٌ قَنُوْتْ
دُعَا سِي اَوْقُوْمَقَا وَاجِبٌ يَتْسُوْ نَمَاز نَدَنْ

كَلِّدْ غَيْرِي سَمَان دِيرِ عَمْرِنَه بِرَحْمَه شَهَا
 دَتِ كَلِمَسِي كَتُورَمَك **فَرْضِدِر** سَمَان دَه كَتُور
 مَسِي **وَاجِبِي** اَبَدُ سَكَه كَتُورَمَك **سُنْتِدِر**
 كَزُر كُنْ كَتُور مَسِي **مُسْتَحْبِدِر** اَبِر اَدَم
وَلَيْسَ بِكَ شَهَادَتِ كَلِمَسِي كَتُور دِيلَسَه
 اَوَّلِ سَاعَتِ كَتُور مَسِي **فَرْضِدِر** اَعْتِقَادِي
فَرْضِدِر اِيْمَانِي يِلْمَك **فَرْضِدِر** اَزْ بَرِ لَسِي
فَرْضِدِر اَنُورَك اَوْرُسْتِنَه دُور مَسِي **فَرْضِدِر**
كُفَر لَرِي يِلْمَك **فَرْضِدِر** اَزْ بَرِ لَسِي **فَرْضِدِر**
 قَلْبَه كَلْدَكَه قُور مَسِي **فَرْضِدِر** قَلْبَه كَلْمَه
 دَكَه **حَمْدُ** اَتَمَسِي **فَرْضِدِر** بَرِ اَدَم كُفَر سَوَالِيَه

سَوِيَّةٌ دِيْمَسِي **فَرْضُهُ** سَوِيْلُ سَهْ قَا
 لِقُوْبُ كِتْمَسِي **فَرْضُهُ** تَحْتِ هَرُ مَسْلِمَانِيْم
 دِيْمِي كِمَسَهْ بُوَاوُنْ اِيْكِي مَسْلَكُهُ بِلْمَسْحَا
 مَسْلِمَانْ اَوَّلَرُ اَوَّلِكِي اِيْمَانْ نَدِرُ اَرِيْلَا حَم
 نَدِرُ دِيْمِي نَدِرُ مِلَّتْ نَدِرُ شَرِيْعَتْ مَذْهَبْ
 نَدِرُ اِعْتِقَادْ نَدِرُ اَهْلُ سُنَّتْ نَدِرُ اِعْتِقَادْ
 اَهْلُ بَدْعَتْ نَدِرُ اِخْلَافِ اَحْيَا نَدِرُ اِخْلَافِ
 دِيْمِي نَدِرُ اِعْتِقَادْ مَذْهَبْ نَدِرُ عَمَلْ دَهْ
 مَذْهَبْ نَدِرُ اَعْمَالِ ظَهِيْرُهُ نَدِرُ اِيْمَانِيَا
 مَسْلِمَانْ اَوَّلَرُ اَوَّلَا اِيْمَانْ دِيْمِي نِيْءُ دِرْلَرُ
 اِنَا نَمَعُهُ دِرْلَرُ اِسْلَامْ نِيْلَرُ دِرْلَرُ رَاضِي اَوَّلَقَبْ

تَسْلِمَ أَوْلَعَهُ دِرْ لِرْ دِيْنِ نَبِيَّهِ دِرْ لِرْ اِنَا نَدُوْر
 عِيْشِ شَيْكُ اُوْر رِيْلَهْ ثَابِتِ اَوْلَعِبْ دُرْ مَعَهُ دِرْ
 لِرْ مِلْتِ نَبِيَّهِ دِرْ لِرْ دُوْر نَمِ اَعْتِنْدَنْ اِيْر
 مَعَهُ دِرْ لِرْ شَرِيْفَتِ نَبِيَّهِ دِرْ لِرْ كِتَابُ اِيْلَهْ
 سُنَّتِ اِيْلَهْ اَجْمَاعِ اَمَّتِ اِيْلَهْ قِيَا سِيْبِ
 مَحْتَهْدِيْنِ اِيْلَهْ ثَابِتِ اَوْلَانِ حُكْمُهُ دِرْ لِرْ
 مَذْهَبِ نَبِيَّهِ دِرْ لِرْ اِعْتِقَادُ دِهْ قَنْقِي يُوْلَهْ كِدَرْ
 سَنِ مَمْلُكُهُ قَنْقِي يُوْلَهْ كِيدَرِ سِيْنِ بَعْدُهُ يَلُوْبِ
 اُوْر يُوْلَهْ كَمَلَكُهُ دِرْ لِرْ اِعْتِقَادُ دِهْ اَهْلِ سُنَّتِ
 نَبِيَّهِ دِرْ لِرْ رُسُوْلِ اللهِ وَيُوْر اُوْر دُرْتِ يِيْكِ
 اَصْحَابِ اَفَنْدِ يِلْمِ يَمَزْ وَجْمَا عَتَلَرِي نَبِيَّ اِعْتِقَادُ

اَوَزَسَرَّ اَوَّلْدِيرُ اِيَسَه بِنْدَه اَوَّل اِعْتِقَادُ
 اَوَزَسَرَّ سَم دِه مَكْدِر اِعْتِقَادُ **اَهْل يَد عَت نِيَه**
 دِر لَر شَر يَعْتَد اَوَّلِيَان شَيْلَر اِيَنَانَوُب
 بَعْد اَوَّل يَو لَه كَتْمَك دِر لَر **اَخْلَو فَا حَمِيَكَه**
اَوَّل قَادَه مَذْهَب

نِيَه دِر لَر **مُحَمَّد الطَّهْفِي** صَلَّى اللهُ
 تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ تَلَرْنِيَك كِتْدُ وُكِي
 يَو لَه دِر لَر **عَمَلَكَه مَذْهَب** نِيَه دِر لَر **اِمَامُ الْمُظْم**
 خَيْرُ تَلَرْنِيَك كِتْدُ وُكِي يَو لَه دِر لَر **اَعْمَالُ هَيْم**
 نِيَه دِر لَر **اَيُو حَوِيلَه** دِر لَر **اَهْلَو فَا حَمِيَكَه**
 نِيَه دِر لَر **اَبْدَسْتِ** سَمَان اَوْرُج حَج ذَكَاتِ غُسْلُ

اسْتَجَابَ تَيْمُّ حَيْضُ نِقَاسُ الْكَرْمِ صَامِ سَا
 مِرْ هَالْتَرُوكْ عَلِيهِ كِبِي طَشْرَهْ جَقَالُومْ
 قَوْلَقْ بِي اِبَشِدِرْ كَوْرَنْدَهْ بَقْرَدِلْ نَسُوْلِرْ
 اَخِرْ نَهْ يِرَالْ نَهْ اِسْشَارْ اِيَا قَانْرِيَهْ كِيدَسْ
 بَاشْدَنْ اِيَا غَهْ وَ رَنْجَهْ حَلَنْ نَدِرْ هَرْمْ
 نَدِرْ بِيْلَهْ طَقُوْرْ اَعْضَا اِيْلَهْ بَانْ بِي تَقَالِيَهْ
 فَوَلُوْقَهْ مَوْلُوْرْ نَهْ اِسْتَهْ مَو اوْنْ اِيَكْ
 مَسْلَهْ بِيَانْ اوْلْدِي حَقْ تَقَالْ قَرَاوْنْ عَظْمِرْ نَهْ
 بِيُوْرْ رُ لِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَمَا زَكَا
 سَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ اِهْدِنِيْ بُوَا يَهْ
 كَرِيْمْدِيْ مَقْلُوْمْ اوْلْدِيْ بِيْعَمْبِيْ بِمَنْ

عليه

66

عَلَيْهِ السَّلَامُ جَمْلَةً غَالِمَةً كُنْدَةً رِلْسِدِرْ بِأَحْصَو
 صُ **اِنْسِي جِسْنَةً** اَوَّلِينَ وَآخِرِينَ جَمْلَةً **بِعَمِيمِ**
 عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ امْتَدِدِرْ بُوَامَتِ
 دَهِي دِيكُو بُو كُدْمُ بِيَرِي **امْتَدِدِرْ دَعْوَتِدِرْ** وَبِيَرِي
امْتَدِدِرْ اِجَابَتِدِرْ امْتَدِدِرْ دَعْوَتِ اِيْمَانِي اَوَّلِيْنَ
 كِمَسَلَرْدُرْ بَهْمُ دِي وَنَهَارْدُرْ وَشَيْطَانِ كِبِي
 وَامْتَدِدِرْ اِحَايَتِ اِيْمَانِي اَوَّلَانِ كِمَسَلَرْدُرْ دُرْ اَنَارُ
 دَهِي **بِيْتَمَشِي اَوَّجْ** بُو كُدْمُ **بِيْتَمَشِي اِكْسِي**
 اَهْلُ بَدِخْ قِرَاقِ ضَالَّةُ دُرْ وَبِرْ بُو كُو فِرَاقِ
 نَاجِيَمِدُرْ وَآقْبَا عِيدِرْ اَنَارُ دَهِي اَوَّجْ بُو كُدْمُ
 اَوَّلِيْ ظَالِمِ لِنَفْسِ **اِكْسِي** مَقْنَصِيكُ اَوَّجِي

سَابِقًا بِأَخْيَرَاتٍ طَوْعًا يَوْمَ لَدُنْ جَنَّةٍ كَيْدٍ
يَوْمَ نَزَلَتْ أُنْزَلَكَ اِعْتِقَادِي حَقْدِي خَالِكِي
يَوْمَ أَلْتَمَسْتُ كَلِمَتِي رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ
دِينًا **مُحَمَّدًا** عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ نَبِيًّا
وَرَسُولًا وَبِالْقُرْآنِ إِمَامًا وَبِالْكَعْبَةِ
قِبْلَةً وَبِالْمُؤْمِنِينَ إِخْوًا **تَجْدِيدُ إِيمَانٍ**
يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ أَكْرُبُ يَوْمَ يَوْمِ يَوْمِ
يَوْمَ أَنْتَ كَلِمَتِي قَدَّرَ الْمَدَنُ وَدَلَّكَ الْكَوْنُ مَدَنُ
وَقَوْلَا عَمْدُنُ وَسَائِرُ أَعْظَاءِ جَوَارِيحِدُنِ
يَا يَوْمَ يَوْمَ دَيْكُنْ يَوْمَ دَوْلَةٍ كَفَرَتْ حُطَاوَعِيَانُ
هَرَّةٌ كَيْفَ ضَارَرُ أَوْلَادِ بَيْتِهِ بَيْنَ أُنْزَلَكَ جَمَلَةً

سِنَّهُ تَوْبَةً اَتَدِيْعُ وَرُجُوْعُ اَتَدِيْعُ بِشَيْمَانِ
 اَوْلَدُم بِرِدْفِ اِشَامَةِ مَسِيْنَةِ عَزْمِ حَزْمِ قَصْدِ
 اَتَدِيْعُ بِبَيْعْمِيْحِمْ **خَضِرَاتِ عَمْرِى الْمَطْلُ** صَلَوَاتُ اللّٰهِ تَعَالٰى
 عَلٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَقْنَدِيْحِمْ حَضِرَاتِي سِنِكَ فَاِيْ
 سِيْ يَفِيْدُنْ كَرَكِ اِعْتِقَادُهُ مُتَعَلِّقُ كَرَكِ اَعْمَالُهُ
 مُتَعَلِّقُ هَرَكَةِ كُوْرُوْبٍ وَهَرَكَةِ كَمْ خَيْرٍ وَبِيْءِ
 اَتَدِيْعُ اَتَدِيْعُ جَمْلِيْنَةِ سِنِكَ مُرَادِ شَرَفِيْكَ اَوْزَرُهُ اَتَدِيْعُ
 اِيْمَانُ كُوْرُوْمُ جَمْلِيْسِ حَقْدِيْ وَكَرَجَلِيْدِيْ اَصْلَ شَبِيْحِيْ يُوْقَدُ
 اَمْنَتُ بِاللّٰهِ وَمَلِكِيْهِ وَكُتِبِيْهِ وَرُسُلِيْهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِيْ
 لَقَدْ رَخِيْصِيْ وَشَرِيْعِيْ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَيْعُ يُوْقَدُ الْمَوْتُ
 اَشْهَدُ اَنْ اِلٰهًا اِلَّا اللّٰهُ وَاشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ

يَا رَبِّ دِينِي إِيمَانِي أَعْمَالِي حَسَنٌ اعْتِقَادِي سَكَامَاتٌ
 وَيُرِيدُ شَيْطَانٌ عَلَيَّ الْعَنَةُ نِكَ مَكْرُودُنْ أَمِينُ
 إِلَهَ يَا رَبِّ **تَحْتَمِلُ** ارْشَبُو كِتَابِ عَلِيمٌ دِينِدُرْ بَوَكَا
 دِقَتْ فَرَضُ عَيْنِدُرْ مَدْفِقُ أَوْلَانْ كِمْمِيَّةُ الْبَيْتِ وَالْبَيْتِ
 أَخِرَاتِي مَعْمُورُ أَوْلُورُ **الْحَمْدُ لِلَّهِ**
 اللَّهُمَّ نَوِّرْ يَا اللَّهُ بِالْعِلْمِ الشَّرِيفِ قَلْبِي وَتَعْمَلْ بِطَاعَتِكَ بَدَنِي
 وَخَلِّصْ مِنَ الْفِتْنَةِ سِرِّي وَثَقِّلْ بِالْإِخْتِيَارِ فِكْرِي وَقَبْلِ يَا أَرْحَمَ
 شَرِّ وَسَاوِيْسِ الشَّيْطَانِ وَأَجِرْنِي مِنْهُ يَا رَحِيمُ يَا رَحْمَانُ حَتَّى لَا
 يَكُونَ لَكَ عَلَيَّ سُلْطَانٌ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
 آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ قَبْلًا كَثِيرًا
نَمَازُكَ فَصِلْ فِي عِيَالِكَ

بِسْمِ اللَّهِ

56

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَوَّلُ نَمَازٍ دَوْتِ شَعْرَ الْبَلَدِ كَرِيمٍ أَوْ لِي فَرْضُ الْيَمِينِ
 وَحَبِيبِ أَوْ حَبِيبِ سُنَّتِ دُرُودِي مَسْحَبِ ابْتِدَاءِ اللَّهِ بِكَ
 فَرْضُ الْكِبَرِ بِكَ وَاجِبُ الْتَرْتِيبِ قَالِدِيرِ مَقَامِ سُنَّتِ أَوْ مَرْحَمِ
 بَرَاءِ بَرِيَّةِ أَوْ لِقَاسِ مَسْحَبِ خَاتَمِ تِلْكَ الْتَرْتِيبِ كَوَكَيْتِهِ قَوْلُ
 مَقَامِ سُنَّتِ صَوْلِ الْبَلَدِ صَاغِ مَمَّا سَبِيحَ طَوْتَمَقِ صَاغِ الْبَلَدِ صَوْلِ
 يَلِكِنِ طَوْتَمَقِ سُنَّتِ سَجْدَةِ بَرِيَّةِ بِقَمَقِ مَسْحَبِ سَبْحَانِكَ
 أَوْ قَوْمِ سُنَّتِ أَعُوذِ أَوْ قَمَقِ سُنَّتِ بِسْمَلَةِ أَوْ قَمَقِ سُنَّتِ
 فَاتِحَةِ بَرِيَّةِ أَوْ قَمَقِ فَرْضِ بَرِيَّةِ أَوْ قَمَقِ وَاجِبِ فَاتِحَةِ دَنْصَرِ
 بِحَبِيبِ جَمِيعِ الْبَلَدِ سُنَّتِ فَاتِحَةِ سُورَةِ قَوْشَمَقِ وَ
 حَبِيبِ رُكُوعِ وَأَرْوَاقِ فَرْضِ بَرِيَّةِ سَبْحَانَ اللَّهِ بِحَبِيبِكَ قَدَرِ الْكَلَمِ

وَاجِبٌ أَوْ جِبْرَةٌ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى دِيكَ سُنَّتٌ سَجْدَةٌ
 قَالَ قُوبٌ طَوَّعٌ قَدْ بَرَكْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ دِيكَ قَدْ كُنْتُ
 وَاجِبٌ أَيْ سَجْدَةٌ فَرَضًا أَيْ رُكْعَةً قَالَ قَدْ قَلَّ بَسْمَلُهُ أَوْ قَدْ
 سُنَّتٌ وَهُوَ رُكْعَتُهُ فَاتِحَةُ نَصْرِهِ بِحُجَّتِهِ أَيْ دِيكَ سُنَّتٌ
 وَسَائِرُ رُكْعَتِهِ دُخْلُ بُونَا كَيْدِ رُكْعَةٍ دُورَتْ وَأَيُّ وَجْهِ
 كَعَتْ أُولَانِ فَرَضِي أَيْ رُكْعَتُهُ فَاتِحَةُ سُورَةٍ
 قَوْسُهُ وَاجِبٌ أَوْ جِبْرَةٌ وَدَرْجَتُهُ قَوْسُهُ لَمْ يَكُنْ
 فَاتِحَةُ أَوْ قَوْسُهُ لَكِنْ سُنَّتُهُ وَصَلَوْتُ وَتَرْتِيبًا وَنَافِلَةً لَكِنْ هُوَ رُكْعَتُهُ
 هُمْ فَاتِحَةُ وَهِيَ سُورَةُ أَوْ قَدْ وَاجِبٌ وَصَلَوْتُ وَتَرْتِيبًا قَنَوْتُ دَعَا
 سَبِيحًا أَوْ قَدْ وَاجِبٌ وَدَرْجَتُهُ دُورَتْ وَأَيُّ وَجْهِ رُكْعَتُهُ أُولَانِ نَحْنُ لَمْ
 أَيْ رُكْعَتُهُ قَدْ قَدْ نَصْرُهُ نَحْبُكَ أَوْ قَوْسُهُ قَدْ دُرْتُ

مَقَّ وَاجِبِ نَحْيَاتِ اَوْ قَمَّ وَاجِبِ قَعْدَةِ اٰخِرَةِ اَوْ تَوَرَّعِي
 فَرَضِ اَوْ قَوْمِي وَاجِبِ صَلَوةٍ دُعَا سِيٍّ اَوْ قَوْمًا سَنَتِ **وَدَفِي** اَكْبَدِهِ
 نَمَازِيكَ وَيَسُونِ اَوْ لَوْ شَتَا مِنْ اِيكِي رَكْعَتِكَ قَلْبُ تَحْيَاتِ نَفْسِكَ
 صَلَوةٍ دُعَا سِيٍّ اَوْ قِيُونَ اَوْ حُجَّو دُعَا سِيٍّ فَالْقَدَقُ سَجَّاهُكَ اَمُوزُ
 بَسْمَلَةٍ اَوْ قَوْمًا سَنَتِ اَوْ يَلَهُ نَمَازِيكَ وَيَسُونُكَ صَوْنُ سَنَتِكَ
 دُورَتِ قِلَازِ كِسَّةٍ لَوْ دَفِي بَوِيلَهُ اَوْ قَوْمًا سَنَتِ **وَدَفِي** نَمَازِ دُنْ
 دُورَتِ شَيْئِلَه جِي قِيَلُونَا اَوْ لَوْ فَرَضِ اِيكِي وَاجِبِ اَوْ حُجَّي سَنَتِ
 دُورَتِي مَسْحَتِ اَبْدَانِ اَنْمَانِ قَلْبِي كِسَّةٍ كُنْدِ اَخْتِيَارِ يَلَهُ نَمَازِ
 دُنْ جَقِيقِ فَرَضِ اِيكِي نَمَازِ اَخِرِيكَ سَلَامِ وَيَرْمِكَ قَلِيلَهُ مَلِكُلُ نَفْتِ
 اَعْمَكَ مَسْحَتِ نَمَازِ دُنْ بَوِيلَهُ جِي قِيَلُونَا وَاجِبِ اَوْ رَاغِنَه
 هَكَكَ صَوْلِيَه سَلَامِ وَيَرْمِكَ سَنَتِ **وَدَفِي** حَضْوَعِ وَحُشْوَعِ اَوْزِ

رَيْسَهُ أَرَأَيْتَ كَرَّكَدَرٍ **ابْتِدَاءُ زَانٍ** شَرِيفًا أَوْ قَنَدَرٍ فِي وَقْتِ
 خُضْرَتِ اسِرَافِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَحْيَا بِمَجْوَرٍ مَسْجِدَهُ جَمِيعَ أَوْلِيَّيْهِ
 مُحَشَّرِينَ بِسَمْعِهِ أَوْلِيَّيْهِ فِكْرُ إِلَهِهِ وَصَفُ صَفِّ أَوْلَدِ قَلْبِهِ قِيَامَتُهُ
 حَلَايقُ بُلُورٍ بِكَيْهِ مِصْفُ أَوْلَدِ قَلْبِهِ فِكْرُ إِلَهِهِ وَ قِيَامَتُهُ دُرٌّ فِي
 وَقِيَّتِ كَوْنِهِ اللَّهُ تَعَالَى خُضْرَتُكَ خُصُورُ مَعْوِيَّةَ سِنْدُهُ دُرٌّ فِي
 فِكْرِ إِلَهِهِ وَ جُودُ وَ حُسْنُ وَ مَكِّي فِكْرُ إِلَهِهِ وَ صِرَاطُ يَأْنِي السِّنْدِ
 وَ حَبِطَتِي صَانِعُهُ وَ جَهَنَّمِي صَوْلُ يَأْنِيهِ وَ عَزْرُ رَيْسِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَرْدَنُهُ
 وَ قَبْرِ مَسْجِدِهِ بَرْنَةُ وَ مَكْمَرُ مَكْرَمَةٍ فَرَشُو سِنْدُهُ وَاللَّهُ تَعَالَى جَلَّ
 شَانُهُ خُضْرَتِ بَيْنِ بَعْضِ أَهْلِهِ أَيْدُوبَ نَظَرُ أَيْدُوبَ فِكْرُ إِلَهِهِ
 وَ قَرَانُ أَوْ قَوْنَدُوبِي وَ قِيَمَتِ قِيَامَتِ كَوْنَتُهُ حَبِيرُ وَ شَرُّهُ فَرَشُو
 أَوْ قَنَدَرٍ فِي فِكْرِ إِلَهِهِ وَ رُكُوعُهُ قِيَمَتِ كَوْنَتُهُ اللَّهُ تَعَالَى رُكُوعُهُ

اُولُسْهَ كَرَكْدَرِ اَنِ فِكْرِ اِيلِيَهْ **وَدَفِي** سَجَلَهْ دَهْ اِيَكْنِ فَيَلْتِ كَو
 تَنَلَهْ اَللهُ تَعَالَى خُضْرَتَهْ سَجَلَهْ اُولُسْهَ كَرَكْدَرِ اَنِ فِكْرِ اِيلِيَهْ وَ
 تَحِيَّاتَهْ اِيَكْنِ خَلَايِقِ جَهَنَّمِ كَوْرُ دَكَلِي وَ قَتِي دِيَنِ كَرِي اَو
 سَتَهْ دَوُسْتَرِ كَرَكْدَرِ اَنِ فِكْرِ اِيلِيَهْ سَلَامْ وَ بَرُوْبِ قَلَمِ اِيَكْنِ
 جَهَنَّمِ كِيَدَرِمِ يَوْخَسَهْ جَهَنَّمِ مِي كِيَدَرِمِ دِيُو فِكْرِ اِيلِيَهْ اَهْ عَجَبَا
 تَمَا دِيَمِ قَبُولِ اَوْلَا مِي يَوْخَسَهْ اَوْلَدِي دِيُو قَوْرُ قَوَسِيَهْ فِكْرِ
 اِيلِيَهْ اَكْرَبُو اَحْوَالَهْ رِيَايَتِ اِيَهْ يَلُوْرُ سَهْ تَمَا زِيَدَهْ خُضْرَتِ
 وَ خُشُوْعِ بُوْلَنَهْ دَخِي مَعْلُوْمِ اَو لِي اَيَا قَا اَوْنَاهْ وَ رَكْنِ سَجَلَهْ
 بَرِيَهْ بَقَهْ وَ رَكْنَهْ اِيَغِي اَوَسْتَهْ بَقَهْ وَ سَجَلَهْ دَهْ بُوْرُنَكْ
 قَنَادْ لَرِيَنَهْ بَقَهْ وَ تَحِيَّاتَهْ اَوْتُوْرُكْنِ دِيَنِ مَرِي اَرَسِيَهْ
 بَقَهْ وَ سَلَامْ دَهْ اَوْمُوْرُ لَرِيَنَهْ بَقَهْ خَادِيْسِ اَوْلَدِ قَجَاهْ اَو كَسَدِ

رَكْنِي تَرْكِ إِلَيْهِ **وَدَّ** مَعْلُومٌ أَرَأَيْتَ جَمْلَهُ عِبَادَتُهُ بِهَا
 قَبُولُ لَيْسَ شَرْطِي أَوْ جَدُّ أَوْ لَاشِدُّ وَكَيْ عِبَادَتُ أَحْكَامُ
 شَرْعِيَّةٌ لَهُ وَاقِعٌ أَنِّي بِأَمْرِهِ يَعْنِي فَرْضِيهِ وَجَمِيدُ
 سَتْمِدُّ مَسْجِدُ أَلَا كَوْرُهُ نَيْتُ أَيْدِي أَيْكُنْ أَوْ لَمَلُ
 اخْلَاصُ أَوْ لَمْ أَمْكُدْ أَمْدِي بُودِ كِرْ أَوْ لَنَانُ أَوْ شَرْطُ
 مَمْلَكَةُ بُولُوتُ سَهْ قَبُولُ رَجَا أُولُوتُ بُولُوتُ سَهْ قَبُولُ أَوْ
 أَلْيُوتُ مَرْدُودُ أُولُوتُ وَطَاحِي رُسُوتُ أُولُوتُ مَرْكُدُ وَعِنْدُ
 أَلَلَّ مَعَامِلُهُ أُولُوتُ قَدْ جَهَنَّمُ قَرْمَانُ أُولُوتُ رُسُوتُ سَلَرُ كَرُ
 كُدُوتُ بَعْمِدُ كَرُ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَدِيثُ شَرْعِيَّةٌ بُولُوتُ شَدُّ نَكْرُ
 دُونِيَادَةُ جَوْقُ كَمَلَرُ أَلَلَّ التَّمَشُّقُ شَمْسُ سَكْدَانُ بُولُوتُ شَرْطُ
 حَقَّ تَعَالِيهِ قَوْلُ لَقِ أَيْدُوتُ بُولُوتُ يَلُوتُ نَمَارُ قَلُوتُ بُولُوتُ

در ابد دور

٤

لَرَأَيْتُكَ أَهْلًا بِرِسْمٍ مَّقْبُولٍ أَوْ لِيُؤْتِي قِيَامَتُكَ شِدَّةً بِ
 تَمَازٍ قَلْبٍ هَيْجٍ قَلَامِشٍ كَبِيٍّ جَهَنَّمَةٍ سَوْدٍ سَدَرٍ كَرْدِ
 عَلِيٍّ مَلِكٍ مُخَالِدٍ زِيَارَةٍ حَقِّ تَعَالَى خَضَرٍ عَيْنٍ مِزَانٍ
 قُورُشٍ عَمَلٍ اِيْلَهُ وَزِينِ اَوَّلَسَةٍ كَرْدِ اِيٍّ مُؤْمِنٍ قَرِنْدِ
 نَدَاشْتِ اِنْفَافِ اِيْلِهِ وَهَرَكُشِ كُنْدِي حَالِزِ نَظَرِ اِيْلِهِ
 بَقَايِ قُصُورِ قَلَانِ بَقِيَّةِ عُمُرِ مِزِي عِلْمِ وَعَمَلِ صَرَفِ اِيْلِهِ
 اَوَّلَكِي اَضْرَتُهُ اِيْمَانِ اِيْلَهُ كَيْدِ اِيْلِهِ حُورِ اِيْلَهُ صَفَا اِيْلَهُ
 بَارِ تَعَالَى نَصِيْبِ وَمُيَسَّرِ اِيْلِهِ اَمِيْنِ يَا مُعَايِنِ اِيْلَكَ
 نَعْبُدُ وَاِيْلَكَ نَسْتَعِيْنُ بِحَقِّ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ وَالْمَلَكِ
 اَللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ هَذَا كِتَابُ جَوَاهِرِ الْاِسْلَامِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ
 مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ **اَلْكَرُورُ سَلَامٌ** مُسْلِمًا مُسْلِمِينَ اَيْتِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ **اَلْكَرُورُ سَلَامٌ** الْحَمْدُ لِلَّهِ دِيْمَكَ مَعْنَا سِي نَدِي
 اللَّهُ تَعَالَى خَضِرٌ تَلِيهِ اَوَّلُو لِقَدْرٍ وَوَبَرْدِي نَعْمَتُهُ
 شُكْرُ اَتَمَّكَدِرٍ وَبَلَا لَرِيْنُهُ صَبِيْرُ اَتَمَّكَدِرٍ **اَلْكَرُورُ سَلَامٌ**
 اللَّهُ تَعَالَى اَبِيْ يَهُوْرُ مَسِيْنِ اَيْتِ يَهُوْرُ **اَلْكَرُورُ سَلَامٌ**
 نِيْحَةُ يَهُوْرُ سِيْنِ اَوَّلِيْ وَآخِرِيْ يَهُوْرُ قَدْرٍ وَهَيْجُ يَرْنَسَنِيْ
 يَكْرُورُ يَدِشَانِيْ يَهُوْرُ قَدْرُورُ مَا نَدِيْرُ وَمَكَانْدُنْ مَنَزْ هَدِيْ
اَلْكَرُورُ سَلَامٌ كِيْلِكُ زَرِيْتِيْدِيْ نْ سِيْنِ اَيْتِ اَدَمُ يَهُوْرُ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ زَرِيْتِيْدِيْ نْ **اَلْكَرُورُ سَلَامٌ** كِيْمَكَ مَلْتِيْدِيْ
 نْ سِيْنِ اَيْتِ اِيْرَاهِيْمُ يَهُوْرُ يَهُوْرُ مَلْتِيْدِيْ نْ **اَلْكَرُورُ سَلَامٌ**

كِيْمَكَ

9

كَيْمِيكَ أَوْ مَسِيرِينَ آيَتِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَوْ مَتَنِيكَ نَحْمُ
 أَكْر صَوْلِي تَهْ مِنْ هَبْدُ نَسِيرِينَ آيَتِ إِمَامِ اعْظَمُ مَدُ
 هَبْدُ نِمْدُ دِيَهْ أَكْر صَوْلِي مَدُ هَبْ تَجْدِي آيَتِ دُونْدُ
 زَ إِمَامِ اعْظَمُ إِمَامِ شَا فِي إِمَامِ مَالِكِ إِمَامِ حَنَابِلِي يُودُ دِي
 حَقْدِي وَ طُفْرِي مَدُ هَبْ دِي وَ بُونُ نَرِي كِتْدِي كَلَرِي
 يَقْلَهْ دِير لَرَهْ أَكْر صَوْلِي إِمَامِ اعْظَمُ مَدُ هَبِي
 كَيْمَدُنْ أَوْ كَرْدِي آيَتِ إِمَامِ حَمَادِي دُنْ أَوْ كَرْدِي حَمَادِي
 إِمَامِ عَلَقْدُنْ أَوْ كَرْدِي عَلَقْدَهْ إِمَامِ اِبْرَاهِيمْدُنْ اِبْرَاهِيمُ
 هَبْ عَبْدُ اللَّهِ ابْنِ مَسْعُودٍ دُنْ مَسْعُودُ حَضْرَتِ جَبْرِ
 يِلْدُنْ جَبْرِ يِلْ حَضْرَتِ مِيكَ يِلْدُنْ مِيكَ يِلْ حَضْرَتِ
 اِسْرَ فِيلْدُنْ اِسْرَ فِيلْ حَضْرَتِ عَزْ رَ يِلْدُنْ عَزْ رَ

يُسَلِّمُ خَضِرَ رَبِّ الْعَالَمِينَ نَسْتَعِينُكَ كَلَامَ قَدِيمِكَ بَسْمُور
 رَايَ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامَ **اكرصور سلسله** مُسْلِمًا
 تَلَقَّ نَذِيرَ آيَةِ اللَّهِ تَعَالَى بَيُورِدُونِي شَيْئًا طَوَّافِي
 مَنَعَ ابْنُ دُوكِي شَيْئًا دُونَ فَحَقَّقْدَرِ **اكرصور سلسله** اِيْمَانُكَ
 يَرْ اِيْتِ دِيْلَ اِيْلَهُ سَوِيْلَكَ قَلِيلَهُ الْاَهْلُونَ مِنْ لِكَتَه
 وَيَغْمِرُ حَقُّ اَوْلَدِ يَغْنِيهِ وَمَلَكُ يَنْهَ وَكِتَابُهُ يَنْهَ
 تَحَقَّقْدَرِ **ودف** حَيْثُ وَجْهَتُمْ وَطَرِاطُ كَوْبَرِ وَسِي وَصُورِ
 حِسَابُ وَعَذَابُ اَوْلَدُ وَغَنَاهُ وَاَوْلَدُ قَدْ نَسَكَرَ يَنْهَ
 دِيْلُورُم دِيْلُ اِيْمَانُ تَحَقَّقْدَرِ دِيْلُ اَكَادِرْ **اكرصور سلسله**
 اِيْمَانُكَ يَا شَهْنَدَرِ لَا اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللَّهِ وَرِ
اكرصور سلسله اِيْمَانُكَ كَوْدَه سِي نَدِرِ اِيْتِ بَشَرِ

وَقْتُ

5

وَقْتُ تَمَازِ دِهْ **اگر صور سدا** اِيْمَانِکَ يَدَرَ کي نَدِرِ
 اِيْتِ قَرَانْدِرِ **اگر صور سدا** اِيْمَانِکَ دِرِ پَسِي نَدِرِ
 اِيْتِ وَتَانْمَقْدِرِ **اگر صور سدا** اِيْمَانِکَ طَمَرِ کي نَدِرِ
 اِيْتِ خَلَوُصِ قَلْبِلَهْ **اگر صور سدا** اِيْمَانِکَ
 قَنَدَهْ دِيِي مُوْمِنِکَ کُو کَلَنَدَهْ دِيِي **اگر صور سدا**
 اِيْمَانِکَ سَنَدَهْ مَيَلِدِرِ يَاسَن اِيْمَانِکَ مَيَلِدِرِ اِيْتِ اِيْمَانِ
 نَدَهْ مَيَلِدِرِ اِيْتِ اِيْمَانِکَ دِيِي بِنَا اِيْمَانِکَ يَمَرِ مِي مُو
 مِي اِيْمَانِکَ بِنَمِ صِفَاتِ مَدِرِ **اگر صور سدا** اِيْمَانِکَ قَجَدِرِ
 اِيْتِ بَشَدِرِ بَرِي فَرِشَتَهْ لَرِ اِيْمَانِکَ اِکَا اِيْمَانِ
 مَسْمُوعِ دِرِ لَرِ اِيْمَانِکَ بَعْمَدِ لَرِ اِيْمَانِکَ اَوْبَنِي
 مَوْمِنِدِرِ اِيْمَانِکَ دَوْرِ دِيِي مَنَافِقِلَرِ اِيْمَانِکَ نِيَدِرِ

اَكْلًا اِيْلَمَان مِّنْ قُوَّةٍ لِّهٖ **بَشِيْخِي** بِمَعْمُوْر عَلَيْهِ السَّلَامُ يُوْهِدِي
 رَزَّ سَلَامٌ وَّيَسِّرْ بَيْنَ مَوْسِيَّهٖ اَمَّا وَاَنْتَ مَكَ يَحْصُوْهُ لَهٗ وَفَضْلًا
 سَيِّدَهٗ سَلَامٌ وَّيَسِّرْ مَكَ حُصُوْصًا بِنِعْمِ اَوْصِيَّتِهِ بَيْنَنَا زِدْ كَلْبَدِيْهٖ
 اِمَامِ شَمْسِ رَّحْمَةً اللّٰهُ عَلَيْهِ يَسُوْرُ هَرَارَةٌ وَّعَوْرَتُهُ دِيْخِي
 اِسْلَامٌ عَلِيْمِيْن اَوْ كَرَّمَكَ فَرَضِيْهٖ **اَكْر صُوْر سَلَام** اَيْلَسَهٗ اَوْ كَرَّ
 تَمَلَّهٗ تَقْصِيْرًا تَلَقَّا اَيْلَسَهٗ نَهٗ اَوْ رُوْفِيْ اَوْ رُوْحِيْ وَنَهٗ تَمَارِيْ مَقْبُوْل
 وَنَهٗ فَنَاجِيْ دُوْرُوْ سَدِيْهٖ وَاَوَّلِدُوْكُمْ وَفِيْهٖ مِيْسَلَمَات
 مِّنْ رَّيْنَهٗ قُوْمِيْلَهٗ وَهَرِ كِشِيْهٖ بُوْمَسَلَهٗ لَرِيْ اَيْلَمَكَ فَرَضِيْ
 عِيْنَدِيْهٖ وَاَهْلُ عِيَالِيْنَهٗ اَوْ كَرَّدَهٗ بِرِ كِشِيْ دِيْنِ اِسْلَامٌ عَلِيْمِيْن
 اَوْ كَرَّمَسَهٗ جَامِيْن دِيْهٖ كِهٖ اَرَنْدَن اَزْ نَسِيْر اَهْلِ عِلْمَهٗ وَا
 سَرَهٗ دِيْنِ اِسْلَامٌ عَلِيْمِيْن اَوْ كَرَّنَهٗ **وَاَكْر صُوْر سَلَام** كُوْكُدَن

قَاجِ كِتَابِ اِنْدِی ایت یون دوزن کِتَابِ اِنْدِی اُونْ صُحُفْ
 اَدَامِ بَعْمَرِ اَمَ اللّٰہِ صُحُفْ شَدِیْتِ اُونْ قُرْ صُحُفْ اِدْرِیْسِ
 یَعْمَرِ اُونْ صُحُفْ اِبْرَاهِیْمِ بَعْمَرِ اِنْدِی دَاوُدِ بَعْمَرِ
 زَبُورِ اِنْدِی مُوسٰی بَعْمَرِ قُورْ اِنْدِی عِیْسٰی
 بَعْمَرِ اِنْجِیلِ اِنْدِی مُحَمَّدِ عَلَیْهِ السَّلَامُ قُرْآنِ اِنْدِی
 یِ بُود دُوزن پَارِ کِتَابِ حَقْدِیْر و طُغْرِ پَدِیْر
 کِیْمِی بُو کِتَابِ اِنْدِی اِنْسَانِ مَزْسَا مَطْلُوقِ کَا فَرْدِیْر
 اَلْعِیَاضُ بِاللّٰهِ تَعَالٰی **اَلرَّصُو سَاکُ** فَرَضِی
 مُجَدِّدِ اِکْبِدِشِ بِرِیْ فَرَضِ کَفَا یَه و بِرِیْ فَرَضِ عِیْنِیْ
 فَرَضِ عِیْنِ اَوَّلْدُرِ کِه بِرِیْ کِشِی کُنْدِی اِشْلِیْنِجَه بُوْجِ
 اَوْدَنْمَزِ بِشِ وَقِیْتِ نَمَازِ وَاوْجِ و زِ کُوقِ کِیْ و دِجِ

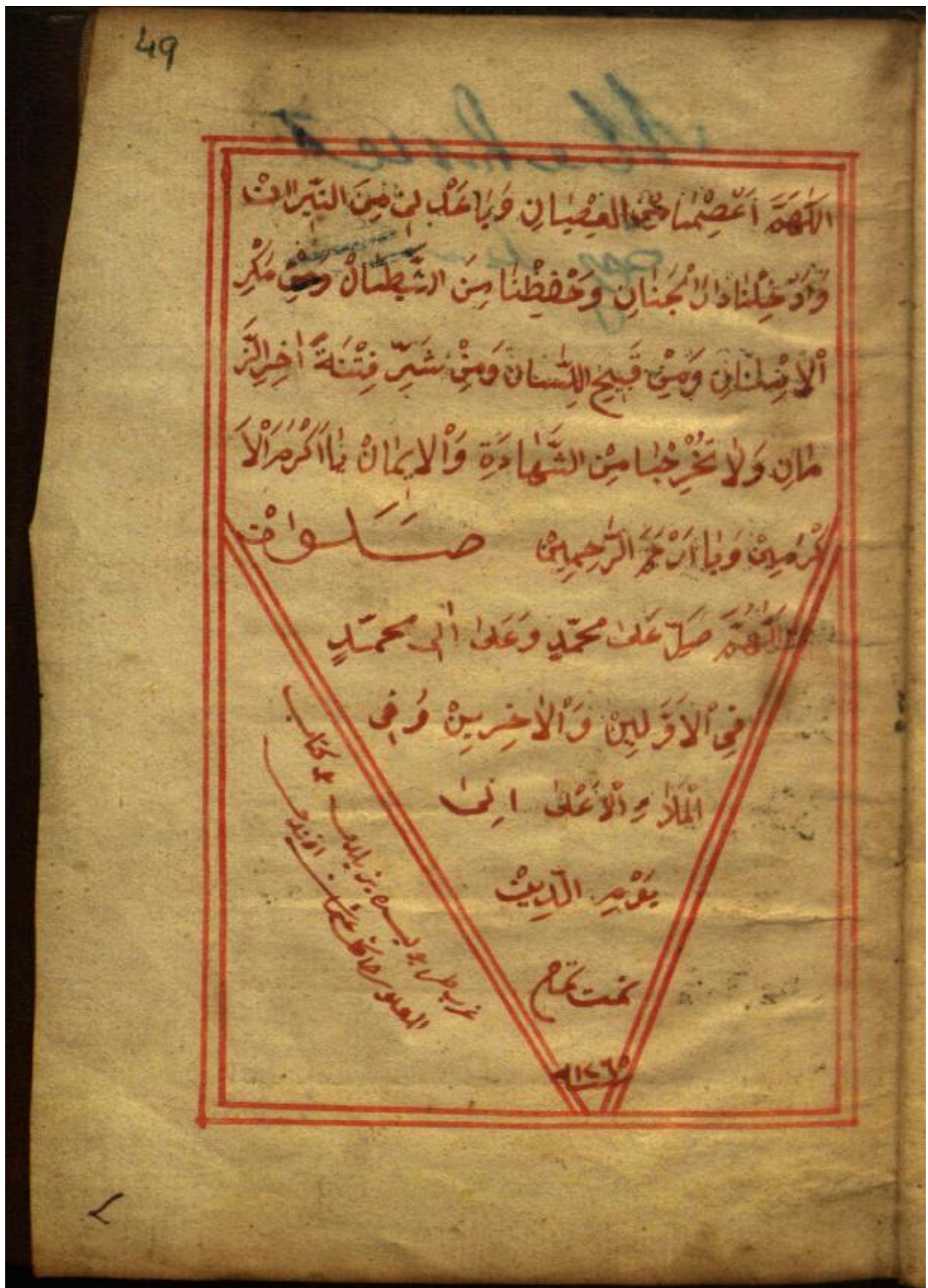
فَرَضَ كِفَايَةً أَوْلَدُكُمْ جَمَاعَةً عَشَدُونَ بِرَبِّهِمْ أَشْلَسَتْهُ وَبِرَّ
 هِيَ أَشْلَسَتْهُ قَوْرٌ تَقُولُونَ مَيِّتْ نَمَازِي كَيْفِي وَسَلَامُ
 وَيَوْمُكَ وَسَلَامُ الْمُقَرَّبِي **اَلْكَرْ صَوْرٌ سَلَامٌ** قَبْلَهُ فَجَدُّ
 أَيْتْ دَوْرٌ تَدِيرُ بِرِي عَرْشِي وَبِرِي بَيْتِ الْمُقَدَّسِ وَبِرِي
 بَيْتِ الْمُعْمُورِ وَبِرِي كَعْبَةُ عَرْشِي نَوْرٌ وَبِرِي بَيْتِ الْمُقَدَّ
 سِ قَزَلِ يَا قَوْرٌ تَدُنْ دِيرُ بَيْتِ الْمُعْمُورِ يَشِيرُ زَبَرُ
 جَتَنَدِيرُ كَعْبَةُ طَاشِدُنَدِيرُ كَوْرُ سِي التَّقْوَانَدِيرُ **اَلْكَرْ صَوْرٌ**
رَسَلُ هَرُ نَمَازِي نِ اَزْ نِي وَارُ قَبِي جَنَازِ نِكَ اَزْ نِي اَيْتْ
 قِيَامَتِ كَوْنِيَّةَ كَافِرُ كَرُ قَبِي عَذَابِ اُرْشُوبِ اَللَّهِدَن
 غَيْرِ بِرِي سَجْدَةُ اِتْدِ كَلْبِ اِيْمَجُونِ **اَلْكَرْ صَوْرٌ سَلَامٌ اِمَامَا**
 مَلِكُ سَنِي بِنِزَمِ اِمَامِ مَرْحُومِ سَيِّدِي يَا سَيِّدِي اِمَامِيكَ كَيْدَمِيرُ

اَيْتْ

ع

اَيْتِ قَرْنًا بَيْنَ يَاسَنَ سَكَا اَوِيَارِ بَيْنَ سَنَ كَيْمَاءِ اَوِيَارِ
 سَيْنِ اَيْتِ اَللّٰهِي رَسُوْدِنَا اَوِيَارِ بَيْنَ **اَكْرَصُوْر**
سَلَر بِيَزَمِ نَمَازِ مِيْنِ سَدَنَلَا تَمَامِ اَوَلُوْر دِيَا سِيْنِ
اَكْرَصُوْر سَلَر بِيَزَمِ مِيْنِكَ قَجِ اِمَامِ وَاِ اَيْتِ
 بِيْشِ اِمَامِ وَاِ دِيْشِ شَرِيْعَتِكَ اِمَامِكَ كِيْمَدِيْ دِيْشِدْ
 اَيْتِ مُحَمَّدٍ مَوْطِيْ دِيْ اَمْرِ مَقْرُوْفٍ وَنَهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ
 دُوْ اِمَامِكَ كِيْمَدِيْ دِيْشِدْ اَيْتِ قَرَانِ عَظِيْمِ الشَّانِ
 دِيْ دَلِيْلِكَ كِيْمَدِيْ دِيْشِدْ اَيْتِ كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُفْرِ
 جَتِ لِلنَّاسِ تَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَنَهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
 عَمَلُكَ اِمَامِكَ كِيْمَدِيْ دِيْشِدْ اَيْتِ اِمَامِ اَعْظَمِ اَبُوْ
 خَنِفَةَ رَحْمَةِ اللّٰهِ عَلَيْهَا دِيْشِ **اَكْرَصُوْر سَلَر**

اعْتَقَا قُلَّةَ اِمَامِكِ كَيْمَدِر دِيَسَلَرُ اَيْتِ اَبُو مُحَمَّدٍ
 مَنصُورِ بِمَا تَرِيْدِي **اَكْر صُورِ سَلَر** سِنِيَا سَنَدَه
 اِمَامِكِ كَيْمَدِر دِيَسَلَرُ اَيْتِ رَسُلَتَانِ مُحَمَّدُ اَفَنْدِ بِرِ
 دِيَه سِيْنِ اَوَّلِيَه اَوْنِيَه اَرْدَنَ وَعَوْرَتِدُنْ بُوْمُثْلَه
 لَرِي اَوْكِرَنُوْ حَبَابْ وَيِي مَكَه قَادِي اَوَّلَسَه
 نَه اَوْرُوْجِي اَوْرُوْجِي وَنَه نَمَازِي مَقْبُول اَوْلُوْزِي
 اَيْلَاجِي دِيْ نَاقِصِدِيْ نِكَاحِي دِيْ نِكَاح اَوْلُوْزِي
 اِمَامَتِكِ اَيْلَسَه نَمَازِي بَا طِلَدِيْ وَاَكْرِيْ يَلَمَن
 سَه اَوْقِيُوْب اَوْكِرَنَه اَهْل عِيَالِيَه اَوْكِرَدَه
 تَقْصِيْر تَلَقِ اِيْمَه تَاكِيْ يَوْمِ اَخِيْرَتِكِ حَقْ حِلْ وَعَلَى
 خَضِر تَلِيْ نِيْكَ عَزَائِدُنْ اَمِيْن اَوَّلَه وَاللّٰهُ اعْلَمُ بِالْغُيُوْبِ

ÖZGEÇMİŞ

Lise öğrenimini tamamladıktan sonra 2014 yılında Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdim. 2015 yılında yatay geçiş ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geldim. 2019 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı programında yüksek lisansa başladım.

